

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN LÆRDE BONDE
HANS JENSEN BJERREGAARD
OG HANS SLÆGT

FORORD

Gennem en del år har jeg indsamlet oplysninger om min tip- tipoldefar Hans Jensen Bjerregaard og hans slægt.

Nogle af disse oplysninger beretter om, hvad jeg vidste:

At han var fæstebonde -kundskastrig og belæst- at han var ejer af et ikke ringe antal danske og tyske bøger. En mand, der på grund af sine kundskaber og evner, kom i berøring med mange af datidens betydelige mænd -og blandt andet fik tilnavnet "Den lærde Bonde".

At han spillede en stor rolle, da gårdene i Gentofte i 1765 blev flyttet fra landsbyen ud i markerne, at han blev Danmarks første udflytterbonde og drev sin udflyttede gård på en sådan måde, at han i 1772 blev i stand til at købe sig en herregård.

Andre oplysninger beretter om, hvad jeg gerne ville vide:

Hvorfor denne evnerige og dygtige mand stort set var glemt, da han døde i 1781 - og hvorfor han døde så fattig, at boet efter ham kun fyldte få linier i Hof- og Stadsrettens skiftekommissions protokol.

I det sidste årstid har jeg ordnet en del af mine notater. Det er sket i håbet om at de oplysninger, jeg er i besiddelse af, kan være til gavn for andre, der ønsker at vide noget om Hans Jensen Bjerregaard og hans slægt.

I arbejdet med oplysningernes opsætning, har det været tilstræbt, at de skulle passes ind i et A4-format. Dette har gjort det nødvendigt at op- eller nedkopiere noget af det benyttede materiale.

I de tilfælde hvor det, i stedet for kopiering, har været hensigtsmæssigt at tage en afskrift -for eksempel af artikler- er afskriften nøjagtig både hvad indhold og skrivemåde angår.

Hverken i det kopierede eller i det afskrevne materiale, er der foretaget rettelser af fejlagtige oplysninger og data. -Se eksemplerne nederst på siderne 18 og 172-.

Navnet D.E.Rugaard efter en dato i slægtsskemaerne betyder, at den pågældende dato er fra D.E.Rugaards bog: Fremragende danske Bønder før og nu. -De øvrige data er fra kirkebøgerne, og er ikke alle identiske med de data, der findes i D. E.Rugaards bog.

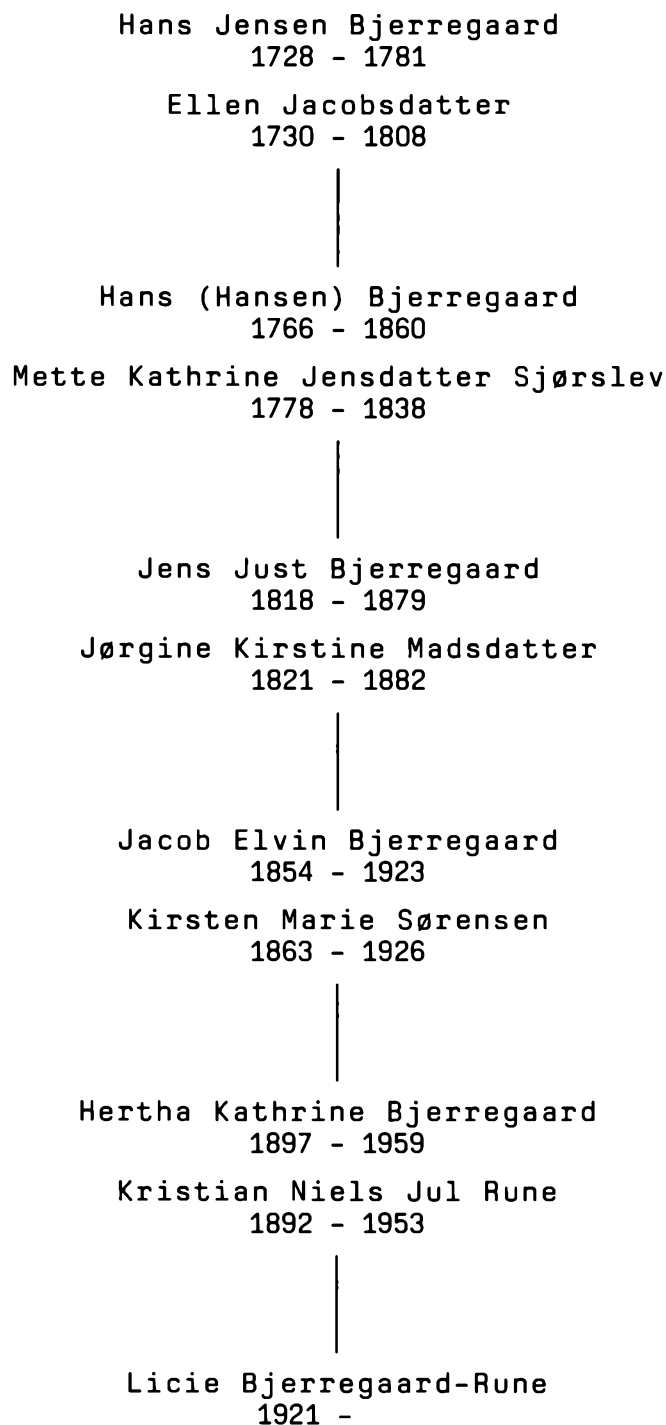
De oplysninger jeg har om tredje, fjerde og femte generation, er det min hensigt at ordne i et efterfølgende ringbind. -Jeg håber, det lykkes!

Jeg skylder personalet på de benyttede arkiver og biblioteker megen tak for tålmodig vejledning og hjælp.

Marts 1992

Licie Bjerregaard-Rune

Nedenstående skema viser navnene på de personer gennem hvem, jeg er efterkommer af Hans Jensen Bjerregaard og hans hustru Ellen Jacobsdatter.

INDHOLDS-FORTEGNELSE

Ringbind I

Side

Oplysninger om Hans Jensen Bjerregaards bedsteforældre
fæstebonde Søfren Jensen og Maren Pedersdatter i Gentofte..... 3-4

Oplysninger om Hans Jensen Bjerregaards forældre
fæstebonde Jens Søfrensen og Lene Jensdatter i Gentofte..... 5-6

Oplysninger om den lærde bonde Hans Jensen Bjerregaard og
hans hustru Ellen Jacobsdatter..... 7-46

Oplysninger om Hans Jensen Bjerregaards og
Ellen Jacobsdatters 9 børn..... 47-126

Oplysninger om Hans Jensen Bjerregaards og
Ellen Jacobsdatters 26 børnebørn..... 127-191

Bemærkninger..... 192

Navne og adresser på benyttede arkiver og biblioteker..... 194

Kildehenvisninger..... 194

Navneregister..... 195-196

Slægtsnummer-register..... 197-198

Billed- og kortregister..... 198

Herredskort-register..... 198

Navn:	Søfren Jensen			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	7.10.1655, Gentofte k.			
Stilling:	Fæstebonde			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:	20.9.1721, Gentofte			
Placering i slægten:	I			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	20.10.1678, Gentofte k.			
Navn:	Maren Pedersdatter			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	22.10.1654, Gentofte k.			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	Ia			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
BØRN				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Peder Søfrensen	18.1.1680		II	
Jens Søfrensen	15.6.1683	12.4.1750	III	5-6

Hvem der var forældre til Søfren Jensen og Maren Pedersdatter vides ikke, men efter en gennemgang af Gentofte kirkes dåbsprotokol kan følgende oplyses:

1651 - 1654 er der ingen mand, der lader sit barn døbe Søfren.

1655, 7.10. døbes en dreng Søfren. Moderen er ?aren Søfrensdatter, og hun oplyser, at barnefaderen er ?ens (?ans) Nielsøn.

1656 - 1658 er der ingen mand, der lader sit barn døbe Søfren.

1651 - 1653 er der ingen mand Peder, der lader sit barn døbe Maren.

1654, 16.1. døbes en pige Maren. Faderen er Peder Hansen fra Vangede.

1654, 22.10. døbes en pige Maren. Faderen er Peder Børresen fra Ordrup.

1655 - 1658 er der ingen mand, der lader sit barn døbe Maren.

Da Søfren Jensen og Maren Pedersdatter trolovedes den 4.8.1678 var de begge i tjeneste hos sognepræsten Frederik Plum, der var præst i Gentofte 1672 - 1728.

Blev Søfren Jensen døbt 7.10.1655 var han 23 år, da han blev gift, og blev Maren Pedersdatt. døbt 22.10.1654 var hun 24 år, da hun blev gift.

22.10.1654 = 22' Søndag efter Trinitatis

20.10.1678 = 21' Søndag efter Trinitatis, og denne dato for deres vielse, kan være valgt, fordi det var den søndag, der var nærmest hendes dåbsdag 24 år tidligere.

1683, 15.6 døbes sønnen Jens, og i kirkebogen er Søfren Jensens navn nu ændret til Søren Jensen.

1721, 20.9 da Søfren Jensen begravnes, står der i kirkebogen: "Begravet Jens Søfrensens Far i Gentofte.

Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvornår Maren Pedersdatter dør. Det er heller ikke lykkedes at finde oplysninger om sønnen Peder, men da det ved faderens begravelse er den yngre bror, der nævnes i kirkebogen, må Peder på det tidspunkt være død eller borte fra sognet.

Navn:	Jens Søfrensen			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	15.6.16.1683, Gentofte k. -D.E.Rugaard-			
Stilling:	Fæstebonde			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:	12.4.1750, Gentofte			
Placering i slægten:	III (2/2)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Søfren Jensen	7.10.1655	20.9.1721	I	3-4
Maren Pedersdatter	22.10.1654		Ia	"
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	2.3.1710, Gentofte k.			
Navn:	Lene Jensdatter			
Fødselsdag -år og sted:	1681, Gentofte -D.E.Rugaard-			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted				
Begravelsesdag -år og sted:	7.4.1780, Slagelse -Sct Mikkels kgd.-			
Placering i slægten:	IIIa			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
BØRN				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Søren Jensen	19.6.1712		A	
Anna Jensdatter	18.2.1714	18.3.1714	B	
Anne Jensdatter	1.9.1715	23.9.1793	C	
Jens Jensen	31.7.1718	25.3.1771	D	
Jacob Jensen	14.9.1721	17.5.1797	E	
Inger Jensdatter	2.12.1725		F	
Hans Jensen	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Peder Jensen	22.7.1731	22.11.1733	H	

Det er kun lykkedes at finde få oplysninger om Jens Søfrensen og Lene Jensdatter. Om ham vides, at han

1708..... blev tvunget til at være fæstebonde på gård nr. 2 i Gentofte.

1750,12.4.. begravnes han, og i kirkebogen kan der læses, at han blev 71 år og ? dage gammel.

Hvis oplysningen i kirkebogen er rigtig, blev han født i 1679, og var således den ældste af de 2 sønner man ved forældrene havde, -hvilket også passer godt sammen med, at det var ham, der ved faderens begravelse, blev nævnt i kirkebogen. -se nr. I-.

Om Lene Jensdatter kan oplyses, at der i Gentofte kirkebog i årene

1680 - 1687 ikke synes at være et barn døbt Lene Jensdatter.

1687,17.7 blev Jens Pedersen og Inger Pedersdatter viet i Gentofte kirke, og året efter i

1688,24.6.. blev en pige døbt Lene. Faderen var Jens Pedersen i Gentofte.

Da Jens Søfrensen og Lene Jensdatter i

1721,14.9.. lod deres søn Jacob døbe, var en af fadderne Inger Jensdatter, og det er nærliggende at tro, at hun var søster til Lene og opkaldt efter deres mor.

1780,7.4... står der i kirkebogen for Sct. Mikkel's Kirke i Slagelse følgende: "Hans Jensen Bjerregaard lod sin Moder Lene Jensdatter 99 Aar gl. begrave paa Sct Mikkel's Kirkegaard i det 2det Qvartal, Fredagen den 7' April. Alle Klokkerne blev ringet. ? Skole sang"

Hvis Lene Jensdatter blev 99 år var hun 50 år gammel, da hun

1731,22.7.. fødte det sidste af familiens 8 børn.

Navn:	Hans Jensen Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	8.8.1728, Gentofte k.			
Stilling:	Ejer af Bjerregaard			
Dødsdag -år og sted:	27.7.1781, København			
Begravelsesdag -år og sted:	30.7.1781, København -Sct. Nicolai kgd.-			
Placering i slægten:	G (7/8)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Jens Søfrensen	15.6.1783	12.4.1750	III	5-6
Lene Jensdatter		7.4.1780	IIIa	"
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	12.6.1750, Gentofte k.			
Navn:	Ellen Jacobsdatter			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	12.11.1730, Gentofte k.			
Dødsdag -år og sted				
Begravelsesdag -år og sted:	5.5.1808, Viskum ved Viborg			
Placering i slægten:	Ga			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Jacob Sørensen	15.6.1704	23.5.1778	Gal	18
Anna Povelsgatter	22.1.1700	1786	Gala	"
BØRN				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Inger Hansdatter B.	6.6.1751	6.9.1782	1	49
Jens Hansen B.	12.6.1753		2	50
Else Hansdatter B.	13.7.1755	28.1.1841	3	51-62
Lene Hansdatter B.	1.1.1758	30.4.1834	4	63-66
Jacob Hansen B.		31.3.1812	5	67-69
Peder Hansen B.	7.11.1762	27.11.1763	6	
Hans Hansen B.	27.2.1766	20.1.1860	7	44-45 70-120
Anne Hansdatter B.	28.2.1768	27.11.1839	8	121-124
Peder Hansen B.	26.8.1770	9.3.1836	9	125-126

Om Hans Jensen Bjerregaard kan blandt andet oplyses:

- 1728,8.8..... blev han døbt i Gentofte kirke.
- 1750,11.4.... fik han fæstebrev på den fædrende gård. Det skete dagen før faderen Jens Sørensen, (nr. III), blev begravet.
- 12.6.... viedes han og hans trolovede Ellen Jacobsdatter i Gentofte kirke.
- 1765,28.11... blev Gentoftes jordlodder fordelt ved lodtrækning, og lod nr. 18 tilfaldt Hans Jensen (Bjerregaard).
- 28.11... havde han på sin lod opført et hus med bryggers og bageovn.
- 1766,6.6..... var staldlængen færdig.
- 26.7.... stod stuehuset færdig, og den
- 29.9.... flyttede familien ind i gården. Lene Jensdatter -Hans Jensen Bjerregaards mor- flyttede med, og boede resten af sit liv hos sønnen.
- 1769..... blev han som eneste bonde medlem af det nystiftede "Kongelige danske Landhusholdningsselskab".
- Samme år blev han hædret med den kongelige guldmedalje, som Det Kongelige General-Landvæsens Collegium samme år havde ladet slå.
- 1770 og 1771. mødte han flere gange Johannes Ewald, under dennes rekreationop på nabogården Rygaard.
- 1771..... skrev han en lille piece på 40 sider: "Brev fra Hans Jensen, selvejerbonde på det Bernstorffske Gods til de øvrige Bønder, om de nye Indretninger til Landvæsenets forbedring i Danmark".
- 1772,16.8.... solgte han Bjerregaard til bogholder Immanuel Chr. Ryge.
- 18.9.... købte han på auktion herregården Løvegaard i Løve herred, og den
- 2.10.... flyttede familien ind i gården.
- 1774,22.6.... om natten brændte det meste af Løvegaard. Kun få fag af stuehuset blev reddet, og her boede familien til en ny gård var bygget.
- 11.7.... begyndte han genopbygningen, men gården, der tidligere lå ved Byen Løve, blev nu opført ude midt i markerne.
- 1.10.... var genopbygningen færdig, og familien flyttede ind.
- 1776..... måtte han se sig nødsaget til at optage lån mod pant i gården.
- 18.12... afhændede han ved en købekontrakt Løvegaard til inspektør Mogens Wendelboe Brasch, der kort efter måtte oplyse at, at han ikke kunne vedstå handelen.
- 1778,16.11... lykkedes det at få solgt gården. Køberen var oberst F. von Holstein. Familien flyttede nu til Slagelse, hvor Hans Jensen Bjerregaard den
- 20.7.... fik skøde på et hus på hjørnet af Rosengade og Løvegade.
- 1780,8.5..... måtte han -efter nogle kautionsforpligtelser- optage et lån på 300 Rdl.
- 1781..... flyttede han til København i håbet om en ny start. Han var da 53 år gammel, men kort efter fik han Tyfus, og den
- 27.7.... døde han.

Som omtalt på foregående side, mødte Hans Jensen Bjerregaard flere gange forfatteren Johannes Ewald, til hvem han fik et fortroligt forhold, og dette skulle 10 år senere få betydning for forfatteren Jens Baggesen.

Den 18.7.1778 -2 dage før Hans Jensen Bjerregaard fik skøde på den gård han havde købt i Slagelse- blev sønnen Hans, (nr. 7), optaget på Slagelse Latinskole, hvor Jens Baggesen året før var blevet elev.

At Jens Baggesen kom på gården, der lå på hjørnet af Rosengade og Løvegade vides, fordi han under opholdet på skolen skrev en dagbog i tiden fra den 7de oktober til den 4de december 1781. I denne dagbog står der torsdag den 26de oktober blandt andet:

Effterat have været paa Skoelen gik ned til Hr. *Bierregrds*
hvor *Ngd.* og ieg spildte Dam som saaleedes ophidsede den gode
Mand at han intet vilde spisse

Det vides at Hans Jensen Bjerregaard -få måneder efter denne tildragelse- var i København, hvor han besøgte den dødsyge Johannes Ewald, (død 17.3.1781). Det skete i Jens Baggesens sidste skoleår, da han netop var fyldt 17 år; -og i nedenstående uddrag fra Johannes Werners lille afhandling om Hans Jensen Bjerregaard kan der læses om, hvilken betydning dette besøg fik. På side 207 står der:

Eet smukt og karakteristisk Minde om Hans Jensen fra denne Tid er dog efterladt os. Jens Baggesen, der havde gaaet i Slagelse Skole sammen med Hans Jensens Søn Hans, skriver:

„Allerede i mit sidste Discipelaar i Slagelse Latinskole bragte en mig faderlig elskende Ven, den af Sneedorffs Patriotiske Tilskuer bekiendte Bernstorffske Bonde, Hans Jensen Bierregaard, uden mit Vidende een ham alene til Giennemlæsning betroet Samling af poetiske Forsøg med sig til Kiøbenhavn, hvor han meddeelte disse næsten Barndomsarbejder til adskillige Venner og den for Døden liggende Evald. Et med Blyant haandskrevet Apollonisk Opmuntringsvink fra den døende Evald til mig lille Pog, som min Anbefaler siden bragte mig, afgjorde næppe mit Kald, men upaatvivlelig min derpaa følgende jordiske Skæbne, og endnu i dette Øjeblik er mig Tabet af mine Bøger, Manuskripter, og smaae Klenodier, ved Christiansborgs Ildebrand, mindre smerteligt end Tabet af hin lille Evaldske Haandbillet.“

Johannes Werner har følgende tilføjelse:

"Man ser saaledes, at Hans Jensen trods Modgang og Skuffelse havde bevaret sine æstetiske Interesser".

Også latinskolens rektor -Peter Wøldike- har efterladt os et smukt minde om Hans Jensen Bjerregaard og hans liv. Det skete i et vidnesbyrd, da den ovenfor omtalte søn Hans blev student i 1788.

Dette vidnesbyrd findes gengivet i skolemanden og politikeren Daniel Eiler Rugaards, (1806-1875), "Fremragende danske Bønder", som han udgav i 1871.

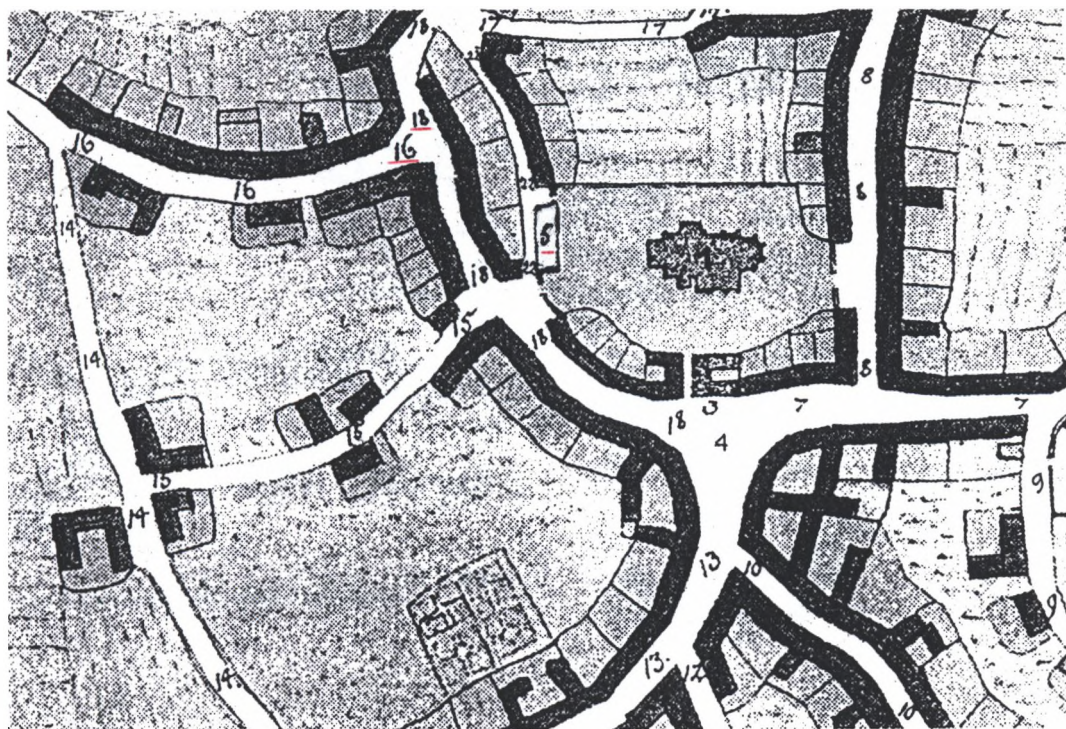
På siderne 24 - 48 har han skrevet om Hans Jensen Bjerregaard, og på de føl-

gende 4 sider er der et slægtsregister over familien Bjerregaard.

På side 47 står der blandt andet:

I det af Slagelse Skole's Rektor P. Wølbite for Hans Bjerregaard under 1. Septbr. 1788 udstedte latinske „Testamentum“ omtales dennes Fader paa følgende hæderlige Maade: „Han var Fæster i Hjertofte, men ragede ved sit dygtige Hoved og sin Kløgt og sine Sæder's Renhed højt op blandt sine Fævnige og blev anset værdig til, at den u dødelige Bernstorff bærede ham med sin særegne Gunst og flere hæderlige Mænd gjerne omgikkes ham; og efter senere at have opgivet sin Gaard, dyrkede han i nogle Aar sin Ejendomsgaard Løvegaard, og til Slutningen lige til sin Død regnedes han blandt de hæderlige Borgere i vor By.“

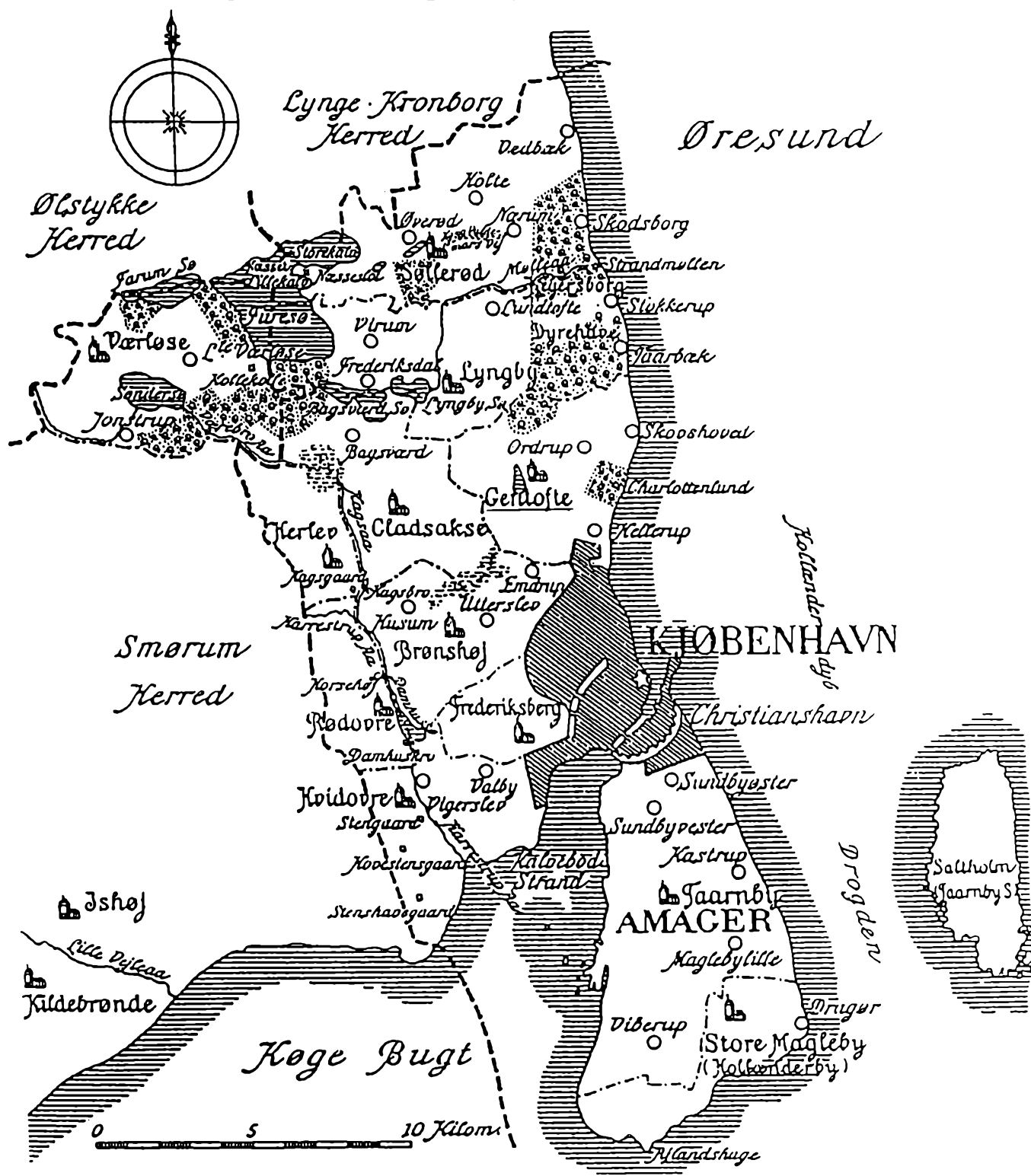
Om Hans Jensen Bjerregaards valg af gård på hjørnet af Rosengade og Løvegade, er det rimeligt at antage, at stedet også blev valgt, fordi det lå nær ved latinskolen, hvilket kan ses af nedenstående udsnit af et bykort fra Slagelsebogen -skrevet af Otto Holmgaard og Erik B. Nissen, og udgivet af Slagelseegnens Kulturkreds 1968.

Bykort over Slagelse omkring 1750

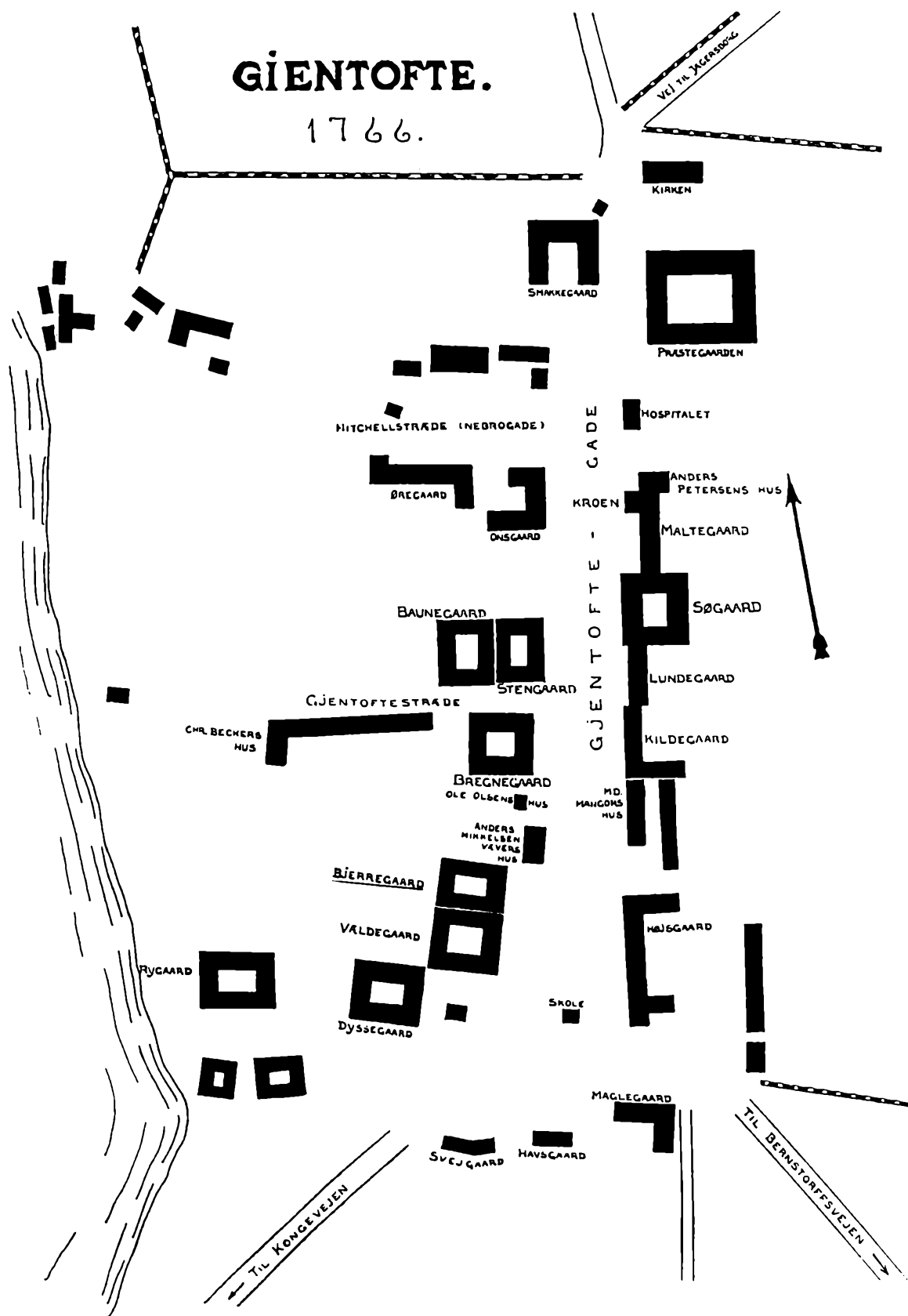
1.Sct. Mikkel's kirke, 3.Rådhuset, 4.Torvet, 5.Latinskolen, 7.Skovsøgade, 8.Smedegade, 9.Frugade, 10.Slotsgade, 12.Bjergbygade, 13.Brødegade, 14.Herrestræde, 15.Stenstuegade, 16.Løvegade, 17.Bøddelstræde, 18.Rosengade, 22.Kirkestræde.

SOKKELUND HERRED

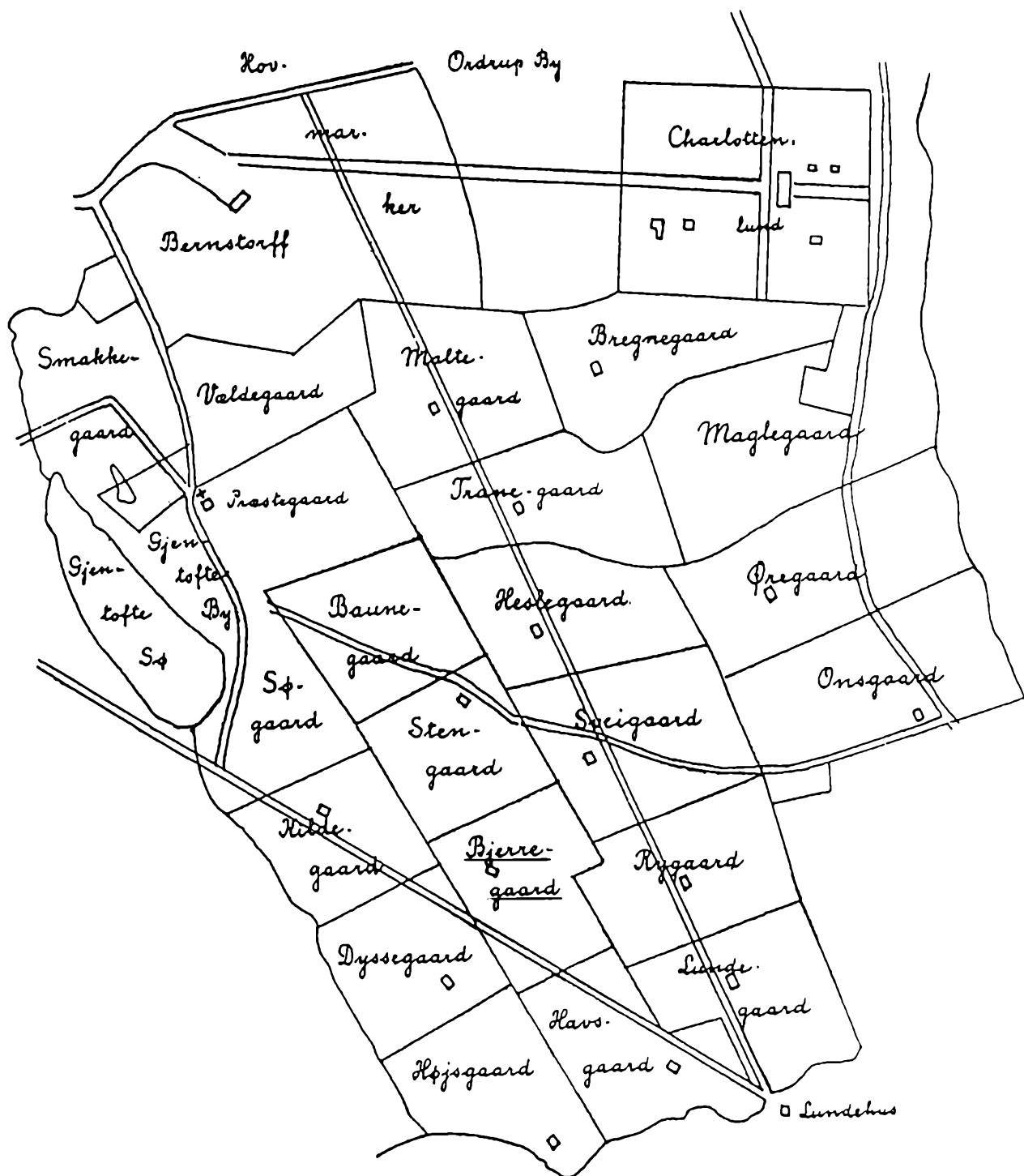
Nedenstående oversigtskort er fra "Meddelelser fra Historisk-topografisk Selskab for Gjentofte Kommune" 1935, hvor det blev brugt i en artikel skrevet af af kredslæge Johan Lemche, der lod kortet udføre efter et gammelt kort over Gjentofte by.

Kortet viser, hvordan de gamle fæstegårde var placeret i Gjentofte by på Udskiftningens tid.

Nedenstående skitse, der også er fra Johan Lemches artikel, viser Gentofte bys jorder, således som de fordeltes ved udskiftningen, og Johan Lemches forklarende tekst er:

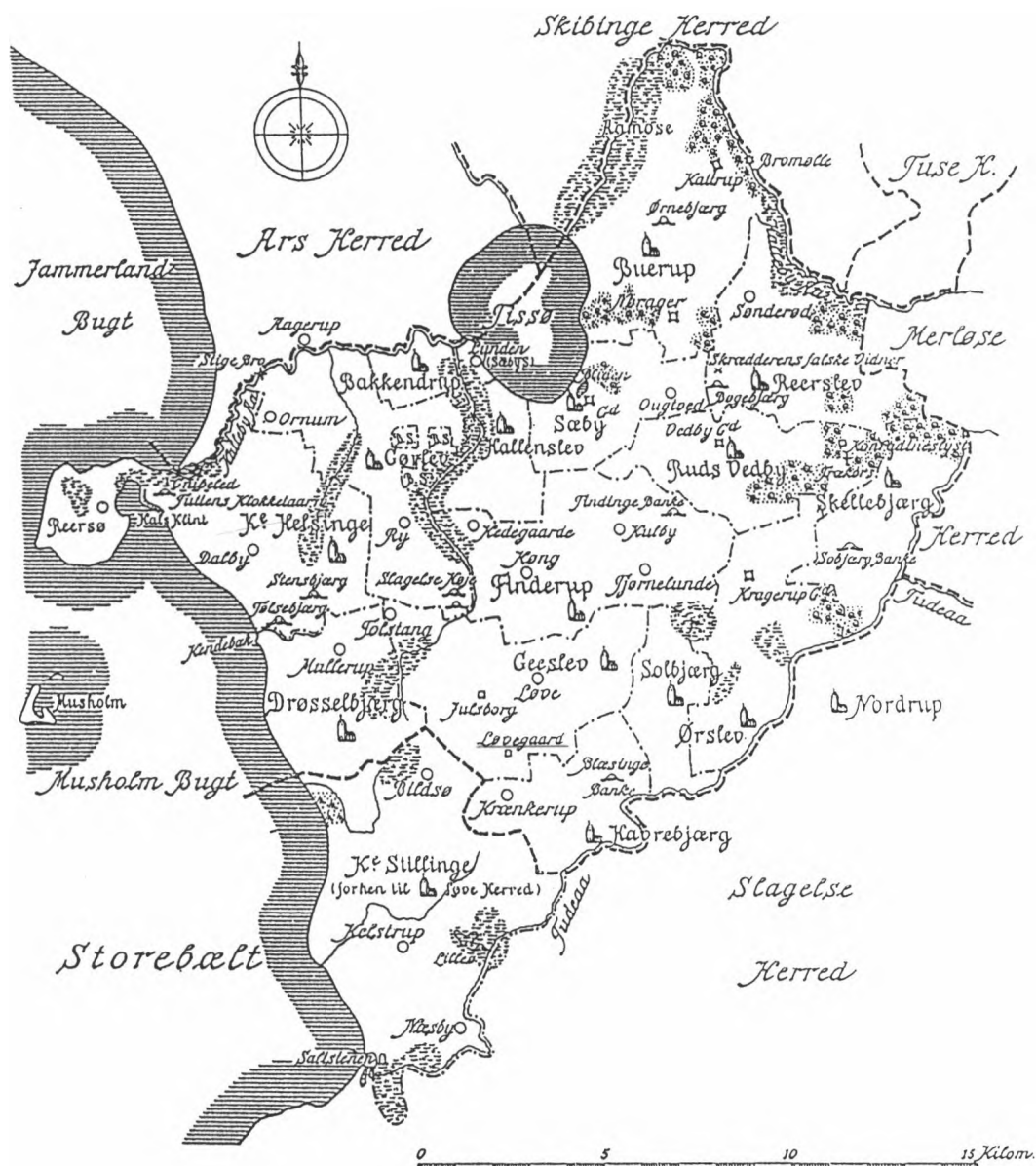
Til højre ses Kystlinien og Strandvejen. Fra denne fører to Veje mod Vest: Jægersborg Allé fra Charlottenlund Slot forbi Bernstorff og Hellerupvej, som fortsættes i Baunegaardsvej til Gjentofte. De to Veje, som mødes mod Syd ved Lundehus, er Bernstorffsvej og Hovedlandevejen til Lyngby. Fra denne sidste gaar Søgaardsvej til Gjentoftegade, som mod Nord fortsættes i Brogaardsvej og Vældegaardsvej.

Nedenstående gamle herredskort er -ligesom de øvrige herredskort- fra Thor-kild Gravlunds herredsbog, udgivet 1926.

Løvegaard, hvis beliggenhed ikke er angivet på det originale kort, er på kor-tet her kopieret ind, så det kan ses, hvor i Gierslev (Geeslev) sogn gården lå.

LØVE HERRED

Hans Jensen Bjerregaards navn findes flere steder i Gierslev kirkebog, og ne-denfor ses en gengivelse af hans navnetræk, som han skrev det i kirkebogen om-kring 1774.

Bjerregaard

DEN LÆRDE BONDE HANS JENSEN AF BJERREGAARD

Den 11. Søndag efter Trinitatis i det Herrens Aar 1728 havde Gaardfæster af Gjentofte By Jens Sørensen og Hustru Lene Jensdatter Barn i Kirke. Den hellige Handling forrettedes af den unge Præst Christian Sigfred Mangor, og i Daaben fik den lille nyfødte Navnet *Hans*. Hans Jensen. Til Præstens Velsignelse fjøede de brave Forældre ogsaa deres kærlige Ønsker; højtflyvende var de ikke.

En Fæstebondens Lod var i de Tider alt andet end attraaværdig. Livet tegnede sig nærmest for ham som en fortsat Kamp for Tilværelsen og det daglige Brød. Kunde han blot klare Skatter og Afgifter og *holde* Gaarden i sin Livstid, og maatte det saa forundes eet af hans Børn at nyde godt af, hvad han havde ofret paa Bygninger og Jord, da var det Alt, hvad han kunde haabe.

De andre Børn, ja for dem maatte Vorherre og Herskabet raade. Selv kunde han ikke efterlade dem noget, ej heller kunde *de* søge deres Lykke andetsteds, bundne til Hjemstavnen, som de var ved Vornedskabet og senere ved Stavnsbaand.

Saaledes var Forholdet ogsaa i Gjentofte Sogn, om end Fæstebønderne dér ikke var underkastet Herremandens Vilkaarligheder, idet de fra gammel Tid saa godt som alle, lige fra Reformationen havde været underlagt Kronen med Jægersborg som Hovedgaarden. Forøvrigt havde i dette Sogn Fæstet, der kun var Livsfæste, formet sig som det saakaldte Superficiærfæste, det vil sige, at Herskabet, i dette Tilfælde Kongen, ejede Jorderne — Bymarkerne og Grundene i Byerne, hvorpaa Bygningerne stod, — medens sidstnævnte tilhørte den paagældende Fæster. Nogen synderlig Værd havde disse som Regel ikke.

Under Svenskekrigen lod Kong Carl Gustav næsten alle Gaarde i Gjentofte By nedbryde for at bruge Materialerne derfra til sin Lejr i Brønshøj; de Bygninger, som herefter genopførtes, var af tarvelig Beskaffenhed og blev under den følgende Depressionsperiode slet vedligeholdte. Bymarkerne gav kun et saare ringe Udbytte, udpint som Jorden var ved Trevangsbruget, der var fulgt gennem flere Hundred Aar, og daarlig røgtet, som den blev og maatte blive under Fællesskabet.

Heller ikke her kunde Fæstebonden frit disponere over sit Arbejde, idet han til enhver Tid maatte være forberedt paa at blive tilsagt til Hoveritjeneste og Ægtkørsler. Fattigdom, Udpantning og Kvægsygdomme havde endelig ryddet saaledes op i Besætningerne, at flere af Byens Gaarde stod uden Kreaturer.

Under disse Omstændigheder blev atter og atter Gaardene fæsteløse; ingen vilde eje og have dem, og Gang paa Gang maatte Ridefogden paa Jægersborg med Bistand af Byhyrden *med Magt* indsætte een af Byens unge Karle i en saaledes forladt Gaard.

Paa denne Maade havde ogsaa Jens Sørensen i Juni 1708 holdt sit Indtog i Fæstegaarden Nr. 2 i Gjentofte — Hans Jensens Fædrenehjem.

Om Jens Sørensen og hans Hustru ved vi kun saare lidt. Han var født 1683, døbt 15. Juni; den 16. Marts 1710 giftede han sig med Lene Jensdatter, om hvem Kirkebøgerne beretter, at hun var født 1681 og døde den 2. April 1780 i sit 99de Aar. — I deres Ægteskab havde de 8 Børn, 5 Sønner og 3 Døtre, af hvilke dog en Søn og en Datter døde som smaa. Af Sønnerne blev ikke mindre end 3 Gaardfæstere og efter Udskiftningen i 1765 ansete Gaardejere i Gjentofte: Jens Jensen (døbt 31. Juli 1718 d. 25. Marts 1771) saaledes Ejer af *Heslegaard*, Jacob Jensen (døbt 27. Juli 1721 d. 17. Maj 1797) Ejer af

Øregaard og endelig Hans Jensen (døbt 8. August 1728 d. 28. Juli 1781) Ejer af *Bjerregaard*.

Dette i Forbindelse med, at disse 3 Brødre omtales som vellærte Bønder, lader formode, at de er opvoksede i Hjemmet under forholdsvis gode, omend beskedne Kaar. Kundskaber — udover hvad angik Driften af et Gaardbrug — havde Forældrene dog ikke kunnet bi-bringe deres Børn; de kunde selv hverken læse eller skrive, al den Stund den første Skole i Gjentoft, Sognepræsten Magister Fr. Plums Pogeskole, først blev oprettet, da de var Voxne.

Paa en Maade faldt de 3 Brødres Ungdom sammen med en ny Oplysningens Tid, idet Kong Fr. IV., der allerede ved Anordningen af 24. September 1708 havde truffet Foranstaltninger til en Skoleundervisning paa Landet, i Aaret 1721 besluttede sig til og lod publicere sit gudelige Forsæt: „at opbygge ikke mindre end 240 Landsbyskoler i Rytterdistrikterne.“ Den første af disse Skoler blev Skolen i *Gjentoft*, der ved Rentekammerskrivelse af 21. Januar 1722 approberedes som *Mønsterskole*. I Modsætning til Gaardene med deres Bindingsværk, delvis klinede Vægge og Straatage opførtes Skolebygningen, der fik sin Plads der, hvor nu Gjentoft Torv er beliggende, i fuld Mur og med Tegltag. I Skolebygningen, der var 21 Al. lang og 12 Al. bred, fandtes, foruden Skolestuen i Midten, med sammes Inventar af 2 lange Borde og 6—7 Bænke, nedrammede i Stengulvet, Skoleholderens Kostald og hans lille Lejlighed bestaaende af Dagligstue og Sovekammer med Køkken og Bageovn. I denne Skole erholdt Hans Jensen fra sit 5—6 Aar sammen med Byens andre Dreng og Piger sine første Kundskaber fornemmelig i Læsning og Religion. Ifølge den kgl. Instruktion for Skoleholderen skulde dog denne, om Forældrene begærede det og, mod at de pr. Barn betalte Otte Skilling til Skrivematerialer, undervise Børnene ogsaa i Skrivning og Regning. Hver Søndag skulde Børnene overvære Gudstjenesten i Kirken, og hver Skoledag begyndte og sluttede med en Bøn og Salme. Luthers lille Katekismus var Fundamentet i Undervisningen. Hvad i Ungdommen nemmes, ej i Alderdommen glemmes: Den Guds frygt, der saaledes indpodedes Hans Jensen som Dreng, skulde følge ham i hele hans Liv. Skoletiden var lang: 8 Timer om Sommeren, 6 Timer om Vinteren, og ifølge Instruksen havde det været Meningen, at Skolen skulde frekventeres lige til Konfirmationen. Praksis blev dog den, at Børnene kun søgte Skolen i nogle faa Aar; i saa Henseende fulgte man vel nok den gamle Ordning efter For-

ordningen af 1708: „naar Børnene bliver saa store, at de kan drive Pløv, røgte Gæslinger eller anden smaa Gjerning paa Landet, skal de sættes dertil.“

Med Forberedelsen til Konfirmationen genoptoges Undervisningen i Børnelærdommen.

Om Skoleholderen Niels Olsen, tiltraadt 14. Januar 1722 d. c. 1750, vides kun, at han selv skrev en maadelig Haand, og at han var ustandseret. Derfor kan han jo godt have været en brugbar Lærer, og det ligger nær at antage, at den overfor Bønderne saa velvillige Sognepræst C. S. Mangor, der var pligtig at følge Undervisningen, og Degnen Mads Giønnerup kan have interesseret sig for den lærenemme Dreng. Men iøvrigt maa erindres, at omend Gjentofte i Hans Jensens Barndom og Ungdom kun var en lille Landsby, hvor der ikke var mere end eet — nemlig det Klöckerske — Lyststed, stod Byen dog i ret livlig Rapport med Hovedstaden og dens Befolkning. Vejen til Dyrehaven gik den Gang over Gjentofte. — Bernstorffsvejen var jo ikke anlagt og Strandvejen saa godt som ufarbar, og da de Gjentofte Bønder grundet paa deres Pligtkørsler for Militæret og Forstvæsenet havde større Hestehold, end selve Gaardenes Brug krævede, søgte de et Bierhverv ved „Søndagskørsel“, — Mangen Gang har den unge Hans Jensen styret Faderens Heste og Vogn for Københavnerne, der søgte til Skovs eller til Vangede Kilde, og lyttet til og blandet sig i deres Samtaler. Der var paa denne Maade ogsaa Lejlighed for ham til at lære, i alt Fald til at faa Øjnene op for, at der var en Verden udenfor Skole og Hjem.

Efter Faderen Jens Sørensens Død i 1750, og da Hans Jensens 2 ældre Brødre Jens og Jacob ved Fæstledighed havde erhvervet hver sin Gaard i Gjentofte i Fæste, søgte og erholdt under 11. April s. A. Hans Jensen Fæstebrev paa den fædrene Gaard. — 20. Maj s. Aar trolovedes han med Pigen Ellen Jacobsdatter (døbt 22. Oktober 1730). Datter af een af Sognets mest ansete Gaardfæstere Jacob Sørensen af Ordrup og Hustru Anne Pedersdatter. Allerede den 12. Juni ægtviedes det trolovede Par i Gjentofte Kirke.

Ifølge de lokale Forhold og Stavnsbaandet — tilmed ved Indgifte — dannede de Gjentofte, Ordrup og Vangede Bønder, ligesom een stor Familie; ved dette sit Giftermaal rykkede Hans Jensen sine Standsfæller i Sognet og da navnlig den talrige Jacob Sørensenske Slægt et Skridt nærmere. Ikke i den Forstand, at han følte sig afhængig af dem. Han indlod sig saaledes ikke i det almindelige Drik-

keri, som var bleven saa udbredt i Sognet. Selvstændig, som han var, søgte han saa vidt muligt at emancipere sig fra Fællesdriften; ligefra han tiltraadte sin Gaard, havde han Øjet aabent for, at skulde han bringe Noget ud af denne, maatte han følge, hvad hans egen Forstand og Indsigt sagde ham. Nogen let Opgave var det ikke at opdyrke den, al den Stund hans Fæstejord — ligesom de Andres ikke laa samlet men spredt i mange Smaalodder i de 3 Vænger. Ved bestemt Optræden og ved Anbringelse af Gærder søgte han af bedste Evne at holde sine Lodder for sig selv.

Betegnende for Hans Jensen er, at han fra sin Tiltrædelse og lige til sin Død førte „Dagbog“, en lille Bog, hvori han indførte en Del af sine Regnskaber og dertil knyttede forskellige Optegnelser.

Desværre er denne Dagbog, der eksisterede, dengang D. E. Rugaard i 1871 skrev sin Biografi over Hans Jensen, bortkommen, men gennem Rugaards Notitser har vi en Række Oplysninger fra 1ste Haand om Hans Jensens Bedrift.

Af Optegnelserne fra 1750 til 1765 fremgaar, at han foruden Rug, Byg og Havre dyrkede Ærter, at han solgte Hø og Halm til Hovedstaden, og at han efterhaanden for en stor Del opfodrede Høsten, eftersom han forøgede sin Kvægbesætning. Medens han saaledes i 1750 bortsolgte af Rug 16, af Byg 40 og af Havre 30 Tdr., udgik der i 1765 ikke 1 Td. Korn fra Gaarden. Modgang kuede ham ikke. I 1762 skulde han foruden Misvækst prøve Kvægpesten; af 8 Køer, som han paa Grund af Mangel paa Foder havde maattet anbringe andesteds, døde de 7. Dette Aar havde han forøvrigt sammen med Broderen Jacob forpagtet Præstegaardens Avling og Tiende. 1764 anfører han, at han nu alene havde denne Forpagtning. Afgiften var 50 Rdl.; af den der indhøstede Avl solgte han 36 Tdr. Rug og 36 Tdr. Byg.

I sin Dagbog anfører Hans Jensen kun Data; man faar ikke af denne at vide, hvem han omgikkes, og hvorfra han indhentede de Kundskaber, som skulde skaffe ham Navnet „den lærde Bonde.“

I den Omtale, som bl. a. Sneedorff giver ham, findes imidlertid et Fingerpeg i saa Henseende. Det nævnes, at han kom sammen med Præsten i Gjentofte, at denne satte Pris paa ham og diskuterede med ham. Præsten var den ogsaa som Digter, Oversætter og Æstetiker kendte Pastor Andreas Benjamin Poulsen, der i en Alder af 32 Aar 1758, da Hans Jensen altsaa var en Mand paa 30 Aar, kom til Gjentofte og virkede der til 1762. Gennem Omgangen med denne oplyste

Mand havde Hans Jensen Lejlighed til at blive kendt med Tidens aandelige og materielle Rørelser, men hvad der fik ikke mindre Betydning for ham, var, at han gennem Poulsen lærte en Række fremtrædende Mænd at kende. — Det maa saaledes antages, at det er Poulsen, der har gjort Hofpræsten Joh. Andreas Cramer og Digteren Klopstock, der begge boede i Lyngby, senere Professor Jens B. Schiølderup Sneedorff opmærksom paa ham.

I det af Cramer udgivne Ugeblad „Der nordische Aufseher“ træffer vi i en Artikel med Titlen: „Nachricht von einem dänischen in dem Ackerbau sehr erfahrenen Landmanne“ *Klopstocks* Beskrivelse af sit første Møde med Hans Jensen paa dennes Gaard Bjerregaarden. Artiklen er senere optrykt i *Klopstocks* sämmtliche Werke.

„Wie auch einige Städter die Stirne dabei runzeln mögen, so kann ich mich doch nicht enthalten, etwas von einem Besuche zu erzählen, den ich den schönen Frühlingstag, den wir zuletzt hatten, mit einem meiner Freunde auf dem Lande abgelegt habe. Wir hatten schon Verschiednes von einem gewissen Bauer gehört, der nicht weit von der Stadt wohnt, und wir machten uns keine kleine Freude daraus, ihn aufzusuchen. Weil der Mann unter andern Eigenschaften auch die hat, dasz er Bücher liest, und es leicht kommen könnte, dasz ihm dieses Blatt in die Hände fiel, und er aus demselben herausstudirte, wovon die Rede wäre, so wollen wir ihn, seiner Bescheidenheit zu schonen, nicht nennen. Wir fanden ihn in seinem Hause nicht, unterdesz hielten wir uns doch einige Zeit in demselben auf, um von seiner Frau zu erfahren, in welcher Gegend des Feldes er wäre. Wir trafen sie in einer Stube an, die reinlich und so meublirt war, dasz vielerlei Sachen in einer gewissen Ordnung bei einander Raum hatten. Diesz war schon ein gutes Vorurtheil, das wir für ihn bekamen! Nachdem seine Frau, ein Weib von einem offenen heitern Gesicht, und um die zwei rothe, runde Kinder, ihre jüngsten, waren, uns bedeutet hatte, wo wir ihren Mann antreffen würden, so gingen wir aufs Feld, ihn aufzusuchen.

Wir hatten uns vorgestellt, dasz der Bauer, von dessen Einsichten und nützlichen Arbeitsamkeit wir so viel Gutes gehört hatten, schon ein Mann bei Jahren wäre. Allein wir fanden einen jungen Mann von ein und dreissig Jahren. Denen, die vielleicht darüber erschrocken sind, dasz er auch Bücher liest (das kleine Buch: „Von der Liebe zum Vaterlande“ hat ihm besonders gefallen) denen musz ich sagen, dasz er viel gesünder und stärker ist, als dis seeländischen Bauern

gewöhnlich sind, dasz er breite Schultern und Hände hat, denen man die Beschäftigung mit der Pflugschar ansieht. Er schien zwar anfangs ein wenig verwundert über unsern Besuch zu seyn; allein er faszte sich bald, weil es ihm vorkommen mochte, dasz er ihn verdiente.

Fast das erste, was er sagte, war, uns seine Liebe zum Könige und seine Freude über desselben Regierung zu bezeugen. Hierauf sagte er Verschiednes zum Lobe der Bauern seines Dorfs, ob man gleich weisz, dasz diese allerhand wunderliche Urtheile von ihm gefällt haben. Er begleitete uns zu dem Prediger, einem Manne, der mit einer gewissenhaften Amtsführung viel Kenntniz und Ausübung der Landökonomie verbindet. Dieser versicherte uns, dasz es ein Theil seiner Glückseligkeit wäre, sich mit diesem Bauer alle Sonntage einige Zeit zu unterhalten. Der Bauer hat seinen Hof seit zehn Jahren. Da er viel mehr Theorie des Landbau's hat, als ihm sein Vater und seines Vaters Nachbarn hinterlassen haben, so bereitet er seinen Acker so gut zu, dasz er vor den andern einen sehr merklich verschiednen Nutzen davon hat, oder vielmehr, dasz er der einzige im Dorfe ist, der etwas besitzt. Er pflügte im Anfange so sorgfältig und so tief, dasz die Pferde dadurch litten, weil sie nicht daran gewöhnt waren. Seine Nachbarn triumphirten darüber, dasz er seine Pferde verdorben hätte. Sie waren auch von der Meinung, dasz er Gott versuchte. Hierauf, da es gut ging, behaupteten sie, dasz er den Kobold hätte. Ich sagte ihm, dasz er den Kobold in den Händen habe, und er dankte mir mit einem vergnügten Lächeln.

Ich weisz gewisz, dasz einige Besitzer von Landgütern schon mehr als einmal bei meiner Erzählung gegähnt haben; unterdesz kann ich doch nicht unterlassen, noch hinzuzusetzen, dasz mich der gute Bauer so sehr für sich einnahm, dasz ich mehr als einmal und sehr lebhaft den Wunsch bei mir that, dasz er und sein Kobold frei seyn möchten. Es soll auch gar nicht der letzte Besuch seyn, den ich bei diesem meinem neuen guten Freunde abgelegt haben will. Ich werde ihm nicht wenig Fragen thun. Die vornehmste davon soll seyn: Was er mit einem Stücke Landes, das sein Eigenthum wäre, alles anfangen wollte?

Die Schönheit des Tags und meine neue Bekanntschaft machten mich so vergnügt, dasz ich mich gewissen frohen Ahnungen, die ich schon oft gehabt habe, von neuem ganz überliesz. Ich wiederholte nähmlich die Vorstellungen, dasz ich es wohl noch erleben könnte,

dasz eine so grosze Anzahl von Unterthanen des Königs, als die Bauern sind, durch eine gewisse Veränderung ihrer Umstände, glücklicher werden, und diejenigen, welche sie beherrschen, glücklicher machen würden.“

Denne levende Beskrivelse og Karakteristik skulde imidlertid ikke blive det eneste Billede af Hans Jensen, som hans Samtidige har efterladt os.

Det er en kendt Sag, at Hans Jensen foruden „den lærde Bonde“ ogsaa kaldtes „den Sneedorffske Bonde“ — et Hædersnavn, eftersom Jens Schiølderup Sneedorff som Menneske, Videnskabsmand og Forfatter nød sin Samtids Anerkendelse og Beundring. Født 1724, Magister 1746 blev han, efter med J. H. E. Bernstorffs Understøttelse at have studeret i Tyskland, paa Ludvig Holbergs Anbefaling selv 5te Professor ved Akademiet i Sorø — et Embede, der tillod ham at udfolde sine Evner ikke blot i videnskabelige, men ogsaa i humane Formaals Tjeneste. Med levende Interesse tog han Del i Diskussionen om og Kampen for Bondestandens Frigørelse, idet han paa et Tidspunkt, hvor Bonden selv endnu ikke var naaet til Selverkendelse, ikke tog i Betænkning at hævde, „at den af de fleste foragtede og undertrykkede Stand i hans Øjne var det menneskelige Selskabs og Statens Grundstøtte.“ —

I Forstaaelsen af, at det for ham og for Sagen gjaldt om at kunne fremføre Virkelighedsbilleder af Bonden, som han var, og som han kunde og burde være, fremdrog han Hans Jensen i sine Artikler i Ugebladet „Den patriotiske Tilskuer“ ikke med Navns Nævnelser, men dog saaledes, at det snart blev en offentlig Hemmelighed, at den af ham saa stærkt fremhævede Bonde var Fæstebonden *Hans Jensen* af Gjentofte.

Lad os nu af een af disse Artikler se, hvorledes Sneedorff beskriver ham. (Den patriotiske Tilskuer for Mandag den 26. Januar 1761).

„Endskiønt han er ligesaa virkelig en Bonde, som alle andre Sognemænd i hans Bye, ansee de ham dog med saadan en Forundring, at de fleste holde ham for en Troldmand, og havde for lang Tid siden stenet ham af Byen, dersom Præsten ikke havde taget hans Partie. Hans Forældre, som vare velhavende Bønder, lod ham lære at læse og skrive, og efterlod ham Gaarden i maadelig Tilstand. Han var ved Herremandens Tiltrædelse til Godset den eneste Bonde, som eiede noget. Den gode Orden, som hans nye Herskab indførte, gav ham endnu mere Lyst til at forhverve. Han taledede ofte med Præsten

om Landhuusholdningen, og da han havde baade mere Munterhed og Begreb end de andre Bønder, fik han Lyst til at gjøre adskillige Forsøg, hvoraf nogle slog an. Ved at indhegne sine Marker, pløje Jorden dybt, og vælge adskillig Giødning, har han bragt det saa vidt, at hans Marker, endskiønt de ere de sletteste i det hele Sogn, overgaae de andre saa meget i Frugtbarhed, at hans Byemænd ikke kunne troe, at dette skeer allene ved naturlige Midler. Naar hans Qvæg trives bedre end hans Naboers, sige de, at han holder en Gaard-Nisse. Naar Melken hos ham giver mere Smør, hedder det, at han forhexer deres Kierne, eller ved Trolddoms-Konster forstaaer at malke deres Køer ved at sætte en Kniv i Væggen. Det som især bestyrker dem i de Tanker, er, at han gierne læser, søger ikke meget de andre Bønders Selskab, og drikker aldrig Brændeviin. Ved dette Hexerie har han bragt det saa vidt, at de fleste Bønder i Sognet leve af ham. Kjøbmanden har forskaffet ham en Fortegnelse, hvorledes alle Slags Fede-Varer tillaves i Irland, hvori han har bragt det saa vidt, at han køber Qvæg og Melk af sine Naboer og leverer Kjøbmanden aarlig en anseelig Mængde af Salt-Kiød, Flesk, Smør og Ost, som ikke giver det fremmede noget efter. For at unde sine Byemænd mere Fordeel, har han ofte villet lære dem denne Tillavning, men de holde ham for saa selsom Mand, at de endnu ikke tør efterfølge ham. Han har drevet Faare Avlingen saa vidt, at han leverer Kjøbmanden den meste Uld, som bruges til hans Fabrik. Denne Bonde har udvirket en Befalning af Herremanden, at alle Fattige paa Godset, som ikke kunde faae anden Tieneste, skulle melde sig hos ham, og dersom de ikke ved Alderdom eller Svaghed ere ganske uduelige til Arbeide, maae de ikke understaae dem at søge om Almisse hos Præsten uden et Beviis fra Bonden, at han ikke veed at forsørge dem. De fleste Enker og Børn blive paa denne Maade saavel underholdte, at endog de, som for deres Alderdoms Skyld kunne nyde Almisse, sielden forlange den. Man kan heraf let slutte, at denne Bonde er rig, men det skulle man neppe troe, at han med al sin Rigdom ikke haver Lyst til at forlade sin Stand. Han opdrager sine Børn som Bønder, de arbeide endog mere og leve haardere end andre. Sønnerne kunne alle skrive, regne og gjøre adskilligt konstigt Arbeide med Hænderne. Døttrene forstaae ligeledes, foruden Landhuusholdningen, al den Haandgierning, som Fruentimmeret lærer i Kjøbstæderne. Den eneste Forskiel, der er imellem hans Øconomie og de andre Bønders, er, at hans Familie er renere klædt, at Maden er frisk og vel tillavet, og

at der i hans hele Huus ikke arbeides om Søndagen; Formiddagen anvendes til Andagt, og Eftermiddagen til anstændige Vederqvægelser. Herremanden, Præsten og Kiøbmanden have undertiden spist hos ham, de kunne ikke nok forundre dem over den Reenlighed, Orden og Velanstændighed, som de finde hos en Familie, der i de 6 Dage af Ugen gjør grovt Arbeide; Herremanden gav ham engang at forstaae, at en Mand, der havde saa megen Formue, kunde nok skaane sine Børn mere og holde dem bedre end andre Bønder. Min Levemaade, svarede Bonden, mit Arbeide, og min Nøisomhed er just den største Rigdom, som jeg efterlader dem; alt det andet kan for-gaae, og de skulle da være ligesaa meget fattigere end andre, som de vare bedre vante. Dersom jeg efterlod dem Eders Rang, sagde han til Herremanden, og den gode Mands Penge, i det han slog Kiøbmanden paa Skulderen, skulde det alt ikke kunde forslaae til at opfylde al den Stolthed og Begierlighed, som boer inden for disse Valmulds Trøier, af hvilke saa mangen en gammel Herremand er krøben ud, hvis Efterkommere siden ere blevne Prakkere. Nød og Trang har indskrænket mine Begierligheder, og da jeg var en fattig Mand, misundte jeg de Rige meget mere end nu, da jeg kan selv have Overflødighed, hvad skulde da ikke mine Børn falde paa, dersom jeg ikke ved Opdragelsen, og ved mit eget Exempel lærte dem Nøisomhed, og indprentede dem Lyst til at blive i deres Stand. Herremanden, som endnu ikke kunde troe, at en Bonde kiendte Æren, overtalte Kiøbmanden til at sætte ham paa Prøve. Denne tog Anledning af et stort Selskab, som Herremanden førte ind i Bondens Huus, til at spørge ham, om det ikke fornøiede ham, at saa mange fornemme Folk havde Lyst til at kiende ham. Jeg kan forsikre Eder, svarede Bonden, at min Fornuft neppe skulde have Herredømme nok over mig til at blive det jeg er, dersom jeg ikke tænkte ved mig selv, at den Formue, som nu gjør mig til saa rar en Bonde skulde neppe bemærkes i en høiere Stand. I har og en Herremand, sagde Kiøbmanden, som kan gjøre eder storagtig, saa megen Naade af en Mand af hans Stand Naade, sagde Bonden, jeg er den gode Herre intet skyldig uden Kierlighed og Høiagtelse, og det var best for ham selv, om alle hans Bønder kunde sige det samme. En Bonde, der kan gjøre sin Herremand den Tjeneste, som jeg gjør, og sætte ham saa skikkelig til Bords, har ikke nødig at ansee det for en Naade, at man vil spise hans Mad. I Alt hvad Lovene kræve af mig, er jeg hans Undergivne, men vidste jeg, at den gode Mand ansaae det for en

Naade, at begegne mig som et skikkeligt Menneske, skulde jeg aldrig komme i hans Huus, uden naar jeg har Skatter at betale. Jeg havde aldrig troet, sagde Herremanden, da denne Samtale blev ham fortalt, at der kunde boe saa stor en Siel i en Bonde. Hidindtil har jeg agtet ham som en fornuftig og skikkelig Mand, men fra dette Øieblik af holder jeg ham mere værdig til mit Venskab, end mange Folk af min egen Stand, som giøre sig en Ære af Handlinger, der virkelig fornede dem. Denne Bonde maae herefter være den fiende i vores Selskab."

Er end Sneedorffs Beskrivelse præget af Agitation og af digteriske Overdrivelser, fuldstændiggør den dog det Billede, som vi alt har dannet os — Billedet af den unge selvbevidste og energiske Bonde, der opvokset i smaa Forhold og i en Undertrykkelsens og Fornedrelsens Tid søger at tilegne sig Dannelse og Dygtiggørelse i sit Kald, Bonden som ikke blot virker for sig selv, men ogsaa for sin Stands Frihed.

Til Omtalen af Hans Jensen, kan vi føje den noget mere nøgterne Beskrivelse af hans Hjem, som findes i det Skøde, hvorved han, efterat have udflyttet Gaarden, i 1766 afhænder den gamle i Gjentofte By liggende *Fæstegaard*. Denne bestod af : „12 Fag Hus, hvori findes Køkken og Spisekammer paa 4 Fag, en Stue paa 3 Fag med en Jærnbilægger Ovn foruden en liden Aflukning, hvori Nedgangen er til Kælderen, som bestaar af 3 Fag, nok en Stue ovenfor ligeledes paa 3 Fag, hvorunder Kælderen er; i denne Stue findes en Bilægger Ovn; heroverfor denne Stue er et lidet Køkken, og deri er en Vask og en Tinrække og tæt ved et lidet Pige Kammer og et Sove Kammer med Bilæggerovn i. — Foruden disse ovennævnte 12 Fags Stuehus, som ligger i Øster og Vester, findes i den vestre Ende 2 Fags Hus uden Loft og å part 3 Fag til et Tørvehus, som ligger i Sønder og Nord.“ — Men atter her supplerer Sneedorff Billedet, naar han omtaler Hans Jensens Boghylder i det ellers saa beskedne Hjem — Bibliothek vil han ikke kalde det — *Boghylderne*, der stod i en Stue for sig, hvor Væggene var behængt med Landkort.

Ved Sneedorffs Død 1764 var Hans Jensen allerede en kendt Mand, ogsaa en ret velstaaende Mand. Hertil havde ikke blot hans Flid og Nøjsomhed, men ogsaa de senere Aars stærkt stigende Priser paa

saa godt som alle Agerbrugsprodukter bidraget. „Den Sneedorffske Bonde“ var dog endnu kun Fæstebonden, der ikke ejede den Jord, han dyrkede, Hovbonden, der med sin Krop og sine Heste maatte arbejde for Herskabet, den Stavnsbundne.

Befrielsens Time var dog nu inde.

Efterat Kong Fr. V. i 1752 havde skænket sin Statsminister Johan Hartvig Ernst Bernstorff Fasanhaven ved Jægersborg til Ejendom, for at han der kunde indrette sig en Sommerbolig, havde Majestæten senere henlagt til denne flere Jordstykker for sluttelig i 1764 at overdrage ham de til Jægersborg hørende Hovmarker, mod at han tilsvarede Kronen en Afgift svarende til Værdien af den Avling, som disse hidtil indbragte.

I Tilslutning hertil — Hovmarkerne kunde dengang ikke drives uden Hovbønderne —, overdrog Kongen ham ogsaa det under Jægersborg hørende Fæstegods i Ordrup, Gjentofte og Vangede tilligemed de godsejerlige Rettigheder som Retten til Indfæstning, Sigt og Sagefald m. m., mod at den nye Godsejer indestod for Landgilden og Tienden.

Fra nu af var Hans Jensen og Sognets Bønder Bernstorffs Hov- og Fæstebønder.

Andetsteds er behandlet de store Reformer, som J. H. E. Bernstorff sammen med sin Neveu Andreas Peter Bernstorff i sine Fæstebønders og ogsaa i egen Interesse straks satte i Værk: *Den Bernstorffske Indretning*, hvorved Hoveriet afløstes med en Afgift, Fællesskabet ophævedes, Jorderne udstykkedes til selvstændige Brug, og Selvejet indførtes.

Ligesaa dristigt og vidtskuende det var paa een Gang at beslutte sig til samtlige disse Reformer, ligesaa beundringsværdigt blev de gennemførte. Allerede i 1765 var alle Gjentofte Bys Jorder udskiftede og afsat i Marken, og den 22. Juli s. A. fordeltes ved Lodtrækning de udskiftede 20 Lodder til Byens Fæstebønder. Man vil vurdere det store Arbejde, der var gaaet forud, naar man betænker, at ifølge Planen skulde Udskiftningen foretages saaledes, at alle Byers Bønder skulde have Lodder af lige Værd, Lodder der tilmed skulde have en passende samlet Form med Adgang til Veje og Vandafledning.

Naar Udskiftningen af Bernstorff Gods lykkedes saa udmærket, den tjente som det lysende Eksempel for hele Landet, skyldes det i høj Grad de gode tekniske Medarbejdere, Bernstorfferne havde knyttet til sig: Godsforvalteren Torkel Baden, Landmaaleren P. I.

Wilster, Kartografen Baron F. W. v. Hastfer, og endelig nogle enkelte af Sognets mest indsigtsfulde Bønder. Blandt disse var Hans Jensen. I sin „Beskrivelse over den paa Godset Bernstorff iværksatte nye Indretning i Landbruget“ omtaler Torkel Baden, der forøvrigt i 1766 var bleven besvogret med Hans Jensen ved sit Ægteskab med dennes Hustrus Søster, Hans Jensens Fortjenester saaledes:

„Saavel under denne Forretning, som den derpaa følgende Inddeelnings Plans Udarbeidelse, udmærkede sig frem for alle Hans Jensen, nærværende Eier af den under Gjentofte Bye henhørende Bierregaard, en Bonde som især ved denne Forretning søgte at fortjene den længe forønskede Lykke, som han nu nyder tilligemed sine Naboer. — Den Kundskab som denne Mand besad om sit Føde-Sted, og som ikke lidet forøgedes af hans Tilstedeværelse ved Markernes Vurdering, gjorde, at man i de mange forskellige Tilfælde, hvori det ved Taxations Forretningens rette Anvendelse, endog efter en tit igientaget Sammenligning af Udkastene til Markernes Inddeeling med Markerne selv, ofte beroede paa det tydeligste Begreb, og den rigtigste Forestilling om visse enkelte Dele af de samme, og om deres Skikkelse og Lage, meer og sikrere kunde benytte sig af denne ene Mands end af alle Jordbrugernes Efterretninger, om det og havde været mueligt til samme Tid at indsamle disses Kundskab, som man var beskieftiget med at sammenligne og undersøge, snart i Studeerkammeret, snart paa Marken, alle de utallige Forholdninger, som paa engang bør tages i Betragtning, hos enhver Gaards-Lod, ved en Byes Inddeeling.“

Ved Lodtrækningen, der foretoges af 2 Drenge, af hvilke den ene var Hans Jensens lille Søn Jacob, tilfaldt Lodden Nr. 18 Bjerregaarden Hans Jensen. Dens Hartkorn var som de andre Lodder af Gjentofte By 9 Tdr. 1 Fdk., dens Areal udgjorde 57 Tdr. Land. Ejendommen var gennemskaaret af Kongevejen, saaledes at 7 Tdr. Land af samme laa vest, og Resten øst for Vejen. — I Nord grænsede Lodden til Steengaarden, i Øst til Sveiggaarden og Rygaarden, i Syd til Havsgaarden og i Vest til Dyssegaarden og Kildegaarden; omtrent midt i Lodden laa en lavtliggende Eng med Mosen „Barsmosen“ Herfra hævede Terrainet sig stærkt i Vest og Nord — sidstnævnte Sted op til et Højdedrag, hvis højeste Punkt paa de gamle Udskiftningskort kaldes Barsehøjen. Som det fremgaar af Naboejendommen Kildegaards Navn er denne Egn rig paa Kilder. Ogsaa Bjerregaarden havde saadanne, der blandt andet havde deres Udløb til den lille Sø,

som endnu findes oppe paa Højdedraget Øst for Barsehøj og Nord for Gaardspladsen.

Hans Jensen havde al Grund til at være tilfreds med den Lod, der var tilfaldet ham; den var ikke blot med sin vide Udsigt til alle Sider — fra denne kan man se Lunds Domkirke —, og med sit kuperede Terrain en af de smukkeste, men ogsaa en af de bedste Ejendomme i Gjentofte. Paa sine Steder er Muldraget over 1 Meter.

Skøde paa Ejendommen blev givet ham sammen med de andre Gaardejere d. 1. Okt. 1767. Den blev under Hensyn til, at den laa saa højt, kaldet Bjerregaard, der meget snart forvanskedes til Bjerregaard. Energisk, som han var, tog Hans Jensen straks efter Lodtrækningen fat paa at udflytte og opføre sig en Gaard paa Lodden. — Med Blik for det maleriske lagde han denne oppe paa Højen med Udsigt blandt andet ned over Engen og Mosen.

Allerede den 28. Nov. 1765 havde han rejst 4 Fag Hus til Bryggers og Bageovn, 6. Juni 1766 opførte han Staldlængen og 26. Juli s. A. Stuehuset. Den 20. September kunde han med sin Familie flytte ind paa Gaarden. Stuehuset, der sammen med de 3 Avlslænger omsluttede Gaardspladsen, havde Facade mod Syd og var snarere mindre end i den gamle Fæstegaard i Byen. — Det var 9 Fag langt og 5 Fag dybt og bestod af Bindingsværk med Straatag behængt med 2 Rader Teglsten. — Lejligheden bestod af 3 Stuer og 1 Sengekammer, belagt med Bræddegulv og udstyret med hollandske Døre, 1 Køkken med aaben Skorsten, 2 Komfurer og en Vask — Gulvet lagt i Mursten. — Under hele Huset var der en dyb Kælder — væsentlig indrettet til Mejeriet —, Nedgangen til denne var i Køkkenet. — Fra Indgangen — Entreen — var en Opgang til Loftet med en lukket Trappe. Til Gaarden hørte foruden Stuehuset 3 Længer alle i Bindingsværk med Straatag. Den østre Længe 12 Fag lang 5 Fag dyb var indrettet til Stald, Skærelø og Tærskelø samt Sædelade. I denne fandtes tillige 1 Karlekammer. I den vestre Længde 12 Fag lang 4 Fag dyb fandtes 2 Sædelader, en Tærskelø, et Vognrum og et Tørvehus. Den nordre Længde var kun 4 Fag lang og 4 Fag dyb, indeholdt Bryggers med aaben Skorsten, Bageovn, Malt-Kølle og en indmuret Kobberkedel omtrent paa ½ Tønde.

Paa Grev J. H. E. Bernstorffs Foranledning blev samtlige da udstykkede Gaarde i Gjentofte i Januar 1768 taxerede til Brændassurance-Efterretning.

Taxationen for Bjerregaarden androg 1250 Rdl.

"	"	Øregaarden	"	1310	"
"	"	Heslegaarden	"	440	"
"	"	Rygaard	"	2040	"

Var det Ærgerrighed, der havde ført Hans Jensen til saaledes at forcere Udflytningen? I alt Fald blev *han* „den første Udflytterbonde“. ikke blot paa det Bernstorffske Gods, men i hele Landet, og *Bjerregaarden Danmarks første Udflyttergaard*. Det havde været J. H. E. Bernstorffs Ønske snarest at se Gaardene udflyttede, og for at anspore Gaardejerne hertil ydede han hver af Udflytterne en Opmuntring af 100 Sletdaler. Men forøvrigt gik Hans Jensens Udflytning ikke upaamærket hen; vi ser saaledes denne omtalt i Adresseavisen som en *Begivenhed*.

„Man har den Forhaabning til Forsynet, at Efterslægten skal anse denne Anmeldelse for vigtig og tillige, at de Patriots Tal ikke er saa ringe, som for nærværende Tid ønsker denne Mand den Højstes Velsignelse tillige med hans Efterfølgere, uden at forglemme den Herres Æresminde i Danmark, der som den Første har lagt Grundvolden til saa betydelig en Forandring i den Danske Landhusholdning.“ —

„Lev Dannemand lyksalig her,
og nyd din Lykke uforkrænket.
Hist Friederich, du ham ser,
som med sin Lov gav Lejlighed,
at Du og disse Børn kand
fornøjet bo i Sjællands Land.“

Og Bladet tilføjer:

„Denne Mand nyder en Bopæl, som i Henseende til dens Beliggenhed giver sine Ejere alle de Yndigheder for Øje, som Natur og Kunst er i Stand til at frembringe, og til Begyndelse en Bolig, som unægtelig forårsage den største Misundelse hos mange.“

Brødrene Jacob og Hans Jensen havde begge en levende Interesse for Plantninger. Denne fornægtede sig ej heller her, idet Hans Jensen straks anlagde en pæn Have øst for Gaarden med en lille Høj, hvorfra der var den skønneste Udsigt over Sundet. Haven indhegnede han med et Gærde af store Sten, hvorpaa der er Rigdom i Egnen.

Paa denne Gaard levede Hans Jensen et lykkeligt Familieliv med sin kærnesunde Hustru og deres 9 Børn, af hvilke de 2 yngste fødtes paa Gaarden.

Da man engang beklagede ham, at han havde saa mange Børn, lægger Sneedorff ham i Munden, at han ønskede kun dobbelt saa mange. Og han tilføjede: Jeg var en slet Mand, dersom jeg ikke opdrog mine Børn saaledes, at et Barn paa 12 Aar var mig nyttigere end 1 Rigsdaler om Aaret. Jeg vil selv betale Skatten for gode Tjenestefolk, men ikke for mine Børn, dem vil jeg kun give Arbejde, hvorved de kunne fortjene det selv; og forsømmer de det, afkorter jeg saa meget i deres aarlige Klæde og Underhold. Saaledes vil jeg lære dem Arbejdsomhed.

Paa denne Gaard nød han sin Fritid med alskens Læsning. — Hylderne rummede Skrifter af forskellig Art, ikke blot i det danske men ogsaa i det tyske Sprog, hvilket han havde lært sig selv. Bøgerne, som han dels selv havde købt, dels faaet i Gave fra sine lærde Velyndere, var væsentligt af moraliserende eller økonomisk Indhold, saaledes savnedes ikke Heizels kendte Skrift: „Die Wertschaft eines philosophischen Bauers“ Zürich 1761; hans Yndlingslæsning var Youngs „Nattetanker.“

Selv naaede han ikke at komme til Udlandet, men i sit ovenfor omtalte Brev skriver han:

„Jeg har ikke ladet det bero med den ringe Indsigt, som jeg har erhvervet mig ved Omgang og Tale med adskillige Fremmede og egne Landsmænd, eller ved den Erfaring, jeg selv har skaffet mig. Nej, jeg har og ladet min ældste Søn, der er 18 Aar gammel rejse ud i Tydskland, for at se, om han kunde hente nogen Kundskab for mig og Eder. Han rejser ikke for at bese de store Stæder og de der værende Forfængeligheder, hvortil jeg ikke har Formue at give ham store Rejsepenge, da Gud har velsignet mig med 8 Børn; men jeg har tænkt, at det kunde lade sig gjøre for ham, ligesaa vel som for en anden fattig Haandværkskarl, med en Pose paa Ryggen at gaa fra et Sted til et andet og tjene for Klæder og Føden og derved at faa den rette Grund og se, hvorledes de gjøde, pløje og behandle deres Jorder, samt hvorledes de fede og føde deres Kreaturer, og til dels den indvortes Husholdnings Beskaffenhed. Og er han for nærværende Tid i det Halberstadtske, hvor han forbliver et halvt eller helt Aar, efter eget Godtbefindende. Det paaligger Enhver af os at søge efter muligste Fuldkommenhed i at prøve og antage, hvad der er os fordelagtigt.“

Denne Søn, hans førstefødte Søn Jens, som han sendte ud med Anbefalingsskrivelser blandt andet fra Klopstock til den tyske Digter Gleim, skulde dog ikke blive Landmand. Rejsen har rimeligvis givet ham Udlængslerne. Vi ved i alt Fald, at han døde 14. April 1785 som Overstyrmand paa Skibet „Lucie Emerence“ i en Havn ved den Bengalske Bugt.

Efterat Hans Jensen havde faaet Bjerregaarden i Selveje, søgte han straks at sætte Jorderne i Kultur. Af hans Dagbog ses, hvorledes han tilførte Gaarden Gødning fra København: 1766 56 Læs, 1767 201 Læs o. s. v. Han vedbliver at dyrke Rug, Byg og Havre samt Ærter, kun et enkelt Aar saaede han Hvede. Mere og mere lagde han sig efter Kvægavl og Mejeri; al Høj og Halm saavelsom saa godt som hele Kornafgrøden benyttedes til Besætningen.

Denne talte 1768 18 Køer og 1 Tyr, 1769 endog 21 Køer; det vil sige omtrent lige saa mange, som der ved Udskiftningen fandtes paa samtlige Gaarde i Gjentofte By. Mælken solgte han til Hovedstaden, og han lagde sig efter at producere Oste, som disse fremstilledes i England.

Nøjsom, som han var, kunde han, uanset sin store Børneflokk lægge Penge op, og han overstod uden Vanskelighed Kvægsygen 1769, der bortrev 17 af hans Køer, og Misvæksten 1771 „en jammerlig Tid“, som han skriver i sin Dagbog „for Foder, saa at meget Kreatur døde af Hunger.“ Forpagtningen af Præstegaardsjorderne satte ham dog i Stand til samme Aars Efteraar at købe 20 Stude til Fedning.

Den atter og atter Landet over grasserende Kvægsyge havde medført Forsøg paa at bekæmpe denne ved Inoculation. Ifølge Sneedorff interesserede Hans Jensen sig levende for disse Foranstaltninger, ja han skal selv have eksperimenteret. Han lod ogsaa trods den almindelige Ængstelse, som var derimod, sine Børn vaksinere. 1770 kopsatte saaledes den kendte Professor Aaskov hans Søn Hans.

Paa forskellig Maade blev der lagt Beslag paa Hans Jensens Indsigt. I det 1769 stiftede „Det kongelige danske Landhusholdnings-selskab“, hvis første Præsident var J. H. E. Bernstorff, indmeldte han sig straks som Medlem. I Selskabets Medlemsprotokol figurerer han som Hans Jensen, „Selvejer i den hæderlige Bondestand.“ Flere Gange udnævnte Selskabets Direktion ham til som dets Kommissiønær at bedømme Agerbrugsredskaber. 1771 skænkede Selskabet ham een af de falkensteenske Plove, som han havde været med til at

besigtige og give sin Dom om. Samme Aar ses det, at Selskabets Sekretær C. Martfeldt foreviste i et af Møderne Hans Jensens nye Oste, „hvilke efter Selskabets egen Erfaring i Mødet blev befundne, skønt ikke forfærdigede af Mælk fra bedste Græsgange, at være langt bedre end de, som endnu her i Landet ere gjorte.“

Det kongelige danske Landhusholdningsselskab havde sat sig til Opgave ved Præmier, dels i Penge, dels i Sølvgenstande, og ved Uddeling af sine 2 nypræntede Medailler at opmuntre veldrevne Gaardmandsbrug og Prisskrifter af social Art. Saa vidt det kan ses, har Hans Jensen ikke erholdt nogen af disse Udmærkelser, hvilket mulig er begrundet i, at han alt forinden var hædret med den kongelige Guldmedaille, som Det Kongelige General-Landvæsens Collegium s. A. havde ladet slaa. I sit Mindeskrift om Faderen nævner Hans Bjerregaard, at Hans Jensen var bleven forestillet for Kongen, der ved denne Lejlighed skulde have overrakt ham den omtalte Guldmedaille, hvori hans Navn var indgraveret. Medaillen var tegnet af Abildgaard og præget af Adzer. Den udfærdigedes i 2 Størrelser, den største af 29 Dukaters, den mindste af 12½ Dukaters Vægt; forøvrigt prægedes ogsaa begge Medailler i Sølv. Hver af Medaillerne bar paa Aversen Kongens Portrait og Kongens Navn; paa Reversen var paa den større Medaille anbragt en Krans af Kornax med Overskriften „Fryder og ærer“, paa den mindre „For Indsigt og Duelighed i Landvæsenet.“ Hans Jensen skal have været den første Bonde, der erholdt denne Udmærkelse. Om det var den større eller den mindre Guldmedaille, der skænkedes ham, skal staa usagt. Af Generalkommissariatets Regnskaber ses der forøvrigt i 1769 kun at være slaaet 1 Eksemplar af den store Medaille.

1771 optræder Hans Jensen som Forfatter i een Bjerregaarden den 29. Jan. dateret Piece paa 40 Sider: „Brev fra Hans Jensen, Selvejrbonde paa det Bernstorffske Gods, til sine Landsmænd, de øvrige Bønder, om de nye Indretninger til Landvæsenets Forbedring i Danmark.“

I denne Piece siger han til Bønderne, at han ikke selv har taget Initiativet til Udgivelsen, men at en veltænkende Patriot har overtalt ham til at skrive, „hvis Enfoldighed han troede at passe sig til Eders Tænkemaade.“ I sit indtrængende og velskrevne Brev bekæmper han de hidtil bestaaende Tilstande: Fællesskabet og Trevangsskiftet, og han priser: „de Herligheder, Fordele, Nytter og Fornøjelser, det er at have sine Jorder for sig selv, uden Fællesskab, det at have frie

Hænder til at gøde, pløje og saa samt inddele sin Jord efter sin Vilie og Indsigt."

Naar Hans Jensen foruden Prædicaterne „den første Udflytterbonde“, „den Sneedorffske Bonde“, „den Bernstorffske Bonde“ ogsaa kaldtes „Den lærde Bonde“, skyldes det ikke blot hans Kundskaber, det at han kunde tale og skrive for sig, men ogsaa den Omstændighed, at han — Bondemanden — stod i Rapport til saa mange af Datidens kendte Mænd. Svogerskabet til Torkel Baden førte ham saaledes ind i den Badenske Kreds. Foruden som ovenfor nævnt Klopstock, Cramer og Sneedorff ved vi, efter Sønnes Konsistorialraad Hans Bjerregaards Optegnelser, at han stod i Bekendtskabsforhold til Hübner, Kall, Oeder, Stampe, Martfelt og flere andre. Med Johannes Ewald kom han paa en fortrolig Fod, da denne 1770—1771 2 Gange havde Ophold paa Rygaard, Naboejendommen til Bjerregaard. Ogsaa J. H. E. Bernstorff og Andreas Peter Bernstorff viste ham ikke blot deres Velvilje, men ogsaa deres Tillid. Man læser saaledes Bernstorffs Brev af 14. Juli 1767 til Onklen:

„Comme l'année parait en général pluvieuse, il faut prendre toutes les précautions possibles: on ne fauchera pas le tout à la fois, et je viens d'avoir la-dessus *un grand entretien* avec Hans Jensen."

Det ligger nær at spørge: Hvorledes bar nu Hans Jensen al denne Medgang og Opmærksomhed, der blev ham til Del. I saa Henseende turde det være utvivlsomt, at den førte ham bort fra Omgangen med hans Standsfæller i Sognet, der ikke blot med Misundelse saa ham springe forbi dem i saa mange Henseender, men ogsaa rystede paa Hovedet af hans Lærdom og Foretagsomhed.

Betegnende er det saaledes, at medens tidligere enten hans Brødre eller andre af Sognets Gaardmænd havde været Faddere for hans Børn, forbigik han disse ved sit yngste Barns, Drengen Peders Daab (1770) og lod sine københavnske Bekendte træde i deres Sted.

Man vil ej heller finde Hans Jensen blandt de af Bønderne selv udpegede officielle Tillidsmænd; det blev saaledes Broderen Jacob Jensen, der beklædte Hvervet som Sognefoged. Ligesaa utvivlsomt er det, at hans Selvtillid voksede, hvad ogsaa A. P. Bernstorff antyder overfor J. H. E. Bernstorff i een af sine Skrivelser fra 1771:

„Il est désagréable, que les deux frères Jensen, qui se distinguent par un esprit et une manière de penser plus éclairée que le reste des paysans, soient en même temps moins sincères, moins désintéressés et moins fidèles que tous les autres." Dette udtrykker dog formentlig

kur. Bernstorffs Mishag med, at de 2 Brødre ikke udviste den Underkastelse, som han var vant til at træffe hos Sognets andre fordums Fæstebønder.

At Hans Jensen ikke var blottet for Forfængelighed, antyder Sneedorff, idet han lader ham ytre sin særlige Tilfredshed med at blive rosende omtalt; man ser det ogsaa i den Omstændighed, at han opgav sin Gaard for at slaa sig ned som Herremand. Kort derefter antog han for sig og sine Børn Efternavnet Bjerregaard (Berregaard). — Det er dog tvivlsomt, om dette skyldtes hans eget Paafund; i alt Fald fortælles det, at det var Kong Chr. VII., der under et Besøg paa Landets største Udflyttergaard havde tillagt ham Navnet Bjerregaard efter Gaarden, og dette er jo ikke utænkeligt.

Adskillige af de Gjentofte Bønder skulde ende deres Dage som velhavende Folk, og efter deres Død gik Gaardene i Arv ned gennem Slægterne. Først i vor Tid, da Sognet fra det agerdyrkede Land blev den store Villakommune, hævedes denne Forbindelse mellem Slægt og Gaard.

Hans Jensen forblev ikke længer paa Bjerregaarden end 6 Aar. I 1772 solgte han den for, *som han tænkte sig*, at drage ind til nye og mere straalende Forhold.

Lykkens lunefulde Spil vilde det imidlertid anderledes. Som Herremand skulde Hans Jensen prøve de store Skuffelser, ogsaa den, at han maatte sande det gamle Ord: Ude af Øje, ude af Sind. Han gled bort fra Landhusholdningsselskabet og fra Samkvemmet med de intelligente Mænd, som havde haft saa stor Betydning for hans Liv. Ingen havde mere Bud efter ham. Samtidig med, at han med det grevelige Frihedspas forlod sin Hjemstavn, havde „Den bernstorffske Bonde“ udspillet sin Rolle.

Ved Skøde af 16. Sept- 1772 overdrog Hans Jensen Bjerregaarden til Advokat Andreas Bruuns Svigersøn Bogholder ved Over-Skatte-direktionen, den senere Konferentsraad, Immanuel Christian Ryge. I Salget medfulgte hele Besætningen, Afgrøden og Inventariet. — Købesummen androg 3900 Rdl., hvilket maatte anses som en meget høj Pris for Gaarden. Rygaard, med dennes mere herskabelige Beboelse havde saaledes Bruun i 1771 afhændet for 3000 Rdl. Af Købesummen erholdt Hans Jensen 1200 Rdl. kontant, Resten i Prioritet. Allerede i 1766 havde han solgt Gaardspladsen i Gjentofte By med

derpaa staaende Bygninger for en Sum af 420 Rdl. til den kgl. Kabinets Kurér Jacques de la Fontaine, der samtidig købte Heslegaardens Gaardsplads med Bygninger samt 2 Huse med de til disse hørende Hauger. Paa denne ret store Grund, Karreen mellem Gjentofte Sø og Gjentofte Gade, Dahlénstrædet og det, parallelt med samme syd for liggende Stræde, byggede la Fontaine sig 1768 et større 2 Etages Landsted, der samme Aar taxeredes til Brandassurance af 4840 Rdl.

Hans Jensen havde ikke solgt sin Gaard uden forinden at have udsat sig en anden Besiddelse, nemlig *Løvegaarden* i Gjerslev Sogn, Løve Herred ved Slagelse, som i længere Tid havde været udbudt til Salg. Løvegaarden havde tilhørt Geheimeraad, Amtmand over Antvorskov og Korsør Amter Carl Adolph Raben, men var af denne i 1767 solgt til Lieutenant Niels Oschatz. Det lykkedes Oschatz efter ikke faa Genvordigheder med Bønderne at udskifte Hovedgaardens Jorder og Fællesskabet med Bymarkerne, og havde det herefter været hans Agt at afhænde de til Godset hørende Fæstegaarde. Han naaede dog ikke at gennemføre dette, idet han ikke saa sig i Stand til at opfylde sine Gældsforpligtelser overfor Geheimeraad Raben. Og efter passeret Dom af 8. Aug. 1771, Executioner og Udlæg af 28. og 31. s. M. blev Ejendommen efter forgæves afholdte Auktioner den 14., 21. og 28. Januar 1772 og 20. Marts samt 30. April s. A. sat til endelig Auktion, der afholdtes paa Kallundborg Apothek den 18. September 1772. Auktionen omfattede:

Løvegaard med Bygninger og Tilliggender, derunder dens 4 Hovedmarker, Kobbølbergs, Hesteholms, Tolstangs og Brydenæs Væng ca. 600 Tdr. Land af Hartkorn 59 Tdr. 3 Skp. 1 Fdk. og 1 Alb.

23 Huse, 1 Skolestue, 1 Thinghus samt 2 andre Huse med Lodder, der ikke var særlig skyldsatte, og endelig

Fæstegodset, nemlig 25 under Løve By henliggende Gaarde, hver af Hartkorn 9 Tdr. 0 Skp. 1 Fdk. og 1 Album,

altsaa *Løvegaard med Fæstegods* ialt af Hartkorn 287 Tdr. 6 Skp. 1 Fdk. og 2 Alb. Ager og Eng.

Da der ikke paa den samlede Ejendom faldt noget antageligt Bud, blev Løvegaarden med tilliggende Huse og hver af Gaardene opaaabt for sig. Gaardene blev herefter solgt dels til Bønder, dels til Udenforstaaende til Priser, der, saavidt det kan ses, ikke for nogen Gaards Vedkommende oversteg 100 Rdl., medens selve Løvegaarden med Bygninger, Herligheder og Rettigheder, Landgilde, Ægt og Arbejde samt med tilliggende Huse tilfaldt Hans Jensen for hans Bud 4120 Rdl.

3 Mk., Købesummen at berigtige til næste December uden Rente eller medio Juni med $\frac{1}{2}$ Aars Rente á 5 pCt. I Købet medfulgte den paa Gaarden værende Afgrøde, dog at Køberen for 15 Tdr. Rug til Udsæd maatte betale 60 Rdl. og for 300 gode og forsvarlige Læs Hø 1 Rdl. pr. Læs. Det paahvilede Køberen at udrede resterende Skatter og Afgifter samt Omkostningerne ved Auktionerne.

Efterat have præsteret Kvittering for Købesummens Betaling erholdt Hans Jensen Auktionsskøde under 4. Juli 1773, men allerede den 2. Oktober 1772 var han flyttet ind paa Gaarden.

Uagtet der dengang ikke var nogen Forsikringstvang, sørgede Hans Jensen straks for at faa Gaarden assureret. Den 29. Oktober mødte Herredsfogden med 3 Vurderingsmænd, der ansatte dens Værdi eller, som det hedder i Vurderingsforretningen, det mindste, vi kan skønne Løvegaards Bygninger at være værd, til 4570 Rdl. Med ejendommelige Følelser maa Hans Jensen og hans Hustru have taget deres nye Beboelse i Besiddelse; i Stedet for den lille 3 Værelses Lejlighed paa Bjerregaard fik de nu til Disposition den store Beboelseslænge med dens 21 Fag foruden Køkkenet med sammes 12 Fag. Af Vurderingen fremgaar, at Gaarden var firfløjet. Sidelængerne var 26 og 35 Fag, den nordre Længe, hvori Kostalden fandtes, paa 47 Fag. Midt i Gaarden stod en Bygning paa 13 Fag indrettet til Bryggers og Mælke Stue. — Alle Avlslængerne bar Straatag, medens Hovedbygningen, opført i Mur og Bindingsværk, var teglbehængt.

Det var sikkert en overordentlig billig Pris, hvortil Hans Jensen havde faaet Løvegaard. Men denne var en stor Gaard, tilmed en forsømt Gaard, til hvis Fremtids Drift der krævedes ikke blot personligt Arbejde, men ogsaa en større Driftskapital end den, der stod til den ny Ejers Raadighed.

I sin „Dagbog“ havde Hans Jensen indført følgende Notitser vedrørende Driften 1772—75:

		Udsæd	Høst	Neg
		Tdr. Skp.	Traver	
1772	Rug	18 2	146	
1773	Byg	50	582	
	Havre	34	280	
	Ærter	2		
1775	Rug	8	21	
	Byg	46	220	
	Havre	96	208	
	Vinterhvede	1	3	12
	Vaarhvede	2 $\frac{1}{2}$	22	2

I een af Sønnen Konsistorialraad Hans Bjerregaard ført Dagbog berettes:

„1774, Natten mellem Onsdag og Torsdag den 22. og 23. Juni, opkom en ulykkelig Ildebrand, som lagde Løvegaard i Aske paa nogle faa Fag af Stuehuset nær, hvor vi opholdt os, medens min salig Fader lod Gaarden opbygge paany midt ude i dens Marker, da den tilforn laa ved Byen Løve. Mandag den 11. Juli begyndt at hugge paa den nye Løvegaard, Fredag den 19. August blev Bryggerset rejst, Lørdag den 17. September Laden, Lørdag den 6. Oktober Stalden. Lørdag den 1. Oktober tilbragte vi den første Dag paa den nye Løvegaard.“ Det anføres, at Sønnen Hans var indebrændt ved denne Lejlighed, hvis ikke Søsteren Else havde husket ham og ført ham ud, i det samme hele Huset styrtede sammen.

I Brandskadeerstatning udbetaltes der Hans Jensen 3950 Rdl. —

Den nyopførte Gaard blev den 12. Oktober 1775 taxeret til Brandassuranceefterretning til 6500 Rdl. Den var i 6 Længer, hvoraf de teglbehængte 3 Længer udgjorde Borggaarden, medens de 3 andre straatækte Længer omfattede Ladegaarden. Stuehuset med sine 17 Fag var grundmuret i en Etage med Frontespice over 3 Fag og med Kælder ligeledes under 3 Fag. De øvrige Bygninger var opførte i Bindingsværk dels med muret Tavl dels med klinede Vægge.

Denne Brand med paafølgende Nybyggeri svækkede yderligere Hans Jensens økonomiske Kræfter. Han begynder nu med at søge Penge til Laan udefra mod Pant i Gaarden. I Begyndelsen af 1776 opnaaede han saaledes 760 Rdl. hos Brygger Thomas Wissing i København og 590 Rdl. hos Ritmester Clemen Fogh til Kragerup. Og paa Slutningen af Aaret søger han at sælge Ejendommen for om muligt at redde noget af sin i samme indestaaende Kapital. Atter her var han uheldig. Thi efterat han ved Købekontrakt af 18. December 1776 havde afhændet Løvegaard for en stipuleret Købesum af 9900 Rdl. til Inspektør Mogens Wendelboe Brasch, maatte denne kort efter meddele Hans Jensen, at han ikke saa sig i Stand til at vedstaa Handlen. I den Anledning blev der oprettet et Dokument af 11. Januar 1777, hvorefter Brasch i Erstatning for Misligholdelse af Handlen og for yderligere Tab maatte afstaa til Hans Jensen, de Møbler og Effekter, som han havde ført til Gaarden, og som taxeredes til en Værdi af 192 Rdl. 4 Mk. 12 Sk.

Dette bidrog vel til Lejlighedens Montering men skaffede ikke Penge i Kassen.

2 Aar efter skulde det imidlertid blive til Alvor med Afstaaelsen. Ved Skøde af 11. Juni 1778. 8. Juli s. A. sælger Hans Jensen Løvegaarden med Avl og Besætning samt tilliggende 28 Huse til Kammerherre, Oberst F. von Holstein for 9000 Rdl.

Herefter drog Hans Jensen med sin Familie til Slagelse Købstad, hvor han ved Skøde af 20. Juli 1778 og for en Købesum af 200 Rdl. havde købt af Karen Nielsdatter, salig Jørgen Jensens Enke den Borger og Bager Sr. Johan Hockland tidligere tilhørende Gaard beliggende paa Hjørnet af Rosengade og Løvegade. Til Stuehuset med sammes 18 Fag til Gaden hørte Gaardsplads og Have. Denne Ejendom maa Hans Jensen have forbedret ret betydelig, eftersom den ved een af ham foranlediget Taksation til Laaneforretning af 2. Maj 1780 blev vurderet til 721 Rdl.

Ifølge denne Taksation bestod Ejendommen af en nybygt Gaardlænge til Rosengade af Eg-Bindingsværk, Murtavl og teglbehængt indrettet til Værelser, Kammers og Bryggerhus med 11 Fag til Gaarden, en Gaardlænge til Løvegade af 13 Fag Eg-Bindingsværk, Murtavl og teglbehængt til Gaden, Straatag og delvis Murtavl, dels klynede Vægge til Gaarden, indrettet til Værelser, Kammers og Køkken samt en Leje-Bolig, en østre Sidelænge af 11 Fag, Straatag og klynede Vægge indrettet til Lo, Lade og Stald, en Baglænge paa 10 Fag indrettet til Kostald og Brændehus, Hønsehus og et stort nyt Svinehus.

At han udover den lille til denne Gaard hørende Bedrift har haft anden Virksomhed, er næppe sandsynligt. — Hans Kapital er svundet yderligere ogsaa ved, at han havde indgaaet Kautjoner for nogle af sine Medborgere. 25. November 1778 findes saaledes læst en Kaution fra ham for den Bøde og Mulkt, som Kaptain Paasche var bleven idømt af Retten i en Sag, denne havde haft med Præsten i Bakkendrop Lorentz Hammond. Til Raadmanden i Slagelse, Lauritz Andersen, maatte han betale 500 Rdl., hvorfor han havde kautioneret for en Poul Østergaard. Under disse Omstændigheder maatte han i sin Ejendom 8. Maj 1780 optage et Laan paa 300 Rdl. hos Slagelse Hospital.

Bekymret for sin og sin Families Fremtid tog han i 1781 til København for at søge sig en ny Livsvirksomhed. Om hans ca. 3 aarige Ophold i Slagelse har man ikke mange Oplysninger. Han kaldtes Borger Hans Jensen Bjerregaard eller Berregaard. Han omtales i det Testimonium, som Rektor Wöldike i Slagelse gav Sønnen Hans Bjerregaard ved dennes Afgang fra Skolen, som en Mand, „der regnedes

blandt de hæderligste Borgere i vor By." Børnene beholdt han hjemme hos sig og sin Hustru med Undtagelse af Datteren Inger, der tog Plads som Husjomfru hos Holstein paa Løvegaard og døde ugift den 3. September 1782, og Sønnen Jens, der drog til Søs.

Eet smukt og karakteristisk Minde om Hans Jensen fra denne Tid er dog efterladt os. Jens Baggesen, der havde gaaet i Slagelse Skole sammen med Hans Jensens Søn Hans, skriver:

„Allerede i mit sidste Discipelaar i Slagelse Latinskole bragte en mig faderlig elskende Ven, den af Sneedorffs Patriotiske Tilskuer bekiendte Bernstorffske Bonde, Hans Jensen Bierregaard, uden mit Vidende een ham alene til Giennemlæsning betroet Samling af poetiske Forsøg med sig til Kiøbenhavn, hvor han meddeelte disse næsten Barndomsarbejder til adskillige Venner og den for Døden liggende Evald. Et med Blyant haandskrevet Apollonisk Opmuntringsvink fra den døende Evald til mig lille Pog, som min Anbefaler siden bragte mig, afgjorde næppe mit Kald, men upaatvivlelig min derpaa følgende jordiske Skæbne, og endnu i dette Øjeblik er mig Tabet af mine Bøger, Manuskripter, og smaae Klenodier, ved Christiansborgs Ildebrand, mindre smerteligt end Tabet af hin lille Evaldske Haandbillet.“

Man ser saaledes, at Hans Jensen trods Modgang og Skuffelse havde bevaret sine æstetiske Interesser.

Opholdet i Kjøbenhavn hvor han skal have boet i Lille Kongensgade, blev kun af kort Varighed. Han fik Tyfus og døde den 27. Juli 1781 efterat være tilset af sin gamle Bekendt fra Bjerregaard Professor Aaskov. — Herefter tog formentlig Enken med Børnene tilbage til Slagelse, hvor Datteren Lene 1780 var gift med Peder Beyerholm, Søn af Byens Borgmester, og hvor Sønnen Hans blev Student 1788. 23. Oktober s. A. blev Datteren Else gift med Hans Juel til Viskum og Himmelstrup. En 3die Datter Anna skulde ogsaa finde sin Ægtemage i Slagelse, idet hun den 23. April blev gift med Peder Birch, Student fra Slagelse Skole, senere Sognepræst i Vedersø ved Lemvig.

Hans Jensens Enke Ellen Jacobsdatter døde 8. Maj 1808. Sin Livsaften tilbragte hun under gode Kaar hos Datteren Else paa Viskum.

Her skulde hun ogsaa leve i Nærheden af Sønnen Hans Bjerregaard, der, efter 1793 at være bleven theologisk Kandidat, i 1798 blev Sognepræst i Hjerminde, Le og Hjorthede i Viborg Stift, i hvilket Kald han forblev, indtil han 1857 tog sin Afsked. — Allerede som Kandidat paabegyndte han sine Plantninger paa Viskum, og senere indlagde

han sig store Fortjenester ved sin uegennyttige folkeoplysende Virksomhed og sit banebrydende Arbejde for Plantage-Sagen.

Gaarden i Slagelse — forrige Hans Bjerregaards Ejendom — var allerede i 1793 ved Auktion solgt til Karet- og Hjulmager Christian Ussing.

EFTERSKRIFT

Den 30. Juli 1781 blev Hans Jensen begravet paa den gamle Kirkegaard nord for St. Nikolai Kirke. Hverken Dødsfaldet eller Begravelsen var annonceret af hans Slægt. Først paa selve Begravelsesdagen fandtes i Adresseavisen og Berlingske Tidende i den almindelige Anmeldelse om Dødsfald nævnt som død den 27. Juli „Sr. Hans Jensen Berregaard, 53 Aar.“ Kun hans aller Nærmeste fulgte ham til hans sidste Hvilested. Sønneren Hans kom rent tilfældigt til at overvære Jordefærden. Han omtaler i sine Erindringer, at han under en Ferie var kørt fra Slagelse til København med en Bonde, og at de, da de kom forbi Nikolai Kirke, saa et Ligtog nærme sig. Han bad da Bonden holde, da han gerne vilde se, hvordan man begravede de døde i Hovedstaden. Pludselig blev han slaaet paa Skulderen — det var hans Forældres Tjenestepige, som med et af Graad opsvulmet Ansigt siger til ham: „Nu skal Du ikke græde mere.“ Betaget af bange Anelser løb han hen til Ligskaeren og ser da sine Slægtninge undtagen Faderen. Det var ham, man bar til Graven. Det Brev, som skulde have underrettet ham om Faderens Sygdom og Død, var ikke kommet ham i Hænde.

I Adresseavisen for 3. August finder man atter i den almindelige Dødsfaldsangivelse Hans Jensen nævnt, men denne Gang som Hans Jensen Bjerregaard, Sølieutnant 53 Aar. Concipisten havde taget sin Meddelelse fra St. Nikolai Kirkes Døds- og Begravelsesprotokol, men ikke læst denne rigtigt. Thi der stod under 30. Juli: afg. Hans Jensen Bjerregaard, Solicitant 53 Aar, død af Forraadnelsesfeber.

SIC TRANSIT GLORIA MUNDI

Den af Kongen udmærkede, af Landets første Mænd saa omtalte, af Digterne besungne Bonde, den „Snedorffske“, den „Bernstorffske“ Landmand, Danmarks første Udflytterbonde, den „lærde Bonde“, endelig Herren til Løvegaard skulde stedes til Jorden som den glemte,

den fattige Mand — som *Solicitanten*. — Ja som saadan endte han sine Dage!

Ved den store Brand i 1795, da Nikolai Kirke blev et Rov for Luerne, og dets stolte Spir og Mure ramlede ned over Kirkegaarden, udslette- des tilmed det sidste Spor af den lærde Bondes beskedne Grav.

Efter Hans Jensens Død var der i flere Aar Stilhed om hans Navn. I „Lexikon over lærde Mænd“ nævner Jens Worm ham (1784) som Forfatter under Navnet Johannes Jani, i Thomas Thaarups 2 Lystspil „Høstgildet“ og „Peters Bryllup“ bærer den gamle Selvejerbonde Hans Jensens Navn, men først efterat Sønnen Konsistorialraad Hans Bjerregaard i Dansk Ugeblad (1834) og i sin Piece „Den bernstorffske Bonde Hans Jensen i Gjentofte“ (1841) havde fremdraget Træk af Faderens Liv og Virken, blev Omtalen af ham almindelig i de biografiske Lexica og i ethvert større Værk, der omhandler det danske Landbrug og dettes Foregangsmænd. I den forlængst ud- solgte Bog „Fremragende danske Bønder før og nu“ (1871) giver D. C. Rugaard en indgaaende og sympatisk Skildring af den lærde Bonde.

Indtil for ganske nylig stod Bjerregaarden som et Minde om sin første Ejer; nu er Bygningerne nedrevet, og kun de 2 over Gaardens Jorder anlagte Veje Bjerregaardsvejen og Hans Jensensvej forkynder, at paa denne Egn har Gjentofte By's saa ansete Søn Hans Jensen levet og virket.

J. WERNER

Billedet Side 183: Bjerregaarden, fotograferet efter Maleri af Heinrich Buntzen. — Dyrlæge N. S. Lorentzen, Jægersborg, meddeler, at hans Moder, der var født paa Bjerregaarden, fik Maleriet i Efteraaret 1860 som Bryllupsgave af Kunstneren, der havde tilbragt Sommeren samme Aar som Gæst paa Bjerregaarden. Maleriet ejes nu af Fru Dyrlæge Jacobsen, Taarbæk.

Den 3.4.1920 kunne nedenstående artikel læses i "Strandvejs Kommunerne"

"Den lærde Bonde" og hans Slægt

Af

Frederik Opffer.

Da der skulde udskiftes i Gjentofte Sogn.

Jægersborg hed oprindelig Ibstrup og tilhørte Familien Ulfeldt. Christian den Fjerde købte Gaarden og lod den indrette til Jagtslot med tilhørende Fasangård. I 1760 var Frederik den 5te saa uheldig at brække det ene Ben, da han steg af Hesten i Jægersborg Slotsgaard. Aaret efter lod Kongen Slottet nedbryde og skænkede Godset til Grev J. H. E. Bernstorff, som lod Fasangaarden ombygge af den berømte Bygmester Jardin. Denne Bygning og Godset kom til at bære Grev Bernstorffs Navn. Saaledes er i Korthed Bernstorffs Slots Forhistorie.

Efter Tilskyndelse af sin Brodersøn, Grev A. P. Bernstorff, der nogle Aar senere indlagde sig megen Fortjeneste ved Stavnsbaandets Løsning, var Grev J. H. E. Bernstorff i 1764 den første danske Godsejer, der indførte Arvefæste, afskaffede Hoveri, lod Jorderne udskifte og Gaardene udflytte. I 1783 rejste Godsets Bønder ham som Tak en Æresstøtte af Wiederwelt paa Gjentofte Bakke, nær ved Kongevejen.

Bernstorff Gods var paa 356 Tdr. Hartkorn fordelte paa 42 Gaarde, hvoraf 20 i Gjentofte, 13 i Vangede og 8 i Ordrup. Opmaaling og Vurdering, der ligeledes af Godsforvalter Torkel baden, begyndte den 7de September 1764 og afsluttedes den 1ste Juli 1765. Gaardlodderne fordeltes ved Lodtrækning, der foretoges paa Bernstorff Slot i Overværelse af Greven med Slægt og venner samt de paagældende Gaardmænd. To Dreng, Gaardmandssønner fra Godset, udtrak Lodderne, og bagefter var der festmaaltid for Gaardmændene.

Man maa dog ikke tro, at Grevens højhjertede Tilbud modtoges med udelt Glæde. Mange af Gaardmændene ønskede atter at blive "Kongens Bønder". Gaardejer Jens Nielsen af Gjentofte drak sig under Lodtrækningen pærefuld af Frygt for at faa et uheldigt Lod, og da han havde Held med sig og fik Bavnegaarden, drak han sig atter fuld men af Glæde. Den nybagte Ejer af Onsgaard ved Strandvelen Niels Andersen, kom saaledes op at slaas med en Nabo, at de bagefter maatte holde Sengen. Byhyrden i Gjentofte sagde til Gaardejer Kornelius Lorensen: "Langt hellere vil jeg være din Hyrde end være i dit Sted, Kornelius!" Ved sin Død i 1788 efterlod dog Kornelius Lorensen sig 8000 Rdlr. Kurant i Panteobligationer samt Gaard og Besætning til en Værdi af 5000 Rdlr.

Hans Jensen af Gjentofte.

En Mand, der straks indsaa Velsignelsen ved den nye Ordning, var Gaardejer Hans Jensen af Gjentofte. Han Greb Lejligheden med Iver og opnaaede at blive den

første Udflytterbonde i Danmark. Allerede sidst i November 1765 havde han rejst fire Fag Hus af sin nye Gaard, og den 20de September 1766 flyttede han ind i Gaarden, der fik Navnet "Bjerregaard".

Hans Jensen var født i Gjentofte omkring den 1ste August og blev døbt den 8de August 1728. Han hørte til en gammel Gjentofteslægt. Baade hans Bedstefader, Søren Jensen, og hans Fader Jens Sørensen, var Fæstebønder i Gjentofte. To af hans Brødre, Jens og Jacob Jensen var ogsaa Gaardejere i Gjentofte og ejede henholdsvis Heslegaard og Oregaard. Forældrene, Gaardfæster Jens Sørensen og Lene Jensdatter, var begge født i Gjentofte. Faderen var i Juni 1708 bleven tvungen til at tage Gaard Nr. 2 i Gjentofte i Fæste, og i 1750 fik Hans Jensen Fæste paa den fædrende Gaard, som var paa 10 Tdr. 6 Skpr. 1 Alb. Ager og Eng, i Fællig med Byens andre Jorder. Et par Maaneder efter, at han havde taget Gaarden i Fæste, holdt han Bryllup med Ellen Jacobsdatter, som var Datter af den ansete og velstillede Gaardfæster Jacob Sørensen og Hustru i Ordrup. I Deres Ægteskab havde de Ni Børn, fem Sønner og fire Døtre. Ved det syvende Barns indførelse i Kirkebogen blev Hans Jensen officielt anført som "den lærde Bonde" -en Betegnelse, hvorunder han almindelig gik. Efter sin Gaard antog han Navnet Bjerregaard.

Hans Jensen var i Virkeligheden en efter sin Tid meget kundskabsrig og belæst Mand, som ejede et forholdsvis stort Bibliotek af danske og tyske Bøger. Som Foregangsmand indmeldte han sig i 1769 straks i "Det kgl. danske Husholdningsselskab", som hans Velynder, den ældre Greve bernstorff var Medstifter af. Han var den eneste Bonde i Selskabet. Da han var en dygtig Landmand, som drev sin egen Bedrift godt i Vejret, var det naturligt, at Selskabet betroede ham Dommerhvervet ved forskellige nye Agerbrugsredskabers Prøvelse. Gennem sit nære bekendtskab til den ældre og yngre Greve Bernstorff kom han i Berøring med mange af Datidens betydelige Mænd som Stampe, Sneedorf, Johannes Awald, Klopstock, Kall, Cramer, Hübner, Oeder, C. Marfelt o.s.v.

Han optraadte selv som Forfatter til en lille Bog: "Brev fra Hans Jensen, Selvejerbonde paa det Bernstorffske Gods, til sine Landsmænd, de øvrige Bønder, om de nye Indretninger til Landvæsenets Forbedring i Danmark". Fra det Tidspunkt, da han blev sin egen Mand, førte han en interessant Dagbog.

Hans dygtige landøkonomiske Virksomhed manglede ikke Paaskønnelse. Christiaan den 7de overrakte ham personlig i 1769 en med hans Navn præget Guldmedaille som Tak for hans Dygtighed. Det kgl. danske Landhusholdningsselskab skænkede ham ved given lejlighed et sæt prisbelønnede Plove, som han selv havde været med til at bedømme, og ved et af Selskabets Møder fremhævedes nogle af ham efter engelsk Mønster tilvirkede Oste som værende "langt bedre end de, som endnu her i Landet er gjorte".

1772 sagde Hans Jensen Bjerregaard sit Fødesogn Farvel og flyttede til Her-

regaarden Løvegaard i Holbæk Amt for at blive Herremand. Da han var stavnsbunden, maatte han først søge Rejsetilladelse for sig og sin Familie hos den nye Ejer paa Bernstorff, Greve A. P. Bernstorff, men Tilladelsen blev ham beredvilligt givet. 1778 solgte han Løvegaard, og efter et par Aars Ophold i Slagelse flyttede han til Kjøbenhavn, hvor Danmarks første Udflytterbondes Liv afsluttedes 27. Juli 1781 i en Alder af omtrent 53 Ar. Hans Enke flyttede til Herregaarden Viskum ved Viborg hos sin Datter og Svigersøn, hvor hun døde i 1808.

Det er nu snart halvandet Aarhundrede siden, at "den lærde Bonde" gik til sine Fædre, og Danmarks første Udflyttergaard, der hidtil havde trodset Tidens Tand, bliver nu nedrevet; men Mindet om Hans Jensen lever endnu i Gjentofte Sogn. Et godt Bevis herfor er, at Overretssagfører Werner til Rygaard med indhentet Tilladelse fra Sogneraadet til Sommer rejser et Mindesmærke for ham ved Skæringen mellem Niels Andersens Vej og Hans Jensens Vej, og Kommunen har paataget sig at værne derom. Afsløringen til Sommer vil sikkert atter bringe Hans Jensens Minde i taknemmelig Erindring.

Hans Jensens Efterkommere.

Hans Jensens ældste Søn, der var student, blev sendt til Tyskland for at studere Landvæsen, men beredte Faderen den Skuffelse at gaa til Søs og døde som Overstyrmand i en ostindisk Havn. (-se nr.2-). En anden Søn blev Skipper og senere bosiddende Borger i Frederikssund. (-se nr.9-). En tredje Søn blev kgl. Rebslager (-se nr.5-) og en fjerde Præst. (-se nr.7-). Tre Døtre blev gift henholdsvis med Justitsraad Hans Juul til Viskum og Himmestrup, (-se nr.3-), Gaardejer Bejerholm i Lindøbjerg ved Sorø (-se nr.4-) og Pastor Birch i Vedersø ved Lemvig. (-se nr.8-). En Datter døde ugift, (se nr.1-) og en Søn døde som lille Barn. (-nr.6-).

Hans Bjerregaard.

Af disse Børn var Præsten, Hans Bjerregaard, en meget betydelig og ejendommelig Personlighed. Han var født i Gjentofte den 22de Februar 1766. 1798 blev han Sognepræst for Hjerminde, Le og Hjorthede Menigheder i Middelsom Herred til 1857. Han døde den 12te Januar 1860, omtrent 94 Aar gammel. Han henlevede ogsaa sine sidste Aar i Præstegaarden. I sin lange Levetid havde han aldrig smagt Spiritus og Kaffe eller nydt Tobak. Han bevarede alle sine Tænder og sin fulde Haarvækst og var Aands- og legemsfrisk til det sidste. Indtil sit 80de Aar havde han ikke Ild i Kakkelovnen i sit Studereværelse, og hver Morgen Kl. 4, baade Vinter og Sommer, sad han ved sit Skrivebord og arbejdede flittigt Dagen igennem. Han kendte ikke til Sygdom og havde aldrig i sin lange Embedstid forsømt sin Kirketjeneste en Søn- eller Helligdag. Pastor Bjerregaard var en uhyre gæstfri Mand. Hver Vinter bagte han Brød af flere Tønder Rug og lod slagte flere

Kreaturer til gratis Uddeling blandt Egnens Smaafolk samt lod gratis Uddele Linned til op imod 800 Alen om Aaret. Aldrig henvendte en fattig sig forgæves hos ham. Med sin egen Person var han saa nøjsom, at han har været i det Tilfælde kun at have ét Par Benklæder og maatte ligge i Sengen medens det blev repareret. Den eneste Adspredelse, han tillod sig, var en Gang imellem at spille paa Fløjte.

Foruden at være en nidkær Præst arbejdede han med Iver paa Oplysningens Fremme i sin Menighed. Ved egne Midler lod han opføre Skoler i sine tre Sogne, deltog selv i Udgifterne til Lærerkrafterne og gav selv Undervisning i Skolerne. Endvidere lad han for egen regning uddele almenyttige Skrifter i Befolkningen, hvoriblandt flere han selv havde forfattet. For det lokale Landbrug og Tilplantningen viste han stor Interesse og søgte at fremme det paa alle Maader. Fra sin Planteskole lod han gratis uddele Millioner af Planter. Han forlangte blot, at Folk selv skulde hente dem. Man kan med god Grund samstemme med en af hans Beundrere, der skriver om ham: Han har vist haft sit Blik paa Jesus, den store Samaritan, der siger: "At give og meddele behager Herren".

Pastor Hans Bjerregaards Virksomhed tiltrak sig ganske naturligt Samtidens Opmærksomhed. Kong Frederik den 6te aflagde ham i 1826 et Besøg, og til Minde herom rejste han en Obelisk i den smukke, skyggefulde Præstegaardshave. Kongen udnævnte iøvrigt Pastor Bjerregaard til Konsistorialraad, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Den gamle Konsistorialraad betragtes som en af Hedesagens Pionerer, og Mindet om ham vil stadig leve i den fattige Hedeegn, hvor han udfoldede en saa vel-signelsesrig Virksomhed.

Jens Just Bjerregaard

En af Konsistorialraadens Sønner Jens Just Bjerregaard (født 1818, død 1881), var Gaardejer i Højbjerg i Lysgaard Herred. Han var en meget oplyst Mand, talte Tysk og Fransk og var hjemme i Latin, hvilket jo var ret enestaaende hos Datidens Gaardejere. Han var en dygtig Landmand, hjælpsom mod Smaafolk og altid villig til at staa sine Standsfæller bi med Raad og Daad.

Mathias Carl Cilius Bjerregaard

En af Jens Just Bjerregaards Sønner, Mathias Carl Cilius Bjerregaard (født 1845), lærte Landvæsenet hos Faderen og senere Stordrift paa Herregaarden Ulstrup. Derefter var han Bestyrer af forskellige store Gaarde paa Sjælland, Fyen og i Jylland, sidst paa Herregaarden Pandum ved Nibe i Hornum Herred. Her blev han gift med Godsejer Cordes' Datter og fik Gaarden i Forpagtning. Aaret efter -1882- overtog han selv det gamle herresæde med tilhørende Gods, som han ejede i 25 Aar. Under Hovedgaarden dreves 520 Tønder Land, og under Godsejer Bjerre-

gaards Styrelse fordobledes baade Afgrøden og Besætningen, som var i ypperlig Stand. Mange dygtige Landmænd er blevet uddannet under Hr. Bjerregaard, der gik op i sin Bedrift med levende Interesse. ved Siden heraf kunde han dog ikke undgaa at faa overdraget en Del Tillidshverv, og var saaledes i en Aarrække Formand for Herredets Hesteavlforening. Inden han i 1907 solgte sin Gaard, fik han Lejlighed til at opbygge Hovedbygningen, efter at den var nedbrændt. Efter et Aars ophold i Nibe flyttede Familien til Holte og senere til Villa Høirup i Charlottenlund.

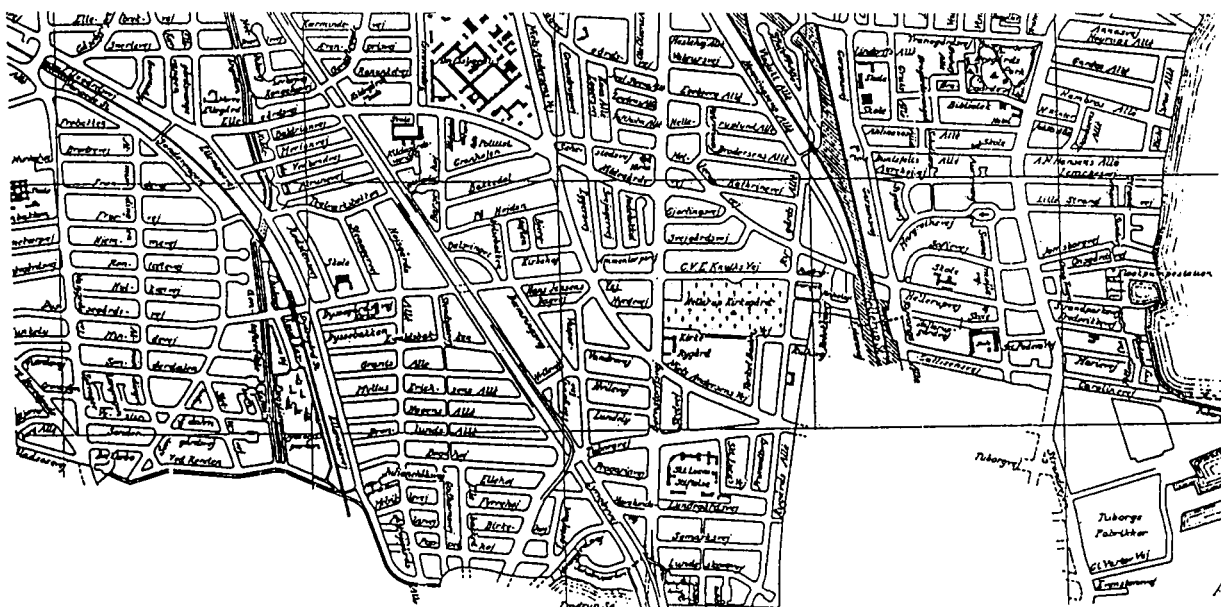
Godsejer Bjerregaard var meget agtet og afholdt i sin Kreds for den Beredvillighed og Uegennytte, hvormed han bistod sine Standsfæller, og for hans og hans Families Hjælpsomhed overfor Smaafolk. Ved forskellige Lejligheder viste man da ogsaa sin Paaskønnelse for hans offentlige Virksomhed. Da Familien brød op fra Nibe samlede Byens og Egnens Befolkning om dem til en meget stemningsfuld Afskedsfest.

Familien er jo nu havnet i Gjentofte Sogn, hvor dens Vugge stod, og hvortil de er knyttet med saa stærke Minder. Desværre havde Godsejer Bjerregaard den Sorg for et Aar siden at miste sin Hustru, men iøvrigt er Tiden gaaet let hen over hans Hovede, uagtet han i Mandags, den 1ste Marts, fyldte 75 Aar. En af hans Sønner har fulgt Familietraditionen og er herregaardsforvalter i Jylland.

Det vil blive interessant ved Afsløringen til Sommer af Mindestenen for Hans Jensen Bjerregaard, at en Ætling af ham kan være til Stede.

Bemærkninger:

Mindestenen for Hans Jensen Bjerregaard findes ikke mere på det, side 39, omtalte sted, men som det kan ses på nedenstående kort, er en vej opkaldt efter ham. (Kortet er fra L. Gotfredsens bog "Veje i Gentofte, udgivet 1977).

FØRSTE GENERATION

1 – 9

Efterkommere efter Hans Jensen Bjerregaard og Ellen Jacobsdatter.

1: Inger Hansdatter Bjerregaard
1751-1782

2: Jens Hansen Bjerregaard
1753-1785

3: Else Hansdatter Bjerregaard
1755-1841

4: Lene Hansdatter Bjerregaard
1758-1834

5: Jacob Hansen Bjerregaard
1760-1812

6: Peder Hansen Bjerregaard
1762-1763

7: Hans Hansen Bjerregaard
1766-1860

8: Anne Hansen Bjerregaard
1768-1839

9: Peder Hansen Bjerregaard
1770-1836

Navn:	Inger Hansdatter Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	6.6.1751, Gentofte k.			
Stilling:	Husjomfru			
Dødsdag -år og sted:	1782, Gierslev, Løve hrd.			
Begravelsesdag -år og sted:	6.9.1782, Gierslev			
Placering i Slægten:	1 (1/9)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39

I D. E. Rugaards bog, "Fremragende danske Bønder", kan der på side 45 læses følgende:

"Aar 1782 Fredagen den 6. September blev Inger Jensdatter Berregaard, tjenende som Husjomfru og Husholderske hos Hr. Kammerherre Holst(ein) paa Løvegaard, begravet i hendes Alders 32te Aar. Ingen Ligprædiken blev holden, for at Kammerherren vilde lære Sognefolkene rent at afskaffe Saadant".

Ovenstående oplysninger om Inger Hansdatter Bjerregaards begravelse, har D. E. Rugaard fundet i kirkebogen, da han ledte efter oplysninger om Hans Jensen Bjerregaard. Om navnet Inger Jensdatter Berregaard skriver D. E Rugaard:

"Naar man anser Navnet "Inger Jensdatter" for at være, hvad det er, en Skrivefejl og Forvanskning af Navnet paa Hans Jensens ældste Datter (født 3. Juni 1751); saa haves ogsaa i dette Dødsfald et sikkert Vidnesbyrd om, at den afdøde var Datteren af "den lærde Bonde" af Gentofte".

Navn:	Jens Hansen Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	12.6.1753			
Stilling:	Overstyrmand			
Dødsdag -år og sted:	24.4.1785, Den Bengalske Bugt			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i Slægten:	2 (2/9)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39

I Frederik Opffers artikel om "Den lærde Bonde og hans Slægt, -se nr. G- står der om Jens Hansen Bjerregaard, at han var student. Denne oplysning er ikke forsøgt bekræftet.

Samme år som Hans Jensen Bjerregaard skrev sin lille bog "Brev fra Hans Jensen, Selvejerbonde paa det Bernstorffske Gods til sine Landsmænd de øvrige danske Bønder, om de nye Indretninger til Landvæsenets Forbedring i Danmark", sendte han sin ældste søn med anbefalingsskrivelser, blandt andre fra den i Danmark boende tyske digter Friederich Gottlieb Klopstock (1724-1803) til den tyske digter Johan Wilhelm Ludwig Gleim (1719-1803).

Om hensigten med denne rejse, har Hans Jensen Bjerregaard på side 6 i sin lille bog skrevet:

"Jeg har ikke ladet det beroe med den ringe Indsigt, som jeg har erhvervet mig ved Omgang og Samtale med fremmede og egne Landsmænd, eller med den Erfaring, jeg selv har skaffet mig. Nej jeg har og ladet min Søn, der er 18 Aar gammel, rejse ud i Tyskland, for at see om han kunde hente nogen Kundskab for mig og Eder. Han rejser ikke for at besee de store Stæder og for de derværende Forfængeligheder, hvortil jeg ikke har Formue at give ham store Rejsepenge, da jeg har 8 Børn; men jeg har tænkt, at det kunde lade sig gøre for ham, ligesaavel som for en fattig Haandværkskarl, med en Pose paa Ryggen at gaae fra et Sted til et andet, og tjene for Føde og Klæder, og derved faa den rette Grund, og see hvorledes de føder og feder deres Kreaturer, samt hvorledes de gjøde, pløje og behandle deres Jorder, og hvorledes deres indvortes Huusholdning er beskaffen. Og er kun for nærværende Tid i det Halberstadske, hvor han forbliver et halvt eller heelt Aar efter eget Fordogtbefindende".

Hvad Jens Hansen Bjerregaard fik ud af sin rejse vides ikke, men fra et Skifte i Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm vides det, at han dør den 24.4.1785 som overstyrmand på skibet "Lucie Emerence" i en havn i den Bengalske Bugt.

Navn:	Else Hansdatter Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	13.7.1755, Gentofte k.			
Stilling:	g.m.ejer af Viskum ved Viborg, Sønderlyng hrd.			
Dødsdag -år og sted:	19.1.1841, Viskum			
Begravelsesdag -år og sted:	28.1.1841, Viskum			
Placering i slægten:	3 (3/9)			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	25.10.1788, -D.E.Rugaard-			
Navn:	Hans Juul			
Fødselsdag -år og sted:	6.10.1762, -D.E.Rugaard-			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:	14.5.1839, Viskum			
Begravelsesdag -år og sted:	24.5.1839, Viskum			
Placering i slægten:	3a			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Christen Sigurd Juul	17.6.1719	5.8.1788	3a1	51,54 57,60
Sophie Hedeveg Iversen		6.11.1778	3a1a	51,57 60
BØRN				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Barnløse				

Else Hansdatter Bjerregaard og Hans Juul, der var barnløse, gav i årenes løb flere af hendes familiemedlemmer ophold på Viskum.

Da hendes mor, Ellen Jacobsdatter, blev enke i 1781, fik hun ophold på Viskum og døde der i 1808, -se nr. 6-.

Hendes nevø, Hans Jacob Bjerregaard, opholdt sig på Viskum fra han i 1801 var ca. 3 år gammel og til sin død i 1812, -se nr. 15-.

Johan Jacob Bjerregaard, Hans Jacobs yngre bror, kom til Viskum omkring 1812, for at lære landvæsen der. Han var da 8 år gammel, og hvorlænge han opholdt sig der, er ikke forsøgt oplyst, -se nr. 16-.

Niecen Christiane Bejerholm -se nr. 10-, der var gift Gjerulff, og var blevet enke i 1829 kom da til Viskum sammen med sin søn Christian Gjerulff -se nr. 28-. Hans ældre bror Peter blev en årrække forpagter på Viskum, -se nr. 27-.

I følgende folketællingslister findes Else Hansdatter Bjerregaard, Hans Juul og de familiemedlemmer, der boede hos dem:

Folketælling 1787, bind 105, side 323 - 328

"	1801	"	129,	"	349 - 356
"	1834	"	114	"	395 - 404
"	1840	"	121	"	201 - 212

Det har ikke været muligt at finde hvornår, og hvor, Hans Juul og hans eneste søster, Elisabeth, blev døbt, men om hende vides, at hun blev født omkr. 1766.

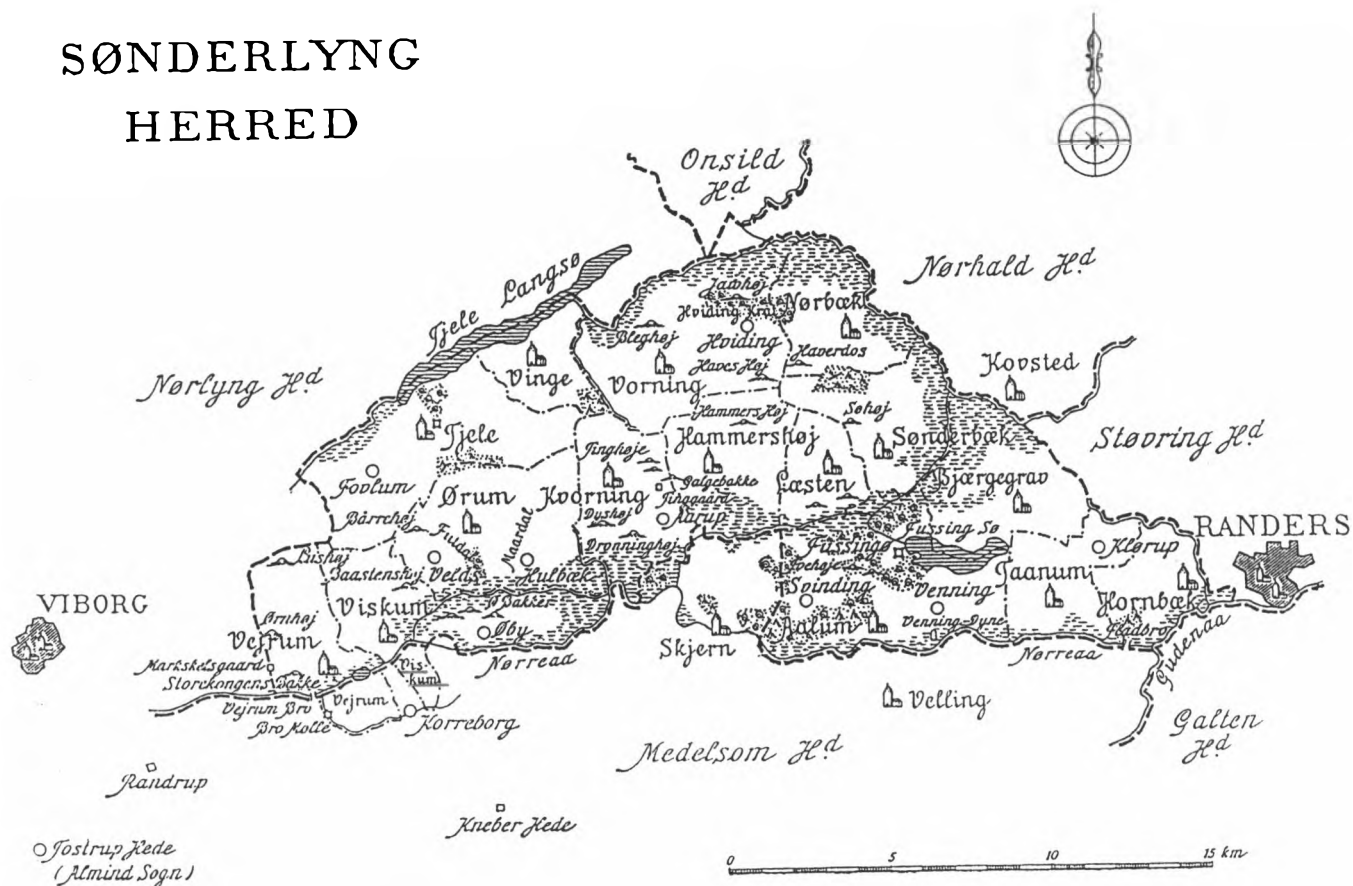
15.7. 1785 blev hun viet til landvæsenskommissær, justitsråd Jens Nellemann, der i 1783, af sin far Mogens Nellemann, havde fået skøde på hovedgården Lerbæk i Hover sogn i Vejle amt.

30.12.1789 døde Mogens Nellemann. Dødsfaldet anmeldes i Adresseavisen.

29.8. 1824 " Jens Nellemann. " " Berl.T. nr. 70.

20.2. 1845 " Elisabeth Juul. " " " " " " 50.

SØNDERLYNG HERRED

Nedenstående oplysninger om Sønderlyng herred, og næste sides oplysninger om -og billede af- Viskum, er fra "Trap Danmark", 5' udgave.

Sønderlyng herred

Sognene: Tjele, Nørre Vinge, Ørum, Viskum, Vejrum, Vorning, Kvorning, Hammershøj, Nørreådal, Sønderbæk, Læsten, Øster Bjerregrov, Ålum, Tånum, Hornbæk.

Sønderlyng herred er det østligste i a. og omgives af Randers a. og Middelsum og Nørlyng herreder. Det strækker sig fra Tjele Langsø i n. til Nørreådal i s. og fra Skalsådalens øvre og Gudenådalens nedre løb i ø. til Rødding og Tapdrup so. i v. Mere storformede landskaber veksler med stærkt kuperet terræn, delvis frembragt ved glacial og senglacial erosion, og der er en hel del skov og plantage, mens til gengæld næsten al hede er forsvundet. Mod v. dominerer sandmuldede jorder, men moræneler optræder mod sydøst.

VH

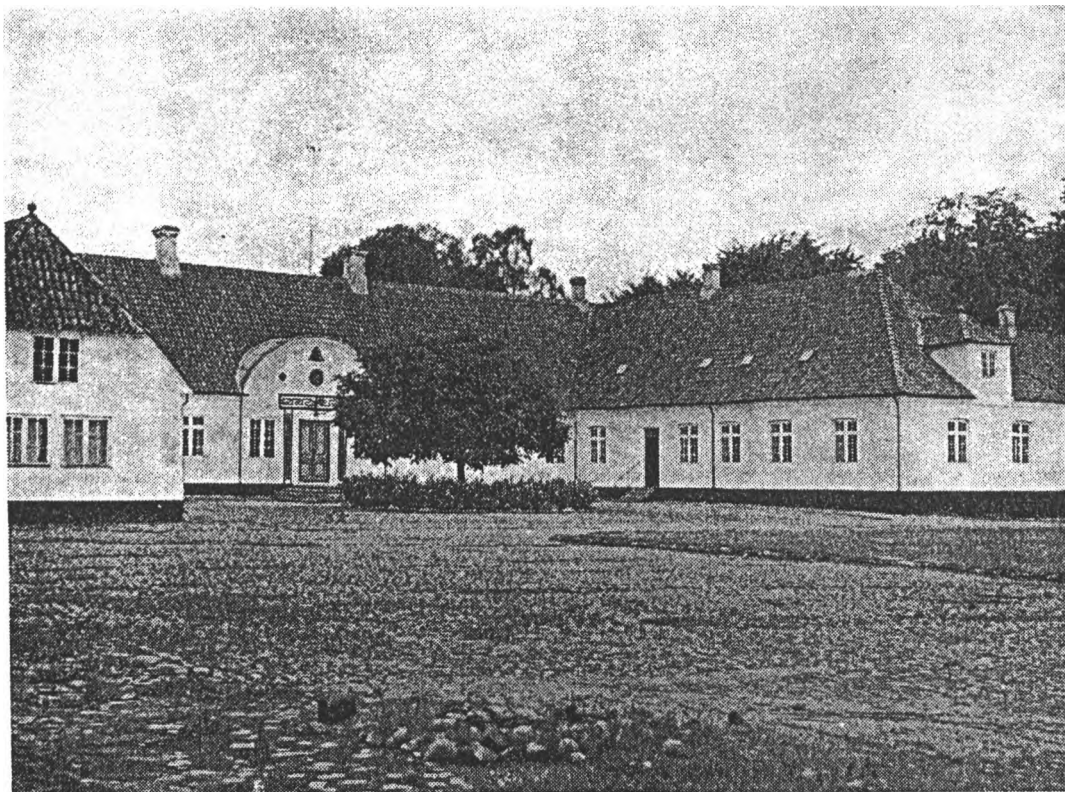
Herredets areal var 1960: 23.841 ha, hvoraf 18.658 ha landbrugsareal og 489 ha vandareal. — Folketallet var 26/1960: 8780 indb. fordelt på 2546 husstande (1801: 3492, 1850: 4856, 1901: 6756, 1930: 8638, 1955: 8931). — Kreaturholdet var juli 1960: 1266 heste, 20.986 stk. hornkvæg, hvoraf 8406 malkekøer, 34.533 svin og 208.281 høns.

I kirkelig henseende udgør Sønderlyng hrd. sa. m. Middelsum hrd. ét provsti — Middelsum og Sønderlyng herreders provsti (under Viborg stift) med 14 pastorer.

RS

1584

Hovedbygningen på Viskum set fra sydøst fra gården.

Viskum tilhørte før reformationen Viborg bispedømme og havde eget birk (nævnt 1442). Ved reformationen kom den til kronen, der 1546 forlenede den til Jens Mogensen (Harbou); efter hans død fik enken Kirsten Mogensdatter Juel 1549 brev på den. Hun ægtede sen. Niels Lykke, der 1553—55 havde V. i forlening. Den kom derefter til Jens Nielsen Kaas (Sparre-K.), 1558 til Peder Kruse († 1562, derefter til enken Dorte Maltedatter Viffert), 1572 til Erik Podebusk († 1573), derefter til enken Sidsel Johansdatter Oxe. 1577—84 var V. forlenet til Palle Juel, men allr. 1579 mageskiftede kronen den til Mourids Stygge til Holbækgd. Efter hans død 1604 ejedes den af hans ugifte søster Inger Stygge († 1622), så af søstersønnen Hans Dyre, der 1624 udkøbte sine søskendebørn Berte og Christence Stygge og sin bror Iver Dyre af V., som han 1629 forærede sin dattersøn Ove Arenfeldt, men alligevel 1632 solgte til Erik Lunov (1638: 19 tdr. hartk.). Denne købte 1653 en part i gden af Laurids Lindenovs enke Anne Friis (af Haraldskær). 1665 brændte det meste af bygn., og året efter blev V. (26 $\frac{1}{2}$ og 105 tdr. hartk.) ved indførsel hos Erik Lunov for 6552 rdl. udlagt til rådmand Bertel Jensen Dons († 1669), hvis enke Anne Tornsdatter og børn 1681 solgte gden (26 $\frac{1}{2}$, i alt 155 tdr. hartk.) for 4000 rdl. til Frederik Charisius, men handelen må være gået tilbage, for 1683 solgte de V. til Peter Hansen til Rugtved. Sen. tilhørte den amtsforvalter Søren Sørensen († 1706), der kom i gæld til kongen, som 1695 gjorde udlæg i gden. 1696 solgte kronen V. (33 og 159 tdr. hartk.) for 10.210 rdl. til Jørgen Skeels enke Margrethe Brockdorff, fra hvem den kom til sønnen grev Christen Skeel († 1731). Hans søn grev Jørgen Scheel solgte 1749 V. og Himmestrup med tiender og gods (33, 39, 41 og 46 $\frac{1}{2}$ tdr. hartk.) til Hans Christensen Juul til Tyrrestrup († 1769), der 1756 skødede V. (i alt 283 tdr. hartk.) til sin søn kancelliråd Christen Juul († 1788). Dennes søn krigsråd Hans Juul († 1839) erhvervede 1787 V. (33, 40 og 238 tdr. hartk.) og Himmestrup for 50.000 rdl.; 1795 fik han bevilling til salg af bøndergodset uden at miste hovedgdsfriheden. Da hans enke Else Bjerregaard døde 1841, solgtes V. for 61.520 rdl. til R. Bay, tidl. til Sødal, og efter dennes død 1844 kom den for 61.000 rdl. til hofjægermester Theodor Emil Neergaard († 1865), der gjorde den til en mønstergd. Hans enke Ida Lüttichau solgte den (34 tdr. hartk.) 1874 med Vejrum og Viskum so.s konge- og kirketiende for 150.000 rdl. til sin bror hofjægermester Hans Helmuth Lüttichau, efter hvis død 1889 den arvedes af broderen kmh. Christian Ditlev Lüttichau til Tjele, der 1897 overdrog V. for 265.000 kr. til sønnen hofjægermester Hans Helmuth Lüttichau, sen. til Tjele, der 1915 solgte den for 340.000 kr. til Anders Jensen til Himmestrup, der sen. forøgede ejendommen med Himmestrup skov (Lee so.). 1927 solgtes V. for 500.000 kr. til A. M. Mikkelsen, efter hvis død 1930 den overtoges af enken. 1936 blev den ved tvangsauktion købt af dir. A. V. Skånstrøm, 1948 af fabr. H. C. Sørensen, s.å. af H. Madsen og 1949 af L. Jensen († 1952), hvis enke 1961 for 735.000 kr. solgte den til forpagteren Frode Hansen. — Godsarkiv i NLA. CJ

Litt.: Sv. Christiansen i DSIHerreg. IV. 1945. 127—31. DLandbr. VI. 538—40. Evald Tang Kristensen. Nogle Altskrifter vedr. V. m.fl. gde, i JySaml. IX. 214—29.

Hovedbyggn. (fredet i kl. B.) er et trefløjet anlæg fra o. 1780 i provinsiel Louis Seize med halvrund gårdfronton over indgangsdøren, der er indfattet i pudspilastre og à la greque-bort. Sidefløjene har afvalmede tage, s.fløjen, der mul. er lidt ældre end midterfløjen, med halvvalm, n-fløjen med lille kvist. Til n.fløjen er der, vist 1860, føjet en udløberfløj. EH

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

OTTENDE RÆKKE

2. BIND.

(43DE AARGANG.)

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK-NORSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE.

VED

PAUL HENNINGS.

I KOMMISSION HOS

H. HAGERUP,
KJØBENHAVN.

OG

EINAR DANCKE,
CHRISTIANIA.

TRYKT I UNIVERSITETSBOGTRYKKERIET
(J. H. SCHULTZ A/S.)

1923

Hvem var Godsejer Hans Christensen Juul til Tyrrestrups Forældre?

Af Fr. Grønvald.

Paa Gravstenen i Søvind Kirke over Hans Christensen Juul anføres, at han var født paa Erholm, Rørup Sogn, Fyn, d. 22. Marts 1695, og i Biografisk Lexikon siges, at hans Fader formodentlig var Forpagter dér.

Undersøger man nu, hvem der paa den Tid var Forpagter paa Erholm, hvis Ejer var Amtsskriver Erik Nielsen i Assens, træffer man ganske vist en Hans Juul, og det kunde da ligge nær at antage, at der var en vis Slægtskabsforbindelse mellem Hans Christensen Juul og Forpagter Hans Juul, men ved en nærmere Undersøgelse bliver en saadan Antagelse ikke bekræftet. Forpagter Hans Juul drev ikke selv sin Forpagtning. Han boede i Middelfart, hvor han var Kjøbmand og Raadmand, senere Borgmester; han var tillige Forpagter af Billeskov i Kjerte Sogn og Ejer af Hindsgavls Gods. Men medens han selv passede sin Virksomhed i Middelfart, lod han sine Forpagtninger bestyre af andre.

Erholm drev han ved Hjælp af en Avlskarl — Christen Christensen — der tidligere 1688—92 havde været Husmand i Ebbstrup. Christen Christensen blev ikke paa Erholm længere end til 1696, da han flyttede til Billeskov som Hans Juuls Ladefoged og Bestyrer. Han kaldes 1704 Forpagter af Billeskov og har formodentlig overtaget Forpagtningen ved Hans Juuls Død 1702. Christen Christensen nævnes som Forpagter til 1716 og er maaske død kort efter; thi 18. December 1718 er Hans Christensen Juul, den senere Ejer af Tyrrestrup, Forpagter paa Billeskov.

Christen Christensen, der medens han var Husmand i Ebbstrup havde Hustru, men ingen Børn, synes at have været Enkemand 1694. Han maa i saa Fald være bleven gift igen i 1695, for 1696, da han er flyttet til Billeskov, har han Hustru. 1704 er han atter Enkemand og har 3 Børn. 1711 og 1712 har han kun 2 Sønner.

Af det anførte kan man vistnok slutte, at fornævnte Christen Christensen maa være Fader til Hans Christensen Juul og har ladet Sønnen opkalde efter sin Husbond Borgmester Hans Juul. Til Støtte herfor kan anføres, at der i Aaret 1695, da Hans Christensen Juul fødtes, efter Skattemandtallerne ikke var andre Personer paa Erholm end en Karl — Christen Christensen — og en Pige — Mette Jørgensdatter. Sandsynligheden taler for, at Christen Chri-

stensen er bleven gift med Pigen paa Erholm, Mette Jørgensdatter. Hans Christensens yngre Broder, født paa Billeskov omtr. 1698, fik Navnet Jørgen, og saavel Hans Christensen Juuls ældste Datter som Jørgen Christensen Juuls ældste Datter fik Navnet Mette.

Godsejer Hans Christensen Juuls Forældre skulde saaledes have været Forpagter Christen Christensen og Mette Jørgensdatter. Kirkebøgerne for Rørup Sogn begynder først 1747 og Kirkebøgerne for Kjerte Sogn giver ingen Oplysning om disse Personer. Det har ikke været muligt at finde noget Skifte efter Christen Christensen.

En Oversigtstavle over Familien Juul vedføljes.

(Efter Skatteregnskaberne for Assens og Hindsgavls Amter 1688—1718 i Rigsarkivet.

Familien Juul.

Christen Christensen.

Husmand og Kongens Ryttertjener i Ebbedrup, Rørup Sogn 1688—92, derefter Avlskarl paa Erholm hos Forpagteren, Raadmand Hans Juul til 1696, fra dette Aar Ladefoged paa Billeskov, Kjerte Sogn, hos samme Hans Juul, 1704 Forpagter af Billeskov, antagelig † 1716. Gift 1. Gang 1691 m., † før 1695, g. 2. Gang antagelig med Mette Jørgensdatter, † før 11. Decbr. 1704. — 3 Børn.

I. 1. En Datter † før 1712.

I. 2. Hans Christensen Juul, f. paa Erholm 22. Marts 1695. Forpagter paa Billeskov 1718 og Hindsgavl 1720. Ejer af Provstigaarden ved Assens, senere Ejer af Tyrrestrup, Viskum og Himmestrup † 2. Okt. 1769 g. Barløse 28. Okt. 1716 m. Elisabeth Clausdatter, f. i Barløse 11. Juni 1696 † 11. Mai 1766. — 8 Børn.

II. 1. Mette Juul, f. 1717 † 1795 g. m. Laurits Jordhøj, Provst og Sognepræst i Elbæk, f. 1704 † 1794.

II. 2. Christian Sigurd Juul, døbt 23. Juni 1719, Kancelliraad, Ejer af Viskum og Himmestrup † 1788 g. Rødding 14. Sept. 1759 m. Sophie Hede vig Iversen fra Sødal. — 2 Børn.

III. 1. Hans Juul, f. omtr. 1762, Justitsraad, Ejer af Viskum † 14. Mai 1839 g. m. Else Bjerregaard † 19. Janr. 1841, 85 Aar gl. — Ingen Børn.

III. 2. Elisabeth Juul, døbt Viskum 1. Juli 1766.

II. 3. Cathrine Marie Juul, døbt 16. Okt. 1720 † 30. Aug. 1787 g. 2. Aug. 1748 m. Rasmus Balslev.

- døbt 18. Sept. 1717, Sognepræst i Tommerup † 13. Mai 1779.
- II. 4. Agnethe Juul, døbt 8. Mai 1722 † 10. Juni 1755 g. 7. Juni 1754 m. Anders Sørensen Bay, f. 16. Nov. 1719, Kjøbmand i Randers † 22. Juli 1784.
- II. 5. Anna Cathrine Juul, døbt 8. Mai 1722 † 7. Janr. 1791.
- II. 6. Elisabeth Marie Juul g. m. Farver Christian Hugo Lund i Randers.
- II. 7. Marie Cathrine Juul, f. omtr. 1729 † 25. April 1802 g. m. Kancelliraad Jacob Glud til Jensgaard, f. omtr. 1726 † 21. Juli 1793.
- II. 8. Cecilie Marie Juul, f. omtr. 1733 † 11. Janr. 1803 g. m. Kammerraad Ole Johan Søltoft til Tyrrestrup, f. 1733 † 3. Juni 1802.
- I. 3. Jørgen Christensen Juul, f. paa Billeskov omtr. 1698, Forpagter paa Hindsgavl 1725, senere paa Holstenshus † dér 4. Marts 1759 g. Hindsgavl 23. April 1725 m. Karen Clausdatter (Søster til Broderens Hustru) f. Barløse 1702, Ejer af Broholm i Brylle Sogn † dér 1781, begravet 16. Juni — 5 Børn.
- II. 1. Claus Christian Juul, døbt 6. Janr. 1726.
- II. 2. Mette Cathrine Juul, f. 22. Novbr. 1727 † 13. Janr. 1816 g. 4. April 1746 m. Knud Grønvald, f. 1717, Sognepræst til Skamby, † 28. Juni 1804.
- II. 3. Anna Marie Juul, døbt 12. Mai 1730.
- II. 4. Anna Cathrine Juul, døbt 7. Novbr. 1732.
- II. 5. Jørgen Christian Juul, døbt 26. Decbr. 1738, Forpagter paa Wedellsborg 1763, købte 1769 Rugaard, men gjorde Aaret efter Opbud, 1781 Ejer af Broholm, g. Brænderup 15. Juli 1763 m. Anna Cathrine Wædelee. — 6 Børn.
- III. 1. Hans Jørgen Juul, f. omtr. 1768. Major. † 24. Juli 1834 g. m. Marie Kirstine Møller † 12. Sept. 1839. — 5 Børn.
- IV. 1. Anna Cathrine Wædelee Juul, f. 5. Juli 1808.
- IV. 2. Christiane Kirstine Hansine Benedicte Juul, f. 10. Decbr. 1810.
- IV. 3. Christian Conrad Sophus Julius Juul, f. cand. theol., Huslærer i Skade ved Horsens, † 29. Aug. 1848.
- IV. 4. Jørgen Christian Grønvald Juul, f. 30. Okt. 1814, cand. phil., Literat,

† 22. Okt. 1854 g. 7. Mai 1851 m.
 Emilie Vilhelmine Hol-
 mer.

Skal have efterladt 2 Børn, som
 det ikke har været muligt at finde
 noget om.

IV. 5. Birthe Marie Sophie Juul, f. 19.
 Sept. 1818.

III. 2. Mathias Grønvald Juul, døbt Vellinge 23.
 Juli 1770.

III. 3. Sophia Hedevig Juul, døbt Brylle 3. Decbr.
 1771.

III. 4. Christian Juul, døbt 10. Mai 1774.

III. 5. Cathrina Elisabeth Juul, døbt 15. Mai 1776.

III. 6. Caroline Juul, døbt 30. Okt. 1778.

Ehrencron-Müller, H.: Gravskrifter i danske
aviser 1759-1809, 1944:

JUUL, SOPHIA HEDEVIG, f. IVERSEN, D. af Hofjuvelerer Rasm. I.,
opdraget hos sin Farbroder Dldr. I. til Søholt. ~¹⁴/₉ 1759
ovenn. Chr. Hansen J. †⁶/₁₁ 1778. (2 Børn). Vib. S. 1778. 48.

Viborg Stiftstidende Mandag den 30.12.1778

Sjælen er allerede indgangen til sin Herres Glæde. Legemet hviler til en ærefuld Opstandelse i denne Kirke.

Af den I Livet velædle og velbyrdige nu i Døden himmelsalig Fru SOPHIE HEDEVIG JUUL, fød Iversen.

Verdens Lys saa hun først i København. Hendes sal. Fader Hr. Rasmus Iversen var der Kongl. Hofjuveler.

Tidligen mistede hun ved Døden sine Forældre. Gud lod hende igen finde en oprigtig Far. Denne var hendes Farbroder sal. Hr. Didrich Iversen til Sødal fra hvis Hjem hun som Datter blev gift den 14.9.1757 med sin dybtsørgende efterladte Enkemand Hr. Christian Hansen Juul, Herre til Viskum og Himmelstrup. Hans Kongl. Majestæts bestalter virkelige Cancelliraad, som med 2de Kærlighedspant, en Søn og en Datter savne den kærlige Hustru og ømmeste Moder, der i Herren hensov den 6 Nov. 1778, efter at hun havde levet 46 Aar, og i sit Levned øvet Oprigtighed mod sin Gud, Godgørenhed mod de trængende, Fortrolighed til sine Venner, Redelighed imod alle. Troskab i sin Vandel, hvorover hun, som nu savner intet, savnes derimod af mange.

Hvil himmelværdig Sjæl! Hvil i Guds eget Gemme, hvor Du Din Bopæl tog, hvor du nu hører hjemme.

Vi ærede Dit Liv, nu ærer vi Din Grav. Gid Din Dyd blive os en Himmel-vandrer stor.

Ehrencron-Müller, H.: Gravskrifter i danske
aviser 1759-1809, 1944:

JUUL, CHR. HANSEN, f. ¹⁷/₉ 1719 paa Hindsgavl. Kancellir.,
Ejer af Viskum og Himmestrup, som han overtog 1754.
~¹⁴/₉ 1759 nedenn. Sophia Hedevig J. †⁶/₉ 1788. Vib. S. 1788. 34.

Viborg Stiftstidende Mandag den 18.8.1788

I uforkrænkeligheds visse Haab bevares i disse Fjele Støvet af velædle og velbyrdige Hr. CHRISTIAN HANSEN JUUL, Kongl. Majestæts bestalte virkelige Cancelliraad. Til Viskum og Himmelstrups Gaarde var han Herre fra 1754, da hans Far solgte ham dem, til 1788, da han tilskødede sin eneste og dybtsørgende Søn samme.

1719, den 17 Juni blev Manden, her sover fød paa Hindsgavl i Fyn af retskafne, fromme og arbejdssomme og kristelige Forældre, hvis Fodspor fra Ungdommens Vaar til sølvhvide Alder, han altid fulgte.

Hel aarlig oplærtes han i den Videnskab, der ene lyksaliggør Mennesket i denne og hin Verden. Vor Religions helligste Sandheder. Dem som sine vigtigste Grundregler at ile Fuldkommenhedsmaal i Møde, fulgte han stedse troligen.

At han i Livet var den bedste Ægtefælle, den ømmeste Far, ærbødig mod Overmænd, mild mod Undermænd, redelig i omgang, taalmodig i Trængsler. Stedse virksom, begavet med Opfindelsens Gejst og heldig i dets Udførelse.

Mellem Ødselhed og Gerrighed holdt han den ædle Middelvej.

Hele Familier, enkelte Mennesker, ja en Skare af fattige i 4 Sogne beduge hans Støv med hede Taarer, som den, der hjalp med gavmild Haand ved anseelige Gaver hines Trang og disses Kummer.

Aarlig og silde var Jesu Ord hans Lys og Lyst. Og med dette paa Læberne hensov han rolig den 5 August Kl. 12 F. 1788.

Salige er de døde, som dø i Herren herefter. Ja Aanden siger, at de skal hvile af deres Arbejde, men deres gerninger følge dem.

Viborg Stiftstidende Lørdag den 18.5.1839

At min uforglemmelige Mand, Justitsraad Hans Juul, Nat-
ten til den 14de afgik ved Døden i hans Alders 76 Aar, det
bekendtgøres herved sørgeligst for fraværende Familie og
Venner. - Hans Lidelser var, som en Følge af hans høje Al-
der og foregaaende Afkræftelse, ikke Smertefulde, han hen-
sov blideligt.- I 50 Aar have vi været forenede. Længe vil,
ifølge min endnu høje Alder, vor Genforening ikke udebli-
ve.

Else sal. Juul
født Bjerregaard

Wischum den 16de Maj 1839.

Viborg Stiftstidende Onsdag den 21 Januar 1841

Det har behaget det alvise Forsyn, Tirsdagen den 19de
dennes, ved en blid og rolig Død, at hjemkalde fra dette,
til et bedre Liv, min Tante, Fru Justitsraadinde Else Juul,
født Bjerregaard, i hendes 86de Aar, hvilket jeg ikke und-
lader at bekendtgøre for fraværende Slægt og Venner.

Wischum, den 20de Januar 1841

C. Gjerulff

f. Bejerholm

C = Christiane -en datter af Else Juuls søster Lene (nr. 4)-

Juul, Hans Christensen, 1695—1769, Godsejer, er født paa Erholm, hvor hans Fader formodes at have været Forpagter, 22. Marts 1695. Han oplærtes i Landvæsenet og var en Tid Forpagter paa Hindsgavl, ligesom han ejede Provstigaarden ved Assens. 1736 købte han paa Avktion Hovedgaarden Tyrrestrup ved Horsens, hvilken Gaard endnu besiddes af hans Efterkommere paa Spinde-siden. Han blev en virksom Godsejer paa det forarmede Gods, hvor han om Morgenens saas at ride omkring i Byerne og vække de sovende; han hjalp Bønderne baade til Besætning og Sædekorn og var i det hele en forstandig og omhyggelig Husbonde. En Retssag, som nogle af hans Bønder, ophidsede af en skalkagtig Degn, paaførte ham, navnlig paa Grund af en Jordlod, der blev lagt ind under Tyrrestrup, og fordi han havde ødelagt Galternes faldefærdige Begravelse i Søvind Kirke, tabte Bønderne; derimod fremkaldte en Angivelse af, at hans Søn havde jaget paa Kongens Vildtbane, en henved 20aarig Proces. 1749 købte J. Viskum og Hemmestrup. 28. Okt. 1716 blev han gift med Elisabeth Clausdatter fra Forpagtergaarden ved Billeskov; hun døde 11. Maj 1766, han selv 2. Okt. 1769.

Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. IV, 63 ff.

O. Nielsen.

C. F. Bricka:

"Dansk Biografisk Lexikon 1889"

Hans Juul (1762—1839) købte begge gårde året før fadrens død for 50.000 rdl. Han fik titel af krigsråd og kaldes senere justitsråd. I 1795 fik han kgl. bevilling til udparcel-
 lering af godset. Lee skole forbedrede han i 1801, vist på opfordring af svogeren i Hjermind præstegård, og samme år solgte han Himmestrup til sin godsforvalter, hvorefter han kun var herre på Viskum. Maleren *Martinus Rørbye* besøgte Viskum den 7. juni 1830 og bemærker i sin dagbog: »Justitsråd Juul er den mest originale lille patron, som jeg endnu har set. Han forener med en stor tørst efter vin det dummeste ansigt og hoved, jeg har set. Justitsrådinden er en meget net gammel kone med megen artighed.« Hans Juul blev 1788 gift med *Else Hansdatter Bjerregaard*, en datter af »den lærde bonde« Hans Jensen Bjerregaard i Gentofte og søster til den bekendte præst i Hjermind, *Hans Bjerregaard*, hvis ansættelse dér nok skyldes, at han var besvogret med kirkeejeren. Præstens og fru Juuls mor døde på Viskum 1808. Fru Juul døde 1841, 85 år gammel; der var ingen børn, og gården solgtes for 61.520 rdl. til *Rasmus Bay*, forhen til Sødal. Epitafium over Chr. Juul og frue findes i Viskum kirke.

Historisk samfund for Viborg amt:

Årbog 1965

443. En dag det var regnvejr, kunde høstfolkene på *Viskum* ikke gjøre noget i marken, og så bliver de nødt til at muge i fårehuset. Det var i fru Else Juels tid. Da fandt de et barnehoved, og stuepigen der på gården blev mistænkt, men det blev dulgt hen. Hende skyldte de for så mange ting; men hun stod så højt for herskabet, og hende var der da ikke noget at pirre ved. Hendes datter var det, der hængte sig for 17 år siden i sygestuen og hende er det, der går igjen i bryggerset. De kunde ikke få hendes lig ud uden gennem det bryggers.

Ingeborg Movritsdatter, Vejrum.

Evald Tang Kristensen:

"Gamle folks fortællinger om det jyske almueliv"

Navn:	Lene Hansdatter Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	1.1.1758, Gentofte k.			
Stilling:	gårdejer			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:	30.4.1834, Lyngø, Alsted hrd.			
Placering i slægten:	4 (4/9)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	1.11.1780, Slagelse -indskr. Sct. Mikkel's kbg.-			
Navn:	Peder Bejerholm			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	19.1.1749, Slagelse -Sct. Mikkel's k.-			
Dødsdag -år og sted	7.1799, Lindebjerg, Alsted hrd.			
Begravelsesdag -år og sted:	23.7.1799, Lyngø			
Placering i slægten:	4a			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Ole Hansen			4a1	63-64
Dorthe Nielsdatter		20.9.1785	4a1a	"
BØRN				
Navn	Døbt	Død	Nr.	Side
Christiane B.	20.10.1781	13.7.1865	10	129-133
Inger Sophie B.	2.4.1784		11	134-136
Dorthe B.	19.5.1786		12	137-139
Hans Ulrich B.	2.10.1791		13	140-141
Jens Jacob Bjerregaard B.	29.10.1797		14	142-144

D. E. Rugaard oplyser i sit "Slægtregister over Familien Bjerregaard, at Peder Bejerholm var søn af borgmester Bejerholm i Slagelse.

Efter en gennemgang af Sct. Mikkels sogns kirkebog kan følgende oplyses:

19.1. 1749 døbes Peder, Søn af Gaardmand i Jernebjerg Ole Hansen og Dorthe Nielsdatter.

Før 1755 dør Ole Hansen.

14.11. 1755 vies Dorthe Nielsdatter og Christian Faith, der var vognmand og kleinsmed.

2.12. 1777 begravnes Christian Faith i Slagelse -Sct. Mikkels kirkegård. I skiftet efter ham er Peder Bejerholm og hans 2 år yngre bror Ole nævnt på følgende måde: "NB. Stedsønner Peder Olsen og Ole Olsen Bejerholm".

20.9. 1785 begravnes Dorthe Nielsdatter, og i kirkebogen står der, at hun blev 59 år, og at hun boede og døde i Løvegade nr. ?.

Det har ikke været muligt at finde oplysninger om, hvornår Peder Olsen og hans bror Ole ændrede deres efternavn, men det må være sket før 1773, for det år blev broderen Ole indskrevet i Slagelses lærde skole under navnet Ole Olsen Beyerholm.

Det kan bemærkes, at navnet Bejerholm undertiden blev skrevet som ovenfor, eller som Beierholm, men da det drejer sig om de samme personer, er der i det følgende materiale kun brugt navnet Bejerholm.

Peder Bejerholm og Lene Hansdatter Bjerregaard blev gift i 1780, og i Sct. Mikkels kirkebog, er der ved vielsen tilføjet, at den efter allernådigste bevilling kan foretages i hjemmet. Det var sognepræsten ved Sct. Mikkels kirke -Diderik Pedersen Top- der foretog vielsen.

Jens Baggesen, der var elev på Slagelse lærde skole i årene 1777 - 1782, skriver i sin dagbog 1780:

Onsdag 1ste Nov. Alle Hælgens dag.

Op kl. 8 på skolen, hvor vi straks tog fat på Homer og Horaz, og efter at have flasket løs på dem af(?). hen til Tops, hvor de var occuperede med at pynte Madne til P. Beierholms bryllup med jfr. Bjerregaard. Havde over borde adskillig spøg og klemmede alle brav på cartoflerne. Om eftermiddagen kl. 1, blev da jeg og F.C. sendt som gesanter hen at anholde om Lov.

P. Arnskov skriver i "Bogen om Slagelse", at der har været en større avlsgård der, hvor den nuværende Svejtsersplads er beliggende, og at denne gård i 1789 tilhørte avlsbruger, brygger og vognmand Peder Beyerholm (Bejerholm). Stedet blev derfor i flere år kaldt for "Beyerholm Plads".

Familien synes i 1789 at have haft en økonomisk god tilværelse. Dette må dog have ændret sig i det næste par år, for da det 4' barn skal døbes, sker det i Lyng kirke, hvor der i kirkebogen står, at husmand Peder Bejerholm fra Oldebjerggården den

2.10.1797 har ladet sin søn Hans Ulrich døbe.

29.10.1799 står der, at Peder Bejerholm i Lindebjerg har ladet sin søn Jens Jacob Bjerregaard døbe.

23.7. 1799 står der i kirkebogen, at husmand Peder Bejerholm er blevet begravet, 51 år gammel.

Folketælling 1801,

Lindebjerg

Lene Bejerholm 43 Aar Madmor Enke

Jacob Bejerholm 4 " Søn

I denne folketælling, der er den første efter Peder Bejerholms død, findes de 4 ældste børn ikke i Lindebjerg.

Hvor den 20-årige datter Christiane opholdt sig, er det ikke lykkedes at finde ud af.

Den 15-årige Inger Sofie opholdt sig hos sin morbror Jacob Hansen Bjerregaard -se nr. 5-

Dorthe på 13 år og den 10-årige Hans Ulrich opholdt sig hos deres morbrog Hans Bjerregaard -se nr. 7-

Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om Lene Hansdatters tilværelse efter mandens død, bortset fra hvad folketællingen i Lynge sogn, Alsted herred, Sorø amt oplyser. Den første tælling efter 1801, er

Folketælling 1834,

Lindebjerg

Peder Andersen 63 Aar Aftægtsmand

Lene Bjerregaard 77 " Huskone

Som det kan ses, blev Lene Hansdatter Bjerregaard igen gift, men hvornår det er sket, er ikke undersøgt, og der er heller ikke søgt efter oplysninger om Peder Andersen.

Det vides, at Lene Hansdatter Bjerregaard i hvert fald i de sidste år af sit liv havde 2 af sine børn boende ikke langt fra, hvor hun selv boede. Datteren Dorthe boede i Kindertofte -se nr. 12-, og sønnen Jens Jacob var gårdmand i Lindebjerg -se nr. 14-

I Lynge kirkebog står der den

30.4 1834 at pastor Birch har begravet Peder Andersens hustru Lene Bjerregaard.

Pastor Birch var gift med Lene Hansdatter Bjerregaards søster Anna. -se nr. 8-

Merlöse Herred

Navn:	Jacob Hansen Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted	31.5.1760, Gentofte, -D.E.Rugaard-			
Dåbsdag -år og sted:				
Stilling:	Kgl. rebslagermester			
Dødsdag -år og sted:	24.3.1812, København			
Begravelsesdag -år og sted:	31.3.1812, København -indskr. Garnisons kbg.-			
Placering i slægten:	5 (8/9)			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	3.3.1797, København, Sct. Nicolai k.			
Navn:	Johanne Cathrine Morthorst			
Fødselsdag -år og sted:	10.3.1781, København, -D.E.Rugaard-			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:	2.4.1807, København			
Begravelsesdag -år og sted:	6.4.1807, København indskr. Garnisons kbg.			
Placering i slægten:	5a			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Jørgen Morthorst		16.9.1784	5a1	68
Johanne Kirstine Gudmansen	16.2.1740	12.2.1797	5a1a	68
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Jacob B.	8.4.1798		15	145
Johan Jacob	25.6.1804	13.4.1856	16	146-149
Peder Jensen B.	1.4.1807		17	150-152

Det har ikke været muligt at finde Jacob Hansen Bjerregaards dåbsdag i Gentofte kirkebog. Det første der vides om ham er, at han ved udstykningen af Gentoftes jorde til selvstændige brug og selveje, var den ene af de 2 drenge, der var med ved lodtrækningen. Han var da 5 år gammel.

Hvornår han kom i lære som rebslager, er det ikke lykkedes at finde oplysninger om, men i 1797 står der i Rebslagerlavets protokol, at han for første gang betalte til Kassen og indskrev drenge.

Folketælling 1801, bind 14, side 43,

Nyhavn nr. 28:	Jacob Hansen Bjerregaard	41 Aar	1°	Rebslager
	J. C. Morthorst	20 "	"	Hans Kone
	I. S. Bejerholm	17 "	Ug.	Hans Søsterdatter, Hjælper i Hushold- ningen

Sønnen Hans Jacob findes ikke i ovenstående liste, hvilket skyldes, at han opholdt sig hos sin faster på "Viskum". -se nr. 3 og nr. 15-.

Vedrørende I. S. Bejerholm -se nr. 11-.

Efter 10 års ægteskab mistede Jacob Hansen Bjerregaard sin kone, der døde af Barselsfeber. Hun blev 26 år, han selv var 47 år gammel.

Om hendes forældre vides, at faderen var rebslagermester og fra 1773 og til sin død i 1784 var han også oldermand. Han boede med sin familie i Nyhavn 28 og blev den 20.9.1784 begravet på Assistens kirkegaard -indskrevet i Sct. Nicolai kirkebog-.

Efter hans død er der i Adresseavisen 1784, nr. 179, mandag den 20' Sep. en notits, hvori hans eneste bror -Johan Friederik- giver en smuk beskrivelse af broderen og forholdet mellem de 2 brødre.

Hans Jørgen Morthorst og Johanne Gudmansen fik ingen børn i deres 16 år lange ægteskab; men det må formodes, at een af ægtefællerne tidligere havde været gift, for i folketællingen for Sct. Anne Østre kvarter i 1787 står der, at Johanne Kierstine Morthorst, der stadig boede i Nyhavn 28, hos sig havde en søns datter -den 7-årige Johanne Cathrine.

Ligesom sin mand døde Johanne Kierstine Morthorst i hjemmet i Nyhavn nr.28, og den 17.2.1797 blev hun begravet i familiens gravsted på Assistens kirkegaard -indskrevet i Sct. Nicolai kirkebog-.

3 dage senere, mandag den 20' Februar, var der i Adresseavisen et gravskrift, der giver oplysninger om Johanne Kierstine Gudmansen.

I samme avis står der under overskriften:

Tanker ved afd. Mad. J.K.Morthorsts Grav:
Skøn var din Daad, godt og ædelt dit Hjerte
den arme sukker ved din Død, og hører den med Smerte
Ja, hjælpsom var din Haand. Lys skabte du i Kummers Bolig
Tro var derfor dit hele liv, glad døde du og rolig
Mod mig du vist en Moder var, hos mig ej dør dit Minde
Modtag min Tak, modtag min Taare, der ved dit Gravsted rinde.

J. B.

Det er nærliggende at tro, at J. B. er forbogstaver for Johanne Bjerregaard, Jacob Hansen Bjerregaards kone Johanne Cathrine, født Morthorst.

En månedstid efter moderens død blev Johanne Cathrine Morthorst og Jacob Hansen Bjerregaard gift, og er da formentlig flyttet ind i hendes barndoms-hjem. Hun døde i hjemmet og herfra blev hun begravet på Assistens kirkegaard.

Jacob Hansen Bjerregaard var enkemand i 4 år, før han igen gifter sig. Det skete den

25.3.1811, da han giftede sig med Kirsten Margrethe. Hendes efternavn var Schmeter eller Smeder. Vielsen foregik i hjemmet i Nyhavn nr. 28 -indskrevet i Trinitatis kirkebog.

Allerede året efter døde han, og onsdag den 1' April 1812 står der i Adresseavisen:

At det har behaget Gud den 24' Marts at bortkalde min gode Mand Jacob Hansen Bjerregaard, rebslagermester, i sin Alders 52de Aar af nervefeber fra mig og 3 umyndige Børn, undlader jeg ikke at bekendtgøre for Slægt og Venner, fræbedende mig al Condolance.

Margrethe Sal. Bjerregaard
født
Smeder

Om Jacob Hansen Bjerregaard og Kirsten Margrethe Smeder havde fælles børn vides ikke, men det vides, at kun det yngste barn af 1' ægteskab opholdt sig i hjemmet, idet også Johan Jacob kom til "Viskum". Det skete 1812, da han var 8 år gammel. -se nr. 16-.

Det er ikke lykkedes at finde yderligere oplysninger om Kirsten Margrethe Smeder udover, at hun i 1814 ikke længere findes i Rebslagerlavets protokol.

Navn:	Hans Hansen Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted	22.2.1766, Gentofte			
Dåbsdag -år og sted:	27.2.1766, Gentofte k.			
Stilling:	Sognepræst			
Dødsdag -år og sted:	12.1.1860, Hjermind, Middelsem hrd.			
Begravelsesdag -år og sted:	20.1.1860, Hjermind			
Placering i slægten:	7 (7/9)			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	11.1808			
Navn:	Mette Kathrine Jensdatter Sjørsløv			
Fødselsdag -år og sted:	11.1.1778, Sjørsløv, Lysgaard hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	18.1.1778, Sjørsløv k.			
Dødsdag -år og sted:	3.4.1838, Hjermind			
Begravelsesdag -år og sted:	10.4.1838, Hjermind			
Placering i slægten:	7a			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Jens Nielsen	15.6.1737	24.10.1799	7a1	
Ane Andersdatter	1736	1832	7a1a	
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hansine Kathrine B.	23.3.1809	29.3.1876	18	153-155
Jensine Christine B.	30.6.1811	12.7.1862	19	156-157
Anne Eleonora B.	18.5.1813	22.5.1813	20	
Hans Andreas B.	2.9.1814		21	158-159
Jens Just B.	23.1.1818	30.11.1879	22	160-165
Jacob Jensen B.	23.5.1820		23	166-169

Hans Bjerregaards liv var nær endt natten mellem den 22' og 23' juni 1774. Den nat brændte hans fars gård "Løvegaard", og den da 8-årige Hans ville være brændt inde, hvis søsteren Else (nr.3) ikke havde husket ham og i sidste øjeblik fået ham ud.

18.7.1778 blev han elev i Slagelse latinskole. Han var da 12 år gammel.

1788 blev han student med førstekaraktter.

1790 fik han bolig på Regensen -anbefalet af A.P.Bernstorff.

1.5.1793 tog han theologisk embedseksamen med førstekaraktter.

1.6.1798 blev han sognepræst for Hjerminde, Lee og Hjorthede menigheder i Viborg Stift.

1828 blev han Konsistorialraad.

1848 blev han Ridder af Dannebrog.

1853 blev han Dannebrogsmænd.

5.4.1857 tog han sin afsked efter 59 års præstegerning -91 år gammel.

Folketælling 1801,

Hjerminde..... Hans Bjerregaard 34 Aar Ug.

Anne Bjerregaard 29 " " Hans Søster

Dorthe Bejerholm 14 " Søsterdatter

Hans Bejerholm 9 " Søstersøn

Antagelig er Dorthe (nr.12) og Hans (nr.13) kommet til Hjerminde, efter at de i 1797 havde mistet deres far, der var gift med Hans og Anne Bjerregaards søster Lene (nr.4.).

I folketællingen 1834 kan læses, at præsteparrets børn alle bor i præstegården. Den ældste er 25 år, og den yngste 14 år gammel.

Om Mette Kathrine Jensdatter Sjørsløv vides, at hun og 7 af hendes 8 søskende tog navnet Sjørsløv efter deres fødeby. Den 8de tog navnet Saumand efter deres farfar, der havde tilnavnet Saumand.

Senere ændrede nogle af slægtens medlemmer navnet både til Saugmand, Saugmann og Saugman, og først ved navneloven i 1904 blev navnet Saugman vedtaget at beskytte som familienavn.

Om slægten Saugman har Emanuel Saugman i 1944 udgivet et hefte med titlen: "Navnet og Slægten Saugman", -og nedenstående kopi stammer fra side 5 i dette hefte.

Skræder Jens Nielsen og Hustru Ane

Randers Amtsavis, Torsdag den 7.4.1838

For fraværende Slægt og Venner bekendtgøres, at det behagede Livets og Dødens Herre at Bortkalde til et bedre Liv min inderligen elskede Kone Kathrine Bjerregaard, fød Sjørslev, den 3die d.M. efter flere Aars Sygelighed og 2 Dages sygeleje, i hendes Alders 60de og vort Ægteskabs 30 Aar. Ved hendes Død tabte jeg en retskaffen Hustru og vore 5 Børn en øm og kærlig Moder. Vor Trøst er Genforeningen med hende.

Hjermind Præstegaard, den 6te April 1838

H. Bjerregaard

Randers Amtsavis, Fredag den 13.1.1860

Consistorialraad Bjerregaard, tidligere i en Række af 59 Aar Sognepræst til Hjermind, Lee og Hjorthede, er igaar afgaaet ved Døden i Hjermind i en Alder af 94 Aar.

Randers Amtsavis, Fredag den 13.1.1860

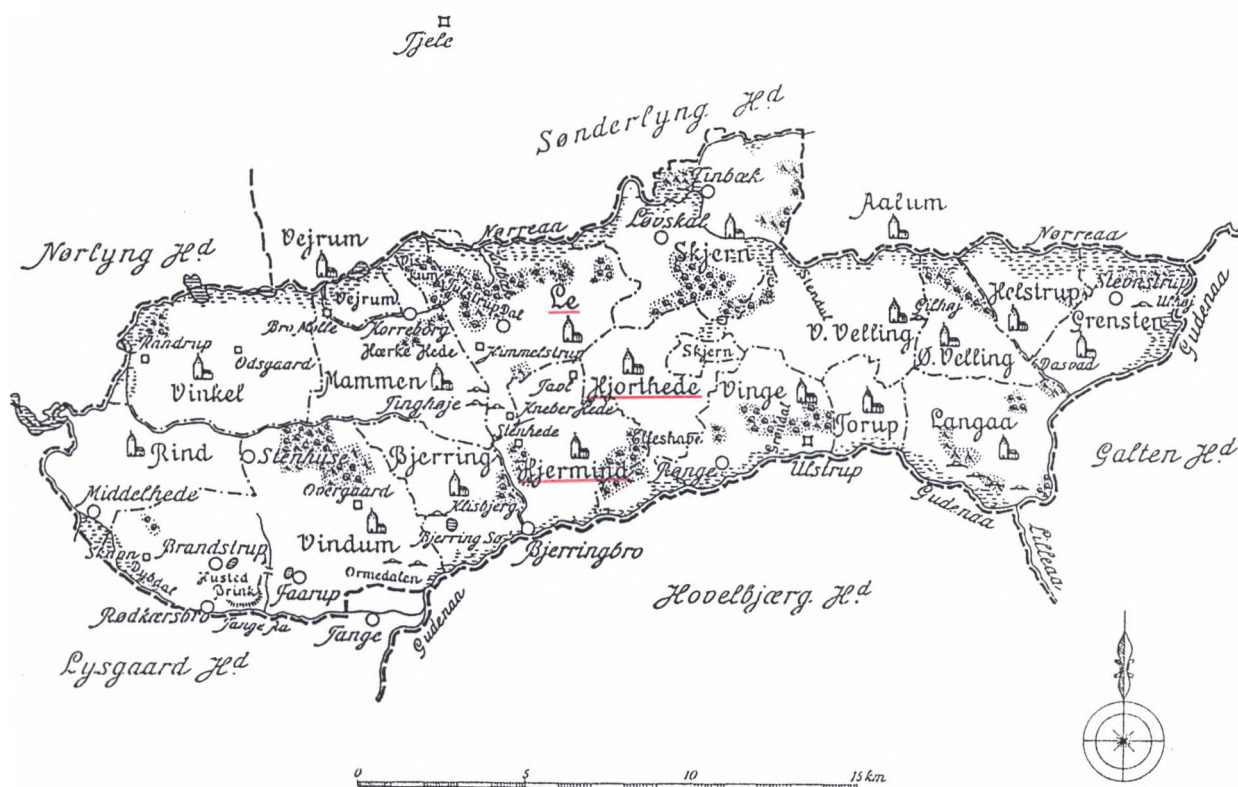
Den 12te Januar hensov blidt Consistorialraad Hans Bjerregaard R. af D.D. og Dbmd. 94 Aar gammel, tidligere i 59 Aar Sognepræst for Hjermind, Lee og Hjorthede Menigheder, hvor Erindringen taknemmeligt vil bevare sig om hans Livs, indtil det sidste fortsatte, kraftfulde Stræben i Kærlighedens Tjeneste.

Dette meddeles herved fraværende
Slægt og Venner

Den afdødes Børn

Begravelsen vil ske fra Hjermind Præstegaard Fredagen den 20nde Januar Kl. 11 1/2.

MEDELSOM HERRED

Nedenstående oplysninger om Middelsohm herred er fra "Trap Danmark", 5' udgave.

Middelsohm herred

Sognene: Vinkel, Sønder Rind, Vindum, Bjerring, Bjerringbro, Mammen, Hjerminde, Lee, Hjørthede, Vester Velling, Skjern, Øster Velling, Helstrup, Grensten, Langå, Torup, Sønder Vinge.

Middelsohm herred omgives af Randers a. (Galten hrd.) samt Houlbjerg, Lysgård, Nørlyng og Sønderlyng hrdr. Det strækker sig fra nær Randers kbst. i ø. til Rindsholm i v. og fra Nørreå i n. til Gudenå i s. Det ret højtliggende, plateauagtige morænelandskab har fortrinsvis lermuldede jorder af ganske god beskaffenhed. I øvrigt præges terrænet stærkt af de dybt nederoderede dale med deres høje, ofte skovklædte og på sidekløfter rige stejlsider, og dalbundenes højere dele er ofte udviklet som tørre, sandede terrasser, der står i stærk kontrast til de våde, forsumpede arealer direkte ved vandløbene.

VH

Herredets areal udgjorde 1960: 26.067 ha, deraf var 19.765 ha landbrugsland, 165 ha vandareal. — Folketallet var $\frac{1}{10}$, 1960: 14.912 indb. fordelt på 4425 husstande (1801: 3752, 1850: 5597, 1901: 8818, 1930: 12.692, 1955: 14670). — Kreaturholdet var juli 1960: 1667 heste, 24.525 stk. hornkvæg (deraf 10.260 malkekøer), 46.302 svin og 149.077 høns.

I kirkelig henseende udgør Middelsohm hrd. sa. m. Sønderlyng hrd. ét provsti: Middelsohm og Sønderlyng herreders provsti under Viborg stift med 14 pastorater.

RS

1584

(1556) 1610

1. juni 1798-5. april 1857: Konsistorialraad Hans Bjerregaard, * 22. febr 66 Gentofte. Forældre: Bonde Hans Jensen og Ellen Jacobsdatter. Stud Slagelse 88, c maj 93 (1). Konsistorialrd 28, r af Dbg 48, Dbm 53, afsk 5. april 57, † 12. jan 60, ~ 09 Mette Cathrine Sjørslev, døbt 18. jan 78 Sjørslev, † 3. april 38. Forældre: Skrædder Jens Nielsen og Ane Andersdatter.

Udg 01: Om overtro og midler mod samme, samtaler ml en præst og hans medhjælper, 1818-22: Dyder og udyder i eksempler fra bibelen, 28: En kort anvisning til træavl 30: Hvad vi skulle tro (2 konfirmationstaler), 33: Kortfattet anvisning til forbedret landbrug, 34: Husbonde og tyende, som begge bør være, 40: Er den evige fred en chimære eller umulighed? 40: Opraab til træplantning, uddelt gratis. Skrev talrige artikler (Om Lærebogen i Teol tidsskr I, 1837), Om sin fader (Dsk ugeskr V. 1834), Er luksus en hovedårsag til landets trang i disse tider? (Kbh Skilderie, 1821). Var vore forfædres helgener, hvorfor de saa ofte udgives? (Ursins dsk almenlæsning 1835) samt mange indlæg om landbrugets forbedring, træplantning, hedeopdyrkning, hoveriets skadelighed, korn og kornhandel m.m. I Molbechs Dialektleksikon er en samling dialektord, samlet af B, væs fra Hjermland og omegn.

Ksstrd Hans Bjerregaard er den præst, der har virket længst tid i samme embede i stiftet i sidste århundrede. Han var søn af den dygtige og begavede fæstebonde Hans Jensen B, Gentofte, der var en foregangsmand, en enestaaende skikkelse i stavnsbaandstiden. Digtere som Klopstock og J. S. Sneedorff har hyldet ham i begejstrede, noget naive skrifter, hans hjem og gaard var præget af renlighed og orden, bøger og mange interesser. Han fik Det kgl Landhusholdningsselskabs guldmedalje (»Den Bernstorffske Idealbonde«), folk kom langvejs fra for at se hans gaard. Han blev velstillet og købte 1772 herregaarden Løvegaard ved Slagelse, hvor det dog ikke gik ham saa godt. Han døde 1781.

Ksstrd Hans B tog mange af sin faders egenskaber og interesser i arv. Han var ven med St. St. Blicher, og hans søster var fru Else Juul til Viskum. Bondens fremgang laa ham stærkt paa sinde, og han kom i ualmindelig grad til at præge egnen her. Han var en kraftig personlighed, utrættelig til højt op i aarene, en typisk repræsentant for de fremskridtsvenlige præster. Landbruget var inde i en brydningstid. Stavnsbaandets løsning, udskiftning og udflytning optog landbefolkningen, og B var altid paa færde for at hjælpe bønderne til at blive selvstændige, ogsaa i de vanskelige aar omkring statsbankarotten. Han var gavmild, hjalp de fattige. (Ny skole byggedes 1857, 1859 og 1862). Han gav personligt 200 rdl til Hjorthede skole, og da han efter skoleloven 1814 gerne ville have dygtige lærere, havde han en tid en slags privat seminarium i præstegaarden. Han fik ordnet skolevæsenet godt, underviste selv 2-4 dage om ugen i retskrivning og naturlære. Han uddelte over 40000 almennyttige skrifter i sine sogne, bl a hans eget værk om overtro. Han var en levende personlighed, der livligt tog del i alt, hvad der rørte sig i tiden.

Han havde en medfødt, aldrig svigtende interesse for den danske muld. Ja, han var en af Hedeselskabets pionerer. Han begyndte

1814-16 med at beplante et stykke ufrugtbart jord af præstegaardens areal, han uddelte gratis planter til planteinteresserede; nord for Aalborg og syd for Horsens fik man hans planter. Hundredetusinder af planter har han uddelt. Endnu før han blev præst, havde han plantet meget paa Viskum. Han uddelte ogsaa mange frugttræer, som han forædlede. Han var tillige økonom: »Giv ikke penge ud til nytteløs plantning! Der bør oprettes planteskoler og gøres forsøg, før man beplanter heden, og planterne skal passes!« Han udgav flere pjecer derom. Kong Fr. VI besøgte ham 1828, og han fik en lille offentlig understøttelse til sin fortjenstfulde virksomhed. Som minde om dette besøg satte B en sten, der staar i præstegaardshaven. Fra ham stammer vist ordet: »Hvor ploven ej kan gaa, hvor leen ej kan slaa, der bør et træ at staa« (anført i et af hans hefter).

I en lille bog med anvisning af træavl optræder han ogsaa som sprogrenser, vil bruge ordet »Indøjning« for »okulation«, »koble« for »copulere«. Hans skrifter blev meget læst, og hans erfaringer fik betydning for tusinder af jyske bønder.

Naar man nu spørger om, hvordan det saa gik med hans præstegerning, kan der maaske svares, at kirkeligt var det en død tid. Men han var ikke blot flittig til at komme rundt i skoler og gaarde; han var ogsaa flittig i sit studerekammer, hvad hans mange skrifter og afhandlinger vidner om. Han udgav ogsaa opbyggelige og teologiske skrifter, og deraf ser man hans interesse for prædike- og sjælesorgergerningen. (Se løvrigt ovf.)

Efter sin afsked fik han lov til at bo i præstegaardens gamle stuehus, da Swane havde bygget den ny, anseelige præstegaard. En gammel pige passede den gamle mand, der blev omtrent 94 aar. En af hans store oplevelser var digteren H. C. Andersen's besøg hos Swane i Hjermland præstegaard 1859. Andersen fortæller, at han blev hentet i »den flau by Randers« af Swanes kusk i pastorens lukkede karet. H. C. Andersen gik ind til den gamle konsistorialraad og læste for ham eventyret »De røde sko« og sangen »Jylland mellem tvende have«, som han lige havde skrevet. Maaske er Bjerregaard den første, der overhovedet hørte denne sang. H. C. Andersen skriver, at »sangen ilgefrem sprang frem hos ham« paa denne Jyllandsrejse. Sangen blev afskrevet her under besøget og sendt sammen med brev til godsejer Tang, Nørre Vosborg.

Større offentlig anerkendelse fik B ikke. Han fik et par ordener og en titel og den minimale offentlige understøttelse til sit store, uselviske arbejde. Mindestenen om kongebesøget kalder dagligt hans minde frem. Og i Kongehus Mindepark er der rejst en mindesten over denne betydelige foregangsmand.

Bricka II, 349, DBL III, 176, Biskop Swanes breve (Rist og Clausen XLIII, 1925, s 136 f), H. C. Andersen: Mit livs eventyr, Jeppe Aakjær: St. St. Blichers livstragedie, I, 1903, Johs. Fjord Kristensen i Kr dbl II, aug 1953, Sund sans 1936, s 22 f, 34, 46 f, 57 f, 141 f. P. E. Benzon: Det gamle Stuehus, i Samlingen: »Præster og skikkelige Folk«.

Som omtalt i næstsidste afsnit af Paul Nedergaards oplysninger om Hans Bjerregaard, besøgte H.C.Andersen Hjermind præstegaard.

Om dette besøg, der fandt sted fra 28.8-2.9.1859, er der skrevet i bogen "H.C.Andersens Dagbøger", 1825-1875.

I IV bind står der følgende:

Søndag 28 Følte mig bedre, men i Armhullerne har jeg ligesom Ringorme, der kløe og Svie. Præsten Svanes Karl kom med lukket Vogn fra Hjermind, en lignende tilbød Hr Westermænd, ligesom man bad mig oftere besøge og boe hos dem i Randers. Man forsynede mig med Smørrebrød og Portviin, en Bouquet blev sendt mig fra Frøken Küster, og Klokken lidt over 10 kjørte jeg det blev Regn, Egnen meget smuk. I en Kro, en Miil herfra fortalte Verten mig at hos ham havde Carit Etlar logeret, men han holdt meest af [at] gaae tilfods; kjørte nu ned af vilde, smukke Hedebanker og Klokken to var jeg i Hjermind Præstegaard, hvor jeg med sand Glæde blev modtaget af Svane Kone og Børn, den nye Præstegaard er stor og lys, her var for min Skyld pyntet med frisk Egeløv, Danebrogen vaiede, fandt et Par Ord fra gamle Collin og Brev fra den unge *Baggesen*. Besøgte den gamle nogle og 90aarige Præst, Consistorialraad Bjerregaard, som boer her i den gamle Deel af Præstegaarden, han har

læst mit Livs Eventyr og var glad der ved, havde ogsaa gaaet i Slagelse Skole og fortalte at Baggensen der havde staaet Skoleret og faaet Riis, men for Ingenting. Manden talte om Digteren Young der var hans Yndling; i Haven her er af
 5 Bjerregaard opreist en Mindesteen for Frederik den VI der havde engang besøgt ham og Plantagen i Haven. Mandens Hænder var dødkolde »men mit Hjerte er varmt!« sagde den gamle Mand. Han var meget glad for Hilsenen fra gamle Collin. I min Seng har jeg et Overteppe Frederik den
 10 VI har havdt over sig da han sov i Asmild Kloster. – Vi talte meget hele Aftenen, jeg læste et Par Eventyr.

Mandag 29 Brev til Etatsraad Dahlstrøm, seet med Børnene her Haven, med Plantage, Mindesteen og en prægtig gammel Runesteen, som Bjerregaard har fundet og der op-
 15 reist. / Læste for den gamle Mand: »de røde Skoe« og mit Digt »Jylland«, som jeg skrev i Vognen hertil og reenskrev i Dag og lagt i to Breve. Om Middag kom Fru Svanes Moder her: Fru Bruun fra Asmild og hendes Søn, endnu en Dame og en Datter af Biskop Laub; jeg klippede til dem og læste
 20 de nye Eventyr. I Aarhus tager Sygdommen til, det afficerede mig og jeg følte Trykken i Hjertekulen, gik iseng Klokken omtrent ni.

Tirsdag 30. Spadserede med Jørgen Swane ud over hans Mark til en Krat og Træbegroet Kjæmpehøi; fra Skoven tæt
 25 ved, hvor Lyngen deiligt blomstrede var en stor Nedsigt mellem Krat og Buske og langt ud over Gudenaæ, som viiste sig i fire Slyngninger; i Horizonten løftede sig Silkeborg Egnen med Himmelbjerg, det var en blæsende Sydvind. –

6) Haven 3: Heden 12) 29] først skrevet 28 23) 30] først skrevet 29

Om Aftenen var her i Besøg Lægen og en Præst med deres Koner, jeg læste Waldemar Daae, Børnesnak og Taarnvægteren

Onsdag 31. Spadseret med Swane og lille Henrik ud til Skoven og seet ud mellem de brune Lyngbanker, bragte en Bouquet hjem som jeg gav den gamle Bjerregaard; hans Digter er Yong, han viiste mig hvad denne har skrevet mod Kongerne, Bjerregaard udtalte sig fanatisk og var især blodigt mod Napoleon, mod den store Napoleon har han skrevet en Bog at Propheten Daniel har forkyndt ham; og denne gamle Mand, som er mod Kongerne har her i sin Have ladet opreise et Monument til Minde om at Frederik den Sjette engang besøgte ham og saae hans Planteskole. Sine Børn lod han løbe i Karlestuen, Moderen en simpel Person, havde en Klokke for at ringe naar den gamle Fader kom fra sine Bøger, at da Døttrene kunde forlade Karlestuen; en Datter gift med en Bonde kom i Aften for at see mig, hun var i Kaabe og Hat, saaledes sad hun ved Theebordet, talte om »Bifrost« &, en underlig Blanding af Viden og Simpelhed. –

September.

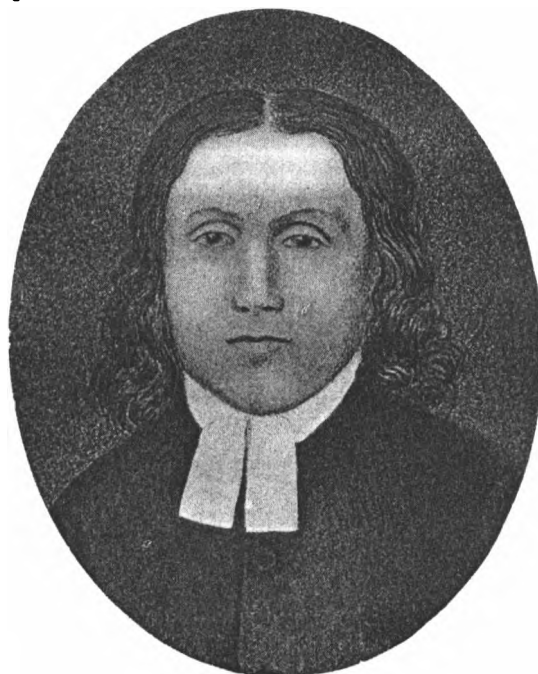
Torsdag den 1 September. Under mine Arme Sviden og min Krop kløer, især om Livet. Spadseret med Swane og Børnene i Skoven seet Kirken, besøgt den gamle Bjerregaard.

Fredag den 2. Sep. Vaagnede i Nat ved Skjæren i Maven, angst for Cholera, imorges meget varm stod jeg op, jeg havde Diaréh, kaldte paa Swane og var ængstelig; han og

7) fanatisk] *foran er overstreget* f[...] f 10) mod] *foran er overstreget* forb

21) Swane] *først skrevet* Svane 25) Swane] *først skrevet* Schvane

hans Kone kom ind til mig jeg fik Salep, kom op, Veiret er
smuk, Mavens Befindende allerede, synes det, fastere. Jeg
tør ikke bede i min Angest, Guds Villie forandres ikke der-
ved! – Kl 12½ kørte jeg med Fru Swane og alle Børnene
5 til Wiborg, Veiret smukt. Kromanden glad ved at høre hvem
jeg er. Vi naade Kl 3 Asmild Kloster hvor jeg blev venligt
modtaget, til Middag var her et Par Fremmede og efter Bor-
det kom Biskoppen, som endnu ikke var reist og dog vilde
gjerne tale med mig; vi have seet hinanden tidligere hos
10 gamle Syngemester Zinck paa Nørrebro. Jeg læste Pigen
traadt paa Brødet. Hørte om et Cholera Tilfælde i Horsens.
Hjalmar Collin har i Dag været i Wiborg, men var afreist.
Gik tilsengs og hvilede godt.

Hans Bjerregaard

Konsistorialraad *Hans Bjerregaard* (1766—1860) var en Søn af „den lærde Bonde“ *Hans Jensen Bjerregaard* (1728—81), der 1778 solgte Løvegaard i Holbæk Amt og flyttede til Kjøbenhavn, og boede i Lille Kongensgade. Sønnen blev sat i Slagelse Skole. I en Ferie kørte Sønnen til Kjøbenhavn med en Bonde, og da de kom forbi Nicolai Kirkegaard, saa de et Ligtog nærme sig. Drengen, som var c. 15 Aar gammel, bad Bonden holde, da han gerne vilde se, hvordan man begravede de Døde i Byen. Da han nærmede sig Ligtølgiet, er der pludselig en Person, som slaar ham paa Skulderen, og han ser da sine Forældres Tjenestepige, som med et af Graad opsvulmet Ansigt siger til ham: Nu skal Du ikke græde mere. Betaget af bange Anelser løber han til Ligskaren og opdager alle sine Slægtninge undtagen sin Fader. Det var ham, man bar til Graven. Det Brev, der skulde underrette ham om Faderens Sygdom og Død, var ikke kommen ham i hænde, og helt tilfældig kom han saaledes til at overvære hans Jordeførd.

Hans Bjerregaard blev 1798 Sognepræst i Hjerlind. Han var *Swanes* Formand og var 92 Aar, da han 1857 tog sin Afsked. Han havde udbedt sig Tilladelse til at tilbringe sine sidste Dage i Præstegaarden, og det var Ministeriet gaaet ind paa efter at have forhørt sig om, hvem den nye Præstekone var, thi der skulde sørges for hele hans Forplejning istedetfor at betale ham Pension. Han vilde paa ingen Maade flytte over i den nybyggede Præstegaard og fik saa et Værelse i den gamle. Der var en ældre Pige til at passe ham, saa han havde det godt paa sine gamle Dage. Han var en elskværdig gammel Mand, som havde gjort meget for sin Menighed, havde oprettet Skoler i begge Annexer for egen Regning og udbredt Kærlighed til Plantning af Træer, saa der ved hvert Hus var Træer. Om han just var en duellig Præst er et Spørgsmaal, han var jo fra Rationalismens Tid. Afgørelsen mellem ham og *Swane* gik meget godt, de sad og talte om „Youngs Nattetanker“, medens de andre ordnede det. Han levede kun nogle Aar efter sin Afsked. Han var en meget interessant Personlighed, som fortalte sin Eftermand adskilligt vedrørende sit lange Liv, hvoraf denne nedskrev et og andet.

Hans store Interesse for Skolevæsen, hans Planteskoler osv. blev bekendt paa de højeste Steder. Han

udfoldede ogsaa en ikke ubetydelig litterær Virksomhed og skrev tykke Bøger om Dyd og Moral, om Kvindens Pyntesyge osv. I den Tids Smag for at vise Menneskene til rette i Livets Forhold. Lige til sin Død kunde han læse og skrive, var mild og tilfreds, gik af og til ud iført et Par lange Støvler, og bad undertiden om at maatte sidde inde i den gamle Storstue og høre paa Konfirmand-Undervisningen.

Han gav god Besked om Forholdene i Sognet, fortalte meget om sit eget Liv og var stærkt interesseret i Tidsens Rørelser. Han var en mærkelig Mand, hvis Minde længe vil bevares. —

Da den nye Præstegaard var bygget, blev der indrettet et Værelse til *Bjerregaard*; men han var rent ud sagt en gammel Gris, der meget nødig vilde have gjort rent hos sig, og en Dag meldtes ildløs hos ham, fordi han havde vægret sig ved at lade Kakkellovnen rense, men Ilden blev heldigvis hurtigt slukket. Han holdt saa meget af Sukker, saa han sagde, at „den eneste Fejl ved det var, at man ikke kunne spise Sukker dertil“. Naar han spiste Øllebrød, havde han en Skaal med Sukker staaende ved Siden af og dypede Skeen derned for hver Mundfuld! Han fik Maden bragt over til sig fra vort Køkken. Engang imellem kom han over i Haven, stavrende med en tyk Stok, lange Støvler og med langt hvidt Haar. En gammel Pige, *Kjesten* (*Kirsten*) blev fæstet til at passe ham og var god imod ham. Hun var i rigtig Bondedragt og gik omkring, strikkende paa lange, uldne, kulørte Strømpebaand. *Bjerregaard* døde 1860. Der var stor Begravelse, og det store Følge blev bestemt hos os. *Bjerregaard* havde været daarlig gift. En Kærlighedshistorie fra hans Ungdomstid findes skrevet med Titel: „Det gamle Stuehus“ af Forfatteren, Pastor P. E. Benzon (senere Præst i Hjerlind), til hvem Far havde fortalt den efter gamle *Bjerregaards* Beretning til ham.

Det gamle Stuehus havde Ler- og Sten-Gulv, undertagen i Stadsstuerne, 2 delte Døre som paa Udhuse og Klinker. Det laa ud til en Del af Haven, der var beplantet med Frugttræer, men i et frygteligt Vildnis. Da det nye Stuehus blev bygget, lod Far det gamle indrette til Stald, Karlekammer, Bagerovn, Bryggers og Rullestue.

I præsten og forfatteren P.E.Benzons bog "Præster og skikkelige Folk", udgivet 1905, er der en fortælling med titlen "Det gamle Stuehus". Fortællingen blev skrevet efter en samtale mellem forfatteren og biskop Hans Jørgen Swane, da sidstnævnte var på et tilsynsbesøg i Hjermind.

Personerne i "Det gamle Stuehus" er:

Konsistorialraaden = Hans Bjerregaard,
sognepræst i Hjermind 1.6.1798-5.4.1857.

Biskoppen = Hans Jørgen Swane,
sognepræst i Hjermind 1.8.1857-10.1.1868.

Præsten = Peter Eggert Benzon,
sognepræst i Hjermind 27.11.1890-26.9.1901.

Nedenstående er der en nøjagtig afskrift af fortællingen.

DET GAMLE STUEHUS

(1899)

"Se se, hvor De har faaet det gamle Hus stadset op! Ja de unge Præster har Raad til mange ting."

Præsten saa lidt misfornøjet ud ved disse ord af hans højerværdige Foresatte; det lød jo næsten, som om Biskoppen ikke mente, at han behøvede at "søge" saa ivrigt, som han gjorde. "Det var min Formand," skyndte han sig at svare, Han havde Brug for det til Forpagterbolig. Nu tynger det bare paa Embedet; jeg har kun min Konfirmandstue der."

De var standsede midt i Gaarden, hvor Julisolen brændte efter den nylig ophørte regn og tændte tusinde hvide Blink i Grønningens vaade Græs og Lindens dryppende Blade. Skyggen af Stuehusets Tag og Trappegavle lagde sig ud over Gruset og flød sammen med Skyggen af de to høje stævnede Popler, der ragede op foran den gamle oppudsede Sidelænge og fik den til at se endnu lavere ud, end den var, som den stod der med sit fremspringende Tagskæg og sine smaa sorte, øde Runder, der ikke kunde fange Lyset.

Præsten saa langelig paa sit Ur, som om han vilde minde om, at der sad to klasser ovre i Skolen og ventede paa Visitatsen. men Biskoppen gav sig god Tid. "Deres Konfirmandstue," sagde han, "saa kan man jo kigge ind." Og med ungdommelig Lethed smuttede han ind mellem Plovene og Tromlen og om bag den lange Stabel Favnebrænde, som dannede Gjerde foran det gamle Hus. Staaende paa den slidte Trappesten tog han med et eget Udtryk af Ærbødighed den graa Filthat af Hovedet, inden han traadte ind; men der var noget, der lignede Skuffelse, i hans Miner, idet han lod sit Blik glide over de blaa, skjoldede Vægge og Fyrretræsbænkene derinde.

"Herfra kender jeg det bedst," sagde han, da han atter stod i Gaarden, "Jeg

maatte jo vide, at det var lavet om.

Saadant et gammelt Hus har set noget - Ja der var meget at fortælle. En hel Række Præsteslægter, ser De. ved de, hvorfor deres Kirkebøger ikke gaar længere tilbage end til 1751? Det var præstekonen, hun var blevet vred paa sin Mand: "Jeg skal huske Ham det!" sagde hun. Saa en Dag Hr. Søren kom hjem, kaldte hun ham ud i Stegerset; der var et højt Baal under Hængekedlen og der lugtede fælt af brændt Skind. "Det er Hans Bøger, der brænder," lo hun og kastede den sidste Dyng udrevne Blade paa Ilden. Hr. Søren tiggede og truede, hun holdt ham fra sig med Ildragen, til der ikke var andet end Aske igen.

"Det har Han for den Taftes Saloppe, Han nægtede mig," raabte hun saa og kastede ham det sidste tomme Skindbind i Hovedet; det var alt, hvad han reddede. Saadanne præstekoner var der dengang. Det skete derinde. Det er det, jeg siger; de gamle Huse har en Historie; de nye, vi bygger, maa blive skæve i Ryggen, før de har noget lignende at fortælle. Ja, det gamle Hus! Men De kan jo ikke se paa det med de Øjne som jeg."

"Biskoppen boede der vel den første Tid, til De fik det nye Hus rejst?"

"Ja, hvis de kalder det at bo. Jeg havde et lille Hummer der, den Sommer jeg byggede. jeg var nødt til at bygge, for den gamle levede jo endnu, og han skulde blive siddende til sin død. det stod i mit Kaldsbrev, og der var endvidere den Bestemmelse, at jeg skulde være Pligtig at bidrage mit til at gøre hans sidste Dage lyse. Noget helt enestaaende naturligt; men det var jo heller ikke enhver afgaaet Præst, som havde siddet ni og halvtredsindtyve Aar i Embedet, og det var ikke glemt, hvilken høj Stjerne han i sin Tid havde haft hos Kongen ... Sig mig: de holder holder da vel Støtten i Hævd, den, han rejste "til Minde om Kong Frederik den Sjettes høje nærværelse her i Præstegaardens Plantasie"? ... Det var ved den lejlighed, han blev Konsistorialraad, ved de maaske.

... Bo der, med Familie, jeg tror, De vil!" Det gamle hus fik igen et Blik, som nærmest udtrykte Forargelse. "Det var ubeboeligt, det saa jeg straks. Det var overgroet med Snavs, ligefrem ikke til at rense. Han vidste det ikke, mere end halvblind som han var. Ingen havde han, Børnene vare ude for længe siden - ingen andre end et ældre Kvindemenneske, som fornærmet smækkede Døren i, da jeg med nogle spagfærdige Ord vilde forære hende en Gulvskrubbe. Da han i Syv og halvtreds gik af - han var nys fyldt de halvfems, men var endnu fuldkommen aandsfrisk - havde hans Kone været Død en snes Aar."

Præsten spidsede Øren. "Konen - jeg har hørt lidt om hende; hende havde han nok kun Sorg af?"

"Ja ja, ingen af os har jo kendt hende, han nævnede hende aldrig," svarede Biskoppen temmelig kort.

"... Nej, hyggeligt var der ikke hos Konsistorialraaden; der stank rent ud sagt; Vejret gik helt fra e, naar man kom ind i hans Stue. men værst var det, naar han vilde byde en. han holdt meget af Sødt og havde altid en Kande Chokolade staaende og saa en Tærte eller saadan noget. Støvet laa tykt paa den; han kunde kun lige skimte, saa han troede vel, det var sukker.

Og saa jeg alligevel i den gamle Mands Stue havt nogle af mine gode Timer.

Ung Præst, ser De, svært oppe og ivrig, kan de forstaa; og saa en gammel Rationalist af det reneste Vand, som man føler sig forpligtet til at omvende. Saadan var Stillingen til at begynde med, og den var jo ikke saa ganske let. Vi ældre havde det ikke som saa mange unge Præster nu til Dags, som i deres Præstegerning ikke føler sig trykkede af nogen Slags pietet over for de gamle."

Præsten brummede samstemmende.

"De forstaa jo nok: det man havde paa Hjerte, brændte inden i en; men man vilde jo nødig saare en gammel Mand, som man i mange Maader saa op til. Derfor faldt det jo ofte lidt tvungent, det man sagde; men frem skulde det. Han forstod det fuldkomment. Og tror De, han blev vred? Overlegenheden bliver aldrig vred. Og han var den overlegne. Ja, De ser paa mig, men han var det. Han var en from Mand, og det, han troede, havde hjulpet ham i strenge Tider, saa han vidste, hvad det var værd. Selv var man jo endnu saa ung. "Jeg er en gammel Mand, og jeg skal snart dø," kunde han sige, "Pastor kan da vel vide, at jeg har gjort op, hvad det er, jeg har at bygge paa." Og naar han saa saa paa en med disse gamle øjne, som ikke havde mistet deres barnlige Udtryk, uagtet deres Blik næsten var slukt, blev de rettroende Ord klangløse i den unges Mund."

"Ja men" indskød Præsten betænkelig.

"Aa I unge mennesker med jeres Jamen! I skal altid drage skarpe Grænselinier. Han var en from Mand og en sandhedskærlig Mand; derfor er jeg vis paa, at han har faaet sin Time paa et andet sted. Saa endte det med, at vi delte det med hinanden, som vi kunde enes om. Vort Fadervor kunde vi bede sammen. De skulde se en Tro skyldighed lyse ud af hans Ansigt, naar han foldede sine runkne Hænder. "Uden I bliver som Børn", ved de. Han var som et Barn.

Jeg glemmer aldrig en Juleaftens Morgen, jeg kom over til ham. Jeg havde fået Familien over, og det var den første Juleaften vi skulde holde i Præstegaarden; mit Ærende var at indbyde ham til om aftenen. Han var saa livlig, som jeg ikke længe havde set ham. "Naa, er kære Pastor der!" sagde han, "Pastor kommer ret tilpas; jeg har faaet brev."

Jeg plejede at læse hans faa Breve for ham; selv kunde han jo ikke.

"Se efter, om det er fra Møller Storm; jo vist er det fra ham, hans Julebrev udebliver aldrig."

Brevet var ganske rigtig underskrevet Mikkell Storm og var dateret fra en Mølle i nærheden af sorø.

"Læs saa, kære pastor," sagde han ivrig og oprømt, "naar jeg lukker Øjnene i-mens, ser jeg det hele tydeligere."

Jeg gjorde, som han bad mig. Det var et kærligt og ærbødigt Brev fuldt af gode Ønsker og med meddelelser om nogle ubetydelige Familiebegivenheder fra det forløbne Aar. Det var intet som helst mærkeligt deri; men den gamle straaledede; han maatte høre det om igen alt, hvad der stor om Børnene. "Ikke for det," sagde han, "de yngre af dem har jeg sandfærdigen aldrig set; men jeg kender dem alle. Saa længe Kong Frederik levede, kom jeg hvert Aar til Hovedstaden, og da saa jeg ogsaa ind i Møllen. Det er nu saa nær tyve aar siden Kongen døde, og i den Tid har vi ikke set hinanden, men mit Julebrev har jeg aldrig savnet. Han skriver godt for sig, gør lille Mikkell."

Jeg studsede over dette "lille Mikkell"; thi Haandskriften i brevet var tydelig nok en gammel Mands. Den gamle smilede. "Ja en hel Aarsunge er han da heller ikke, han blev tres nu i Høst; men jeg har kendt ham, fra han laa i Svøbet, at forstaa."

"Jeg vidste ikke at Konsistorialraaden havde Slægt i Sorøegnen." sagde jeg ikke videre interesseret og gjorde en bevægelse for at rejse mig; men han holdt paa mig med en vis Ivrigheid; han var aabenbart rigtig i Humør til at snakke.

"Nej Mikkell Storm er ikke af min Slægt, at forstaa; han stammer tilforladelig her fra præstegaarden; hans Moder var en Datter af min Formand, Hr. Høeg. Hun og jeg havde tænkt paa at komme sammen; det har maaske hendes søn vidst lidt om, saa det er derfor han holder ved mig. Trofastheden har han efter sin Mor, saadan var hun; men vi maatte jo bøje os; Hr. Høeg sagde nej. Det var her i denne samme Stue; derhenne ved Vinduet sad hun; han bød hende ikke en Gang gaa ud. Hun bøjede sig ned over sit Sytøj, og Solen skinnede saa kønt paa hendes lyse Haar; jeg ser det endnu. For det var hende jeg saa paa, mens jeg fremførte min Bejlen. Men Hr. Høeg vilde ikke. Maaske det var, fordi jeg havde faaet Løfte paa Embedet efter ham - at han saa ikke vilde, hans Datter skulde gaa og langes efter hans Død. Naa saadan tænkte Jane og jeg sandfærdigen ikke, men han mindedes vel fra sin egen Ungdom den Ufred, han selv havde staaet i. Jane havde fortalt mig derom. Hr. Høeg var trolovet med sin Formands Datter, og alt var godt og vel. Men saa hændte det, at Manden paa Viskum, som havde Kaldsretten, lovede ham Embedet, naa Svigerfaderen var død. Det syntes jo Hr. Høeg var en stor lykke; men da gamle Hr. Søren hørte det, kan det nok være, han blev vred. "Her gaar I unge Folk og snuser og tænker, det er jert det hele," sagde han, "men jeg skal leve mangen god Dag endnu, kan jeg fortælle jer; jeg skal leve den Dag, da jeg æder Frugten af det Træ, som er plantet over jeres Ben." Saadan sagde han, Hr. Søren, Ord til anden; saadanne Ord huskes

... Men enten det nu var saa eller saa, nej fik vi, og Aaret efter tog Stormen Høgeungen," endte den gamle; men den Skælven jeg saa paa hans Læber, stemmede kun daarlig med den lette vending, hvormed han sluttede; jeg forstod, at denne kun skyldtes en vis Skamfuldhed over, at han overhovedet havde talt om det gamle Hjertesaar.

jeg sagde nogle velmente , harmfulde Ord om misbrugt Fadermyndighed; men han lagde tyssende Haanden paa min Arm. "Sig ingenting imod hr. høeg; han var en retsindig Mand og holdt nu det for det bedste. Og Datteren fik det jo godt. Undertiden, naar jeg siden har plantet et Træ, har jeg tænkt paa Jane høeg; Et Træ er saadan en stille Ting; det nøjes med lidt og liver op, hvor man sætter det. Saa-
dan var hun; den Slags bliver lykkelige. Hun var en lydig Datter. Ak ja, naar Børn de arte sig, saa er det ingen Sag."

De sidste Ord kom efter et Ophold og med en egen usikker Stemme. jeg tænkte mit. Jeg havde jo hørt om hans egne Børn, hvilke vilde kroppe de var, og hvordan deres Moder om Natten lukkede dem ud til Svir og Daarlighed og sad oppe efter dem, medens Præsten sov.

"Der er vel større Sorger end som saa," sagde jeg, blot for at sige noget. Stilheden var blevet trykkende.

"Jeg blev jo gift," sagde han, og det kummerfulde Udtryk i hans Ansigt fik mig næsten til at tro, at Ordene vare et uvilkaarligt Svar paa, hvad jeg havde sagt.

"Min gode ven, Steen Blicher i Spentrup," sagde han lidt efter, "nej, ham har Pastor ikke kendt. Hans Skrifter ja, men ikke ham selv. Han var ulykkelig gift ... Sig mig, kære Pastor," han bøjede sig ned over mig, og der var i hans Øjne noget uroligt søgende og inderlig forpint, som gjorde mig ondt. "sig mig - jeg tænker paa min gode Ven, at forstaa - er det en Skam for en Mand at være ulykkelig gift?"

"Men hvor kan Konsistorialraaden tro..."

"For en ærekær Mand at vide, at de taler alle derom," vedblev han med et Suk, der lød som en Stønnen. "De kaldte mig en myndig Mand, gjorde Bønderne. Kun Gud ved, hvad der gjorde mig dertil. Bønderne kunde sandfærdigen ordentlig bævre i deres Bukser, naar jeg talte dem til; men det var saadan de vilde have det. Ja Bonden skal have en Villie over sig, ellers passer han ikke sine Sager. Naa, jeg blev da paa min Vis en myndig Mand; det takker jeg Gud for. Der var nok at tage Haand i. Som en Storm var jeg over dem i Skolerne; Børnene maatte sandfærdigen op med Leksen, og Læreren tidt med, maa Pastor tro. Jeg tør nok sige, at det Landbrug, som drives nu rundt i Gaardene, det har man lært af mig. Og saa min Plan-teskole ... ja, jeg sidder her, som om jeg roste mig selv; men Pastor forstaar jo nok, at en Mand kan trænge til den Trøst, at han ikke har levet helt forgæves."

"Fuldkomment", svarede jeg, "og jeg kender da ogsaa Konsistorialraadens Vers: "Hvor Ploven ej kan gaa, og leen ej kan slaa, der bør et Træ at staa."

"Hæhæ, saa det kender Pastor?" smaalo han kendelig fornøjet, "jaja, det er nu min Bukolika, og den kan da huskes. Ja de Træer har været mit Livs Lykke. Men om jeg ikke maatte skælde Bønderne ud hver Gang, før de vilde plante, endda jeg gav dem Træerne for intet. Ja det grønnes dog efter en, skønt paa en anden Maade, end man drømte om i sin Ungdomstid. Lille Jane, du var det fejreste Træ, en kunde lystes at bo i Skykken hos. Saa rank i Skuddet som en ung Gran."

Han strøg sig over Øjnene med sin rystende Haand og tav en Stund. "Det er, som det var i Gaar, jeg saa hende," sagde han saa. "Det er Brevets Skyld. Fra hendes Dreng, Pastor forstaar mig vist. jeg har altid gjort saa meget af Mikkell, for jeg tyktes jo næsten, han var min Søn. Den Søn jeg skulde haft. Mine egne kunde jeg jo ikke blive det for, jeg vilde."

Han var ved at falde hen, som meget gamle Folk plejer. jeg skyndte mig da at fremføre min Indbydelse. Han bad mig undskylde. "Sig til Pastors kære Kone og hendes raske Dreng, at den gamle bliver borte; han holder Helligaften her. Han har ogsaa sit Juletræ, men ingen kan se det uden han selv. Og læs saa brevet for mig en Gang endnu, saa tænker jeg paa det i Aften; det bliver mit Julelys.

"Det var derinde," fortsatte Biskoppen, "derfor holder jeg af det gamle Hus. Naa, det var Skolen, ja, lad os saa gaa. De synes sagtens, at jeg har spildt Tiden og ladet Børnene vente et Kvarter til ingen Nytte. Men det skal nok betale sig for Børnene, at jeg har staaet her og snakket. Man bliver frisk af et Bad som det, jeg har taget mig. Kan man føle med de gamle, med hvad de har stridt og baa-ret, saa faar man Ærbødighed for den næste Slægt, som ikke ved, hvad den gaar ind til. Den vil jo ogsaa faa sit at bære. Lad os gaa over og fortælle dem, at Gud er god og trofast, hvordan det saa gaar."

MANDEN, DER SKREV RIMET:

Hvor Ploven ej kan gaa,
og Leen ej kan slaa —

Blandt Stenene paa Mødepladsen i Kongenshus Mindepark er der een for Konsistorialraad Hans Bjerregaard. Han er født i 1766, tog eksamen i 1793, var Præst i Hjerminde-Lee fra 1798 til 1857 og døde 1860 i Hjerminde Præstegaard, hvor han nød Aftægt hos Efterfølgeren, den senere Biskop Swane. I Kirken hænger et Billede, restaureret for nogle faa Aar siden, som vistnok er et Portræt af ham - det har i hvert Fald en udpræget Lighed med et Billede af Hans Bjerregaard, som Jeppe Aakjær har fundet frem.

Paa Stenen i Mindeparken staar Linierne: "Hvor Ploven ej kan gaa, og Leen ej kan slaa, der bør et Træ at staa". Det er Bjerregaard selv, der har skrevet dette Vers, som han kaldte sit "Bukolikt" - Hyrdedigt - og som de fleste i dag har hørt citeret uden at vide, hvem der har skrevet det - fejlagtigt tillægges det ofte Dalgas. Det er anvendt i en lille Bog, en Pjece fra 1840: "Endnu et Opraab til Træplantning", og staar som Bogens Motto, men dog med den oprindelige Affattelse, at anden Linie hedder: "Og Leen Jubel faa". Verset er første Gang trykt i "Anvisning til det forbedrede Jordbrug", som Hans Bjerregaard lod trykke hos H. P. Dons i Viborg i 1833 til Uddeling blandt Landalmuen i Danmark.

Et Navn, der fik Plads
i Historien

Endnu har Hans Bjerregaard ikke faaet sin Biografi, selv om hans Liv har interesseret mange. Chr. Molbech, H. C. Andersen, St. Steensen Blicher og Jeppe Aakjær har skrevet om ham og hans Gerning, men Søren Vasegaard er vel den, som har givet den bedste Vurdering af ham, naar han et Sted siger, at "Bjerregaard som Plantør uudsletteligt har indskrevet sit Navn i jydsk Skovkulturs Historie", og "han har været en af de mest fremtrædende Personligheder i det Arbejde, der gik forud for Hedeselskabets Oprettelse".

Det er meget faa, der kender hans Indsats i Dag, men ud over Jylland staar der Træer og Plantninger, der skyldes hans Initiativ, først og fremmest i Hjerminde og tilstødende Sogne, men Anlægene i Randers, Aalborg, Thisted og vistnok ogsaa Holstebro har han leveret Planter til, da de for mere end 100 Aar siden blev anlagt. Kun Viborg, hans egen Stiftsby, kunde han ikke faa med. I Skriftet fra 1840 fortæller han herom:

-Da denne Bys Borgerrepræsentanter og Borgere for et Par Aar siden ikke vilde indlade sig paa at gøre et Laan for at kolonisere eller bebygge en del af den Byen tilhørende ikke mindre end henved 5000 Tønder Land store Hede, der næs-

ten ene afbenyttet til Tørveskær og Lyngslæt - foreslog jeg i offentlige Blade et Forsøg, hvorved intet var at vove, især hvis man fortsatte det og efterhaanden i det større. Jeg vilde nemlig, at man for det første skulde blot gøre Prøve med Naaletræsplantning paa 10 Tønder Land, for, naar dette Forsøg, hvorom der ikke lettelig kunde være nogen Tvisl, lykkedes, da Aarligen at indtage et lignende eller, som sagt, større Areal. Jeg anslog hele bekostningen ved 10 Tønder Lands Beplantning til i det højeste 150 Rbdr., og da jeg i en del Aar har nydt kongelig Understøttelse til gratis Uddeling af Træplanter, saa tilbød jeg ej alene de fornødne Træplanter, men da Sagen saa særdeles interesserede mig, var jeg, for at faa samme i Gang, villig til det første Anlæg at abonnere mig selv for en Femtedel af hin Sum. S. T. Hr. Stiftamtmand, Kammerherre og Ridder Ahlefeldt Laurvig skjenkede et saadant Plantningsforsøg sit Bifald; men hans Ønske desangaaende mødte hos Byens Borgerrepræsentanter, af Mangel paa Interesse for Sagen, ikke den velvillige Modtagelse, som lignende Ønsker af de Herrer Amtmænd havde mødt hos Borgerskaber i andre Kjøbstæder. Imidlertid udstedte Kammerraad, Amtsforvalter Morville en indbydelse til Plantning paa et andet Sted, men med lige Held. Endelig ønskede Hr. Stiftamtmanden, at man dog ved Plantning og Fredning vilde i det mindste søge at hjælpe lidt paa det Byen tilhørende Krat, men hermed vilde man ligesaalidt befatte sig. Og nu, hvad om I, der, som meldt, plantede og fredede i hin Tid Bygmandsris og Skaberkrat, imedens de dengang forhaandenværende gamle Skove gjorde Plantning mindre nødvendig - kunde efter 300 Aar see op, nu da hine Skove er for Størstedelen forsvundne, og Nødvendigheden af Plantning er saa erkjendt trængende - og kunde forestille Eder hint stakkels Krat, der er den sidste rest af Viborg Skove, ret som raabende til Viborg Borgere om Redning fra aldeles Undergang. og raabende forgæves - hvad vilde I da tykkes?".

Frederik den Anden
og Resterne
af Viborg Skove

Med denne sidste Henvisning til de to gamle Viborg Skovrester hentydede Hans Bjerregaard til en Forordning af 1573 af Frederik den Anden til Viborg By, hvori det hedder det, "at efterdi Kapitlet og Magistraten i denne By havde ladet ympe (Plante) og opfrede tvende Kratte, Bygmands Riis og Skaberkrat, og der var forhaabning om, at det med Tiden kunde blive Skov, da maatte Ingen deri hugge, uden Kapitlets og Magistratens Tilladelse".

Det er iøvrigt heller ikke almindelig kendt, at Amtsforvalter Morville før 1840 har opfordret til Plantning, hvad Sønnen, Overretsprokurator G. Morville, derimod senere i 1852 fik Held med i Margretelund ved Udstykningen af Byens heder.

Hans Bjerregaard kom, som nævnt, til Hjermind i 1798, men han havde allerede forud hyppigt opholdt sig paa Egnen som Gæst hos Svogeren Krigsraad Juul

paa Viskum. Et Sted nævner han ogsaa, at han allerede i de unge Aar fra 1794 til 1800 ofte kom til Alheden, hvor Plantingsvæsenet da forestodes af Hannoveraneren Skovrider Michelsen, og "var Vidne til den sørgelige Kamp, benævnte Træ (Fyrren) udsattes for mod Al'en, hvori samme blev ødelagt". Hvornaar han har optaget sin Plantingsvirksomhed, ved man intet bestemt om. Molbech omtaler, at det skulde være i Slutningen af 1780-erne, men givet er det, at han for Alvor har begyndt sine Studier af Skovbrug adskillige Aar før Aarhundredskiftet og stadig fortsat dem det meste af sit Liv.

Hans Afhandlinger og Bladartikler bliver, som Tiden gaar, stadig mere velfunderet, saa han ogsaa efterhaanden i en forbavsende Grad frigør sig for Datidens altfor blomstrende og moraliserende Stil. Sammenligner man hans lille Bog fra 1828: "Anvisning til Træavl" med den fra 1840, er der en meget paaviselig og afgørende Udvikling. Bogen fra 1828 vakte allerede stor Opmærksomhed og Landhusholdningsselskabet ydede ham Støtte til gratis Uddeling af den over hele Jylland. Allerede forud var han dog blevet en kendt Mand. I 1814 - 16 anlagde han paa Præstegaardens Hede en Plantage paa 8 Tønder Land med Naaletræer, hvor der i 1840 kan fældes "Spændetræer", og han oplyser selv, at de vilde have været meget længere fremme, hvis han havde lagt mindre an paa Lærketræer og i Vestsiden brugt flere Fyr til at skabe Læ. Molbech omtaler, at Hans Bjerregaard i 1797 plantede Fyrretræer i Viskum, Træer, som 31 Aar efter er 2 Alen i Omkreds, og af hvis Rodende der kan saves 7 Brædder paa 9 Tommers Bredde og 5 Alens Længde.

Søn af den lærde Bonde
paa Bjerregaarden

Bjerregaard var søn af "den lærde Bonde" Hans Jensen, Bjerregaarden i Gentofte Sogn, den Gaard, der blev den første Udflyttergaard i Danmark. Fra Hejmmet, der var kendt viden om, og som er skildret af Overretssagfører I. Verner, var Hans Bjerregaard udrustet med Evne til at tilegne sig Viden og give Udtryk for den, og da der heller ingen Tvivl er om, at han ogsaa fra Hjemmet sad inde med indgaaende Kendskab til Landbrug baade i Teori og Praksis - han har skrevet adskilligt værdifuldt om almindeligt Landbrug - blev hans Arbejde for Plantingsagen hele Tiden set ud fra en Landbrugers Vurdering, og derfor er det vel, at han paa saa mange Maader faar Held til at finde det rigtige og give Udtryk for en Opfattelse, der er langt forud for hans egen Tid, og som tillige overraskende rationelt anviser Veje og Midler, som en Eftertid har maattet erkende som værende rigtige.

Hans Bjerregaard vilde plante for at opnaa et varigt resultat, ikke blot for at plante.

St. Stensen Blicher havde i 1829 skarpt kritiseret Molbech for dennes lidet rosende Omtale af Alhedens Beplantninger, som Molbech havde betegnet som mislykkede og uheldige. St. Steensen Blicher forsvarer "Den i Sandhed kongelige Plan-

tage paa Alheden", og kort tid efter offentliggør Hans Bjerregaard i Randers Avis et Indlæg, hvorfra man henter et meget stærkt Indtryk af, at Hans Bjerregaard taler om noget, han virkelig kender til. Her udformer han ogsaa et helt Plantningsprogram. Det hedder saaledes:

"Jeg nærer ikke synderligt Haab om noget lykkeligt eller fordelagtigt Udfald af Plantningerne paa Alheden, som jeg paa Hans Majestæt Kongens allernaadigste Spørgsmaal til mig i Sommeren 1825 disse angaaende fordristede mig til at ytre denne Bekjendelse for Hans Majestæt selv. Det havde behaget Allerhøjstsamme kort Tid forud at forelægge det Kgl. Landhusholdningsselskab det Spørgsmaal, hvorledes Træplantning bedst lod sig fremme i Jylland. I allerunderdanigst Forestilling, der blev anbefalet af bemeldte Højrespektive Selskab, foreslog jeg især Naaletræplantninger paa vore Lyngbakker med de imellem samme indesluttede Dale og Fordybninger, hvoraf der næsten hele Landet over gives en utallig Mængde, den Naturen synes ene at have bestemt for Træer, og som derfor og engang vare beklædte med Skove af Løv- og Naaletræer".

Bjerregaard giver saaledes Molbech Ret - Molbech har da ogsaa Aaret forud hentet sine Meninger ved et Besøg hos Præsten i Hjerminde - men han fortsætter i Artiklen med Udtalelser, der er meget mere bemærkelsesværdige. Han kritiserer, at man ikke benyttede Udskiftningsperioden til at inddrage de flade Hedestrækninger derunder, saa de kunde være beboede af Udflyttere, idet han mener, at mangfoldige af disse Arealer "have saa ypperlig eller i det mindste ingen ringere Jordbund, end saa mangen fra umindelige Tider dyrket Jordlod". Disse Arealer bør endnu en Tid bevares for Opdyrkning, "thi der lades ingen Tvivl om, at jo samme med saa meget andet endog i Statens bedre Egne udyrket henliggende Jordstykker vilde engang komme under Ploven, efterhaanden som den saa stærkt formerende Folkemængde gjør det nødvendigt, og heldigere Tider i Forening med bedre Jordbrug begunstiger det".

En Bladfejde
mellem Bjerregaard og
St. St. Blicher

Det er en praktisk kyndig Landmand, der taler, og det kommer tydeligere frem. Han var paa det rene med, at ikke al Hedejord egnede sig til Dykning med Plov, hvorfor de "efter Omstændighederne med Fordel kunde egne sig til Beplantning". Naar Talen var om Hede med Underlag af Al, saa bør, hævdede han, der i Hvert Fald anvendes en Træsart, som egnede sig til at gro der, og han forbavses over at "man endog til Anlægene paa Alheden valgte blandt Naaletræerne det, der med Hensyn til Alen skulde sidst have været valgt: Fyren med sin nedløbende Pælerod".

Dette Indlæg, som forsøgte at retlede Blicher, efterfulgtes af en bitter Bladfejde mellem de to Præster. Læser man disse Artikler igennem, understreges det igen, at Bjerregaard er meget vidende om det, han skriver om. Han henter De-

Tailler frem om Allagets Dybde de forskellige Steder i Stendalgaard, Havredal og Kompedal, forklarer træernes Vanskeligheder i Kampen mod Al og Vind og er dermed saglig temmelig haardhændet ved St. St. Blicher. Bjerregaard dyr sig ikke for at hentyde til, at han Aaret før har leveret Spenstruppræsten 2000 - 3000 Træer, som han haaber er kommet godt i Gang. Indlæggene fortæller iøvrigt, at Hans Bjerregaard stadigt jævnlige besøger Alhedens Plantager og studerer Udviklingen i dem. Det skal tilføjes, at Blicher og Bjerregaard snart blev gode Venner igen, og det sidste brev, der kendes fra Blichers Haand er en Tak til Bjerregaard.

Bjerregaards Mening om Hedens Opdyrkning eller Beplantning er i Virkeligheden den samme, der blev taget op af Dalgas, da Hedeselskabet stiftedes i 1866. Bjerregaard var fuldstændig klar over, hvor Grænserne for Plantning burde ligge. Det nævnte Citat af verset fra 1840 siger endda direkte: "Hvor der ikke kan pløjes, og hvor der ikke kan slaaes Græs". Omkring Haver, langs Skel, om Huse og Gaarde, Kirker, Tofter og Indelukker, paa Lyngbakker og i Krat og gamle Skove, men altsaa ikke i hederne over en Bank. Naar Dalgas i mange Tilfælde ogsaa plantede paa de store Lyngflader, var det et Led i en senere Udvikling, der havde en heldig sideløbende Virkning, idet Vinden blev brudt, og der førtes Driftskapital til fattige Egne, saaledes at der ogsaa kunde komme Fart i Opdyrkningen med Plov.

I Brochuren fra 1840 hedder det videre:

"Havde man, da der for 80 Aar siden begyndtes med den mislige Kolonisation og 30 Aar derefter med den ikke mindre mislige Træplantning paa Alheden, i det mindste gjort Forsøg paa Anlæg af Planteskoler omkring i Landet og havde ledsaget Uddelingen af Naaletræsplanter til Beplantning af vore Heder og især af vore utallige hedebacker med Anvisning til Plantning og med opmuntrende Understøttelse, hvor vidt det da kunde være kommet med Træplantning hos os".

Dette blev netop 25 Aar efter hedeselskabets Program: Planteskoler, Undervisning i Plantning og Hjælp til Plantning.

Frederik den Sjettes Besøg
i Hjerminde

I 1826 havde Frederik den Sjette besøgt Bjerregaard i Præstegaarden - en Mindesten i Præstegaardshaven fortæller herom - og ved den Lejlighed blev han udnævnt til Konsistorialraad. dette Kongebesøg er noget ganske enestaaende hædrende for Datiden, og det viser mere end noget andet, hvor anset hans Plantningsvirksomhed har været. Fra 1828 hedder det i Molbechs "Optegnelser paa en Udflugt i Jylland" om et Besøg i Hjerminde Præstegaard:

"Her besøgte jeg en Mand, hvis Minde i Jylland vil vare længere hos Efterslægten end manges Erindring, som gemmer sig i Steen. Det er træer og tilkommende Skove, som her i Eggen og vidt omkring i Landet ville bevare den brave Bjerregaards Navn, den Mand, hos hvem allerede for 40 Aar siden den Tanke blev

levende, at Skovplantning ejalene vil være velgjørende, men af den højeste nødvendighed for Jylland".

Hvor vidt hans betydning har rakt, findes der kun faa samtidige Omtaler af. En af dem, i Ugebladet Jyllandsposten, fortæller, at han alene i Aarene 1826 - 1839 uddelte 1,5 Millioner Løv- og Naaletræsplanter - gratis - og desuden 54,000 Frugttræsplanter, og de nævnte 13 Aar var jo kun en kort Periode af hans Virksomhed. En Mand som gamle Gartner Nielsen i Skals, der døde for nogle Aar siden, kunde fortælle om, hvordan man i hans Barndom endnu huskede og fortælle med Respekt om Præsten i Hjerminde, hos hvem alle skulde have Træplanter. For faa Aar siden var der i en Have i Skals endnu to gamle Æbletræer, der i 1835 var hentet i Hjerminde.

Hans Bjerregaard havde næppe større betydning som Præst. Han har skrevet adskillige Prædikensamlinger, men intet der tyder paa, at han interesserede sig for religiøs eller aandelig Vækkelse i Strid med det, han engang havde tilegnet sig. Han tilhørte Rationalismen, og i en Tid, hvor Grundtvig faar mere og mere Ørenlyd, er Bjerregaard som Præst ikke god Tone. Naar han saa tillige bliver over 90 Aar, ensom, næsten Blind og lidt af en Særling, er det ikke underligt, at han i sine sidste Aar blev overset og bogstaveligt glemt, ja, saa glemt, at ingen med Sikkerhed ved, om det er et Portræt af ham, der hænger i Kirken.

Et Ægteskab,
der mødtes med Kritik

Der er noget mærkeligt i, at han er saaledes næsten helt glemt. Han giftede sig nemlig i 1808 med en 18-aarig Datter af "Husmand og Skrædder i Sjørslev Jens Nielsen Saugmand og fik med hende fem Børn, der alle blev Landmænd eller giftede sig med saadanne paa Egnen. Det er muligt, at netop dette Ægteskab har gjort noget til, at han ikke var særlig estimeret paa sin Hjemegn. Der foreligger adskillige Vidnesbyrd om, at Ægteskabet ikke var godt, vistnok endda ulykkeligt. Det første Barn blev født 4 Maaneder efter Ægteskabets Indgaaelse, og et saadant Fejltrin har givet Egnen Grundlag for Kritik. Sønnerne skal have været vidtløftige og have lavet mange gale Streger, som Moderen dækkede over.

Et ulykkeligt Ægteskab burde dog ikke kunde udslætte alt det øvrige, der er optegnet til hans Fordel.

Hans Plantnings- og Forfattervirksomhed gjorde ham kendt ud over hele Landet, men i hans egne Sogne har han ogsaa paa anden Maade været en Vingaardsmand, som der skulde særlige Grunde til at glemme. I en samtidig Omtale af ham fortælles det, at han for egen Regning har anvendt 1400 - 1600 Rbdr. Sølv til Opførelse af en Skolebygning i et af Sognene, at han omkring 1800 indførte et ordentligt og planmæssigt Skolevæsen (altsaa før Skoleordningen af 1814 kom), og at han selv i flere Aar underviste 2 - 4 Dage ugentlig i Skolen i Haturlære og Retskrivning. Naar dette sammenholdes med, at Viborg Stiftstidende i 1847 fortæller, at Bjerregaard som modvægt mod Dyrtiden lod Uddele Korn af Præstegaardens egen Avl

til Sognets fattige for en betaling langt under Dagsprisen, uddelte gratis brød og Lærred, ja, gik saa vidt, at "endog Trængende udenfor Pastoratet søgte ham og finde hans Hjerte og Haand aaben" - hvad er saa Aarsagen til, at han er glemt?

Forest i Mark, Have
og Planteskole

Bjerregaard var en bondefødt praktisk Mand. Kirketjenesten indrettede han efter Aarstiden, og til Tider blev den gjort prisværdig kort, saa Tilhørerne ikke skulde sidde og falde i Søvn i Kirken træt efter haardt Arbejde i Mark, have og Planteskole. Højt oppe i Halvfjerserne kunde han endnu tage de haardeste Strabadser og være Sundheden selv. Hans Efterfølger blev en stik modsat Natur. Jørgen Swane var gift med en Datter af P. D. Bruun paa Asmildkloster og var præget af Afstamning og Familie, akademisk skolet, Aristokrat til Fingerspidserne; hans og Hustruens Reaktion overfor den ejendommelige gamle Præst i Hjermind præstegaard kan i høj Grad have været bestemmende for det Eftermæle, Hans Bjerregaard fik indenfor den nærmeste Omegn.

Hans Bjerregaards Efterkommere findes endnu i et ikke ringe Tal paa Viborgeggen.

Har. Skodshøj.

To af Billederne i denne Artikel er taget nu i Sommer og viser de 150-aarige Skovfyr i Hjermind Præstegaards Plantage. Plantagen blev i sin Tid plantet af Hans Bjerregaard i Præstegaardens Hede og er ca. 3 Hektarer stor. Det er nu en ren Løvskov med meget frodig Underskov. I det nordvestlige Hjørne staar der 15 - 20 gamle Skovfyr som Rester af den oprindelige Tilplantning fra Konsistorialraadens Tid. Toppene er meget vindslidte og stærkt prægede af, at Træerne er vokset op i det mest vindudsatte Hjørne af Plantagen. Disse Skovfyr, der sandsynligvis er nogle af de ældste i Danmark, har været udvalgt til Indhøstning af Frø. Plantagen ligger 2 - 3 Kilometer nordvest for Hjermind By og er endnu heget at det gamle Fredskovdige med en udvendig grøft. Lynghede findes ikke mere i nærheden.

Avisartiklen er -både hvad indhold og stavemåde angår- nøjagtig afskrevet, og på side 8 og 9 er der en fotokopi af de billeder, der er benyttet i artiklen. -Billederne side 8 er i størrelse = med artiklens billeder. På side 9 er billederne nedkopieret til 94% af den størrelse, der er brugt i artiklen.

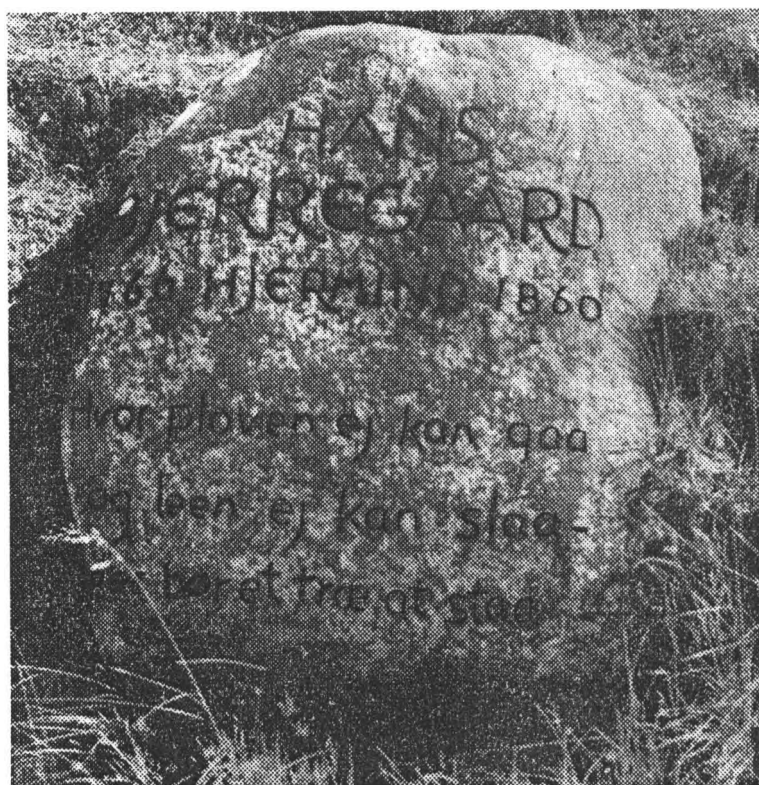
Bladfejden, som Harald Skodshøj omtaler på side 89-90, har Jeppe Aakjær taget med i sin bog "STEEN STEENSEN BLICHERS LIVS-TRAGEDIE". En kopi fra denne bog findes på side 96-114.

Billedet i Hjerminde Kirke, som menes at forestille Hans Bjerregaard.

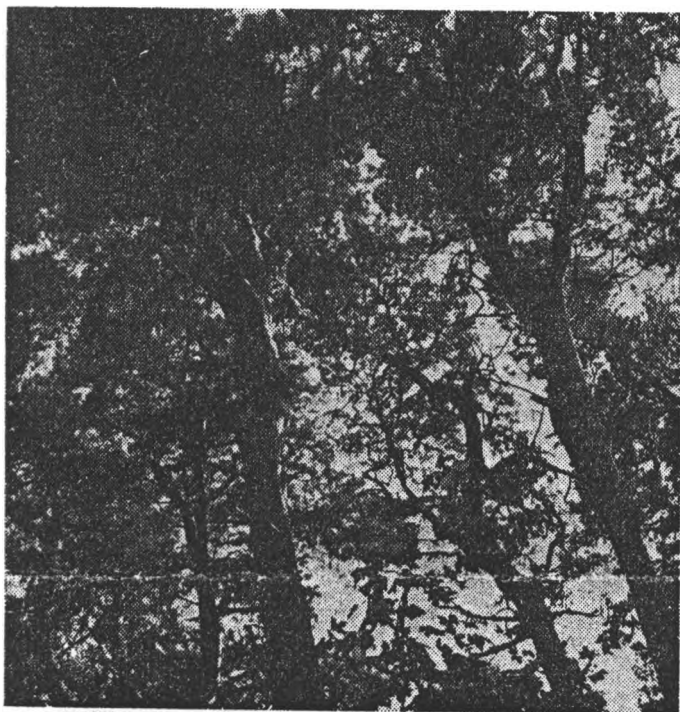
Et Billede fra Hjerminde Præstegaard fra omkring 1915. Det viser det gamle Stuehus med Bindingsværk, som Bjerregaard boede i lige til sin Død i 1860. Oprindeligt var der Beboelse i hele den lange Længe, men en Del af den blev, som det fremgaar af Billedet, indrettet til Vognport og andet. Huset blev revet ned i Begyndelsen af 1920'erne.

Hans Bjerregaards Mindesten i Kongenshus-Parken.

Hans Bjerregaard rejste denne Obelisk i Hjerminde Præstegaards Have til Minde om Frederik den Sjettes Besøg i 1827.

Et Kik op under Kronerne paa de ca. 150 Aar gamle Skovfyr i Hjerminde Præstegaards Plantage, plantet af Hans Bjerregaard selv og i Dag vel nok de eneste levende Minder om hans Pionergerning som Plantningsmand.

I det nordvestlige Hjørne af Hjerminde Præstegaards Plantage slaar nogle Træer, som Hans Bjerregaard har plantet.

JEPPE AAKJÆR
STEEN STEENSEN
BLICHERS
LIVS-TRAGEDIE

I BREVE OG AKTSTYKKER

I

GYLDENDAL

1964

Bierregaard svarer i Bladet for 16. Juli:

«Jeg agter Deres Velærværdigheds Fædrelandskjærlighed, jeg agter Deres Bestræbelser i flere Henseende for at gavne dette vort Fædreland» -- — — men endnu engang maa han dog gjen- tage sin Tvivl om Nyttens af Ahlhedens Beplantning. Anvend de samme Summer paa Spredning af *Planteskoler*, paa Frugttræer etc., det skulde anderledes batte, mener Konsistorialraaden.

Blicher opponerer endnu engang (23. Juli) som følger:

Svar paa Hr. Consitorialr. Bierregaards Indrykkelse til mig i denne Avis Nr. 84, Ahlhedeskoven angaaende.

Jeg er enig med D. H. deri: *at mange til Skov anlæg mere bekvemme Stykker, fremfor det nærværende, kunde være valgte.* Men deraf følger ikke, at dette er *ubekvem* eller af «den uheldigste Beskaffenhed» — heri er jeg ikke enig med Dem, og har forrige Gang givet mine Grunde. Vist nok: jo *bedre* Jordbund, jo *bedre* Skov — som og jo *bedre* Kornavl; men derfor ligge de ringere ikke udyrkede, man saaer jo i de skarpeste Sandjorder. Vist nok gives mange Lyngheder af *bedre Beskaffenhed* for Skov; og hvor saadanne Anlæg snarere vilde have betalt sig; men at en Strækning valgtes, der forhen laae hen næsten til Unytte, var vel ikke saa uhensigtsmæssigt, naar samme kunde frembære Skov, hvilket jeg mener og paastaaer.

Jeg er enig med Dem i: «at det var et Misgreb, at vælge en Træart (Fyrren) til Anlægget, der formedelst sine dybtgaaende Rødder mindst fordrager Ahlen». Dette har jeg jo og erklæret, og De misforstaaer mig, idet De tillægger mig anden Mening.

Jeg er enig med Dem i: «at det var et Misgreb i 20 Aar at fortsætte Fyrreanlægget». Anden Mening har jeg aldrig yttret, og undrer mig atter over, at De ogsaa her har misforstaaet mig.

Hvad angaaer den Frygt for «at Grannen og lignende Træer, om de og naaede nogen Fuldkommenhed, maatte med et saa fladt Rodfæste i en derhos løs og let Grund være udsatte for at blive et Rov for den første Storm, fremfor Træer paa Siden af Bakker» o. s. v., da kan jeg ikke dele den med Dem; thi Erfaring lærer: 1) at Træer i en god Jordbund (Muld og Leer), naar samme om Foraaret er gjenneblødt, omblæses lige saa let som i Sandbund (see Stormene den 10de April 1793 og 11te

Marts 1823! I den første faldt f. Ex. en heel Skovstrækning af henved 30 Tdr. Land paa den fede og stærke Jordbund paa Rodsteensejes Mark i Hadsherred); endvidere 2) at Stormenes Ødelæggelser ere størst i meget bakkede Skove, *in specie paa de Skrænter, der vende fra Vinden*, hvilket af physiske Grunde er meget begribeligt; 3) at netop horizontalt beliggende Skove staae sig bedst mod Stormen, da Vestsiden her lærer for det øvrige, og 4) at denne, der fra Ungdommen af er stormvant, staaer stredig mod Vindens Anløb, og — naar den ikke uforsvarlig udtyndes — hytter baade sig selv, og hvad der er indenfor.

De siger: «at Ahlhedens Plantages Jordbund har *fra Overfladen til en Alens Dybde* Ahl til Underlag». Heri er jeg aldeles uenig med D. H., og opfordrer nu indstændigen Anlæggets Bestyrer, Hr. Skovrider Bang, til at dømme os imellem, saavel som til at give den i mit sidste Stykke forønskede Underretning om *Plantagens Jordbund og Situation, om Træernes nuværende Tilstand og Størrelse efter deres Alder*, om Ahlen skulde være eneste Aarsag til Fyrrenes Mislykkelse, eller om ikke anden Jordbund, Clima og skadelige Insecter (Phalæner) hertil kunne have bidraget, samt *hvad der endelig er at vente for Fremtiden*.

S. S. Blicher.

Bierregaard kan endnu ikke dy sig; han er atter ude i Randersbladet for 13. Aug. om end han har Følelsen af, at det nu kunde være paa Tide at holde op:

«Ikke skulde vi vel længer kjede baade Læserne og os selv med at disputere over et Anliggende, hvorom D. V. idetmindste for en stor Del erkjender Dem for at være enig med mig». —

Han gjentager sin Formening om det uheldige i Ahlhedens Beplantning; siger, at de fordærlige Insekter (Phalæner) først for 4—5 Aar siden indfandt sig paa Egnen, men anretter allerede frygtelige Ødelæggelser paa Fyrren. — Ahlheden er det uheldigste Valg, der kunde gjøres; «ja jeg opfordrer Dem til at angive et for Træplantning i det hele taget mindre skikket Terrain, naar undtages de to modsatte Yderligheder, Vesterhavets Sandklitter og Indlandets Moser». — Hellere skulde der anlægges nogle *Planteskoler i Jylland* og Ahlheden henlægges til Kolonigaarde. — De sværeste Storme i de sidste 100 Aar, siger han, var ikke dem, Blicher anfører, men 23. Decb. 1747, i 1770 og Søndagen 11. April 1793 og Mandagen 11. Marts 1822.

Han tror ikke *Forstraad Bang* er den kompetenteste Dommer i sin egen Sag: «De vil, at han skal sige os, hvad der er at vente af Fremtiden. Jeg svarer endnu engang: Fremtiden vil bedst kunne sige os, hvad der er at vente for Fremtiden. Og dermed farvel Ahlhede!»

Blicher er der igjen den 27. August og har nu uden videre sat Tonen til Vejrs, hvad følgende Artikel vil vidne om:

Yderligere Svar paa Hr. Consistorialraad Bierregaards sidste Indrykkelse i Randers Avis Nr. 96.

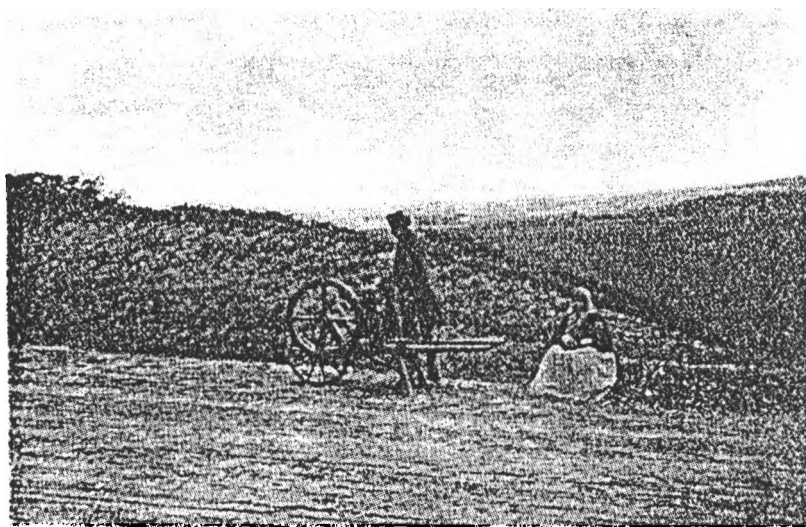
Deres Højærværdighed slutter med et «Farvel til Ahlheden». Jeg havde troet, at Deres nyelige Besøg der skulde bevirket et ganske andet Resultat; at De langt snarere efter dette Bekjendskab vilde have kommet tiere igjen, og glædet Dem over, hvad Deres Øjne — synes mig — maae have overbeviist Dem om. Men maaskee har De Grunde, hvorfor De ikke skytter om at see denne haabefulde Skov tiere*). Jeg derimod fornyer gjerne mit Besøg for at kunne glæde mig over det skønne Anlæg, om hvis Beskaffenhed jeg ret meget ønskede at høre Fleres Mening. *Forstraad Bangs*, som jeg havde haabet, og De lader til at frygte**) — thi ellers behøvede De jo ikke at excipere imod den — faaer vi næppe; thi han undslaaer sig i en Skrivelse til mig for at offentliggjøre den; skjøndt jeg ikke indseer, hvorfor han ikke gjerne, uden at compromittere sig selv eller Andre, kunde sagt os Noget om Terrainet, om Climaet, om den formeentlige Ahl, om Jordbunden i det Hele, hvilket Alt jo ikke er hans Værk. Og da han kun har forestaaet Plantagen i en 14, højst 15 Aar, kunde han jo ogsaa gjerne have fremstillet Beskaffenheden af de Træer, som — ikke han — men hans Formænd have saaet og plantet. Nu, som det lader til, er baade mit

*) Da Hr. Justitsraad *Molbech* nu ogsaa for nylig har beseet den, længes jeg efter Resultatet af disse hans Undersøgelser; enten det vorder saa eller saa, troer jeg ikke, at han enten kan eller vil tilbageholde det. Jeg har for gode Tanker om hans Sandhedskjerlighed til at antage, at hans forventede Erklæring vilde atter give Anledning til at mindes Ordspøget: «manus manum lavat!» Tier han, anseer jeg det som et Tegn paa, at han har fundet sig ført bag Lyset.

**) Just da De indrømmer hans *Kyndighed* og *Redelighed*, er det saa paafaldende, at De frygter hans Dom; De maae jo altsaa vente, at den vil gaae Dem imod; eller er her en lille Modsigelse?

Haab og deres Frygt ugrundet, og endnu har Ingen offentlig holdt med mig, uden Plantagen selv; men den staaer der, og som sit eget og mit tilstrækkelige Forsvar.

Og ved dette Forsvar havde jeg ogsaa acquiesceret, hvis ikke Deres sidste havde — *sit venia verbo* — vrimlet af Urigtighed, og dertil indeholdt een for mig meget krænkende Imputation. Enten det nu volder Dem og Læserne Kjedelse eller ikke, finder jeg mig foranlediget til at ledsage Deres Indrykkelse med rettende Bemærkninger; og skulde Tonen synes Nogen skarpere, da vilde man lægge Mærke til: at den hidtil mod Dem, Hr. Consistorialraad, var mild og skaanende, og at De selv i Deres sidste først har intoneret i Dur.

Zigeunere paa Landevejen ved Hald Sø. Fot.

1) Efterat have opregnet de Poster, hvori vi ere enige, siger De: «Her mangler kuns, for i sidste Punct ogsaa at være blevet ganske enig med mig, at De skulde oprigtigt og recnt ud have tilstaaet, at der neppe i det hele Land lod sig finde et til Træplantning slettere Sted etc.»

Havde jeg tilstaaet dette, skulde jeg have talt mod min Overbeviisning, og tillige røbet en stor Uvidenhed om denne Gjenstand. Jeg vil alene til et nærliggende Exempel henpege paa den langt større, og for største Deel langt slettere Hede vesten for Karup Aae, hvor Ahl eller Gruus af sletteste Slags jevnt hen findes tæt under Overskorpen. Men jeg maae ogsaa gjøre Dem opmærksom paa een Omstændighed: den Hede, hvor Skoven er anlagt, er *Kongens Ejendom*. Denne skulde man alt-saa, efter Deres Mening, have ladet ligge ubrugt, og derimod

kjøbt af Private. En Udgivt, som er sparet; ej at tale om, at nogen betydelig sammenhængende Strækning vanskelig skulde have været at erholde, og Prisen i al Fald blevet opskruet i dyre Domme. — Fordi jeg ikke vil indrømme Dem dette, involvere Deres Udtryk den Beskyldning mod mig: at jeg ikke skal have talt *«oprigtigt og reent ud»*. Fordi jeg ikke i Eet og Alt er enig med Dem, skal jeg ansees som den, der siger Eet og mener et Andet! Føler De ikke, hvad der ligger i en saadan Beskyldning? og det endda af een Præst mod en anden! a) at Deres egne Meninger ere saa rigtige og ufejlbarlige, at Ingen, uden forsætlig Benægtelse af Sandheden, tør modsige Dem; og b) at jeg har gjort mig skyldig i denne Brøde. Hvo er De, Hr. Consistorialraad, at De saaledes dømmer Deres Broder? Og det for et Anliggende, som slet ikke privatim angaaer Nogen af os! Og det efter at jeg med Høflighed og i en ganske lidenskabsfri Tone har yttret mig mod Dem — Dem, der først oprippede en bilagt Controvers! Jeg har aldrig ymtet om eller tænkt paa, at De talte anderledes end efter Overbeviisning: hvorfor vil De da gjøre mig saa haard en Beskyldning, Hr. Broder! den bør De tage tilbage — idetmindste for Deres egen Skyld. Og da vil jeg troe i bedste Mening om Dem, at De her ikke har *meent*, hvad De har *sagt*; men nedskrevet disse Ord uden at forstaae deres Betydning.

2) Nu videre. De undtager i anførte Passus, som slettere Terrain end Ahlhedeskovens: *Vesterhavets Sandklitter* og Indlandets Moser. I Henseende til *de Første* skal jeg ikke modsige Dem, da jeg aldrig har været der*); men hvordanne de nu er eller ej, saa har man i Thye i flere Aar beplantet disse — det vil vise sig, om her atter er gjort et Misgreb, og det i al Fald et langt større end hiint første. Hvad de sidste angaaer, da tilstaaer jeg *oprigtigt og reent ud*: jeg mener, at Flere af dem ere fortrinlig skikkede baade til Agerdyrkning paa irsk, hollandsk og

*) Begyndelsen af *«Marie»* (skrevet 1835): — — «I een af disse ode Egne besteg Fortælleren i sin Ungdom en med Klittag bevokset Sandhøj, for første Gang at beskue det store Verdenshav» — — er altsaa en Fiktion (P. Hansens Udg. af Novell. 3, S. 237. Sml. Side 25). Blicher saa formodentlig Vesterhavet første Gang i 1833; i et Brev til Ingemann for 8. Aug. s. A. skriver han: «Iaar har jeg selvtredje berejst en Strækning af Jyllands Vestkyst; den Rejse glemmer jeg aldrig. Kom engang og see! Du vil ikke fortryde det. Mere vil jeg ikke sige, thi det jeg saa er for meget til et Brev og kommer vel engang i en Roman af større Omfang».

frisisk Maade, og ligesaa til Skov, f. Ex. den store Graaemose, som *tilhører Kongen*, og som har en saare fordeelagtig Beliggenhed, da det lidet Vand, der blot om Vinteren staaer om i Kanterne, let kunde afledes. Denne Mose er, med flere, fortrinlig skikket til Skov af El, Birk, Røn, Ulkrykke og andre Fugtighed elskende og fordragende Træer. Dette kan godtgjøres ved Erfaring: jeg kan vise den Mose, hvor Granrødder (ikke som i andre *ligge*; men) *staae paa Roden*, kjendeligt afhugne paa Stedet, og det 1 Alen og dybere under Overskorpen.

3) For at bevise Ahlens Tilstedeværelse nær Overfladen i Plantagen, beraaber De Dem paa den afdøde Skovrider *Michelsens* Erklæring for 30 Aar siden; og mener, «at den løse Sand siden den Tid af Vinden kan være hendreven og lagt sig over Samme»; til Exempel anfører de Kumpedals Plantagen. Herved bemærker jeg a) at i hele Steendalsgaards og Ulvedals Plantager er der kun lidet Sand i Overfladen; at denne ikke saaledes omblæses, langt mindre bedækker noget Sted; og at blot i Ulvedals Plantage findes et Par smaa Pletter løs Sand af anførte Beskaffenhed, alle tilsammen vist ikke af et Par Skjepper Lands Størrelse: Ahlen er overalt hverken nærmere eller fjernere fra Overfladen, end den altid har været; b) med Sanden i Kumpedal forholder det sig saaledes: I Aaret 1783 — om jeg ikke meget fejler — kom Jordbrand derude. En stor Strækning afbrændte. Overfladen blev til Flyvesand. Ahlen blottedes, udsattes for Luftens Paavirkning, forvittredes, og blev til Sand. Denne dæmpedes med Strandhavre, og de sammendrevne Sandhobe (nu bevoxede med Lyng, efterat Strandhavren er gaaet ud) have dannet sig mange Aar førend Træplantning her begyndtes.

4) De mener, at Phalæner først i den senere Tid have indfundet sig i Plantagen. Det er mange Aar siden afdøde Overførster Brüel forsøgte at lade dem afpille, samle i Hobe og opbrænde.

5) De benægter, at Granerne i Plantagen ikke ere af den Beskaffenhed og Størrelse, som jeg angiver — herfor skylder De Beviis; thi Deres blotte Paastand gjælder ikke mere end min — behag at maale dem! Jeg kunde vel anføre Hr. Forstraad *Bangs* Eragtning; men den vil De jo ikke antage.

6) De mener: «at det havde været mere hensigtsmæssigt, at optage hiin Strækning med sit Underlag af Ahl og slet Bund, ligesom den øvrige Ahlhede, til Agerdyrkning». En forunderlig Mening! at den Jordbund, der var for slet til Skov, skulde have

været god nok til Agerdyrkning! — den faaer De neppe mange til at bitræde; den modsatte er almindelig antagen.

7) De taler om Planteskolers Oprettelse. Uden at benægte disses Gavnlighed, maae jeg dog bemærke: a) at Saaening paa Stedet er sikkrere, og fører hurtigere til Maalet; og 6) at Saa-danne i al Fald borde anlægges paa aabne Steder, hvor Vind og Sol har Adgang; men ej i Skygge, og allermindst i stærk Haugejord, hvor Planterne forkjæles, løbe rangelvorne op, og derfor hyppigen gaae ud, naar de omplantes i ringere og aabnere Terrain.

8) De bemærker, at jeg urigtigt har anført de store Stormes Tid. Det indrømmer jeg uden videre Undersøgelse: naar en

Doughjærg Dojs, tegnet af Hans Smidth.

Skov blæser overende, kan det være ligegyldigt om dette skeer den 10. eller 11. April. Det er her om Factum og ikke om Datum at gjøre — det Første har De ladet staae.

9) Endelig har De gjentaget villet paadutte mig Deres Mening, ja for at lette Overgangen lagt mig Ordene i Munden. Det er forgjæves, Hr. Consistorialraad! Vel har hverken overdreven Roes af Andre, ej heller egen idelig gjentagen Selvroes saaledes forvænt mig, at jeg skulde ansee mig selv for infallibel; men paa den anden Side har ligesaalidt Miskjendelse, vrang og uretfærdig Bedømmelse saaledes forknyttet mig, at jeg ikke skulde torde beholde og bekjende mine egne oprigtige Meninger. Hertil kan ingen menneskelig Magt tvinge mig.

Min Mening har jeg nu bekjendt og forsvaret. Det staaer til Dem, om vi To nu her skulle tie, og lade Samtiden og Fremtiden tale — jeg frygter ingen af dem — eller om vi

længere skulde fortsætte en Controvers, der, imod min Villie, er gaaet over i en anden Toneart, end den af mig angivne.

S. S. Blicher.

Efter at gamle Niels Blicher havde været ude i Bladet for 3. Sept. med en Artikel, der ser ud som et Mæglingsforsøg, to-

Hans Bierregaard, Konsistorialraad (f. 1766 † 1860).

ner Konsistorialraaden d. 1. Okt. s. A. atter frem for fuld Musik; og denne Gang giver vi ham Ordet uden Afkortning:

Aftvunnet Svar paa det af Hr. Pastor Blicher
i Nr. 102 Indrykte.

Rigtignok havde jeg sagt Alheden Farvel, og var sindet ikke videre at indlade mig med Deres Velærværdighed desangaaende, men da De i Deres sidste Svar baade gaaer i Rette med mig, som den, der højlig skal have fornærmet Dem, og, om jeg og andre med mig ej meget fejle, tillader Dem Stiklerier paa mig, som ved intet foregaaende Lignende fra min Side er foranlediget; ja, da Deres Hr. Fader, idet han tilsidst optræder, bebuder sig som den Neutrale, og som den, der vil mægle

Fred, men hugger, forinden han begynder sit Mæglerværk, dygtigt løs efter mig, saa vil man undskylde, at jeg tager til Modværg.

De havde erklæret Dem for at være enig med mig i tvende Punkter, og hvad det tredie angik, da at være det for en Deel. Jeg yttrede, at der kuns manglede for ogsaa heri at være blevet ganske enig, at De oprigtigt og reent ud skulde have tilstaaet o. s. v. Disse Ord er det, hvorover De er kommet i en saadan Bevægelse, disse Ord er det, der skulle indeholde en saa haard Beskyldning, at jeg efter Deres Formening bør tage dem tilbage, det skal jo vel sige, gjøre Afbigt, og da, man tænke en Naade, da siger De, vil De troe, at jeg ikke har forstaaet hvad jeg skrev. Da D. V. havde i et foregaaende Nummer klaget over, at man nyeligen i et Skrift, der bestyredes af 14 Videnskabsmænd, havde søgt at skille Dem ved Deres Smule Hæder, lod jeg for min Part et Trøstensord falde, og yttrede mig da, efter min bedste Kundskab, fordeeltigt om Dem. Jeg maatte have ventet, at De herfra vilde have sluttet, at jeg ikke meente Dem det saa ilde, og at bemeldte Yttring skulde have indlagt et godt Ord for mig, om der engang skulde undslippe mig et Udtryk, der ikke var afvejet paa Sølvvægten. Men nej, her er ingen Skaansel. Ja, da De selv ikke er saa nøjeregnende med Deres Udtryk, naar det gjælder Andre, da De saaledes f. Ex. for ikke ret længe siden gjorde Anfald paa en af vore hæderlige og fortjente Lærde, i en saa lidet fin og sømmelig Tone, at selv Deres Venner ganske misbilligede den, fortalte hvorledes De i hans Rejsebemærkninger havde fundet tvende meget betydelige Urigtigheder, som De skyldte Sandheden at rette, hvoraf dog den ene vist ingen Urigtighed var — fortalte, at Den, som havde indbildt ham den anden, havde løjet, saa en Steen maatte vende sig, stiklede paa hans Rejse om Natten m. m. — Nok, da De selv, som sagt, er intet mindre end nøjeregnende i Deres Udladelser over Andre, saa havde jeg jo Grund til at vente, at De ikke vilde have gjort alle de Ophævelser over et Udtryk, hvorover enhver Anden slet ikke vilde have opholdt sig. Men nej, her er ingen Skaansel. Nej, idelsted forsikkrer De, at hvad jeg sidst skrev, vrimler af Urigtigheder. Det er vist, at De er stærk i at paabyrde Andre Urigtigheder. Og da De saaledes paa ingen Maade skaaner Andre, imedens De selv er yderst ømfindtlig, saa faaer De, saa godt De kan, at finde Dem i, at man for at godtgjøre, hvorledes De behandler Andre, skal nødes til heller ikke at skaane Dem.

Jeg havde angivet Moser, forstaaer sig vaade og moradsige, som et af de sletteste Steder til Træplantning. Ogsaa foreskriver det kongl. Landhuusholdningsselskab som Betingelse for Æskning af Understyttelse til Træplantning, at Bunden, hvorpaa samme anbringes, maa være tør. Gjerne tilstaaer jeg, at mange af dem lode sig, naar Vandet af dem udledtes, beplantes med passende Træarter. At Naaletræerne, der findes i vore Moser, ere groede der i Mosernes nærværende Tilstand, skal De vel ikke have saa godt ved at bevise*).

At jeg mener, det havde været meget hensigtsmæssigt, at optage de Strækninger, der ere anvendte til Skovanlæg, med deres Underlag af Al og slet Bund, ligesom den øvrige Alhede til Agerdyrkning, vil vel neppe Nogen finde forunderligt uden De. Læserne dømm! Der er en By i et Naboherred, hvis Jorder er Sand med Underlag af Al. Vilde man nu sige til Mændene der: «Børn! I skulle anlægge Plantasier der». Mon de da ikke vilde svare og svare retteligen: «Nej, vi avle ypperlig Rug og Boghvede, og i fugtige Aar andet Korn med, fordi sammes Rødder ikke naae Alen, men hvorledes vilde det vel gaae med Træerne, naar deres Rødder stødte paa den?» Andre Bønder, der have ønsket at kunne anlægge Plantasier i deres Hedelodder, have ved at støde paa Al der, afstaaet fra deres Forsæt, og bragte samme heller, saa ringe de vare, under Ploven. Hvad Alen i de omhandlede Anlæg paa Alheden angaaer, da kan jeg derom meddele følgende Oplysning. En sagkyndig og af Skovanlæg fortjent Mand har i den norden for Stendalgaard for nogle Aar siden begyndte Plantasie fundet den i 1 Alens Dybde. Andre ville paa andre Steder der kuns havde fundet den i $\frac{3}{4}$ Alens Dybde. Selv i Stendalgaards Plantasie har man lige fra Stendal af indtil Skive Landevej, der skiller denne Plantasie fra Ulvedals, truffet den paa mange Steder saaledes kuns i $\frac{1}{2}$ Alens

*) I mange af disse Torvemoser synes næsten uforklarlige Omvæltninger at være foregaaede. Vilde man antage, at Træerne i samme vare groede paa Bunden af dem i Sandgrund, der lod Vandet synke i Dybden, saa at der ingen stillestaaende So kunde blive, og at Tørven først havde dannet sig, efter at Træerne enten ved Storm eller af Menneskehænder vare omstyrtede, støder man, som sagt, ofte paa det, der maatte synes uforklarligt. I en Præstegaarden her tilhørende Mose har man saaledes fundet en Alen nede i Tørven en staaende Trærød, en Alen under denne igjen en Stamme, og endeligen paa Bunden af Mosen snart Nødder, snart igjen Frøhuse af Fyr.

Dybde, at man neppe skal have kunnet opgrave Hullerne igjen til Efterplantning efter det Udgaade. Paa samme Landevej selv, der, som sagt, skiller de to Plantasier fra hinanden, ligger den paa Heldinger, hvor Sandet er bortskyllet fra den, blottet og bar for Øjet. I den ny ved Kumpedal eller gamle Frederiksdal anlagte Plantasie fandt jeg den selv paa de Steder, hvor jeg eftersøgede den, kuns fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{3}{4}$, højt 1 Alen dybt nede. Ja selv Deres Hr. Fader, der under Skin af Mægler er kommen Dem til Hjælp, men der, som strax vil vise sig, mere har skadet end gavnet Deres Sag, siger, uden dog at nævne Stederne, at den er paa enkelte Steder kuns 4 til 6 Tommer, men ialmindelighed 3 til 8 Qvarter under Overfladen. Og dog kalder De endog i Modsigelse med ham min Paastand, at Alen findes fra Overfladen af, friskvæk en Urigtighed. Ja selv forrige Skovrider *Micheelsen* maa efter saamange Aars Ro i Graven herop, og offentlig holde for, blot fordi jeg havde beraabt mig paa hans Tilstaaelse heraf. Ja efterat De havde saa højligens besværet Dem over mig, som den, der skal have fornærmet Dem, der dog er levende og hel levende til at afvise Enhver, De anseer for i mindste Maade at komme Dem for nær, betænker Deres Hr. Fader sig ikke paa at anfælde den Døde, der ikke kan væрге for sig, og det uden mindste Anledning, siger om ham, at han ikke har kjendt ham fra de fordelagtigste Sider. Leseren dømme!

Deres Hr. Fader har angivet Opdyrkning og Livsunderholdning for Mennesker for fra først af at have været den egentlige store Hovedhensigt med Alheden. Jeg priser denne Hensigt, og jeg glædede mig endnu i Sommer ved Synet af Korn- og Kartoffelagre, af Mennesker med deres Huse og deres Gudshuus i denne fordums Udørken, og ønskede vore øvrige Heder en lignende Forvandling. «Træplantning,» siger han fremdeles, «var dér kuns Bisag. Men efterat imidlertid den første Del af hiin vise Plan, ifølge hvilken en Part af Alheden skulde opdrives til Jorddyrking, var realiseret, blev nu Spørgsmaalet, hvorledes man nu

«Æ stemm' Dreng» fra Fly. Original fra Fjends Herred. Tegnet i 60'erne af Hans Smidth.

bedst skulde faae Skovplantning dreven paa den øvrige Alhede-strækning.» Og for nu at faae mig til at give et Svar, om hvilket han kunde faa Lejlighed til at sige, «at det passede som en knyttet Næve paa et blottet Øje, eller at der blev spurgt i Vester og svaret i Øster» — lader han mig kort og godt svare: «Ih! det forstaaer sig selv: Man plante Skov paa nogle af de utallige Steder, som ere dertil langt bekvemmere.» Men dette afstumpede og grundløse Svar, hvorpaa den knyttede Næve passer, tilhører ham selv og ikke mig. Paa Spørgsmaalet, hvorledes man bedst skulde faae Skov paa Alheden, vilde mit Svar, efter hvad jeg i denne Sag har yttret, være kommet til at lyde som saa: Efter min ringe Formening bliver der i det hele taget neppe nogensinde ret Skov paa Alheden, idetmindste ikke saalænge der er Al, og da denne ikke letteligen lader sig bortrydde, saa anvende man heller Resten med til Kolonianlæg, og tage idetsted til Skovanlæg saadanne Steder, der lade ingen Tvivl om et lykkeligt Udfald, heller end ved deslige Anlæg paa Alheden at udsætte sig for Arbejd- og Pengespilde, og nære Fordomme mod Skovplantning. Og i hvad man gjør, saa begynde man dog idetmindste aldrig med Fyrplantning der.» Saa vilde mit, saa vilde nok Almenhedens Svar have lydet. Og dog begyndte man ej alene Anlægget, med Fyr, men fortsatte dermed i hele 20 Aar. «Ja, det var Fejl,» har De ej alene selv sagt, men De har endog bebrejdet mig, at jeg ikke havde lagt Mærke til, at De havde sagt det. Og nu den Sønderlighed, nu kommer Deres Hr. Fader bagefter og fortæller os, at han har staaet i venskabelig Forbindelse med Overførster Brüel, og veed, hvorlunde Anlæggene skedte efter nøjagtigt Overlæg og Undersøgelse. Han forekommer mig her som en gammel Stridsmand, der ved Larmen af den i Lejren indtrængende Fjende vaagner op, og der, uden at ændse, at Slag og Lejr er tabt, griber sine Vaaben, og hugger om sig baade imellem Venner og Fjender; eller egentligt talt: Her har De Ret og han Uret*). — Da D. V. udtrykkeligt havde angivet Tiden, paa hvilken de to sidste haarde Storme skulde være indtrufne, og havde hverken angivet Maaned eller Aar rigtigt, saa tillod jeg mig blot iforbigaaende at rette Angivelsen**). At jeg har, som De siger, ladet Factum staae, var ligesaa nød-

*) Ogsaa tilstaaer Hr. Skovrider Brüel efter hvad jeg Nr. 75 af Hr. Landvæsenscommissær Dalgas har anført, at det var Fejl, man valgte Fyrren. Dog, hvo tilstaaer det ikke?

**) Og jeg havde her sletikke bragt denne Omstændighed i Erindring, dersom det ej var skeet for at bemærke, at i min Berigtigelse er det en-

vendigt som at lade Et og Andet i Deres sidste Svar staae, d. e. lade det uberørt, om jeg ikke vilde fylde hele Blade.

De siger, «at jeg igjentaget har villet paadutte Dem min Mening, ja for at lette Dem Overgangen, lagt Dem Ordene i Munden». Nej, jeg har blot villet sige Dem, at dersom De ej havde været saa rask til at paadutte Enanden en meget betydelig Urigtighed, som Deres Hr. Fader behager paa sin Vis at kalde det Udtryk, der netop var det rigtige og fuldkommen passende — ja havde viist Dem mere maadeholden i Deres Domme og Yttringer, og fra først af indrømmet, hvad De siden har indrømmet, vilde nærværende Tvist ikke have fundet Sted. Og da jeg skal have Skyld for at ville lægge Dem Ordene i Munden, maa jeg rentud tilstaae Dem, at hvis jeg maatte have staaet for, at lægge Dem samme i Munden eller i Pennen, da De skrev det sidste imod mig, vilde jeg endog for ustuderte Leseres Skyld, der jo ere de langt fleste, og der, for at forstaae det, behøvede Tolke, have ladet Dem skrive lidt renere og med mindre heel og halv Latin blandet Dansk. Naar man støder paa Ord og Udtryk som disse: Manus manum lavat, — Sit venia verbo — Acquiescere — Intonere i Dur — Involvere — Passus — Imputation — Infallibel m flr. skulde man troe sig sat ved et hundrede Aar tilbage i Tiden. Ikke vil jeg hermed sige, at Deres Sprog seer ialmindelighed saa broget ud, men da De, som sagt, er stærk i at paabyrde Andre Urigtigheder, maa De finde Dem i, at De bliver gjort opmærksom paa Deres egne. Og et Sprog, som det paaankede, kan vist ikke være det rette i Dage som vore, hvor der ej alene ved de Manges Grandskninger arbejdes saameget paa vort Modersmaals Forædling, men hvor derhos ved Regjeringens de mange ypperlige Foranstaltninger til Almuens Oplysning, til hvilke neppe gives Mage i noget andet Europas Land, og tages Hensyn til at danne sammes Sprog — ja, da man kan gjøre sig en Ære af at være Dansk, og af at tale og skrive Dansk.

Naar D. V. vil, at mine Udtryk skulle vidne om, at jeg anseer mine egne Meninger for saa rigtige og ufejlbare, at o. s. v. og derhos siden siger, at hverken har overdreven Roes af Andre, ej heller egen idelig gjentagen Selvroes saaledes forvænt Dem, at De skulde ansee Dem selv for infallibel (ufejlbar), saa maatte jeg let fristes til at antage dette for Stiklerier, antage, at De,

ten ved Skrive- eller Trykfejl kommet til at hede 11. April 1793 istedetfor 11. Febr. 1793.

som man kalder det, tager Dem selv og slaaer mig med. Det være nu hermed som det vil, saa havde De at vogte Dem for enhver Udladelse, der kunde paadrage Dem Mistanke for, at det ikke blot er Iver for det omtvistede Anliggende, men derhos noget Andet, der fra først til sidst har ført Deres Pen. Og jeg maatte dog nok vide, hvo det er af os to, der anseer sig for ufejlbar, enten jeg, der stedse har sagt, at det er Tiden, der med Vished kan dømme os imellem, eller De, der er saa indtagen af Deres Menings Rigtighed, at De erklærer, at ingen menneskelig Magt skal tvinge Dem til at frafalde samme, og at De hverken frygter for Samtid eller Fremtid. Læserne dømme!

Ja, naar Deres Hr. Fader kalder mine Yttringer den omhandlede Gjenstand vedkommende blandt andet «ynkelig Klynkeqvad», hvad vilde han da ikke, hvis han for Dem ej var, hvad han er, have kaldet alle Deres Klager over Utak for Berigtigelser, over Stræben efter at skille Dem ved Deres Smule Hæder, over Miskjendelse, over vrang og uretfærdig Bedømmelse — Klager, der, de være grundede eller ugrundede, jo hverken ere foranledigede ved mig eller Alhedens Træer, men ved Hovedstadens Lærde. Saalidet har Deres Hr. Fader gavnet Deres Sag.

Naar D. V. ianledning af, hvad jeg har sagt om Nyttens af Planteskoler, udlader Dem om forkjelede, rangelvorne, i stærk Havejord opelskede Træplanter, vilde jeg atter nødig troe, at herved skal sigtes til mine Træplanter; thi disse har jeg ej alene i en gammel Have, hvor de 30—40,000 Naaletræer, der staae i min Hedeplantasie i den bedste Vext, ere opelskede, men i Jord, der er indtaget fra Marken, foruden dem, jeg har i bemeldte Plantasie selv. De blive desuden ikke gjerne saa gamle hos mig, at de vorde til forkjelede Rangler, da man nu af Erfaring har lært at indsee Nyttens af at udplante smaae og unge Træer. Det skulde gjøre mig ondt, om de 2—3000 Træplanter, jeg ifjor og i et andet foregaaende Aar meddelede Dem, vare forulykkede for Dem. Og skulde dette være Tilfældet, vil jeg dog derfor ikke troe, at det var Træplanternes Skyld. Thi, saavidt jeg veed, har De ikke haft det allerbedste Held enten til Træplantning eller Agerdyrkning. Det er altid lettere at lade nogle Ord falde paa Papiret om irsk, hollandsk, frisisk, ja var det om engelsk Agerdyrkningsmaade med, og om Planteskoler og Træplantninger, og at faae dette til at see ret pent ud der, end at udføre det paa Marken, og der at bringe det til at see ligesaa pent ud.

Naar D. V. taler om mit nyelige Besøg paa Alheden, og hoverende siger, «at De havde ventet, at jeg efter dette Bekjendtskab vilde være kommet tiere igjen, og glædet mig over, hvad mit Øje maae have overbeviist mig om» — saa maae jeg bemærke, at jeg har gjort to Besøg paa Alheden iaar, og at jeg allerede forhen har tilstaaet det, og tilstaaer det endnu engang, at Grannen er, hvor Alen ligger noget dybere, hvilket er Tilfældet i en stor Del af Stendalgaards Plantasie, endnu i skjøn Vext. Men derhos maae jeg og erindre, at mit sidste Besøg var i Kumpedals Plantasie. Og hvad saae mit Øje her? Sv. Stumper og Strimler med Gran, og imellem og rundt om disse store øde Pladse, hvor det var umueligt at opdage, om der nogensinde havde været plantet, eller ikke. Kuns et Sted fandt jeg med Nød Levninger af en udgaaet Birkeplantning, hvori disse Træer vare, uden engang at have overlevet Barnealderen, bortdøde.

Taleren Itoland Peder A. Fot. tilh. Ev. T. Kr.

De har i en temmelig udfordrende Tone erklæret mig, at jeg dog skal komme til at lade Dem have det sidste Ord.

Skræmme mig til at lade Dem have det, kan De ikke. Men da De ikke kan skrive uden i en heftig og lidenskabelig Tone, ja ikke uden Tirren og Stiklen*), saa er det mig ikke behageligt at indlade mig mere med Dem end jeg er nødt til, hvorfor jeg gjerne overlader Dem det attraaede sidste Ord.

Og skulde jeg imidlertid have fejlet i mine Anskuelser af hine Anlæg, og at fejle er menneskeligt, skal det endog af den Aarsag være mig kjert, fordi samme da vilde, efterat have næret Fordomme mod Træplantning, tilsidst blive en Opmuntring dertil.

*) For at overbevises herom, behøver man blot at lese Begyndelsen af Deres sidste Svar med Anmærkn. Deres Yttring «at jeg maae have havt mine Aarsager, hvorfor jeg ikke» o. s. v. it. Manus manum lavat (den ene Haand vasker den anden) m. m., som jeg ikke videre vil indlade mig paa.

Ja mit sidste Ønske skal være som mit første: Gid de maatte omsider lykkes, saaat selv vor gode Konge, der interesserer sig for dem, som Intet, der vedrører Almenvellet, unddrager sig hans landsfaderlige Omhu og Opmærksomhed, maatte kunne glæde sig.

H. Bierregaard.

De talrige bedske Piller i denne Artikel kan just ikke have stemt Blicher blidere. Svaret i Randersbladet for 18. Jan. 1830 lader da heller intet tilbage at ønske i Retning af Bidskhed:

Anmodning til Hr. Consistorialraad Bierregaard.

Deres Højærværdigheds sidste Indlæg ender vel saaledes: «men nu ikke et Ord mere!» Dette sidste Ord skulde jeg ogsaa ladet Dem beholde, dersom De ikke havde tilbageholdt eet Ord, nemlig hvor hiint «Trøstens Ord», som De vil have talt i Anledning af Angrebet paa mig i Maanedskr. for Litteratur, monne findes. Deres øvrige, utilbagekaldte *gravamina*: tomt Pralerie, som Planter og Agerdyrkør, at jeg har sagt eet og meent et andet, at jeg har havt ganske andre Hensigter (vel neppe gode), end dem jeg vedkjendte mig — alle disse vil jeg som ubeviislige skjænke Dem: hvad den Første angaaer, tryggelig overlade Dommen til dem, der kjende mig bedre end De; og i Henseende til de to Sidste til den, som alene kjender de menneskelige Hensigter. Men en Beskyldning for Utaknemmelighed kan jeg ikke tie til. Jeg anmoder Dem derfor indstændigen, offentlig at vise mig, hvor hiint Trøstens Ord befinder sig, at jeg kan see hvad og hvormeget jeg har at takke Dem for. Naar dette skeer, skal min Taksigelse ikke udeblive, og vil jeg foreløbigen erklære: at det smerter mig at være, skjøndt nødtvungen, bleven indviklet i Strid med en Mand, som iforveien — mig uafvidende — havde talt min Sag. At denne Anmodning kommer først nu, dertil er Aarsagen, at jeg først troede at borde indhente Efterretning fra Redactørerne af de forskjellige periodiske Blade, som dengang indeholdt Noget til mit Forsvar, da De selv ikke behagede at meddele den. Jeg vil oprigtigen baade ønske og haabe, at nærværende Sag vil oplyses ligesaa klart som Skovsagen. Thi i denne gik det, som jeg meente: «at Skoven paa Ahlheden vilde nok forsvare sig selv.» Allerede i det selvsamme Aar, i hvilket D. H. paastod, at man først om en Menneskealder kunde dømme, om der kunde vorde Skov eller ej, averteres der en

Træauktion, hvis Specification ogsaa indeholder *Spændetræer**). Og for saa ganske ubetydelig kan vel denne Auctions Beløb ikke ansees; i saa Fald vilde det kgl. Rentekammer vidst ikke beordret den. Et kraftigere Forsvar end dette Avertissement kunde jeg aldrig have faaet: nu kan dog selv de mod Skoven forudindtagne klarligen see, hvo af os to der havde Ret.

St. St. Blicher.

Et Hedeskur.

Men det gik her som det staar i *E Bindstouw*, at æ Præjst «taw stell, aa e hiele Mienighed taw stell» — saa Blicher den 10. Marts 1830 i Randersbladet lod indrykke følgende:

Ultimatum til Hr. Consistorialraad Bierregaard.

De tier? De besvarer ikke mit Spørgsmaal om, hvor hine nok omrørte «*Trøstens Ord*» monne findes? Denne Taushed — maa De tillade mig — er utidig; ligesom Deres forrige Indblanden i *Molbechs* og min Controvers: dengang borde De have tiet, og nu borde De tale, medmindre De kunde overvinde Dem selv til at bekjende Deres Ubillighed mod Kongeskoven, min Fader og mig. Dog som De behager! Deres Taushed taler — den taler for mig — og med den skal jeg være tilfreds; men i dette Fald ogsaa tillader De mig, at ansee hine *Trøstens Ord* som

*) Og dog har De sagt i «Rand Av.» Nr. 81: «at der i de enkelte bedst fremgroede Graner paa 40 Aar neppelig findes et taaleligt Spændetræ til et godt Bondehuus». De har exciperet mod Hr. Forstraad Bangs Dom i Sagen: tør De ogsaa excipere mod dette hans Avertissement?

usagte, og at afvise deres Paastand om nogen min Forpligtelse i saa Henseende.

Spentrup, d. 6. Marts 1830.

S. S. Blicher.

Bierregaard tav fremdeles og saaledes ophørte endelig denne beklagelige Strid mellem to hæderlige Mænd, hvis største Fejl var den, at de begge var lidt for æresprikne.

Det er denne Polemik, Blicher hentyder til i «Erindringerne», hvor det hedder: «At Den, der skriver offentlig og om mangeslags Gjenstande, skulde undgaa offentlig Modsigelse og derved at indvikles i Pennekrig, ville være ubilligt at forlange. St. St. B. har ogsaa haft nogle faa saadanne Krige, som han kunde have undgaaet. To af disse have havt et for ham trøsteligt Udfald, idet han ved en Haandsrækning, der velvilligen blev modtagen, fik afsluttet en evig Fred med de tvende Hædersmænd C. Molbech og H. Bierregaard». — Vi ved ikke saa nøje, hvori denne «Haandsrækning» bestod. Formodningen er dog for, at han vandt Molbech ved at yde ham Hjælp ved hans Dialekt-Lexikon; et Brev til Collin af 12. Sept. 1835 synes at bekræfte denne Antagelse*). Bierregaard holdt det sikkert haardere at forsone, men i Slutningen af 30'erne maa det dog vist være sket. Den 4. Novb. 1841 træffer vi i «Rand. Av.» Blichers Navn under en Anmeldelse af en af Bierregaards Bøger; Anmeldelsen har følgende Indhold:

«Første Deel af Consistorialraad Bierregaards «Exempelsamling paa Dyder og Udyder» er nu meddeelt Almeenheden. Det er et Skrivt, ej allene i Form og Materie det første i sit Slags her i Danmark. (Mallings store og gode Handlinger ere blot nordiske; Bierregaards universalhistoriske.)

Det er derhos saa reent moralsk, saa ægte religiøst, at det derved vorder, hvad ethvert historisk Værk burde være, i fuld Maade practisk.

Dette Skrivt har end ydermere den saare sjeldne Egenskab: at kunne fattes og føles af ethvert nogenlunde fornuftigt Individ i alle Samfundets Klasser, de laveste som de højeste.

At den ærværdige Forfatter har en udbredt Læsning i flere især philosophiske, historiske, moralske, poetiske Fag, denne Fortjeneste deler han med Mange! men med Faa den, at anvende det Lærte paa rette Steder.

*) Se nedenfor.

Det vilde være sælsomt, at dette Værk skal have faa Læsere og færre Kjøbere, hvis vi ikke kjendte de Skrivters Skjæbne, der udgaae fra jydsk Officiner, og havde lang Erfaring om, at i boglige Sager er Kjøbenhavn næsten Alt, og Provindserne næsten Intet.

Jeg slutter med den Erklæring, at jeg ikke kjender nogen indholdsrigere, og i alle Retninger, ogsaa den religiøse, hensigtsmæssigere dansk Læsebog i Borgerskoler saavel som i de lærde, end denne, hvorpaa jeg her har stræbt at vække mere almindelig Opmærksomhed.

Spentrup, den 1. Novb. 1841.

S. S. Blicher.

Til Bierregaard skrev han ogsaa et af de sidste Breve, som vi ejer fra hans Haand [13. Juni 1847]. Det er meget hjærteligt i Tonen og vidner om at enhver Rest af gammelt Nag forlængst er bortvejret *).

*) Hans Bierregaard, der er én af Hedeplantningens Koryfæer, er bedst kjendt ved det Motto, han 1840 gav sit Skrift: «Endnu et Opraab til Træplantning»; det lød saaledes:

«Hvor Ploven ej kan gaae,
og Leen Jubel faae,
der bør et Træ at staae.»

En hundredaarig Havebog.
Ved Botanisk Gartner Axel Lange.

Medens Slutningen af det 18de Aarhundrede og det første Tiaar af det 19de udviser en rig Produktion paa Havebrugslitteraturens Omraade, kendetegnet ved Værker som E. Fleischer: „Forsøg til en Dansk Haugebog“, J. L. Mansa: „Have-Katekismus“, og samme: „Udkast til Hauge-Anlæg i den engelske Smag“, Blotz: „Havekonsten“ o. fl. a., foruden de paa tysk forfattede Arbejder af C. C. L. Hirschfeld og J. G. Voithmann, karakteriseres det 2det og 3die Tiaar af det 18de Aarhundrede ved en tydelig og sørgelig Tilbagegang paa dette Omraade. Denne Stilstand i den gartneriske Bog-Produktion staar vel i Forbindelse med den almindelige økonomiske Depression, forårsaget af Napoleonkrigene og deres Følgekrige, og kan næppe tilskrives manglende Interesse for Faget. I nævnte Periode (1810—1829) finder vi, ved at raadsørge Carl Mariboos Fortegnelse over Havebrugslitteraturen, af vigtigere eller større Arbejder kun J. G. Voithmann: „Lærebog i den oekonomiske Hagedyrkning“ (1817), Rudolph Rothe: „Udtog af en Dagbog over Gartnerie“ (1828), C. F. Poscharsky: „Stue-Gartneren“ (1810), N. F. Lassen: „Blomster-Gartneren“ (1829), foruden nogle slesvig-holstenske paa tysk afattede Arbejder. Nedgangsperioden kan forøvrigt ogsaa illustreres ved at betragte en enkelt Bogs Forhold, nemlig førnævnte Have-Katekismus af Mansa; 1ste Udgave af denne Bog kom 1787, 2den 1796, 3die 1804, medens 4de udkom i 1834 og 5te i 1845.

Naar den omtalte Periode er saa fattig paa boglige Frembringelser i vort Fag, er det dobbelt interessant at kunne fremdrage Havebrugslitteratur, skjult andetsteds, og uden Tvivl vil man ved at studere Landbrugslitteraturen nøje deri kunne finde Vejledninger for Havedyrkere, ligesom Undersøgelser an-

det Steds maaske vilde give Resultat. En lille Bog, betitlet: „En kort Anviisning til Træavl eller til de almindelige Frugt- og Skovtræers Opelskning og Udplantning“, trykt 1828 og forfattet af H. Bjerregaard, Præst for Hjeremind, Lee og Hjorthede Menigheder i Viborg Stift, hvilken normalt i vore Biblioteker registreres under Skovbrugslitteraturen, kunde med lige saa stor Føje henføres til Havebrugslitteraturen og den bør derfor, i alt Fald delvis, tages til Indtægt af Gartneren og Havebrugeren. Uden at gaa ind paa en dybere Analyse af denne lille Bog kunde Meddelelsen have Lyst til at anføre et Par Ord om den og gengive nogle faa Linier derfra. Bjerregaard hører til i den store Kredse af Præster, som i hin Tidsperiode virkede for at Bønderne skulde lægge sig efter Havedyrkning. Han er aabenbart meget ivrig for Læplantning, Hegnsplantning, Frugttræforædling og Frugttræplantning samt for Hedeplantning, og hører blandt dem, der ligesom senere H. C. Riegels har beredt Jordbunden for den Hedernes Beplantning, som det blev forbeholdt E. M. Dalgas at faa sat i System. Bjerregaard siger: „Ved flere Lejligheder har jeg erindret om den store Mængde af mere eller mindre steile Bakker næsten hele Jylland over, med de imellem samme indsluttede smalle Dale og Fordybninger, dem Naturen bestemte ene for Træer, og som derfor engang vare beklædte med de skønne Løv- og Naaletræer, hvoraf Levningerne ligger i Mængder i vore Tørvemoser; men som berøvede, og det vel mest ved Menneskehænder, hine deres stolte Prydelser, nu derimod i deres graalig, stygge Armodsdragt af Lyng byde Øjet et sørgeligt tilbagestødende Udseende — har derhos mindet om den særdeles ypperlige Leilighed her frembyder sig til Plantasier især af Naaletræer. Det fornøier

mig at see Hr. Landvæsenscommissær Dalgas*) ... at være af samme Mening om Nytteden af disse Bankers Beplantning."

Angaaende Frugtavl skriver Bjerregaard: „Jeg for min Part har i mange Aar lagt Frugtkjerner og Frugtstene i Mængde, ofte over 4—6 Pund af hine og en Skjeppe af disse. At forædle alle de heraf fremkommande Planter, foruden derhos at opelske vilde Træplanter, hvoraf jeg i de to sidste Aar har uddelt over 120,000, vilde, som man letteligen indseer, overstige min Evne. Jeg uddeler dem derfor nu uforædlede, naar de ere to, tre Aar gamle. Mange, der have Interessen for Tingen, tage ihundredetal, for at forædle dem for sig selv og Andre." Han gaar derefter over til at tale ret indgaaende om de tre Forædlingsmetoder: Podning, Okulation og Kopulation, hvilket han gør paa en klar og meget letfattelig Maade. Bjerregaard viser sig ogsaa her som Sprogrenser. Om Okulation fortæller han, at den „der er mere end totusinde Aar gammel, og har sit Navn af det latinske Ord *oculus*, et Øie, kunde gives paa dansk ved *Indøining*, eller *Øiesætning*", og da han senere anvender Ordet kopulere, skriver han „(paa Danske *koble*)".

Han anfører et ikke helt ringe Antal Frugtsorter. Af Æbler nævner han bl. a.: *Passe pomme rouge*, om hvilket han siger:

„Dette har sit franske Navn af sin korte Varighed. Det skulde hedde paa Dansk det røde Overgangsæble"; endvidere Graastener, som han med alle sine Samtidige kalder Gravenstener, flere Kalviller, Reinetter og Pippiner. Videre: Anisæble, Atlasæble, Bønneæble, Fiolæble, Førsteæble, Rød Agatæble m. fl. Af Pærer har han et endnu rigere Udvalg, af hvilke mange er en Nutidslæser ubekendte: Amadotten, Ambrapære, Angelikapære, Havrepære, Markgrævindepære eller Pære uden Skal.

Under Ribs nævner han, at nogle „opelske dem i Skikkelse af et lidet Træ", hvoraf vi altsaa lærer, at højstammede Ribz er en gammelkendt Ting, selv om man ikke da podede dem. Forfatteren roser ogsaa Vin af indlandske Frugter, ligesom han anbefaler Mosttilberedning (Cider) — hvilket jo nu i vore Dage atter søges fremmet; og han klager over den ilde Medfart Avlerne lader deres Frugt blive til Del, her nævner han som Eksempel en Bonde, som kørte til Staden med Æbler i den Vogn, der just var transporteret Fisk i.

Har en Bog som denne ingen Betydning som Vejledning for den moderne Avler, saa giver den os et interessant Billede fra hin Tid og har derfor som historisk Objekt sin store Betydning.

Axel Lange.

*) Carl Frederik Isac Dalgas (1787—1870), bekendt landøkonomisk Forfatter, skrev bl. a. Amtsbeskrivelserne: Vejle Amt, Ribe Amt, Svendborg Amt.

En hundred-årsdag

Den 12. januar var det 100 år siden en af Danmarks mest betydende plantingsmænd, konsistorialråd Hans Bjerregaard døde i Hjermin-

præstegård, nærvæd 94 år gammel, idet han var født 22. februar 1776 i Gentofte sogn. Få mænd har vist betydet mere end han, når det gjaldt om at overbevise datiden om, at et af midlerne til at fremme kultiveringen af de jydskes heder var at fremme tilplantningen.

Det er gang på gang fremhævet, bl. a. i flere artikler her i tidsskriftet, at hans indsats på plantningens område kan sidestilles med E. M. Dalgas, der jo fik en særlig baggrund ved at have Hedeselskabets organisation til at arbejde for sagen, medens Hans Bjerregaard, selvom han nød megen støtte fra Det kgl. danske Landhusholningsselskab, stod alene. Der foreligger også talrige vidnesbyd om, at E. M. Dalgas lærte meget af Hans Bjerregaard,

og bl. a. direkte brugte adskilligt hentet fra Bjerregaards småbøger om træplantning. I mere end et halvt hundrede år arbejdede Hans Bjerregaard for at skabe interesse for plantning, og i de to vigtigste arbejder fra hans hånd, udsendt i 1828 og 1837, er der også indfældet et rigt fond af erfaring.

Hans arbejde for plantningssagen blev hele tiden set ud fra en landbrugers vurdering i modsætning til, hvad der ellers var almindeligt på hans tid. Det er formentlig også derfor, at han på mange måder fandt det rigtige og kunne give udtryk for en opfattelse, der var langt forud for andre og overraskende rationelt anviser veje og midler, som en eftertid måtte erkende som værende rigtige.

På mødepladsen i »Kongenshus Mindepark« bærer en af stenene hans navn og årstal, og samtidig det vers, som han anvendte som motto — et vers som iøvrigt indtil Hedeselskabets Tidsskrift for en del år siden gjorde opmærksom på, at Bjerregaard var forfatteren — almindeligvis hidtil var tillagt Dalgas:

I A.G.Hassø's bog: Danske slotte og herregårde, er der i IV' bind en beskrivelse herregården Viskum, hvor nedenstående -stærkt forstørrede- silhuet findes på side 131.

Hans Bjerregaard
Trykt silhuet på Frederiksborg

A.Brandt

Bind I, side 122-123.

Bjerregaard (Hans) er fød 1766 i Gjentofte ved Rbhvn., hvor hans Fader var den i sin Tid bekjendte Bonde Hans Jensen (hvis Biographi i dansk Ugeskrift V. Nr. 124, S. 233-36), der ogsaa var Forfatter og anførd i Myerups L. L. S. 289. Han blev 1788 dimitteret fra Slagelse Skole, og tog 1793 theologisk Embedsexamen med bedste Character; blev 1798 Sognepræst til Hjermind, Lee og Hjorthede i Viborg Stift, 1828 Consistorialraad. — * Kathrine Sjørølef († $\frac{3}{4}$ 1838). — (Om ham jvfr. Molbechs Nord. Tidsskr. III. 154-60; Nye Landoecon. Tid. VII. 248-24; Jyllandsposten 1839, Nr. 52, S. 240-41).

Om Overtro og Midler mod samme. 3 Samtaler imellem en Præst og hans Medhjælper. Rbh. 1801. (L. E. 1801, Nr. 36). Bogen fik siden et nyt Titelsblad, hvorpaa staaer: Rbh. 1822.

Dyder og Udyder i Exempler af Bibelen, med hedsøiede udvalgte Sprog af samme, som og forklarende Indledning til enhver Dyd og Udyd, saavelsoin til de bibelske Historier. 1ste Deel, Rbh. 1818; 2den Deel, Randers, 1820. (rec. af N. R. Polm i L. L. 1820 Nr. 13, S. 193-204, 1821 Nr. 4, S. 49-59; maanedl. Efterretn. fra Bibelselskabet, af J. Møller, 1820 Nr. 2; Rjøbh. Skilberis 1822 Nr. 36; jvfr. CollegialTid. 1825 S. 675).

En kort Anvisning til Træavl, eller til de almindeligste Frugt- og Skovtræers Opelsning og Udplantning. Bestemt til gratis Uddeling blandt Landalmuen i Danmark. Randers, 1828.

Hvad skulle vi troe, og hvad skulle vi gjøre for at naae vor Bestemmelse? Omhandlet i tvende Confirmationstaler. Randers, 1830. (L. L. 1830 Nr. 49, S. 778-82).

En kortfattet Anvisning til det forbedrede Jordbrug. Bestemt til gratis Uddeling blandt Landalmuen. Viborg, 1833. (M. f. L. XV. 330-36, anm. af C. L. Børresen).

Huusbonde og Lyende, som Vegge bør være. Viborg, 1834. (Ursins dansk Almeenlæsning 1835, Nr. 28-29).

Dyder og Udyder i verdslige Exempler tilligemed udvalgte Sententser og Lovregler som og med forklarende Indledning til enhver Dyd og Udyd. 1ste Bind I-IV. Hefte. Randers, 1838-39. (Jyllandspost. 1839 Nr. 35).

Er den evige Fred en saadan Chimære og Umulighed, som en æret Forfatter nylig har pttret? Besvaret. Randers, 1840. (jvfr. Art. J. L. Ræder).

Endnu et Opraab til Træplantning. Uddeles gratis. Randers, 1840.

Er den anordnede Lærebog i den evangelisk-kristelige Religion ikke i flere Henseender trængende til en Revision og Forbedring? opløst, i Scharlings og Engelstofts Theolog. Tidsskrift Bd. I. H. 2. (1837) S. 155-177. — Den Bernstorffske Bonde Hans Jensen i Gjentofte, i dansk Ugeskrift Bd. V. (1834) Nr. 124, S. 233-36. — 3 Rjøbenhavns Skilberis: 1820: Landoeconomiske Bemærkninger, og tillige om Forf.'s Farbroder Jacob Jensen, og Fader Hans Jensen, 2de ubrændte Selveierbønder i Gjentofte, i Nr. 24; Om de jydskes Hebers Dydyrning, Nr. 34-35; 3 Anledn. af en Afhandling om Korntørring og Kornhandel, Nr. 92; — 1821: Erindringer i Anledn. af Spørgsmaalet i Skilberiets Nr. 91 f. N.: Er Luxus en Føvebaarlig til Fædrelandets nærværende Trang? i Nr. 18, 19, 20, 22, 27, 41, 42 og 43; Biographiske Notitser om Bonden Kristen Andersen, i Nr. 31; — 1822: Nogle Bemærkninger over Træplantning, i Nr. 25 og 26, (jvfr. HandelsTid. 1826 Nr. 56). — 3 Conversationssbladet: Johanne Gray, 1825 Nr. 59; Exempler

paa Mob til at tale Sandhed, sfb. Nr. 70. — 3 Ursins dansk Almeenlæsning 1835: Vare vore Forsædre i Sammenligning med os de Helgene, hvorfor de saa ofte udgives? i Nr. 2 og 3; Eato den Eldre, i Nr. 32, 33 og 34. — 3 Jyllands-posten 1839: Smaafiskerier og Fiskepartie i Danmark, i Nr. 18. 19; Hovoriets Stadelighed fra flere Sider betragtet, Nr. 26. 27; Politibæsenet paa Landet, Nr. 44. 45. — Beretning om hans Agerbrug, i Falbs Tidsskr. f. Landoc. IV. 232—37. — Endnu et Ord om, hvorvidt vore jydse Heber lade sig endog for nærværende Tid bedre afbenytte, især til Træplantning, i „Søndagen“, Tillægsblad til „Dagen“, 1838 Nr. 6. — En Ordsamling, fornemmelig fra Hjerminb og flere Sogne i Midbelsom Herred i Viborg Stift, til Molbechs Dialect-Lexicon. — Afslillige Bidrag til Randers Amtsavis og Viborger Samler. — (Efter Autogr.)

Bind IV, side 140.

*Bjerregaard (Hans), f. 22. Febr. 1766; tog theol. Embedsexamen 1. Maj 1793; 1. Juni 1798 Præst i Hjerminb; 1. Novbr. 1828 Constitorialraad; 11. Juli 1848 Ridder af Danebrog; 6. Octbr. 1853 Venndet med Danebrogsmændenes Hæderstegn. — * Mette Cathr. Sjørølev (f. i Landshygen Sjørølev, døbt 1st 1778, en Skæderdatter). — (Jvfr. Viborg Stifts-Tid. 1847, Nr. 82).

Om Overtro oc. 1801. (jvfr. Maanebl. Efterretn. fra Vibelselskabet, af J. Møller, 1820, Nr. 2; Rhvns Skilberi, 1820, Nr. 24; Marchmann's Fortegn. ov. Skr. for Menigmand, S. 61). — Huusbonde og Lyende. 1834. (jvfr. Marchmann, aaf. St. S. 42). — Endnu et Opræs til Træplantning. 1840. (f. sfb. S. 51). — Dyber og Udyber i verbdlige Exempler. I. Deel (6 Hefter), og 2. Bd. 1. H. Randers, 1841—43. Af 5te H. er særskilt aftrykt: Den Bernstorffske Bonde, Hans Jensen i Hjertofte, med nogle saa ved ham foranledigede Erindringer til mange af vore nuværende Bønder o. s. v. Randers, 1841. 24 S. (jvfr. Marchmann's Fortegn. S. 9).

Er ikke I. en profetisk Spaadom, paa en enkelt endnu uopfyldt Begivenhed nær, gaaet i Opsyldelse i vore Dage? Og tør vi ikke, ifølge denne og andre profetiske Spaadomme, engang i Eftertiden vente II. Den evige Fred? III. En europæisk Universalstat? IV. Kristenbommens Udbredelse til alle Jordens Folkelær? samt endeligen V. En hidtil ukjendt Menneskehedens Sædeligheds og Lyfsaligheds Tilstand? Randers, 1847.

Det mest Mærkelige, mindst Bemærke, ved vore Dages Mærkeligheder, tiligen med en kort Fremstilling af Slesvig-Holstens og Lybsklands Færd mod Danmark; saavelsom af vor Tidsalvers endnu flede heelt maadelige Kristenind. Randers, 1848.

Oprør i Almindelighed og det slesvig-holsteenske, der fremmedes ved Lybskland, i Særbesked, betragtet fornemmelig fra det religiøse Standpunct; samt Fredsvennernes Beskrævelser for den evige Fred, hvilken vil finde Steb om ei før, saa dog i en europæisk Universalstat. Randers, 1852. (jvfr. „Fhv. Post.“ 1853, Nr. 301, af Forfatteren).

Reiser Napoleon den Førstes endelige Endeligt. Randers, 1853.

3 „Almuevennen“ (Lob der sig ikke ved den aarlige Votering til Kornets Kapitelstært, ogsaa tillige votere til den Vægt, hvorefter Kornet burde ydes? i II. 1843, Nr. 15); i „Søndagsblad“, Tillæg til Hollands-Falsters Stifts-Tidende (Drakenberg, II. 1853, Nr. 23; Masmus Christian Maa, sfb. Nr. 35 og 36; begge optrykte).

S. 122. L. 8 f. n.: 19 udsettes.

Navn:	Anne Hansdatter Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	28.2.1768, Gentofte			
Stilling:	g.m.sognepræst			
Dødsdag -år og sted:	19.11.1839, på Sødal ved Viborg			
Begravelsesdag -år og sted:	27.11.1839, Rødding, Nørlyng hrd.			
Placering i slægten:	8 (8/9)			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Jensen Bjerregaard	8.8.1728	30.7.1781	G	7-46
Ellen Jacobsdatter	12.11.1730	5.5.1808	Ga	7,18,39
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	23.4.1802, Hjermind k.			
Navn:	Peter Hansen Birch			
Fødselsdag -år og sted:	22.2.1765, Sønder Jernløse, Merløse hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	27.2.1765, Sønder Jernløse k.			
Dødsdag -år og sted:	2.6.1841, på Sødal			
Begravelsesdag -år og sted:	10.6.1841, Rødding			
Placering i slægten:	8a			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Hans Birch			8a1	122
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
En søn			24	
Hansine Eleonora Christine B.	19.10.1806	13.2.1870	25	122
Julie Elise B.	28.9.1808	2.5.1882	26	170-190
				191

Det er kun lykkedes at finde ganske få oplysninger om Peter Hansen Birch. Han blev født i Sønder Jernløse præstegård. Om hans far -Hans Birch- er der et sted skrevet, at han var smed, et andet sted, at han var forpagter.

Fra kirkebogen vides, at det var degnen P. Birchs kone, der var gudmor ved hans dåb; og det er nærliggende at tro, at han blev opkaldt efter degnen, og at denne har været en nær slægtning.

22.5.1780 blev han elev i Slagelse latinske skole. Han var da 15 år gammel.

1790 fik han studentereksamen med førstekaraktér.

1792 var han lærer ved Holmens skole i København.

28.4.1799 blev han cand. theol.

13.7.1801 blev han sognepræst for Vedersø menighed.

3.7.1838 tog han sin afsked. Han var da 73 år og havde været præst i næsten 37 år.

Anne Hansdatter Bjerregaard og Peter Hansen Birch bliver viet i Hjerminde kirke. Om vielsen skriver Hans Bjerregaard i kirkebogen:

"23.4.1802 blev af mig viet min hos mig hidtil værende Søster Anne Bjerregaard og præsten Peter Birch her i Hjerminde Kirke og med foregående Lysning fra Prædikestolen-----?".

Den søn, der nævnes i S. V. Wibergs "Alm. Dansk Præstehistorie", har det ikke været muligt at finde oplysninger om. Det er muligt, at det drejer sig om en plejesøn, og at denne er den Hans Bejerholm, der efter sin fars død fik ophold hos sin mors søskende i Hjerminde præstegård.

Hans Bejerholm (nr. 13) er i 1802 10 år gammel, og det er rimeligt at formode, at man har ment det bedst for drengen, at han fulgte med mosteren til hendes nye hjem, i stedet for at opholde sig i præstegården hos sin onkel, der var ugift og en travlt optaget mand.

Efter præstegerningens afslutning fik Peter Hansen Birch og Anne Hansdatter Bjerregaard -sammen med datteren Julie Elise- ophold hos datteren Hansine Eleonora Christine og hendes mand Rasmus Bay, der ejede Sødal ved Viborg -se nr.25-. Peter Hansen Birch og hans hustru Anne er da over 70 år gamle, og 3 år efter er de begge døde.

Ribe Stiftstidende, Tirsdag den 26.11.1839.

Det har behaget det alvise Forsyn ved en rolig og blid Død den 19 dennes at bortkalde fra mig og vore 2de Døtre min ufor-glemmelige og ejegode Kone Ane, født Bjerregaard, efter 6 Dages Sygeleje, formedelst en hæftig Brystbetændelse, i hendes Alders 71 Aar. Hun var mig en retskaffen Ægtemage i 38 Aar. Vor Herre i Himmelen belønne hende derfor! Dette smertelige Dødsfald anmeldes herved for fraværende Slægt og Venner, frabedende mig al Bevidnelse om samme, som ikkun vil forøge min Sorg.

Sødal pr. Viborg, den 2ode November 1839

Birch

Forhenværende Sognepræst i Wedersøe

Viborg Stiftstidende, Lørdag den 5.6.1841.

Efter 9 Maaneders Sygdom og en i sidste 8 Dage overhaandtagende Brystsvaghed, omskiftede min Svigerfader, Pastor Emeritus Birch, 77 Aar gl. Tiden med Evigheden, ved en blid og rolig Død, i Dag Eftermiddag her paa Gaarden. Dette Dødsfald bekendtgøres fraværende Slægt og Venner sørgeligst ved undertegnede..

H.Bay
f. Birch

J. Birch

Bay

Pastor Birch døde den 2.6.1841.

Pastor *Birch* i *Vedersø* var grumme knap og gjerrig. Når konfirmanterne kom, blev de først vist ind i et bitte kammer ved siden af svinehuset, og det traf en gang, at et af svinene stak hovedet ind til dem gennem lervæggen. Når så præsten var kommen op, og der var bleven gjort rent, kom de ind i den stue, hvor han læste med dem. Der i samme stue sad også hans kvindfolk og piger og spandt under hans overhøring med dem. Det var jo for at spare på ildebrændselet. Hörning.

Da *Jæger* kom som præst til *Vedersø*, opholdt den gamle afskedigede pastor *Birch* sig der endnu. Han var en aparte gammel fyr, meget rig og meget nøjeregnende. Han havde en datter, som han absolut vilde pånøede *Jæger*, og det hjalp ikke, at denne afslog det en gang og gav den gode grund, at han allerede var forlovet. *Birch* blev ved og sagde, at en forlovelse kunde hæves; han vilde så for det første kvitte indløsningssummen, og siden skulde der falde mere af. Men *Jæger* holdt ørerne stive. Så var *Birch* ikke lemfældig mere, og nu gjaldt det om at få den størst mulige fordel ud af den nye præst. *Birch* solgte ham adskilligt, deriblandt nogle tallerkener, og klogelig beregnede han sig for de klinkede 1 skilling for hver klinkning foruden den oprindelige indkjøbspris. Da *Birch* endelig havde fået sine sager pakket på en vogn og skulde af sted, gik han nok en gang gennem huset og fandt da ved at afsøge det grundig en sennepskrukke og et par medicinflasker, som han mindelig bad *Jæger* om at købe, da han nu ikke kunde få det pakket ned. Jomfru *Birch* blev aldrig gift, men døde næsten sindssyg i *Æbeltoft* som meget gammel pige.

P. C. Chr., Knebel.

Navn:	<i>Peder Hansen Bjerregaard</i>			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	<i>26.8.1770, Gentofte k.</i>			
Stilling:	<i>Skipper, spækhøker</i>			
Dødsdag -år og sted:	<i>2.3.1836, Ude Sundby ved Frederikssund</i>			
Begravelsesdag -år og sted:	<i>9.3.1836, Ude Sundby</i>			
Placering i slægten:	<i>9 (9/9)</i>			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
<i>Hans Jensen Bjerregaard</i>	<i>8.8.1728</i>	<i>30.7.1781</i>	<i>G</i>	<i>7-46</i>
<i>Ellen Jacobsdatter</i>	<i>12.11.1730</i>	<i>5.5.1808</i>	<i>Ga</i>	<i>7,18,39</i>
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	<i>6.3.1802, Viskum k., Sønderlyng hrd.</i>			
Navn:	<i>Johanne Marie Schou</i>			
Fødselsdag -år og sted:	<i>3.1783, -D.E.Rugaard-</i>			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted	<i>11.12.1831, -D.E.Rugaard-</i>			
Begravelsesdag -år og sted:	<i>17.12.1831, Ude Sundby</i>			
Placering i slægten:	<i>9a</i>			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
BØRN				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
<i>Barnløse</i>				

De få oplysninger det er lykkedes at finde om Peder Hansen Bjerregaard er, at han

20.8.1820 blev borger i Frederikssund, og at

F. T. 1834 oplyser, at han er 65 år, enkemand, skibskaptajn og spækhøker.

Om Johanne Marie Schou vides kun, at hun var fra København, at hendes far var bødker og at hun ved vielsen i 1802 opholdt sig på "Viskum".

Ejeren af "Viskum" var justitsråd Hans Juul, der var gift med Peder Hansen Bjerregaards søster Else. -se nr. 3-.

ANDEN GENERATION

10 – 26

Efterkommere efter Hans Jensen Bjerregaard og Ellen Jacobsdatter

10: Christiane Bejerholm 1781-1865	19: Jensine Christine Bjerregaard 1811-1862
11: Inger Sophie Bejerholm 1784-1848	20: Anne Eleonora Bjerregaard 1813-1813
12: Dorte Bejerholm 1786-1870	21: Hans Andreas Bjerregaard 1814-
13: Hans Ulrich Bejerholm 1791-1830	22: Jens Just Bjerregaard 1818-1879
14: Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm 1797-	23: Jacob Jensen Bjerregaard 1820-
15: Hans Jacob Bjerregaard 1798-1812	24: En søn (Plejesøn?) Se side 122
16: Johan Jacob Bjerregaard 1804-1856	25: Hansine Eleonora Christine Birch 1806-1870
17: Peder Jensen Bjerregaard 1807-	26: Julie Birch 1808-1882
18: Hansine Kathrine Bjerregaard 1809-1876	

Navn:	Christiane Bejerholm			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	20.10.1781, Slagelse -Sct Mikkels k.-			
Stilling:	g.m. exam. jur., kaptajn og kompagnichef i hæren			
Dødsdag -år og sted:	13.7.1865, Lysgaard, Lysgaard hrd.			
Begravelsesdag -år og sted:	19.7.1865, Viskum ved Viborg,			
Placering i slægten:	10 (1/5)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Peder Bejerholm	19.1.1749	23.7.1799	4a	63-66
Lene Hansdatter Bjerregaard	1.1.1758	30.4.1834	4	"
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	9.6.1815, Viskum k., Sønderlyng hrd.			
Navn:	Mads Haugaard Gjerulff			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	19.1.1776, Viborg -Sortebrødre k.-			
Dødsdag -år og sted:	28.5.1829, København			
Begravelsesdag -år og sted:	1.6.1829, København -indskr. Vor Frue kbg.-			
Placering i slægten:	10a			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Søren Frederik Gjerulff	7.10.1747	6.3.1813	10a1	130-131
Elisabeth Hornemann Haugaard	4.9.1743	3.12.1778	10a1a	"
BØRN				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Peter Severin Frederik G.	20.3.1816		27	
Christian Leopold Emanuel G.	4.1.1821		28	
Hans Juul G.	4.1.1824	24.5.1869	29	

Viborg købstads historie udg. af Viborg byråd 1940. Bind III, s.807:

Søren Frederik Gierulf, 1781—1804,
fd. paa Kongsberg i Norge 7/10 1747, hvor Faderen var Købmand;
exam. jur. Juli 1770; Prokurator 15/2 1771; virkelig Kancelliraad
17/3 1779; Borgmester, By- og Raadstueskriver samt Stiftsskriver
i Viborg 24/1 1781; Vicelandsdommer i Nørrejylland 4/2 1784; ent-
lediget i Naade fra Borgmesterembedet 25/5 1804; afgaaet med
Vartpenge som Vicelandsdommer 1/4 1805; virkelig Justitsraad
7/8 1807; constitueret som Borgmester i Viborg efter 30/4 1811 og
som Byfoged i Viborg og Herredsfoged i Fjends-Nørlyng Herre-
der; † 6/3 1813 i Viborg, 65 Aar gl. ¹⁾

G. m. 1. 2/10 1772 ²⁾ paa Ullerup Elsebeth Hornemann
Haugaard, døbt 5/7 1752; ³⁾ begr. i Viborg 10/12
1778; ⁴⁾ Datter af Forpagter Haugaard af Kong-
stedlund og Else Margrethe Thøgersdatter Lassen.

G. m. 2. 20/10 1779 i Aarhus ⁵⁾ Dorthe Margrethe Bøggild;
døbt 7/8 1758 i Aarhus; ⁵⁾ † 10/12 1842 i Nykøbing
paa Falster; Datter af Kommerceraad og Købmand
i Aarhus Peter Thyrresen Bøggild og Ane Marie
Kiersgaard.

¹⁾ Domkirken. ²⁾ Galtrup Kirkebog. ³⁾ Kongerslev Kirkebog.

⁴⁾ Graabrødre. ⁵⁾ Frue Kirke. Desuden Danske Prokuratorer.

Mads Haugaard Gjerulffs mor -Elisabeth Hornemann Haugaard- døde 3.12.1778,
og på næste side er der en afskrift af det gravskrift, der kunne læses i Viborg
Stiftstidende nr. 49 i 1778.

Da faderen døde 35 år senere, står der i Viborg Stiftstidende den 8.6.1813
følgende:

Efter nogle Ugers Sygelighed behagede det Gud ved en stil-
le, rolig Død, i Dag d. 6 te Marts at bortkalde til et bedre Liv
min uforglemmelige kære Mand, Justitsraad, By og Raadstueskriver
Gjerulff. Dette for mig efter 34 Aars kærlige Ægteskab og hans ef-
terlevende 7 Børn saa smertelige Dødsfald, undlader jeg ikke her-
ved paa egne og deres vegne sørgeligst at bekendtgøre, frabeden-
de mig al Condolance.

M.Bøggild

Enke efter sal. Justitsraad Gjerulff

Stedmoderen -Margrethe Bøggild- døde 29 år senere, den 10.12.1842, og om det-
te dødsfald kan der læses i Berlingske Tidende 1842, nr. 334.

Gravskrift

Herunder gemmes

Støvet

af den

I Livet dydige, men nu i Døden salige

Mad. Elisabeth Hornemann Haugaard

Født paa Birkelse

Den 4de September 1743

Af

Faderen Hr. Mads Haugaard

og

Moderen Amalia Margrethe Jessen

nu Enke-Frue

Af

Sal. Ober. Krigs-Commissaier Clausen

Hun blev forenet i Ægteskab

den 2den Oktober 1772

med

velædle

Hr. Oberrets Procurator Søren Gierulf

som i hende begræder en kierlig Ægtefælle

der efter kort forening

Forlod ham den 3die December 1778

Da hun havde glædet ham

med en eneste Søn

Som i en Alder af 3 Aar

ikke endnu føler

Tabet

af en øm Moder

Hvilken han alt for tidlig mistede

† † †

Et redeligt Sind var hendes Ære

En elsket Mands Graad

Og en kærlig Moders Taarer

hendes Lovtaler

A.Falk-Jensen og H.Hjorth-Nielsen:
"CANDIDATI OG EXAMINATI JURIS 1736 - 1936"

Gierulff, Mads (i Distinktionsprotokollen Mathias) Haugaard, fremstillet 19. Jan. 1776 i Viborg (Sortebrødre), d. 28. Maj 1829 i Kbh. (Frue), S. af *Søren Frederik G.* (se d.). ~ 1° 21. Aug. 1805 i Viborg (Graabrødre) *Anne Marie Elisabeth Bregendahl*, døbt 6. Okt. 1778 i Aarhus (Frue), d. 26. Maj 1814 i Viborg (Dom), D. af Ejer af Aarhus Mølle *Jacob B.* og *Marie Bøgild*. ~ 2° 9. Juni 1815 i Viskum *Christiane Bejerholm*, døbt 20. Okt. 1781 i Slagelse (Mikkels), d. 13. Juni 1865 i Lysgaard (ogsaa indført i Viskum Kbg., men med Dato 13. Juli), D. af *Peder B.* og *Lene*. — 16. Sep. 1789 Kostkadet, 2. Nov. 1793 Afsk., 21. Okt. 1797 exam. jur. (ej ubekv., temm. vel); opholdt sig 1801 paa Østergaard i Tulstrup Sogn, 1806-15 Ejer af Maren Mølle, Mariager Landsogn, 3. Juli 1802 Premierløjtnant i 1. østre jyske Landeværnsrgmt., forsat til 2. jyske Infanterirgmt.s annek. Batl., oprettede 15. Feb. 1808, 19. Jan. 1809 Kaptajn og Kompagnichef ved Regimentets 4. Batl., 9. Nov. s. A. Afsked.

Viborg Stiftstidende, Lørdag den 28.5.1814.

Igaar Formiddags Kl. 9 1/2 behagede det Forsynet at bortkalde fra mig, min inderlig elskede Kone Ane Marie Elisabeth Bregendahl i en haard Barselseng; hvilket smertelige Tab bekendtgøres fraværende Slægt og Venner, hvis Deltagelse jeg er forvisset om uden anden bevidnelse.

Viborg d. 27 Maj 1814 M. H. Gjerulff

Berlingske Tidende, Onsdag den 10.6.1829.

Den 28 de Maj hensov min uforglemmelige Mand, afskediget Kaptajn M. H. Gjerulff i en Alder af 53 og 1/2 Aar, efter 11 Maaneders Svaghed og 9 Dages Sengeleje. Enhver som kendte den redelige og retskafne vil vist føle mit og mine 3 uopdragne Sønners smertelige Tab.

Christiane Gjerulff
født Bejerholm

Efter Mads Haugaard Gjerulffs død fik hans enke Christiane Bejerholm -sammen med sin søn Christian Leopold Emanuel- ophold på "Viskum" v. Viborg, hvis ejer var gift med hendes moster Else -nr. 3-. Hvornår de kom til "Viskum" vides ikke, men i

F. T. 1834, bind 114, Viskum, s. 395 - 404 oplyses blandt andet:

Hans Juul..... 72 Aar, gift
Else Bjerregaard.... 78 " , hans Kone
Christiane Gjerulff. 51 " , Enke
Christian..... 13 " , hendes Søn

F. T. 1840, bind 121, Viskum, s. 201 - 212 oplyser blandt andet:

Else Juul..... 85 Aar, Enke
Christiane Gjerulff. 57 " , Enke
Peter Gjerulff..... 24 " , Forpagter på Viskum
(Peter Gjerulff var Christiane Gjerulffs ældste søn -se nr.27-)

Christiane Bejerholm var enke i 36 år og døde i Lysgaard, der ligger ca. 8 km. Nordvest for Kjellerup. Hun blev begravet i Viskum -efter at den kirkelige handling havde fundet sted i Lysgaard kirke.

Vedrørende oplysningerne om Mads Haugaard Gjerulffs mor Elisabeth Hornemann Haugaards fødsel den 4.9.1743 -og dåb den 5.7.1752.

10.12.1778 blev hun begravet fra Gråbrødre kirke i Viborg, og i kirkebogen står der, at hun blev 35 år.

17.12.1778 blev det før omtalte gravskrift bragt i Viborg Stiftstidende, og som det kan læses i afskriften, står der, at hendes navn var Elisabeth, og at hun blev født den 4.9.1743.

Det er ikke lykkedes at finde hendes dåb omkring denne dato.

1752 står der i Kongerslev kirkebog blandt andet:

5te Juli lod Monseigneur Haugaard. Forpagter til Kongstedlund hans Datter fremstille i Guds Hus. Hun var hjemmedøbt og kaldet Elsebeth Hornemann.

Det kan ikke udelukkes, at Elisabeth og Elsebeth er navne på 2 søstre -og ikke navne på én og samme person.

Navn:	<i>Inger Sophie Bejerholm</i>			
Fødselsdag -år og sted				
Dåbsdag -år og sted:	<i>2.4.1784, Slagelse -Sct.Mikkels k.</i>			
Stilling:	<i>g.m. vexamægler, literat</i>			
Dødsdag -år og sted:	<i>17.6.1848, Aarhus</i>			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	<i>11 (2/5)</i>			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
<i>Peder Bejerholm</i>	<i>19.1.1749</i>	<i>23.7.1799</i>	<i>4a</i>	<i>63-66</i>
<i>Lene Hansdatter Bjerregaard</i>	<i>1.1.1758</i>	<i>30.4.1834</i>	<i>4</i>	<i>"</i>
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	<i>1807, -D.E.Rugaard-</i>			
Navn:	<i>Philip Wallich</i>			
Fødselsdag -år og sted:	<i>4.8.1774, København</i>			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:	<i>26.10.1856, Aarhus -Mosaisk kgd.-</i>			
Begravelsesdag -år og sted:	<i>1856, Aarhus -Mosaisk kgd.-</i>			
Placering i slægten:	<i>11a</i>			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Lazarus Wolf Wallich</i>		<i>25.2.1822</i>	<i>11a1</i>	<i>136</i>
<i>Esperance Wessely</i>		<i>27.2.1825</i>	<i>11a1a</i>	<i>"</i>
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Barnløse</i>				

Inger Sofie Bejerholm [f. $27\frac{1}{3}$ 1784 + $17\frac{1}{6}$ 1848]; * 1807 med Philip Wallich [f. i Rbh. 1773 + $26\frac{1}{10}$ 1856, 83 Aar gl., i Aarhus som forhen Begelmægler i Rbh. og senere Literatør]. Ingen Børn.

Udover D.E.Rugaards oplysninger, vides det, at Inger Sophie Bejerholm tilbragte sin barndom dels i Slagelse, dels i Lindebjerg i Lyngs sogn. (Se herredskort hos nr. 4)

Ved folketællingen 1801 opholdt hun sig hos sin morbror, der boede i Nyhavn nr. 28, -se nr. 5-.

Ikke langt fra denne adresse -i Store Købmagergade nr.14-15- boede på samme tid Philip Wallich's forældre.

I Mosaisk Trossamfunds kirkebog, sogn nr. 710-0, side 40, er der en skrivelse, hvori Philip Wallich -ifølge kgl. allernaadigste Reskript af 29de Maj 1810- vedkender, at han er født den 4de Aug. 1774.

Skrivelsen har Philip Wallich underskrevet den 22de Dec. 1814, og den ene af de to vidner, der bekræfter hans oplysninger, er hans far L.W.Wallich.

*Erslew, Ths.: Almindeligt forfatterleksikon for
Kongeriget Danmark med bilande 1814-40 m.
supplement 1840-53. Nytryk m. register
1956.*

Bind III, side 456-457.

Wallich (Philip), Mægler.

Forb Cobham, eller Voldharderne. Historisk Roman af G. Vog. 1.-3. Deel. Oversat. Rbh. 1826.

Smanskfortællinger af Washington Irving. Overs. 1. Deel. Rbh. 1826.

Gottfred Crayons Elisebog. Af Washington Irving. Overs. 1.-2. Deel. Rbh. 1827, (L. T. 1827, S. 220-24).

En Reiseselskabs Fortællinger af Washington Irving. Oversat. 1.-2. Bd. Rbh. 1827-28. („Ny Tidsalder“ 1827, S. 309-12; L. T. 1828, Nr. 18).

Ustadighed og Kjærlighed, Lydspil i 4 Acter, oversat af det Franske. Rbh. 1828.

Bracebridges-Park eller Charactererne, af Washington Irving. Oversat. 1.-2. Bd. Rbh. 1829.

Vor Nutid, eller historisk Oversigt af de mærkværdigste Begivenheder fra 1789-1830. Oversat. 1.-8. Hefte. Rbh. 1829-31.

Zesulterne i deres sande Tilfælde. Overs. Rbh. 1830.

Ultrare Arbejder og mærkelige Breve af Napoleon, ligesom nogle af hans Domme over vigtige Begivenheder i hans Liv, tilligemed den kongelige spanske Families meget interessante Skrivelser, hvilke give Oplysning om Spaniens mærkværdige Dynastie-Tilfælde i Aaret 1808. Til Guldstændiggjørelse af vor Nutids Historie. Oversat. Rbh. 1831.

Præbrædt, den russiske Politiske. En Tilbedelse, af August Cuvier. Oversat. Rbh. 1833.

Bind VI, side 534.

*Wallich (Philip), forhen Verelmægler i Kbhvn, siden Literat. † i Aarhus i Novbr. 1856, 83 Aar. — * 1807 Sophie Beierholm († i Aarhus 17 1848, 64 A. gl.).

Det Nutid 3c. fra 1789-1831. Bearbejdet efter de fortrinligste franske, engelske og tyske Værker af en fordoms Officier i den keiserl. franske Armee. Overs. 1. & 2. Hæfte. 1829-31. (Med sæls Titelslad: Det Tidts Historie, eller en kort Fortælling af alle mærkbare Begivenheder i den nyere Tid. Bearbejdet efter de fortrinligste Hilder. Oversat. 1ste Bind. Kbh. 1831).

Dagbog af Generaloberst Kong Ludvig XVI.'s Fangenskab i Temple, tilfældig med dennes sidste Levetimer af Edgeworth v. Tirimont, og en Fortælling af de i Temple forefaldne Begivenheder af Madame Kongens Datter. Oversat. Kbh. 1830. 140 S. 8.

*Margolinsky, Jul.: Jødiske Dødsfald i Danmark
1693-1976*

Mosaik Nordre Kirkegård i København,

side 192:

Esperance, f.Wessely, g.m.Lazarus, død 27.2.1825, gravsted E-10-1.

Side 193:

Lazarus Wallich, vekselerer, død 25.2.1822, gravsted E-10-2.

Mosaik Kirkegård i Aarhus,

side 561:

Philip Wallich, literat, død 26.10.1856.

I bogen er der ikke givet oplysninger om, på hvilken dag de pågældende blev begravet.

Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvor Inger Sophie Bejerholm er begravet.

Navn:	<i>Dorthe Bejerholm</i>			
Fødselsdag -år og sted				
Dåbsdag -år og sted:	<i>19.5.1786, Slagelse -Sct.Mikkels k.-</i>			
Stilling:	<i>g.m. bogholder</i>			
Dødsdag -år og sted:	<i>1870, -D.E.Rugaard-</i>			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	<i>12 (3/5)</i>			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
<i>Peder Bejerholm</i>	<i>19.1.1749</i>	<i>23.7.1799</i>	<i>4a</i>	<i>63-66</i>
<i>Lene Hansdatter Bjerregaard</i>	<i>1.1.1758</i>	<i>30.4.1834</i>	<i>4</i>	<i>"</i>
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	<i>3.5.1809, København -Vor Frue k.-</i>			
Navn:	<i>Ernst Anton Ehrhardt</i>			
Fødselsdag -år og sted:	<i>1781, København</i>			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:	<i>5.11.1830, Kindertofte, Slagelse hrd.</i>			
Begravelsesdag -år og sted:	<i>12.11.1830, Kindertofte</i>			
Placering i slægten:	<i>12a</i>			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Frantz Engelbert Ehrhardt</i>		<i>28.4.1800</i>	<i>12a1</i>	<i>138</i>
<i>Sophie Elisabeth Borchorst</i>		<i>27.7.1794</i>	<i>12a1a</i>	<i>"</i>
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Thora E.</i>	<i>2.2.1810</i>		<i>30</i>	
<i>Emma Sophie E.</i>	<i>19.5.1811</i>		<i>31</i>	
<i>Cathinka E.</i>			<i>32</i>	

Da Dorthe Bejerholm og hendes 4 søskende i 1799 mistede deres far Peder Bejerholm -se nr. 4- fik hun og den yngre bror Hans Ulrik ophold hos deres mors bror Hans Bjerregaard -nr. 7- i Hjerminde præstegaard, hvilket kan ses i

Folketælling 1801,
Hjerminde By:.... Hans Bjerregaard 34 Aar ug.

Anne Bjerregaard	29	"	"	Hans Søster.
Dorthe Bejerholm	14	"		Søsterdatter.
Hans Bejerholm	9	"		Søstersøn.

Det kan også nævnes, at mosteren Anne var fadder, ved Dorthe Bejerholms dåb i 1786, så også af den grund, har det været naturligt, at hun fik ophold i præstegården.

Om Ernst Anton Ehrhardt vides at han var søn af sekretær Franz Engelbert Ehrhardt, og om ham står der i

H. Ehrencron-Müller: Forfatterlexicon for Danmark, Norge og Island
indtil 1814, I-XII, 1924-35:

Ehrhart, Frantz Engelbert, er f. i Tyskland c. 1788. Han var først Skriver, blev 1788 Fuldmægtig og senere Kontorchef i Økonomi og Kommercekollegiet. † som Sekretær ^{28/4} 1800.

Han ægtede Sophie Elisabeth Borchhorst (f. c. 1746, † ^{21/7} 1794).

Rahbøks Erlindringer. I. p. 390. — Erslew. Suppl. II. p. 782.

Han udgav med Chr. H. Pram: Efterretninger om den inden- og udenlandske Handel, Skibsfart, Fabrique- og Manufactur-Væsen som og om Agerdyrkningen og Oeconomien i Almindelighed. 1.—6. Aarg. Kbh. 1782—87. Derefter udgav han alene; Handels-Tidender og andre især indenlandske Efterretninger. 7. Aarg. Kbh. 1788. (Den fortsattes derefter af andre, jfr. Bibl. Dan. II. p. 214, hvor Notitsen om hans Død dog maa være urigtig).

Ernst Anton Ehrhardt voksede op i København, hvor familien også findes i

Folketælling 1787,
Adelgade 306:... Frantz Engelbert Ehrhardt... 48 Aar gift Sekretær
Sophie Elisabeth Borchhorst.. 41 " hans Kone
Bl. børnene er .. Ernst Anton Ehrhardt..... 6 "

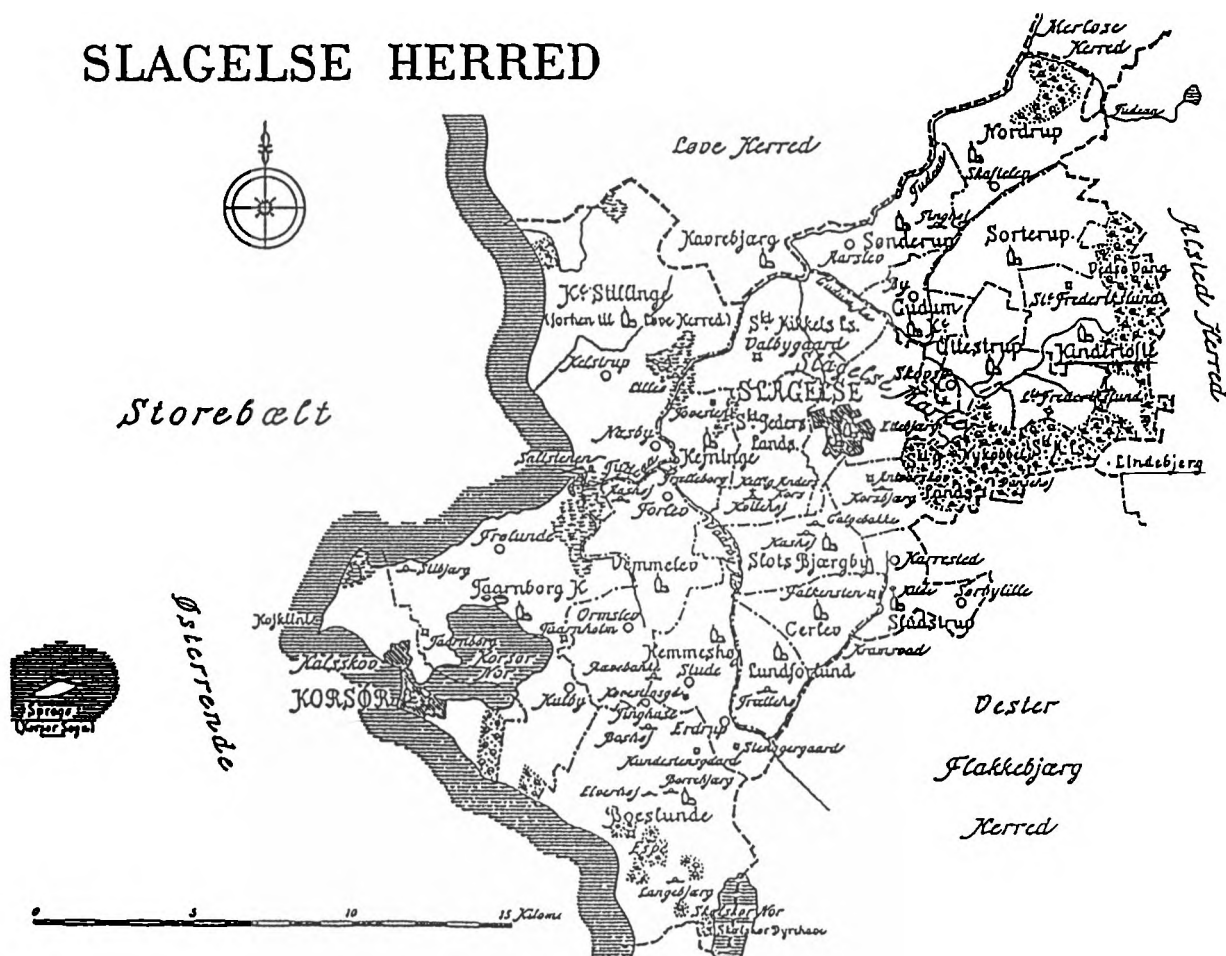
Ved moderen Sophie Elisabeth Borchhorsts død i 1794 -Ernst Anton er da 13 år- boede familien i Østergade nr. 9.

Da Ernst Anton Ehrhardt selv stiftede familie, boede den ved de 2 ældste børns fødsel i Ny Kongensgade nr. 224, men hvor familien boede, da deres yngste barn blev født, har det ikke været muligt at finde oplysninger om.

Det vides. at familien en tid boede i Vejle, også at han en tid var bogholder på Kysten af Guinea, men ikke hvornår, heller ikke, om han havde familien med.

Det vides, at familien før 1830 kom til at bo i "Spaanebrohuset" i Kindertofte, kun få km. nord for Lindebjerg, hvor Dorthe Bejerholms mor boede, og få km. øst for Slagelse, hvor hun selv blev født og tilbragte sin barndom.

SLAGELSE HERRED

5.11.1830, da Ernst Anton Ehrhardt er 49 år, dør han i "Spaanebrohuset". Dorthe Bejerholm averterer dødsfaldet i Berlingske Tidende, hvor der kan læses om det i nr. 188.

Det har ikke været muligt at finde oplysninger om Dorthe Bejerholms liv efter mandens død bortset fra, at hun i 1834 boede i Skindergade nr. 8.

Navn:	Hans Ulrich Bejerholm			
Fødselsdag -år og sted				
Dåbsdag -år og sted:	2.10.1791, Lyngø k., Alsted hrd.			
Stilling:				
Dødsdag -år og sted:	1830, Vestindien, -D.E.Rugaard-			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	13 (4/5)			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
Peder Bejerholm	19.1.1749	23.7.1799	4a	63-66
Lene Hansdatter Bjerregaard	1.1.1758	30.4.1834	4	"
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:				
Navn:				
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:				
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side

De fleste af -de iøvrigt få- oplysninger, der findes om Hans Ulrich Bejerholm skyldes D. E. Rugaards bog "Fremragende danske Bønder" hvori han i sit "Slægtregister over Familien Bjerregaard" skriver, at Hans Ulrich Bejerholm blev født den 29.4.1791, at han var gift med en engelsk kvinde, at ægteskabet var barnløst -og at han døde 1830 i Vestindien.

Udover disse oplysninger vides det, at Hans Ulrich Bejerholm -efter sin fars død i 1799- fik ophold hos sin morbror i Hjermind præstegaard, og denne oplysning er hentet i

Folketælling 1801,
Hjermind By:..... Hans Bjerregaard 34 Aar ug.

Anne Bjerregaard	29	" "	Hans søster.
Dorthe Bejerholm	14	" "	Søsterdatter.
Hans Bejerholm	9	" "	Søstersøn.

Navn:	<i>Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm</i>			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	<i>29.10.1797, Lynge k., Alsted hrd.</i>			
Stilling:	<i>Gårdejer</i>			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	<i>14 (5/5)</i>			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
<i>Peder Bejerholm</i>	<i>19.1.1749</i>	<i>23.7.1799</i>	<i>4a</i>	<i>63-66</i>
<i>Lene Hansdatter Bjerregaard</i>	<i>1.1.1758</i>	<i>30.4.1834</i>	<i>4</i>	<i>"</i>
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:				
Navn:	<i>Marie Elsi Berntine Struve</i>			
Fødselsdag -år og sted:	<i>12.11.1816, København, -D.E.Rugaard-</i>			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	<i>14a</i>			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Helene Elsemine B.</i>	<i>23.6.1841</i>		<i>33</i>	
<i>Juliane Petrine B.</i>	<i>26.12.1844</i>		<i>34</i>	
<i>Peter B.</i>	<i>7.2.1847</i>		<i>35</i>	
<i>Hans B.</i>	<i>2.9.1849</i>		<i>36</i>	
<i>Sofie B</i>	<i>15.5.1855</i>		<i>37</i>	
<i>Hanne B.</i>	<i>6.8.1858</i>		<i>38</i>	

Om Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm oplyser D. E. Rugaard i sit "Slægtregister over Familien Bjerregaard" følgende:

Jakob Bejerholm, Gdejer i Lindebjerg [f. 22/10 1797, lever i Juni 1871]; * 1) 1/10 1827 m. Juliane Kjelsen [f. 1807 + 4/1 1831], Datter af Gdejer Kjelsen paa Sømbgaard ved Mingsted; 2) m. Marie Struve [f. 12/11 1816 i Kbhv.]. Af sidste Ægteskab 5 Børn:

De øvrige oplysninger om ham og hans familie er fra Folketællingerne i 1801 - 1850 i Lyngs sgn., Alsted Hrd., Sorø amt.

Folketælling 1801,
Lindebjerg Lene Bejerholm 43 Aar Madmor Enke
 Jacob Bejerholm 4 " Søn

Folketælling 1834,
Lindebjerg Jacob Bejerholm 37 Aar Gaardmand

Folketælling 1840,
Lindebjerg Jacob Bejerholm..... 43 Aar Gaardmand
 Marie Elsi Berntine Struve 24 " hans Kone

Folketælling 1845,
Lindebjerg Ved denne folketælling findes Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm ikke i Lyngs Sogn, men deres 2 børn bor hos Kirsten Jørgensdatter. Folketællingen oplyser om børnene:

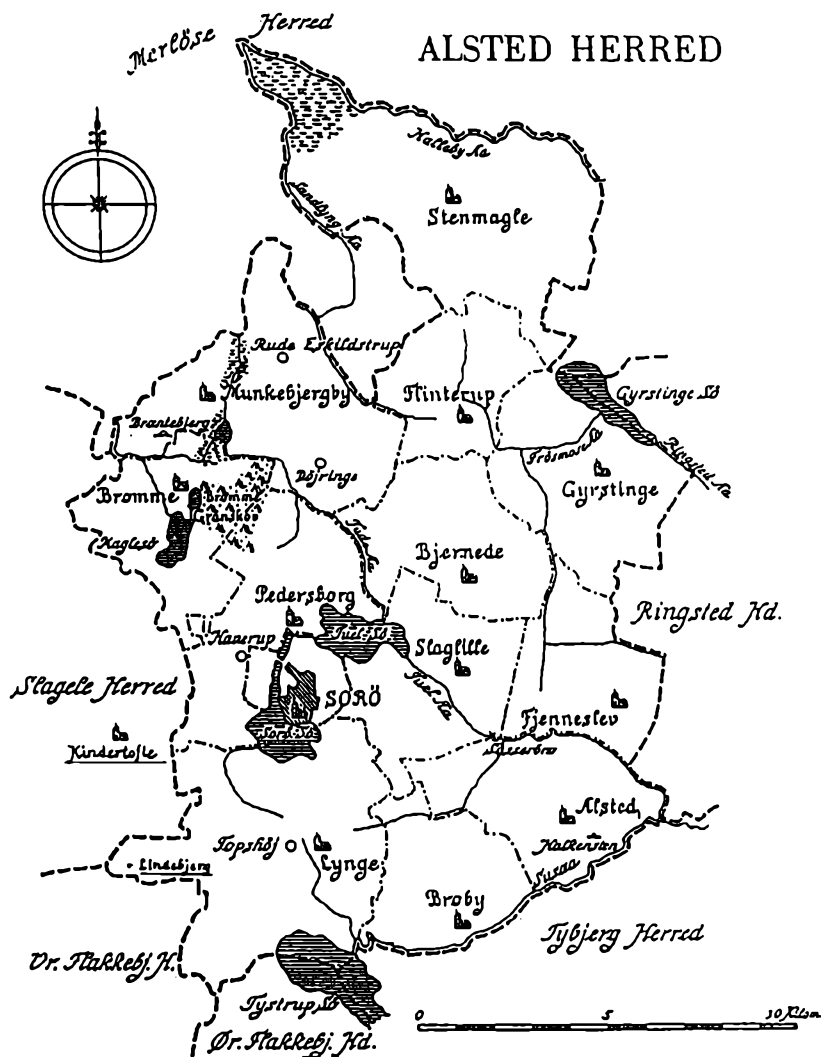
 Helene Bejerholm..... 4 Aar Gaardmand Jacob Bejer-
 Juliane Petrine Bejerholm 1 " holms Børn

Folketælling 1850,
Lindebjerg Jacob Bejerholm 53 Aar F.i Lyngs Gaardmand Husfader
 Marie Struve 34 " " " Kbhvn. Hans Kone
 Helene Bejerholm 9 " " " Lyngs
 Peder Bejerholm 3 " " " " } Hans Børn
 Hans Bejerholm 1 " " " " }

 Maren Hansdtt. 34 " ug. } Tjenestefolk
 Claus Pedersen 25 " " }

Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm var kun 1 år og 10 mdr. gammel, da hans far døde, og han var den eneste af de 5 børn, som moderen beholdt hos sig.

Om han også tilbragte ungdomsårene i Lindebjerg vides ikke, men fra folketællingerne vides, at han var gårdmand dér ved tællingen i 1834. Han blev således gårdmand i samme landsby, hvor også hans mor boede og kun få km. syd for Kindertofte, hvor hans søster Dorthe -nr. 12- boede.

Der er ikke gjort forsøg på at finde yderligere oplysninger om Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm. Derimod er der gjort forsøg på at finde oplysninger om hans kone Marie Elsi Berntine Struve og hendes forældre, med dette er ikke lykkedes.

Navn:	Hans Jacob Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	8.4.1798, København			
Dåbsdag -år og sted:	4.5.1798, København -Sct. Nicolai k.-			
Stilling:				
Dødsdag -år og sted:	4.12.1812, Viborg, -D.E.Rugaard-			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	15 (1/3)			
FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Jacob Hansen Bjerregaard	31.5.1760	24.3.1812	5	67-69
Johanne Morthorst	10.3.1781	2.4.1807	5a	"

Blandt de personer der -ved folketællingen 1801- opholdt sig på hovedgården Viskum, var Hans Jacob Bjerregaard, der da var 3 år gammel. Hans fars søster Else var gift med Viskums ejer Hans Juul. -se nr. 3-

D. E. Rugaard skriver i sit "Slægtregister over Familien Bjerregaard", at Hans Jacob Bjerregaard var elev på latinskolen i Viborg og druknede under skøjteløb på søen der.

Det har ikke været muligt at finde oplysninger om denne ulykke, -og det har heller ikke været muligt at finde hans navn i Viskum kirkebog.

Navn:	Johan Jacob Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	25.6.1804, København			
Dåbsdag -år og sted:	16.7.1804, København -Sct. Nicolai k.-			
Stilling:	exam.jur., godsejer, kommissionær			
Dødsdag -år og sted:	13.4.1856, Horsens			
Begravelsesdag -år og sted:	19.4.1856, Horsens -indskr. Vor frelsers kbg.-			
Placering i slægten:	16 (2/3)			
FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Jacob Hansen Bjerregaard	31.5.1760	24.3.1812	5	67-69
Johanne Morthorst	10.3.1781	2.4.1807	5a	"
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	2.6.1831, Viby k. ved Aarhus			
Navn:	Johanne Arentine Petrea Haar			
Fødselsdag -år og sted:	1.6.1803, Ring, Tyrsting hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	25.7.1803, Ring k.			
Dødsdag -år og sted:	15.10.1873, Horsens			
Begravelsesdag -år og sted:	20.10.1873, Horsens -indskr. Klosterkirken-			
Placering i slægten:	16a			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Død	Nr.	Side
Niels Haar	25.9.1772	15.1.1830	16a1	147-148
Ane Margrethe Petersen		2.3.1810	16a1a	"
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Jacob B.	13.8.1831	8.6.1912	39	
Johan Carl Christian B.	8.11.1835	27.8.1888	40	
Niels Peter August B.	28.2.1837	15.10.1896	41	
Johanne Margrethe Kirstine B.	14.3.1840	5.4.1869	42	
Hansine Charlotte B.	17.7.1843	23.3.1858	43	
Rasmine Eleonora Kristine B.	30.10.1845	8.1.1883	44	

Bjerregaard, Johan Jacob, f. 15. Apr. 1802 (Vahl, Hefte 12, S. 15. If. Folketæll. f. i Kbh., Daaben ikke fundet), d. 13. Apr. 1856 i Horsens (Frelser), S. af Rebslagermester. ∞ 2. Juni 1831 i Viby, Ning Hrd., *Johanne Arentine Petra Haar*, f. 1. Juni 1803 i Ring, Tyrsting Hrd., d. 15. Okt. 1873 i Horsens (Frelser), D. af Sognepræst *Niels H.* og *Anna Margrethe Pedersen*. — Kom 8 Aar gl. til sin Faster, Justitsraadinde Juul paa Viskumgaard og lærte Landvæsen, 2. Nov. 1826 exam. jur. (ej ubekv.). Kommissionær i Horsens. Købte 1841 Herregaarden Sødal i Rødding Sogn, Nørlyng Hrd., for 30.000 Rdl. og solgte den Aaret efter for 45.000 Rdl.

Ifølge J. Wahls hefte nr. 12 skulle Johan Jacob Bjerregaard være født den 15.4.1802. Dette må være en fejl. Han blev -som skrevet på slægtsskemaet- født 25.6.1804 og døbt i Sct. Nicolai kirke den 16.7.1804.

At han 8 år gammel kom til sin faster Else (nr. 3) på Viskumgaard (Viskum), kan være sket i forbindelse med hans fars sygdom og død i 1812, -se nr. 5- men det kan ogsaa være sket i forbindelse med den ældre bror Hans Jacobs død samme år, -se nr. 15-.

Herregården Sødal, som Johan Jacob Bjerregaard købte i 1841, havde indtil da, i en årrække, tilhørt Rasmus Bay, -se nr. 25- der var gift med en datter af hans faster Anne (nr. 3).

Om Johanne Arentine Petrea Haar vides, at hendes forældre blev gift i 1799, at hun havde 2 søstre, at hun blev hjemmedøbt den samme dag, hun blev født, og at dåben blev "konfirmeret" i Ring kirke den 25.7.1803.

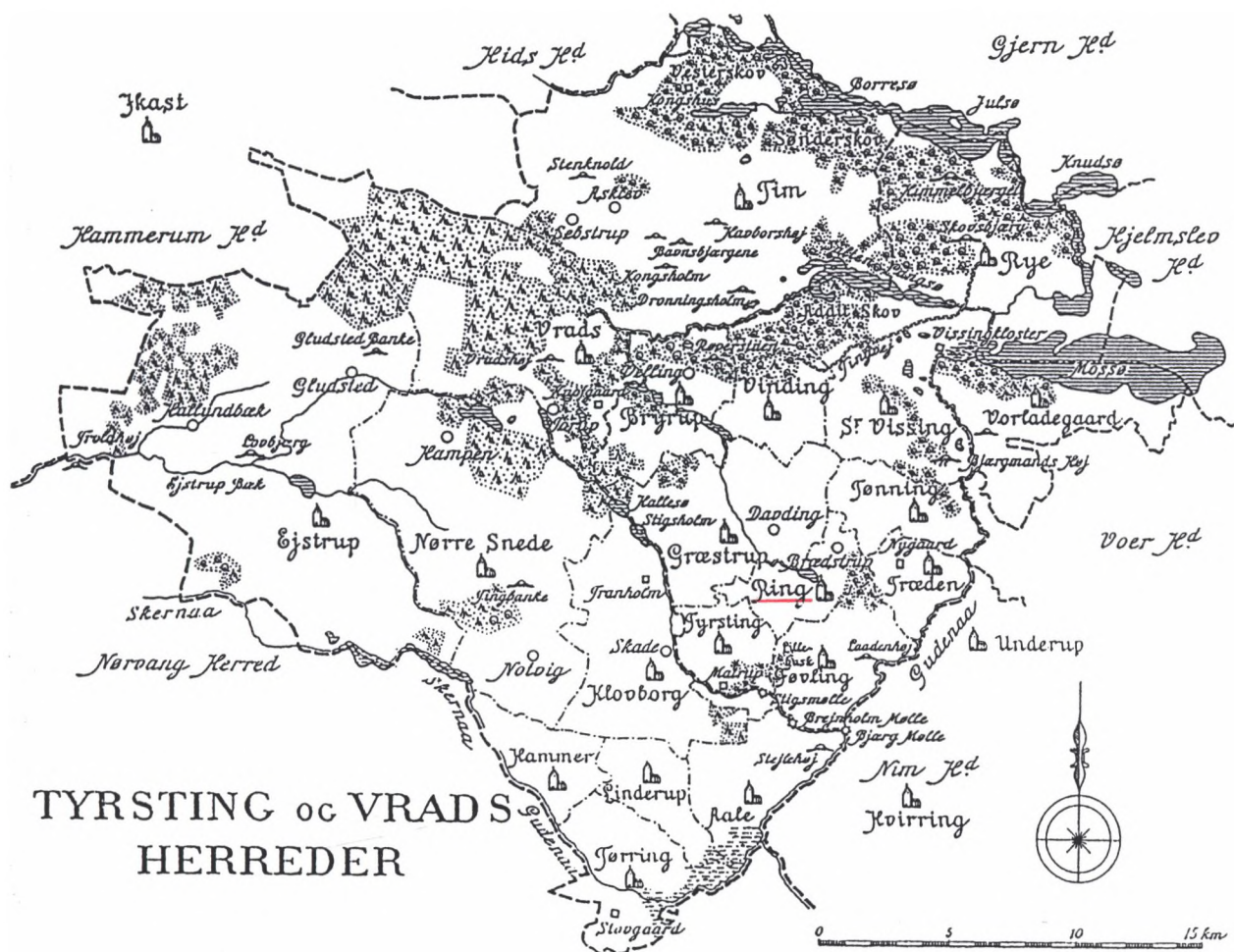
3 måneder før hun blev 7 år, mistede hun sin mor, og om dette stod der i

Aarhus Stiftstidende Onsdag den 7de Marts 1810

Fredagen den 2den Marts berøvede Døden mig min gode og huslige kære Ane Margrethe Haar, fød Petersen, i sit Alders 38 Aar efter 12 Dages Sygdom; Jeg staar nu ene næsten blind, omringet af 3 umyndige Børn, og een i flere Aar sengeliggende Søster. Venner og bekendte skænke dem og mig en medlidende Vemodstaare.

Ring Præstegaard, den 2. Marts 1810

N. Haar

Efter hustruens død flyttede Niels Haar til København, hvor han døde i 1830, og om dødsfaldet stod der i

Aarhus Stiftstidende Fredag den 12te Februar 1830

Med Dagsposten modtog jeg det sørgelige Budskab, at min elskede Broder, Pastor Emeritus N. Haar, ved et Apoplektisk Tilfælde den 15de ds. endte sine Dage i København i sit 58de Aar. Tung var hans Lod i Livet. I Kraftens Alder svækkedes og aftog hans Syn i den Grad, at han maatte søge Entledigelse fra sit Embede; og i samme Aar fristede han den tunge Skæbne, ved Døden at berøves sin trofaste Ægtefælle. Han stod da med 3 smaa Pigebørn alene. Ædle Slægtninge antog sig nu disse Moderløse; og den nedbøjede Fader begav sig til Hovedstaden, ledsaget af - Tro og Haab -. Der opvakte hans ulykkelige Forfatning Deltagelse; og ved formaaende Menneskevenners Anbefaling udvirkedes for ham en saadan Understøttelse, at dog ikke Næringssorger forøgede hans haarde Skæbne. Men Savnet af sit Syn og de dermed forbundne store Ubekvemmeligheder, Fjernheden fra sine elskede Døtre, nedbøjede hans Sind, og afpressede ham saa ofte dybe Sukke, hede Taarer. Dog, han har nu stridt den gode Strid, hans svære Byrde er afvæltet. Han gik til Gud, hvis Ord altid var ledende Stjerne for ham paa hans vildsomme Vej. - Ved med et blødende Hjerter at bekendtgøre dette for min ædle Broders mange Venner i Jylland, beder jeg, at denne Anmeldelse maa anses som tilige sket af hans dybtsørgende 3 døtre.

Knebel Præstegd. den 31te Jan. 1830

H. Haar

Inden Johan Jacob Bjerregaard købte herregården "Sødal", var han i nogle år godsforvalter på "Gammel Estrup", og efter salget af Sødal ejede han i en periode "Herningsholm". Ved sin død i 1856 var han kommissionær i Horsens.

Aarhus Stiftstidende Lørdag den 19de April 1856

*Med dyb Vemod bringer jeg herved fraværende Slægtninge og Venner det Sorgens Budskab, at den alvise Gud Søndag Morgen den 13de April bortkaldte til et bedre Liv min inderlig elskede Mand, mine 6 Børns kærlige Fader, exam. Juris Johan Jacob Bjerregaard 54 Aar gl.
Gud give mig og mine faderløse Børn kræfter og Styrke til at bære dette sørgelige og for os uerstattelige Tab.*

Horsens, den 16de April 1856

*Arentine Bjerregaard
født Haar*

Horsens Avis Tirsdag den 22de April 1856

Med rørt Hjerte bringer jeg saavel de mange, der hædrede min afdøde Mands Jordefærd med deres Nærværelse, som og de ærede Herrer, der beviste mig den villige Opmærksomhed at bære ham til sit sidste Hvilested, min inderligste Tak.

Horsens, den 19de April 1856

*Arentine Bjerregaard
født Haar*

Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvordan livet formede sig for Johanne Arentine Petrea Haar efter hendes mands død, men det vides, at hun resten af sit liv forblev boende i Horsens.

Navn:	<i>Peder Jensen Bjerregaard</i>			
Fødselsdag -år og sted:	<i>1.4.1807, København</i>			
Dåbsdag -år og sted:	<i>7.7.1807, København -Garnisons k.-</i>			
Stilling:	<i>Gårdejer</i>			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	<i>17 (3/3)</i>			
FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Jacob Hansen Bjerregaard</i>	<i>31.5.1760</i>	<i>24.3.1812</i>	<i>5</i>	<i>67-69</i>
<i>Johanne Morthorst</i>	<i>10.3.1781</i>	<i>2.4.1807</i>	<i>5a</i>	<i>"</i>
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	<i>9.11.1827, Alsted k., Alsted hrd.</i>			
Navn:	<i>Karen Jensdatter Silkesen</i>			
Fødselsdag -år og sted:				
Dåbsdag -år og sted:	<i>2.11.1797, Alsted k.</i>			
Dødsdag -år og sted:	<i>31.5.1867, -D.E.Rugaard-</i>			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	<i>17a</i>			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Døbt	Begravet	Nr.	Side
<i>Jens Silkesen</i>		<i>23.7.1827</i>	<i>17a1</i>	<i>151-152</i>
<i>Anne Marie Olsdatter</i>		<i>8.8.1828</i>	<i>17a1a</i>	<i>152</i>
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
<i>Jacob Peter B.</i>	<i>28.9.1828</i>	<i>19.6.1859</i>	<i>45</i>	
<i>Else Marie B.</i>	<i>3.10.1833</i>	<i>25.4.1922</i>	<i>46</i>	

Dagen efter at Peder Jensen Bjerregaards mor blev begravet -se nr. 5-, blev hans dåb "konfirmeret" i Garnisons kirke, hvor der i kirkebogen står, at han var hjemmedøbt af jordemor madam Lund.

D.E.Rugaard "Slægtsregister over Familien Bjerregaard":

Peder Jensen Bjerregaard [f. 1/4 1807]; * m. Karen Sillesen [db. 2/11 1797 † 3 1/5 1867], Datter af Gdejer S. Sillesen i Alsted]. Han var først Gaardsfører i Blumfød ved Næstved, senere Gdejer i Drum og Vorning i Viborg Amt, lever endnu. (1870)

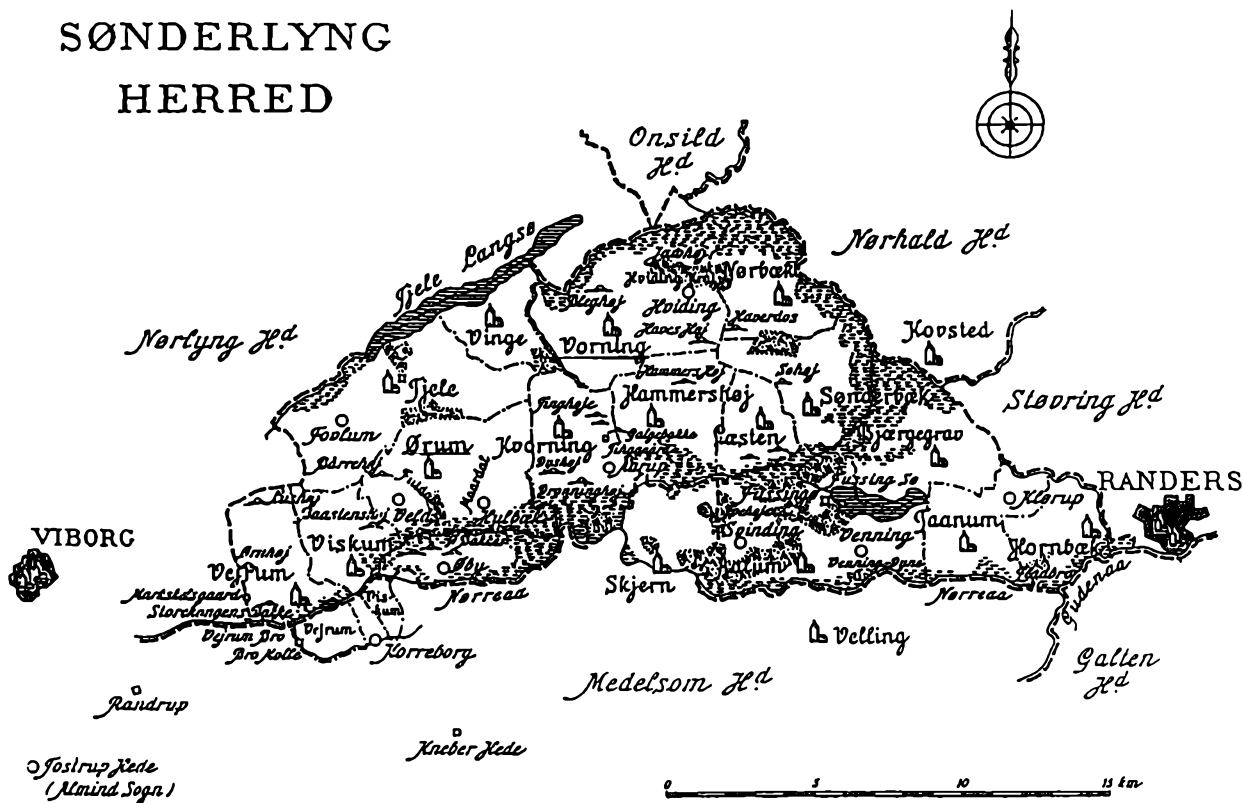
Folketælling 1834,

Drum:.....	Peder Jensen Bjerregaard	27 Aar	Parcelist	
	Karen Jensdatter	37 "	Hans Kone	
	Jacob Peter Bjerregaard	5 "	} Deres Børn	
	Else Marie Bjerregaard	1 "		

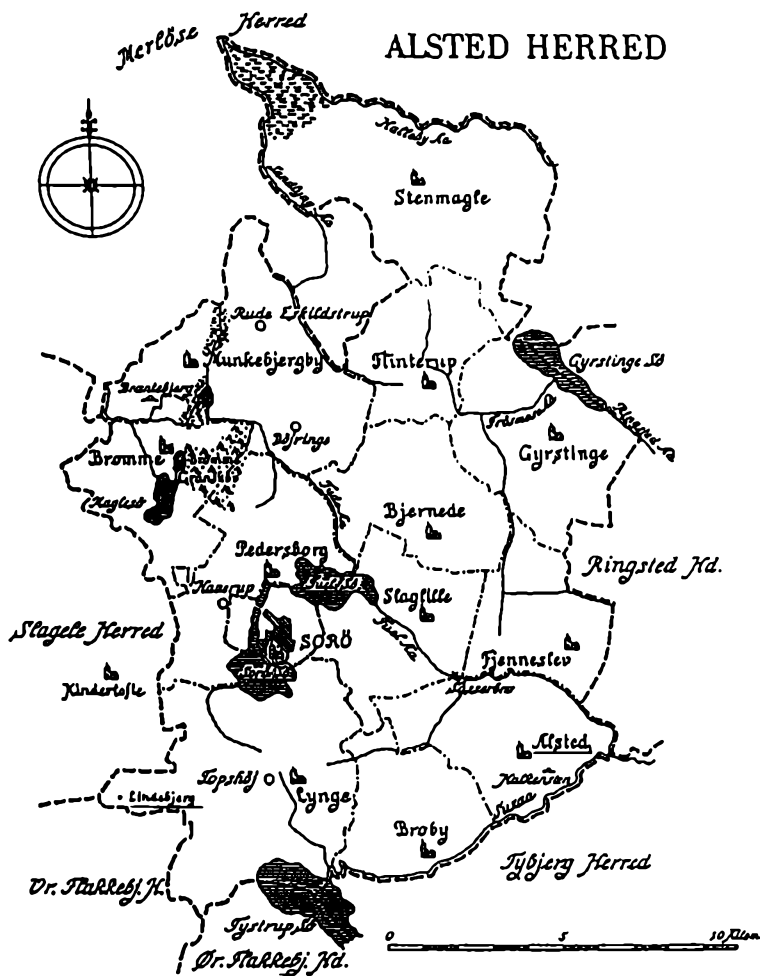
Folketælling 1845,

Drum:.....	Peder Jensen Bjerregaard	38 Aar	Parcelist	F. Københvn.
	Karen Jensdatter	48 "	Hans Kone	" Alsted
	Else Marie Bjerregaard	11 "	Datter	" "

SØNDERLYNG HERRED

Om Karen Jensdatter Silkesen vides, at hendes far var gårdejer og sognefoged i Alsted. Hun tilbragte derfor sin barndom ca. 10 km. øst for Lindebjerg, hvor Peder Jensen Bjerregaards faster Lene (nr. 4) boede.

Folketælling 1801,				
Alsted:.....	Jens Silkesen	42 Aar	Bonde	
	Anne Marie	34 "	Hans Kone	
	Rasmus Jensen	16 "	} Deres Børn	
	Niels Jensen	12 "		
	Søren Jensen	6 "		
	Karen Jensdtt.	4 "		
	Mette Jensdtt.	2 "		

Hvor Peder Jensen Bjerregaard og Karen Jensdatter Silkesen boede, da hun døde, er det ikke lykkedes at finde oplysninger om. Det er heller ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvor -og hvornår- Peder Jensen Bjerregaard døde.

Navn:	Hansine Kathrine Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	23.3.1809, Hjermind, Middelsom hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	12.7.1809, Hjermind k.			
Stilling:	g.m. gårdejer			
Dødsdag -år og sted:	29.3.1876, Hjermind			
Begravelsesdag -år og sted:	6.4.1876, Hjermind			
Placering i slægten:	18 (1/6)			
FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Hansen Bjerregaard	22.2.1766	12.1.1860	7	44-45 70-120
Mette Kathrine Jensdatter Sjørslev	11.1.1778	3.4.1838	7a	70-120
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	20.5.1836, Hjermind k.			
Navn:	Lars Peter Sørensen			
Fødselsdag -åt og sted:	30.1.1812, Fur, Harre hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	12.4.1812, Fur k.			
Dødsdag -år og sted:	8.7.1874, Hjermind			
Begravelsesdag -år og sted:	15.7.1874, Hjermind			
Placering i slægten:	18a			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Ole Sørensen	13.5.1774	31.1.1853	18a1	154
Inger Dorthea Stigaard		1.15.1817	18a1a	154
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Barnløse				

Om Hansine Kathrine Bjerregaards fødsel og dåb står der i Hjerminde kirkebog, at hun blev født den 23.3.1809, at hun den 26.3. blev hjemmedøbt, og at dåben blev "konfirmeret" i kirken den 12.7.1809.

D.E.Rugaard "Slægtsregister over Slægten Bjerregaard":

Hansine Kathrine Bjerregaard [f. 2³/₃ 1808]; * 1836 m.
Gdejer Lars Peter Sørensen i Hjerminde, Søn af den afholdte og
rige Præst Ole Sørensen i Hundstrup [f. 1³/₅ 1774 + 3¹/₁ 1853] og
Inger Dorteia Stigaard fra Thy [† 1827].

D.E.Rugaards oplysning om, at Ole Sørensen blev født 13.5.1774 stemmer ikke overens med S.V.Wibergs personalhistoriske oplysninger i hans danske præstehistorier, hvori der står, at Ole Sørensen blev født 12.5.1775.

Rugaards oplysning må dog anses for at være den rigtige, for efter Ole Sørensens begravelse den 9.2.1853, blev der i Hundstrup kirkebog skrevet at han blev 78 3/4 år gammel.

Derimod er Rugaards oplysning om årstallet for Inger Dorteia Stigaards død ikke rigtig. Det rigtige årstal er 1817.

Viborg Stiftstidende Mandag den 5.5.1817

Det behagede det alvise Forsyn sidste Nat Kl. 12 1/2 ved en rolig og sagte Død, at bortkalde fra mig en trofast og kærlig Ægtefælle og fra mine 7 umyndige Børn den ømmeste Moder Inger Dorteia fød Steegaard, i sit Alders 48 Aar efter 9 Dages Sygeleje. Enhver der kendte hendes Værd, vil deltage i vores uoprettelige Tab, og kun Haabet om en glædelig Samling kan trøste de efterladte.

Fuor Præstegaard den 1 Maj 1817

O. Sørensen

Aalborg Stiftstidenden Onsdag den 2.2.1853

Med Vemod underretter jeg fraværende Slægt og Venner om, at min kære trofaste Mand, Ole Sørensen, Sognepræst for Hundstrup, Østerild og Hjørdemaal Menigheder, i sin Alders 79de Aar, efter faa Ugers svagelighed, ved en blid og rolig Død bortkaldtes til Hjemmet hisset Nat-ten til den 31te Januar d.Aa.

Hundstrup Præstegaard den 31te Januar 1853

Ida Helvikke Birgitte Sørensen

fød Segelcke

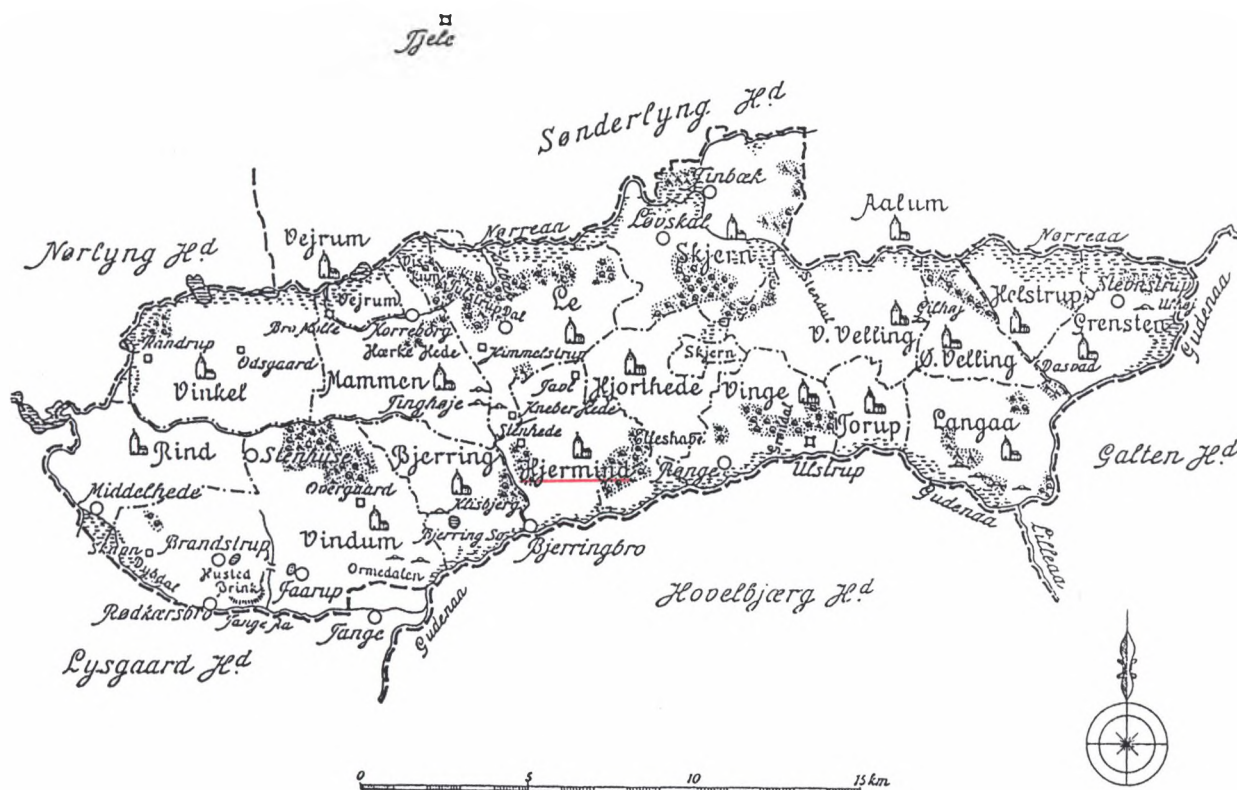
Ole Sørensens 2' kone -Ida Helvikke Birgitte Segelcke-, der blev født i 1791, døde den 1.7.1868. En svigersøn -kaptajn E. Voss anmelder dødsfaldet i Aalborg Stiftstidende nr. 175.

Om Lars Peter Sørensens fødsel og dåb står der i Fur kirkebog, at han blev født den 30.1.1812, at han blev hjemmedøbt og at dåben blev "konfirmeret" i kirken den 12.4.1812.

Da Hansine Kathrine Bjerregaard og Lars Peter Sørensen blev gift, boede hun hjemme hos forældrene, hos hvem han var avslærling.

I folketællings-listerne 1840, 1845 og 1850, kan der læses, at Lars Peter Sørensen var forpagter hos sin svigerfar og at ægteparret boede i præstegården.

MEDELSOM HERRED

Hvornår Hansine Kathrine Bjerregaard og Lars Peter Sørensen rejste fra præstegården vides ikke; men det må være sket før folketællingen i 1855, for det år var forpagteren hendes bror Jacob Jensen Bjerregaard -se nr. 23-.

Det er heller ikke undersøgt, hvor de boede, da han døde i 1874. Heller ikke, hvor hun boede, da hun 2 år senere døde; men da de begge blev begravet i Hjerminde, må det formodes, at de blev boende i sognet.

Navn:	Jensine Christine Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	30.6.1811, Hjermind, Middelsom hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	4.7.1811, Hjermind k.			
Stilling:	g.m.jordbruger			
Dødsdag -år og sted:	12.7.1862, Hjermind			
Begravelsesdag -år og sted:	18.7.1862, Hjermind			
Placering i slægten:	19 (2/6)			
FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Hansen Bjerregaard	22.1.1766	12.1.1860	7	44-45 70-120
Mette Kathrine Jensdatter Sjørslev	11.1.1778	3.4.1838	7a	70-120
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	2.9.1837, Hjermind k.			
Navn:	Christen Pedersen Lyngholm			
Fødselsdag -år og sted:	11.10.1815, Farre ved Sporup			
Dåbsdag -år og sted:	19.11.1815, Sporup k., Gjern hrd.			
Dødsdag -år og sted:	1891			
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	19a			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Peder Lyngholm			19a1	
Anne Kirstine Christensdatter			19a1a	
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Peder Carl L.	5.1839	15.11.1848		157
Anne Kirstine Cathrine Cicilie L.	9.3.1842			157
Frederik Julius L.	24.1.1845	27.6.1846	47	
Frederikke Julie L.	27.1.1847		48	
Hans Olaf Rye L.	14.8.1849	22.6.1875	49	
Frederik Adolp Schleppegrell L.	4.12.1852		50	
Ane Petrea Adolphine Kathrine L.	21.2.1858	25.3.1940	51	

Navn:	Hans Andreas Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	2.9.1814, Hjermind, Middelsom hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	6.9.1814, Hjermind k.			
Stilling:	Jordbruger, particulier			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	21 (4/6)			
FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Hansen Bjerregaard	22.2.1766	12.1.1860	7	44-45 70-120
Mette Kathrine Jensdatter Sjørlev	11.1.1778	3.4.1838	7a	70-120

Fra folketællings-listerne vides, at Hans Andreas Bjerregaard i 1834, 1840, 1845, 1850 og 1855 boede hjemme hos sin far, og at han var landmand.

I "Slægtsregister over Familien Bjerregaard", har D. E. Rugaard om ham skrevet følgende:

Hans Andreas Bjerregaard [f. 2/, 1814], lever ugift som Particulier i Tebbestrup ved Randers.

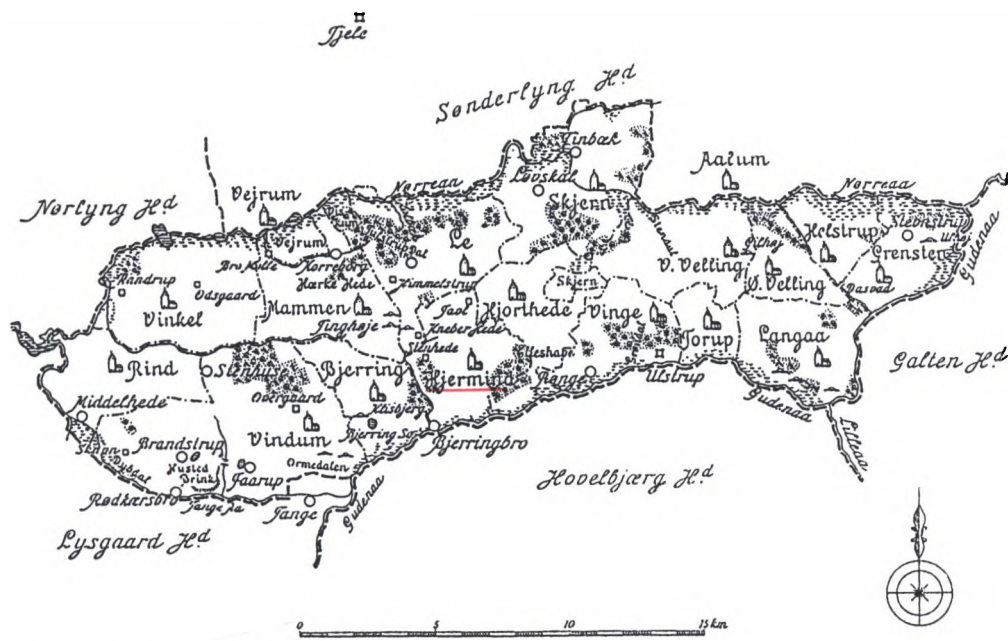
Slægtsregisteret, der er fra 1871, fortæller således, at han levede i 1870, og at han var rentier.

Fra Hjermind kirkebogs afgangslister vides, at Hans Andreas Bjerregaard i 1858 forlod Hjermind, og at han rejste til Tebbestrup ved Randers. Desuden vides, at han i 1870 boede hos sin bror Jens Jacob (nr. 23), der var gårdejer i Tebbestrup.

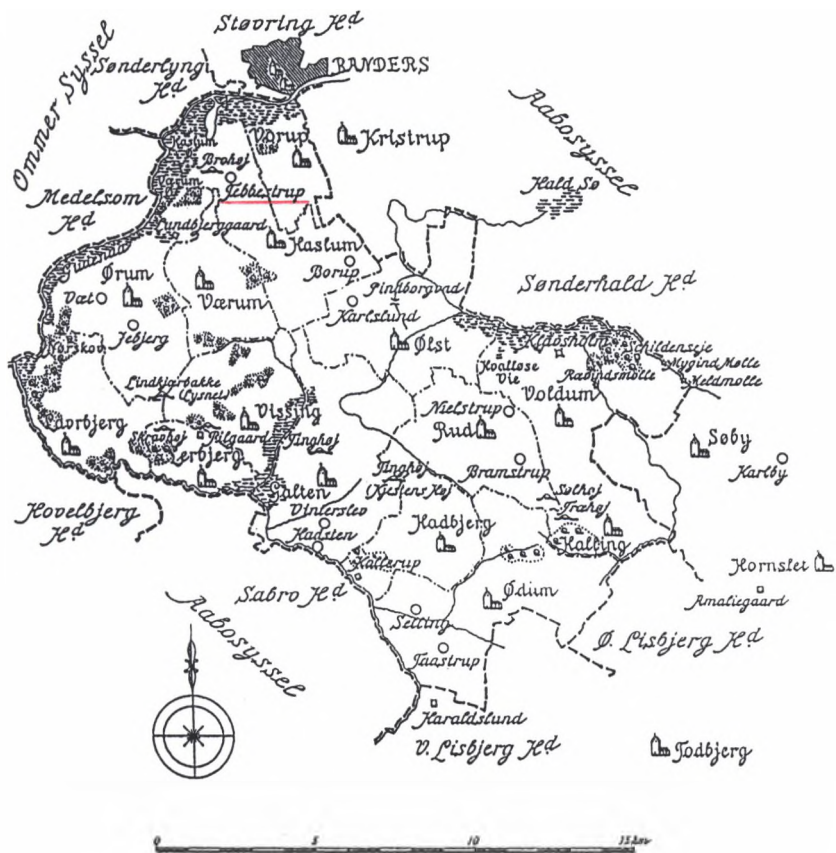
Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvornår Hans Andreas Bjerregaard døde, eller hvor han opholdt sig, da det skete.

På nedenstående kort kan ses, at Hans Andreas Bjerregaard, da han i 1858 forlod Hjerminde, kom til at bo ca. 20 km nordøst for det sted, hvor han var født og tilbragte en stor del af sit liv.

MEDELSOM HERRED

GALTEN HERRED

Navn:	Jens Just Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	23.1.1818, Hjermind, Middelsom hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	26.1.1818, Hjermind k.			
Stilling:	Gårdejer			
Dødsdag -år og sted:	30.11.1879, Højbjerg, Lysgaard hrd.			
Begravelsesdag -år og sted:	6.12.1879, Højbjerg			
Placering i slægten:	22 (5/6)			
FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Hansen Bjerregaard	22.2.1766	12.1.1860	7	44-45 70-120
Mette Kathrine Jensdatter Sjørslev	11.1.1778	3.4.1838	7a	70-120
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	1.11.1842, Højbjerg k.			
Navn:	Jørgine Kirstine Madsdatter			
Fødselsdag -åt og sted:	19.11.1821, Tange ved Højbjerg			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:	26.2.1882, Højbjerg			
Begravelsesdag -år og sted:	4.3.1882, Højbjerg			
Placering i slægten:	22a			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Mads Nielsen			22a1	163
Dorthe Larsdatter			22a1a	163
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Theodor B.	30.7.1843		52	
Mathias Carl Cilius B.	1.3.1845	12.12.1922	53	
Andreas Julius Hansgaard B.	27.12.1847		54	
Olaf Rye B.	11.3.1850		55	
Ditlev Trappo Saugmann B.	21.8.1852	19.4.1916	56	
Jacob Elvin B.	15.8.1854	26.9.1923	57	
August Volfgang Hertel B.	23.4.1857	12.1.1928	58	
Marie Hansine Kathrine B.	26.5.1859		59	
Larsine Petrine Severine B.	9.5.1861		60	
Ane Dorthea B.	22.8.1863		61	

Om Jens Just Bjerregaard har D.E.Rugaard givet følgende oplysninger:

Jens Just Bjerregaard, f. $2\frac{3}{4}$ 1818; * m. Kirstine Madsen, f. $19\frac{1}{11}$ 1821 (Datter af Gdejer Mads Nielsen i Lange). Han er Gdejer i Højberg ved Viborg og Fader til 9 Børn:

a. Hans Theodor Bjerregaard, f. $3\frac{1}{4}$ 1841. b. Mathias Carl Elius B., f. $1\frac{1}{3}$ 1845. c. Andreas Julius Hansgaard B., f. $21\frac{1}{12}$ 1847. d. Olaf Rye B., f. $11\frac{1}{3}$ 1850. e. Ditlev Trappo Saugman B., f. $21\frac{1}{6}$ 1852. f. Satob Elvin B., f. $15\frac{1}{8}$ 1854. g. August Wolfgang Hertel B., f. $23\frac{1}{4}$ 1857. h. Marie Hansine Kathrine B., f. $26\frac{1}{5}$ 1859. i. Larsine Petrine Corine B., f. $9\frac{1}{5}$ 1861.

Foruden de 9 børn, D.E.Rugaard giver oplysninger om, havde familien endnu et barn -Ane Dortha-, der blev født den 22.8.1863.

Frederik Opffer skrev i 1920 en artikel om "Den lærde Bonde" og hans Slægt,-se under G-. I denne artikels 5' afsnit står der:

En af Konsistorialraadens Sønner Jens Just Bjerregaard (født 1818, død 1881), var Gaardejer i Højbjerg i Lysgaard Herred. Han var en meget oplyst Mand, talte Tysk og Fransk og var hjemme i Latin, hvilket jo var ret enestaaende hos Datidens Gaardejere. Han var en dygtig Landmand, hjælpsom mod Smaafolk og altid villig til at staa sine Standsfæller bi med Raad og Daad.

Nedenstående er der en oversættelse af et brev Jens Just Bjerregaard skrev til til landinspektør Foss (antagelig Vilhelm David Christian Foss, der var stiftslandinspektør i Viborg og levede fra 1823 - 1862).

Hr. Landinspecteur Foss

Jeg var for en Tid siden hos Dem, men De var i Kjöbenhavn, jeg vil derfor om De tillader, skrive hvad jeg den Gang mundtlig vilde fremfört, nemlig en Undskyldning for at Deres Tilgodehavende ikke er Dem betalt, da jeg vilde at Hr. Indspec-teuren skulde tro, at det endten maatte hidröre af Forsömmelighed fra min Side, eller at jeg havde gjort Brug af Pengene der tilkom Dem; Sagen ligger i, at det ikke til Dags har været mig mulig, at faae Pengene alle indsamlede; men jeg skal betale Dem nustundende Markedsdag, da endten jeg eller Faber kommer til Viborg.-

ärbödigst

Höiberg den 12te September
1860

J.J.Bjerregaard

På næste side ses en kopi -i størrelse 122%- af det originale brev.

for Læstadsjællens Tøse

Tøse var for en tid siden for Læstads, men
du var i Hjøbenhavn, jeg vil derfor om du
hellere. Minne fandt jeg den Gang minde
nilde fremført, minde om Skudsydning
for at Læstads vilgeforstand ikke er den
beholdt, da jeg minde at jeg i Læstads
sindte, da, at det ender minde siden
af Læstads minde for min side, eller
at jeg fandt godt Brev af Kongen der
tilkom den; Bogen ligger i, at det ikke
til dag for rest minde, at fane
kongen alle indfandt; men jeg skal
betale den nye indfandt Markedsgodt;
da ender jeg alle Taber kommer
til Viborg. —

och bødigt

Højberg den 12te September
1860

Højberggaard

Om Jørgine Kirstine Madsdatter og hendes familie er der i folketællingerne hentet nedenstående oplysninger.

Folketælling 1834

Tange:	Mads Nielsen	39 Aar	Gift	Gaardmand
	Dorthe Larsdatter	38 "	"	Hans Kone
	Kjerstine Madsdtt.	13 "	}	Deres Børn
	Ane Kjerstine Madsdtt.	10 "		
	Mette Marie "	8 "		
	Marie Kjerstine "	5 "		
	Nicoline "	2 "		

Folketælling 1840

Tange:	I denne folketælling er der yderligere 3 børn, nemlig			
	Niels Madsen	6 Aar		
	Lauritscine Madsdtt.	4 "		
	Johanne "	3 "		

Folketælling 1845

Tange:	Mads Nielsen	50 Aar	Gift	Gaardmand
	Dorthe Larsdatter	49 "	"	Hans Kone
	Ane Kjerstine Madsdtt.	21 "	}	Deres Børn
	Nicoline "	13 "		
	Lauritscine "	9 "		
	Johanne "	8 "		

Folketælling 1850

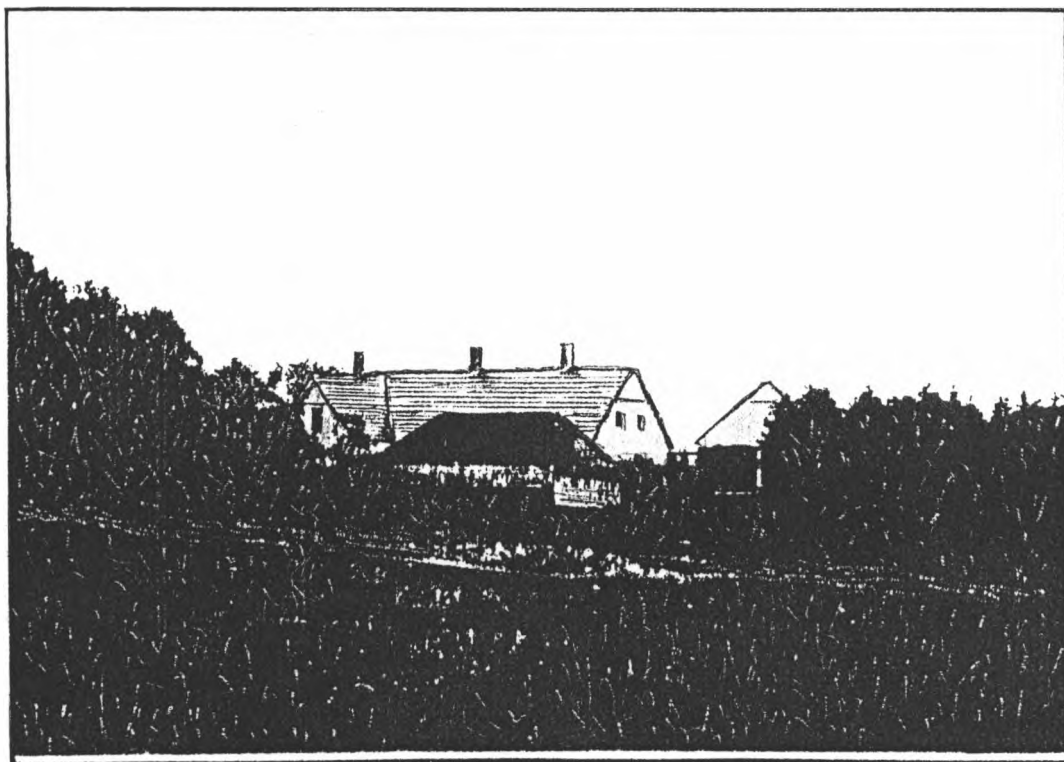
Tange: Ved denne tælling findes familien ikke i Tange, og det er ikke lykkedes at finde yderligere oplysninger om Jørgine Kirstine Madsdatters forældre.

Det skal bemærkes, at Jørgine Kirstine Madsdatter i folketællingen 1834 kaldes Kjerstine Madsdatter. -Oplysningen om navnet Jørgine Kirstine stammer fra vielsen i Højbjerg kirke.

Det vides, at Jens Just Bjerregaard ved folketællingen 1834, da stadig boede hjemme i Hjerminde præstegård, og det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvornår han forlod barndomshjemmet.

Jens Just Bjerregaard og Jørgine Kirstine Madsdatters børn blev alle døbt i Højbjerg kirke, men blev konfirmeret i Elsborg kirke.

Den gård Jens Just Bjerregaard ejede, hed Hesseldal, -og selv om nedenstående kopi ikke er god, kan den nok alligevel give et indtryk af hvilken størrelse gården havde.

Jens Just Bjerregaard blev på gården hele sit liv, og efter hans død, kunne nedenstående læses i Viborg Stiftstidende mandag den 1.12.1879

Efter 6 Dages Sygeleje bortkaldte Gud i Dag min kjære trofaste Mand Jens Just Bjerregaard, i hans Alders 62de Aar fra mig og 9 børn; 1 modtager ham hisset. Dette meddeles fraværende Slægt og Venner af hans dybtsørgende Enke.

Højbjerg d. 30. Novbr. 1879

Kirstine Bjerregaard
født Madsen

Begravelsen finder Sted fra Hjemmet Lørdag d. 6. Decbr. Kl. 12 1/2.

Jørgine Kirstine Madsdatter overlevede kun sin mand i 2 1/4 år, og fra Højbjerg kirkebog vides, at hun døde i Højbjerg, men om det skete på "Hesseldal", vides ikke. -og det er ikke lykkedes at finde en anmeldelse af hendes død.

Navn:	Jacob Jensen Bjerregaard			
Fødselsdag -år og sted:	23.5.1820, Hjermind, Middelsom hrd.			
Dåbsdag -år og sted:	28.5.1820, Hjermind k.			
Stilling:	Gårdejer			
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	23 (6/6)			
FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hans Hansen Bjerregaard	22.2.1766	12.1.1860	7	44-45 70-120
Mette Kathrine Jensdatter Sjørslev	11.1.1778	3.4.1838	7a	70-120
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	20.4.1842, Skjødstrup k., Lisbjerg hrd.			
Navn:	Anne Møllerup			
Fødselsdag -år og sted:	1.6.1815, Skjødstrup			
Dåbsdag -år og sted:				
Dødsdag -år og sted:				
Begravelsesdag -år og sted:				
Placering i slægten:	23a			
ÆGTEFÆLLES FORÆLDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Søren Nielsen Møllerup		4.9.1830	23a1	167,169
Ida Christine Taaning			23a1a	
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Hansine Kathrine B.	18.8.1841		62	
Hans Andreas B.	7.3.1843	7.3.1859	63	
Søren Møllerup B.	19.8.1845	15.11.1910	64	
Christian B.	30.4.1849		65	
Jensine B.	29.12.1851		66	
Julie Elisabeth B.	4.7.1853		67	
Cecilie B.	9.2.1856	28.4.1856	68	
Marie Cecilie B.	11.9.1857		69	
Hanne Andrea B.	1.7.1860		70	

D.E.Rugaard giver nedenstående oplysninger om Jacob Jensen Bjerregaard, Anne Møllerup og deres børn.

Jacob Jensen Bjerregaard, f. $2\frac{3}{5}$ 1820, Gdejer i Tebbestrup ved Randers; * 1842 m. Anne Møllerup, f. $\frac{1}{6}$ 1815 (Datter af Skolelærer Søren Møllerup i Skjødstrup). Deres 7 Børn:

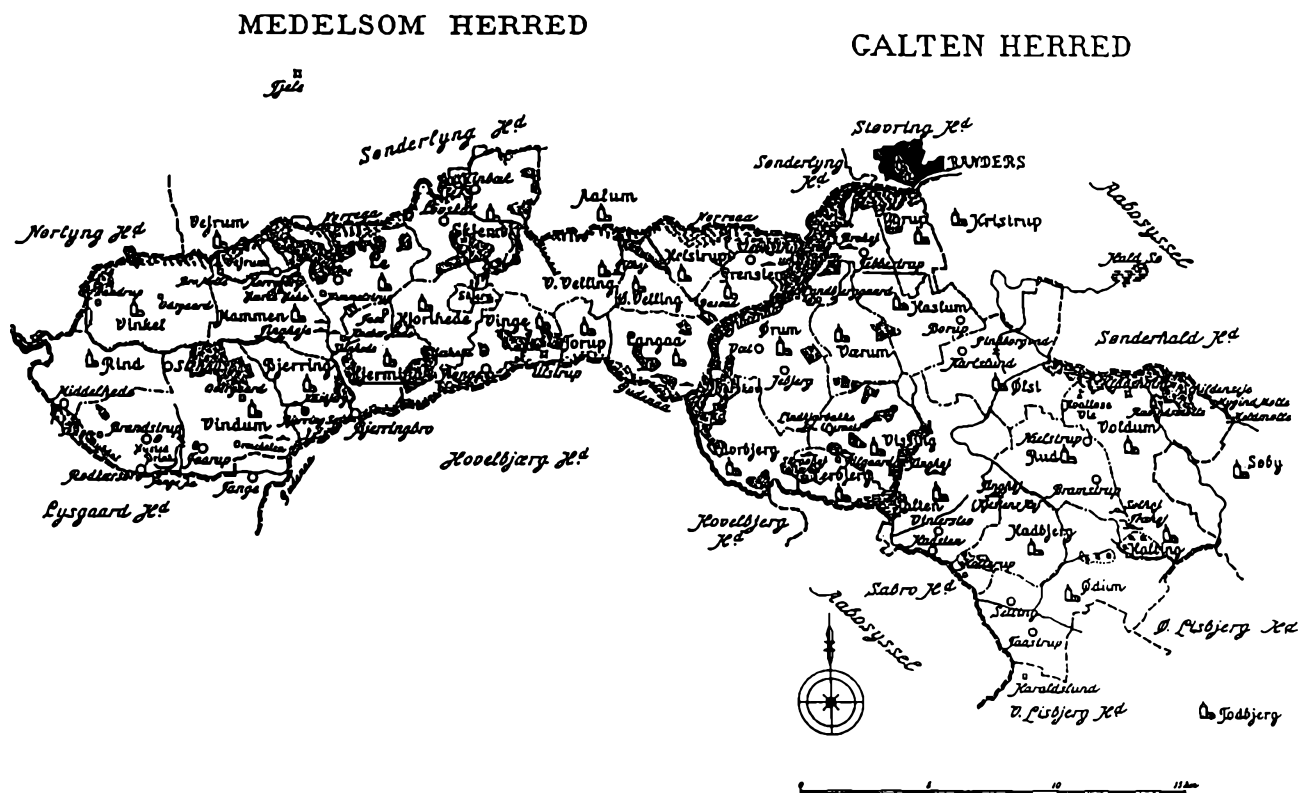
a. Hansine Kathrine Bjerregaard, f. $\frac{10}{8}$ 1841. b. Søren Møllerup B., f. $\frac{10}{8}$ 1845 c. Christiane B., f. $\frac{30}{4}$ 1849 d. Jensine B., f. $\frac{29}{12}$ 1851. e. Julie Elisabeth B., f. $\frac{4}{7}$ 1853. f. Marie Cecilie B., f. $\frac{11}{9}$ 1857. g. Hanne Andrea B., f. $\frac{1}{7}$ 1860.

Der er ingen oplysninger om børnene Hans Andrea og Cecilie, men det kan skyldes, at begge børn var døde, da slægtsregisteret blev skrevet.

Det kan også nævnes, at Anne Møllerups far, foruden at være skolelærer, også var degn. En oplysning, der stod at læse i Skjødstrup kirkebog efter vielsen i 1842.

Jacob Jensen Bjerregaard og Anne Møllerup bosatte sig i Tebbestrup ved Randers -ca. 20 km nordøst for Hjerminde præstegård, hvilket kan ses på nedenstående kort, hvor de 2 herredskort er sat sammen.

Enkelt-kopier af herredskortene kan ses hos broderen Hans Andreas Bjerregaard (nr. 21).

Hvornår familien bosatte sig i Tebbestrup vides ikke, men fra folketællingerne i 1845 og 1850 vides, at de 5 første børn blev født i Tebbestrup, og at familien efter det 5' barns fødsel i 1851 og før det 6' barns fødsel i 1853, da flyt-

tede til Hjermind præstegård, hvor Jacob Jensen Bjerregaard blev forpagter hos sin far, hvilket kan ses af nedenstående folketælling.

Folketælling 1855, Hjermind præstegård:

Hans Bjerregaard	89 Aar	Sognepræst	Enkemand	F.i	Gentofte
Hans Andreas	" 41 "	Landmand	Ugift	"	Hjermind
Jacob Jensen	" 35 "	Forpagter	Gift 1°	"	"
Anne Mollerup	" 40 "	Hans Kone	"	"	Skjødstrup
Hansine Kathrine	" 14 "	Deres Børn		"	Tebbestrup
Hans Andreas	" 12 "			"	"
Søren Mollerup	" 10 "			"	"
Christian	" 6 "			"	"
Jensine	" 4 "			"	"
Julie Elisabeth	" 2 "			"	Hjermind

Medens familien boede i Hjermind, fødtes i 1856 det 7' barn, der døde 2 1/2 måned gammel. 1 1/2 år senere -efter at familien er flyttet tilbage til Tebbe-
strup- fødtes i 1857 det 8' barn, og i 1859 døde den ældste søn -den 16-årige
Hans Andreas.

Folketælling 1860, Tebbestrup, 12' gård:

Jacob Jensen Bjerregaard	40 Aar	Gaardmand	Gift 1°	F.i	Hjermind
Anne Mollerup	" 45 "	Hans Kone	"	"	Skjødstrup
Hansine Kathrine	" 19 "	Deres Børn		"	Tebbestrup
Søren Mollerup	" 15 "			"	"
Christian	" 11 "			"	"
Jensine	" 9 "			"	"
Julie Elisabeth	" 7 "			"	Hjermind

I 1860 fødtes familiens 9' og sidste barn netop på den dag, da folketællin-
gen fandt sted. dette barn er derfor ikke med i ovenstående tælling.

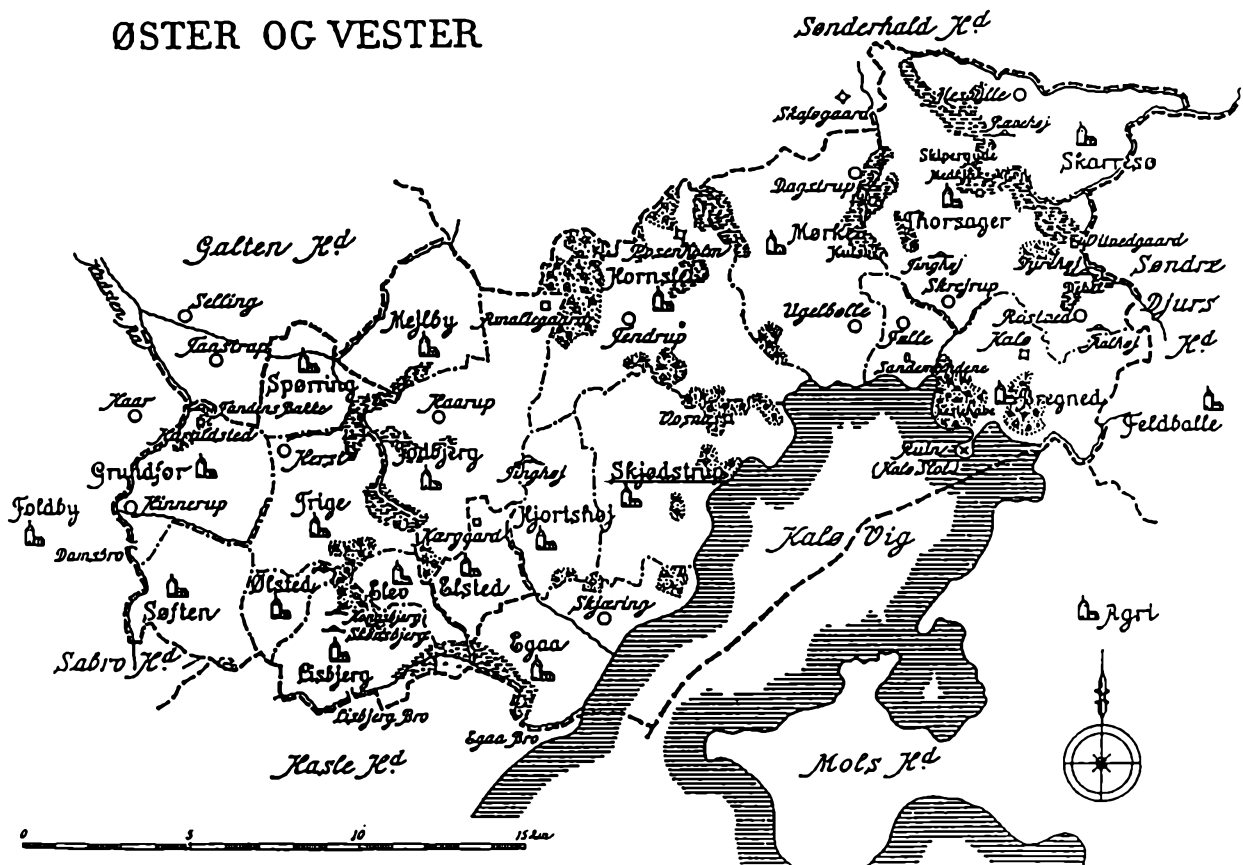
Folketælling 1870, Tebbestrup, 12' gård:

Jacob Jensen Bjerregaard	50 Aar	Gaardmand	Gift 1°	F.i	Hjermind
Anne Mollerup	" 55 "	Hans Kone	"	"	Skjødstrup
Jensine	" 19 "	Deres Børn		"	Tebbestrup
Julie Elisabeth	" 17 "			"	Hjermind
Marie Cecilie	" 13 "			"	Tebbestrup
Hanne Andrea	" 10 "			"	"
Hans Andreas	" 56 "	Particulier	Ugift	"	Hjermind
		Mandens broder			

Den næste folketælling kom i 1880, men da synes de alle at være borte fra Tebbestrup, og det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvornår Jacob Jensen og Anne Møllerup døde.

Om Anne Mollerup og hendes familie, er det ikke lykkedes at finde sikre oplysninger, men det vides, at hun voksede op i Skjødstrup (Skødstrup), at hendes far døde den 4.9.1830 -54 år gammel-, og at han blev begravet i Skjødstrup den 11.9.1830. Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om, hvornår hendes mor døde.

LISBJERG HERRED
ØSTER OG VESTER

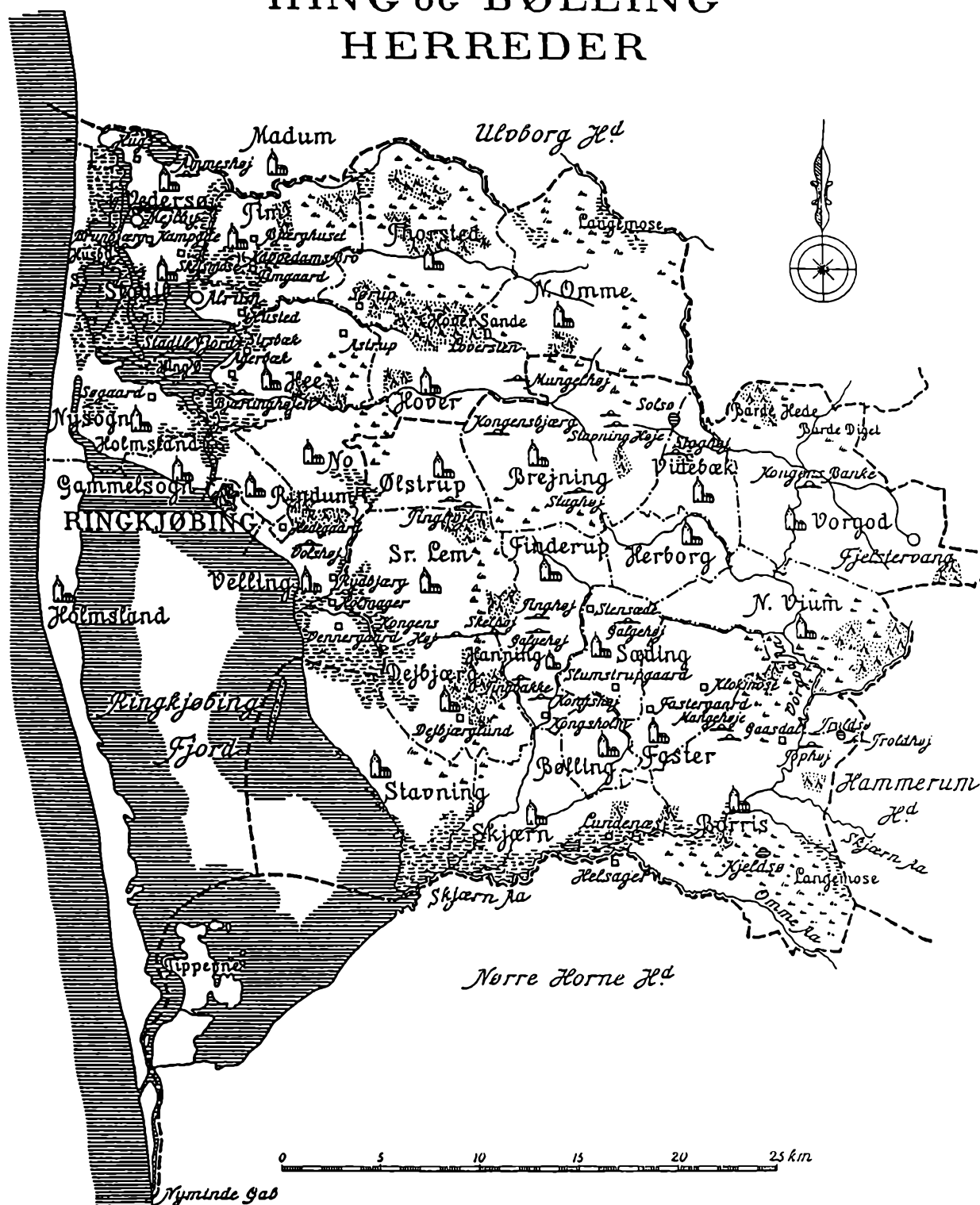

Navn:	Hansine Eleonora Christine Birch			
Fødselsdag -år og sted	19.10.1806, Vedersø, Hing hrd., -D.E.Rugaard-			
Dåbsdag -år og sted:				
Stilling:	g.m.exam. jur., godsejer			
Dødsdag -år og sted:	13.2.1870, Viborg			
Begravelsesdag -år og sted:	19.2.1870, Viborg -indskr. Sdr.Sogns kbg.-			
Placering i slægten:	25 (2/3)			
FORELDRE				
Navn	Døbt	Død	Nr.	Side
Peder Hansen Birch	27.2.1765	2.6.1841	8a	121-124
Anne Hansdatter Bjerregaard	28.2.1768	19.11.1839	8	"
ÆGTESKAB				
Dag -år og sted:	16.9.1826, Viskum, Sønderlyng hrd.			
Navn:	Rasmus Bay			
Fødselsdag -år og sted:	28.10.1796, Randers			
Dåbsdag -år og sted:	4.12.1796, Randers			
Dødsdag -år og sted:	31.5.1844, Viskum ved Viborg			
Begravelsesdag -år og sted:	8.6.1844, Viskum			
Placering i slægten:	25a			
ÆGTEFÆLLES FORELDRE				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Anders Sørensen Bay		4.9.1819	25a1	173-177
Maren Rasmusdatter Overgaard		28.9.1846	25a1a	177
BØRN				
Navn	Født	Død	Nr.	Side
Anne Elise Julie Dorthea Marie B.	28.7.1828	15.6.1896	71	
Anders Sophus B.	17.1.1830	21.7.1847	72	
Laura Christine B.	2.1.1831	30.6.1900	73	
Peter Birch B.	1.2.1832	22.6.1885	74	
Hans Jensen Bjerregaard B.	19.5.1833	26.8.1905	75	
Helene Christine B.	19.6.1835	5.11.1908	76	
Marie Franciska Henriette B.	28.8.1836	5.9.1851	77	
Severine Jacobine Kathrine B.	25.12.1837	30.12.1916	78	
Hans Julius William B.	18.5.1839	1839	79	
Elise B.	12.9.1841	1898	80	

Hvornår Hansine Eleonora Christine Birch blev døbt, er det ikke lykkedes at finde oplysninger om, men da hun i 1822 blev konfirmeret, blev der i kirkebogen skrevet, at hun var 15 1/2 år gammel, så fødselsåret må anses for at være korrekt.

Hendes far var præst i det sogn, hvor præsten og forfatteren Kaj Munk i 1924 begyndte sin præstegerning, og hvor han under Anden Verdenskrig så modigt talte den tyske besættelsesmagt imod, at han om aftenen den 4.1.1944 blev hentet i præstegården -kørt til Hørbylunde ved Silkeborg- og myrdet.

HING og BØLLING HERREDER

Rasmus Bay blev født og voksede op i Randers, hvor hans far Anders Sørensen Bay i 1777 fik borgerskab som tømmermester.

Anders Sørensen Bay blev født i Dalbyover (Dalbyovre) sogn, hvor slægten kan spores tilbage til 1658 til en fæstegård -Breenstengaard (Brandstensgaard)-, der lå i Vindstrup (Vinstrup), få km sydvest for Dalbyover kirke.

ONSILD, GERLEV, NØRHALD og STØVRING HERREDER

Om slægten Bay -og om efterkommere efter tømmermester Anders Sørensen Bay og begge hans hustruer- har Torkil Baumgarten i 1932 udgivet en stamtavle.

En nøjagtig afskrift af en kopi af denne stamtavle er taget med her, fordi den indeholder mange oplysninger om Rasmus Bay, Hansine Eleonora Christine Birch og deres efterkommere.

Under afskrivningen er der ikke foretaget rettelser af fejlagtige data. For eksempel står der under C 8 (side 187), at Severine Jacobine Cathrine Bay blev født den 25. september 1837. I Rødding kirkebog står der, at hun blev født den 25. december, og at hendes navn var Severine Jacobine Kathrine Bay.

S l æ g t e n B a y
af Brandstensgaard i Vinstrup

Stamtavle over Efterkommere af
Tømrermester i Randers Anders
Sørensen Bay (født 1745, død
1819) og begge hans Hustruer.

ved

Torkil Baumgarten

Arkiv for Genealogi og Heraldik
Cort Adellers Gade 4, København.

1932

Forord

Paa Halvøen mellem Mariager- og Randers Fjord, og især paa dens yderste Del, som er Gjerlev Herred, kan slægten Bay spores langt tilbage. I et Vidne af samme Herreds Thing 1478, 21. Juli, nævnes: "Lille Bay, Per Bay og Niels Bay, alle i Kastbjerg". 1486, 7. August, omtales Bay Jensen i Kastbjerg i Forbindelse med Christen Bays Eng og Skov i Lystrup (Vindblæs S.), og 1498, 29. April, nævnes blandt tolv Dannemænd i Herredet: Bay Jensen, Søren Bay og Morten Bay. I Protokoller i Randers Raadstuearkiv nævnes: 1593 Søren Bay, 1597 og 1598 Jens Bay i Sødring, der begge havde Borgerskab i Randers og svarede Skat til Byen, samt 1599 Jens Bay i Udbyneder. 1622 nævnes i Enslev: Laz Bay og 1664 Jens Lassen Bay, som havde den største Gaard i Sognet (10 Tdr. Hrtk.). 1658 og derefter ned til vor Tid forekommer mange Personer af Navnet Bay i Enslev og Dalbyover Sogne. Nord og Øst for Randers lever Bønder af Slægten Bay, som efter Udskiftningen i Begyndelsen af 19. Aarhundrede er blevet Selvejere af deres Gaarde, ligesom deres Forfædre var det langt tilbage i Middelalderens Dage.

Fra Gjerlev Herred har Slægten Bay i Aarhundredernes Løb udbredt sig til de omliggende Herreder og i Mariager og Randers, hvortil der stødvis er sket en Indvandring af Mænd og Kvinder. "Mariager-Bay'erne" afstammer fra Jens Andersen Bay, der var født 1560, blev Borgmester og døde 1628. I Mariager Kirke ligger i Kirkegulvet en Ligsten over ham og hans Hustru, samt hendes 1ste Mand. -1492 var Jess Bay Borger i Randers, - men "Randers-Bay'erne"s Historie begynder først 1526.

- For 25 Aar siden udgav jeg en Stamtavle over "Randers Bay'erne", som den Slægt, der nedstammer fra Raadmand Anders Bay med rette kaldes, fordi den gennem o. 400 Aar i Randers har holdt Traditionerne vedlige og i flere Henseender har haft Indflydelse paa Byens Udvikling og stedlige Historie.

Denne Stamtavle var den første Offentliggørelse af Samlingerne i "Det Bay'erske Slægtsarkiv". Det var komponisten David Bay (f. 1791, død 1856), der efter at han i 1831 vendte tilbage til Danmark fra sine mange Rejser begyndte at interessere sig for sin Slægts Historie. Han var bosat i Hovedstaden, men ved korrespondance satte han sig i Forbindelse med Slægten i Randers og fik efterhaanden samlet et ikke ubetydeligt Materiale af Optegnelser og Breve fra dalevende Slægtninge. Hans Søn Lægen Niels Rudolph Bay (f. 1834, død 1889) delte Faderens familiehistoriske Interesser, og allerede fra sin Studentertid besøgte han Arkiver og Bibliotheker med det Formaal at udgive Slægtens Historie paa Grundlag af trykte og utrykte Kilder i Forbindelse med Faderens Optegnelser. Men paa Grund af det overvældende Materiale maatte han lade Udgivelsen ligge til en Eftermand. Efter hans Død kom Samlingerne til Slægtens Historie i Arv til Randerslægen Niels Hansen Bay (f. 1847, død 1900), som var født i Randers, hvor han blev Formand for "Den historiske Samling i Randers" og Medlem af Nationalmusæets Bestyrelse. Han fortsatte Arbejdet, og det var hans Formaal efterhaanden at udgive

Slægtens samlede Historie, omfattende samtlige i Danmark og Norge forekommende Familier Bay - og af dem er der Mange. Han kom saa vidt, at han kunde paastaa, at alle disse Familier oprindelig er een Slægt, hvis Vugge havde været et Sted ved Kysten af Kattegat i Nærheden af Ebeltoft, hvorfra den er vandret ind i Rougsø og Gjerlev Herreder. Paa Grund af hans tidlige Død standsede Arbejdet og maatte hvile, indtil hans Broder, daværende Brandinspektør i Hobro Hans Marius Sophus Bay (f. 1852), besluttede paa egen Bekostning at lade en Stamtavle over "Randers-Bay'erne" gaa i Trykken. ved den Lejlighed blev der til samtlige da levende Medlemmer af Randersfamilien Bay udsendt Forespørgsler om Fødsler, Vielser og Dødsfald, for at Stamtavlen saa vidt muligt kunde blive ført a jour. Men kun i ganske ringe Udstrækning blev Anmodninger besvaret, og der blev ikke som planlagt Lejlighed til i denne Stamtavle at medtage mange i Danmark og Norge forekommende Familier af Navnet Bay, som alle er af Slægten Bay fra Randers og Randersseggen.

Derimod medtoges en kort Stamtavle over een Linie af den ældre Slægt fra Gjerlev Herred, nemlig Tømrmester i Randers Anders Sørensen Bays Efterslægt, fordi da levende Medlemmer af denne Slægt i usædvanlig Grad havde indsendt Oplysninger til nogenlunde Fuldkommenhed. Et af denne Slægts Medlemmer har nu ønsket at faa "Vinstruplinien" ført til Dato, og med det Formaål tillader jeg mig ærbødigst at anmode ærede læsere af nærværende Stamtavle om godhedsfuldt at sende Oplysninger om manglende Fødsler, Vielser og Dødsfald indenfor den Kreds, Stamtavlen omfatter.

Kjøbenhavn i November 1932.

Torkil Baumgarten.

I Vinstrup By i Dalbyover Sogn, Randers Amt, ligger "Brandstensgaard" (1682: Breenstengaard), Matr. Nr. 9a af Vinstrup, Hartkorn: 8 Td. 1 Fdk. 1 Alb. Ejendoms-skyld (1907): 38000 Kr. Gaarden har sit Navn af et nu fredlyst Dyssekammer (Bræn-de Stene), sat af 4 Sidesten og en Overligger i det sydlige Hjørne af Gaardens Mark paa vestre Side af Landevejen til Dalbyover. I Sognet har været mindst en halv Snes Gravhøje, alle er nu sløjfede, deriblandt: "Thinghøj" og "Hylhøj", og i Dalbyover har der været en hellig Kilde. Gaardens Hovedbygning er opført af Egebindingsværk, Avlsbygningerne dels af Grundmur, dels af Egebindingsværk, og alle Bygninger har Straatag. Jorderne strækker sig over et Areal af 70 Td. Land paa begge Sider af landevejen.

Ved Aaret 1658 levede Christen Christensen Bay i Breenstengaard, dengang under Mariager Klosters Gods, som efter reformationen kom under Kronen og blev et kongeligt Len. 1660 fik et af de nye Amter Navn efter det, men Klosteret selv med tilliggende Gods blev som Hovedgaard i 1664 solgt fra Kronen, som 1713 atter overtog det og endelig ved auktion 1720 solgte Godset. Ved dette Salg kom Brandstensgaard under Sødtringholm, hvorfra den omtr. 1800 solgtes til Selveje. Køberen var Gregers Sørensen Bay, en af ovennævnte Chr. Christensen Bays Efterkomere i direkte nedadstigende linie.

- 1715 blev Søren Christensen Bay født i Gaarden. Han var en Sønnesønssøn af ovennævnte Christen Bay og levede endnu 1787 med sin Hustru Kirsten Andersdatter paa Aftægt i Gaarden. Han havde en stor Børneflokk, deriblandt Anders Sørensen Bay (født c. 1745), som blev Tømrermester i Randers og omtales nedenfor, og Gregers Sørensen Bay (f. o. 1757), der overtog Fæstet af Gaarden efter Faderen og senere blev Selvejer. Hans Enke Anne Christensdatter levede endnu 1834, 80 Aar gl. Hun overlod Gaarden til sin ældste Søn Søren Gregers Sørensen Bay, født 1791, og efter hans Død 1856, skødede hans Enke 1861 Ejendommen til sin Søn Christen Sørensen med tilnavnet Smed (f. 1832), som døde 1897. Hans Søn Søren Bay Schmidt, født 8/1 1869, er Gaardens nuværende Ejer.

Anders Sørensen Bay, født o. 1745 i Brandstensgaard i Vindstrup (Dalbyover S.), ældste Søn af ovennævnte Fæstebonde Søren Christensen Bay og Kirsten Andersdatter. Som bondefødt havde han Forpligtelse til at blive paa sin Husbonds Gods og om fornødent overtage en Gaard i Fæste der. Godsejerne gjorde sig ofte en Indtægt af denne deres Ret ved mod Betaling af 20-30 Rd. at give en Bondesøn, der var født paa deres Gods Tilladelse til at drage, hvorhen han vilde; og med et Frihedspas fra Husbonden var den unge Bondekarl befriet fra at pleje Fødestavns Ret og stundom tillige for Udskrivning til Soldatertjeneste. Med daværende Ejer af Sødringsholm, Kancelliraad Hans Eilersen Steenfeldts tilladelse lærte Anders Sørensen Bay Tømrerhaandværket i Randers, og da han var blevet Svend i Faget, købte han sit Frihedspas, der lyder saaledes:

"Endskiønt Nærværende Anders Sørensen Bay er een af mit goedses Bondekarle og paa Nærværende tiid staaer udi min Tieneste saa, ifald Hand, som med min tilladelse haver Lært Timmer-Mands Haand-Værk, skulde reservere Sig til at erhverve Borgerskab her i Byen, tiener dette til Beviis, at Jeg Intet haver derimod, men snarere ville derudi være Hannem Beforderlig til Hands Velgaaende at fremme.

Datum Randers, den 30te April 1774.

H. E. Steenfeldt.

I 1777 vandt Anders Sørensen Bay Borgerskab som Tømrermester i Randers og boede først i Huset, g1. Nr. 267, paa Vestergrave og senere i Nr. 549 i v. Hattensenstræde, hvor han døde 4. Septbr. 1819.

Han var to Gange gift.

Første Gang o. 1777 (ikke viet i Randers) med Anne Kirstine Nielsdatter, som døde 9. Oktbr. 1793, 40 Aar gl. I dette Ægteskab fødtes 7 Børn, af hvilke tre overlevede Moderen.

Gift 2. Gang 17. Febr. 1794 i Randers med Maren Rasmusdatter Overgaard, f. o. 1766 i Lystrup (Vivild S.), Datter af Gaardmand Rasmus Sørensen Overgaard og dennes 1. Hustru. Som Enke levede hun sine sidste Aar i sin Svigersøn Skomagermester Niels Lauritzens Hus, hvor hun døde 28. Septbr. 1846, omtrent 80 Aar gammel.

I "Randers Amtsavis", Nr. 153 s. Aar, findes følgende Bekendtgørelse om Dødsfaldet:

"At det har behaget det alvise Forsyn ved en blid og rolig Død i Morges Kl. 6 at bortkalde til et bedre Liv vor inderlig elskede moder og Svigermoder Maren Overgaard, Enke efter Tømrermester A. Bay, i hendes Alders 80de Aar, bringes herved til fraværende Slægts og Venners Kundskab.

Randers, den 28de Septbr. 1846.

A. C. Lauritzen
f. Bay

N. Lauritzen.

Hun blev Moder til fire Børn (B8-B11).

a) Børn af 1. Ægteskab (B1-B7):

B 1. Søren Bay, dbt. i Randers St. Mortens Kirke 4. Jan. 1778, død 19. Maj s. A.

B 2. Kirsten Marie Bay, dbt. ss. 9. April 1780, død før 1842.

Gift med Gregers Hansen f. i Mariager o. 1771, Karetmager i Randers, død 7. Juli 1845.

5 Børn (C1-C5):

C 1. Ane Sophie Margrethe H., f. 24 April 1808, levede 1845 hos Faderen i et lille Hus i Ladegaardsgade, ugift.

C2. Hans H., f. 28. April 1810, var 1834 Karetmagersvend hjemme hos Faderen.

C3. Anders H., f. 12. Maj 1812, hans Skæbne er ukendt.

C4. Jens Nicolai H., f. 27. Juli 1814, ukendt.

C5. Rasmus Georg Michael H., dbt. 20. Novbr. 1820, var 1834 hjemme hos Faderen.

B3. Sophie Marie Bay, f. 18. April 1782, død før 1835, ugift.

B4. Niels Bay, f. 12. Jan. 1785, død før 1795.

B5. Maren Bay, f. 24. Jan. 1786, død før 1795.

B6. Søren Bay, f. 10. Dec. 1787 i Randers, Exam. jur. 1806, Fuldmægtig paa Ringkjøbing Amts Kontor 1807-10, Kopist i Rentekammeret 1811-17, Birkedommer og Skriver paa Samsø 17, død 5. Decbr. 1848.

Gift 1833 med Albertine Christine Louise Laurberg, f. 18. Maj 1810, dbt. i Helligaandskirken 29. s. Md. og i Sognets Kirkebog anført som Datter af Skomager Joh. Scherling og Marie Guldbrandsen i Løvstræde 56. Men i en Skrivelse til Sognepræsten, dat. 29. Oktbr. 1825, erklærede Anker Christian Laurberg, Apotheker paa Samsø (død 1836), "at være Fader til dette Pigebarn, og at hans nuværende Hustru Louise Nielsen, forhen Enke efter Kompagnikirurg Guldberg, er Barnets rette Moder", som han ægtede 4. Juli 1817 i Kjøbenhavn. Hun havde været Amme for Frederik Carl Christian (senere Kong Frederik VII). født 1808 paa Amalienborg. Under et Besøg paa Samsø i Aaret 1836 besøgte Prinsen hende i Pillemark, og ved den Lejlighed skal han for første Gang have erfaret noget om de virkelige Tildragelser, der gav Anledning til hans ulykkelige Moders ufrivillige Ophold i Horsens. -Søren Bays Enke overlevede sin Ægtefælle i 50 Aar; hun døde 3. April 1898.

6 Børn (C1-C6):

C 1. Anne Kirstine Louise Bay, f. 22. Juni 1834 i Koldby, død 16. Novbr. 1877.

Gift 1860 med Henrik Sophus Qvist, f. 13. Oktbr. 1829 (Søn af Forpagter paa Ølund i Munkebo Sogn Henrik Q.), Skibskaptajn paa Samsø, død 17. Juli 1903.

6 Børn (D1-D6):

D 1. Albert Søren Q., f. 25. Oktbr. 1864, Handelskommis, død 1887.

D 2. Henrik Sophus Q., f. 21. Juni 1866, Gaardejer paa Samsø. Gift 3. Septbr. 1904 med Anna Asmussen.

D 3. Theodor Qvist, f. 21. April 1867, Gaardejer paa Samsø. Gift 4. Novbr. 1904 med Laura Madsen.

D 4. William Q., f. 17. Maj 1869, tog Skolelærereksamen fra Gjedved Seminarium i 1892, var cekundløjtnant i Hæren i 1894, Lærer i Tolstrup (Hvalsø S.) 1896.

D 5. Maria Q., f. 15. Maj 1874. Gift 3. Septbr. 1904 med Niels Olaf Eriksen, f. paa Skudshale (Dal S.) 1878, Forpagter af Viby Præstegaard ved Aarhus.

D 6. Anna Q., f. 30. Maj 1876, død 23. Septbr. 1899, ugift.

C 2. Anders Christian Bay, f. 25. Novbr. 1835 i Koldby, Købmand paa Samsø, deltog i Krigen 1864, udvandrede til Amerika, hvor han 1870 levede som Civilingeniør, siden forsvundet.

C 3. Vilhelmine Marie Bay, f. 18. Novbr. 1837 i Pillemark, Død 28. Jan. 1875. Gift 18. Oktbr. 1865 med Hans Hansen Andersen, født 18. Oktbr. 1834, Skolelærer i Besser, Dbmd. 1904.

4 Børn (D1-D4):

D 1. Rasmine Laurretta Ottilia A., f. 16. Aug. 1866. Gift 10. Aug. 1893 med William Jensen, Sadelmager i Faaborg.

D 2. Anna Cathrine A., f. 13. Maj 1868, død 7. Juli 1903. Gift ... med Sørensen.

D 3. Albertine Caroline A., f. 24. Juni 1870.

D 4. Valdemar Søren Bay A., f. 1. Oktbr. 1872.

C 4. Anker Frederik Bay, f. 13. Juni 1839 i Pillemark, Sømand, forliste i Marts 1874 ved Kap det gode Haab, ugift.

C 5. Frederikke Louise Bay, f. 15. Jan. 1847 ss., Død 26. Septbr. 1893. Gift 16. Aug. 1877 med Niels Hansen, Mejerist.

5 Børn (D1-D5):

D 1. Søren Bay Hansen, f. 18. Juni 1879.

D 2. Helga H., f. 9. Juli 1880.

D 3. Albertine H., f. 18. Novbr. 1882.

D 4. Viggo Bay H., f. 13. April 1885.

D 5. Valborg H., f. 15. Maj 1886.

C 6. Peter Rasmus Bay, f. 21. Novbr. 1844 i Pillemark, Forpagter af Lindeskovgaard, Boeslunde S., 1880, død ... Gift 12. Marts 1880 med Kirstine Rasmussen, f. 11. April 1855 i Sønderup (Boeslunde S.), Datter af Gaardejer Rasmus Christensen og Anna Margrethe født Christensen.

8 Børn (D1-D8):

D 1. Søren Bay, f. 26. Jan. 1881.

D 2. Rasmus Bay, f. 11. Juni 1882.

D 3. Anker Laurberg Bay, f. 21. Aug. 1882.

D 4. Christian Jensen Bay, f. 14. Novbr. 1884.

D 5. Albertine Margrethe Bay, f. 29. Okt. 1888.

D 6. Maria Frederikke Louise Bay, f. 26. Feb. 1890.

D 7. Elise Kirstine Bay, f. 30. Marts 1894.

D 8. Johannes Peter Bay, f. i Juli 1902.

B 7. Sidsel Marie Bay, f. 12. Jan. 1791 i Randers, død som Barn.

b) Anders Sørensen Bays Børn af 2. Ægteskab (B8-B11):

B 8. Ane Catrine Bay, f. 31. Jan. 1795 i Randers, død ...

Gift med Niels Lauritzen, f. o. 1790 i Randers, hvor han fik Borgerskab som Skomagermester og senere blev Ejer af Gaarden, g1. Nr. 97 i Nygade. Han var en af sin Tids mest fremtrædende Haandværkere i Randers og havde en stor Bedrift, død ...

4 Børn (C1-C4):

C 1. Caroline Marie L., f. 29. Juli 1827.

C 2. Lauritz Andreas L., f. 20. Aug. 1829, død som Barn.

C 3. Lauritz Andreas L., f. 31. Marts 1833.

C 4. Anne Kirstine L., f. 1835.

(Desuden en Plejesøn: Bartholomæus Boes, f. 1835).

B 9. Rasmus Bay, f. 28. Oktbr. 1796 i Randers. Han tog dansk juridisk Examen og blev Fuldmægtig hos daværende Byfoged, Justitsraad Snæbjørn Stadfeldt, og senere hos Herredsfoged Andr. Ludvig Reiersen i Randers. I 1820 blev han Godsforvalter paa Thjele, og 1826 købte han den gamle Herregaard Sødal (Rødding S.) i Nørlyng Herred for 6.500 Rd. 1841 solgte han den for 30,000 Rd. til exam. jur. Johan Jacob Bjerregaard, som det følgende Aar afhændede den for en Betaling af 45,000 Rd. til Martin Ludvig Kall, hidtil Ejer af Borsholmsgaard i Tikjøb S. I 1860 overtoges Sødal af Statskassen, og 1866 solgte Staten Ejendommen til Kammerjunker P. L. Baron Petersdorff for 60050 Rd. Sødal skal tidligere have heddet Stapelgaard og tilhørt Erik Glippings Kammersvend Rane Jonson, men være nedbrudt efter Kongens Mord og genopbygget paa sit nuværende Sted. I 16. Aarhundrede ejedes den af Slægten Parsberg og var derefter i forskellige Ejeres Besiddelse, indtil Rasmus Bay købte den. Gaardens Areal er 315 Td. Ejendomsskyldværdi (1922): 180,000 Kr. Den nuværende Hovedbygning er opført 1865 af Grundmur i 1 Stokværk, med to ældre Fløje.

Efter at have solgt Sødal, købte Rasmus Bay Viskum i Sønderlyng Herred efter Justitsraad Hans Juuls Enke Else Bjerregaards Død 1841 for 61,520 Rd. Han omtales som en dygtig Landmand, og ved Indførelsen af de af Frederik VI oprettede raadgivende Stænder i Kongeriget, blev han valgt til Deputeret for de Større Landejendomsbesiddere i Viborg Stift. Allerede som Ejer af Sødal havde han været en af Foregangsmændene for Hedens Opdyrkning, og det var paa Viskum, at en af Hedeselskabets Banebrydere, Præsten, Konsistorialraad Hans Bjerregaard (død 1860), som ung Mand begyndte sine Plantninger.

Den 31. Maj 1844 døde Rasmus Bay paa Viskum. I "Aarhuus Stiftstidende", Nr. 98 s. A. lod hans Enke Dødsfaldet bekendtgøre med følgende Mindeord om den Afdøde:

"At min kjære og retskafne Mand, Proprietair og Stænderdeputeret Rasmus Bay, den 31te f. Md. om Morgenens Kl. 5 1/2 i sit 48de Aar efter 12 Ugers smertefulde Lidelser ved en rolig Død bortkaldtes fra mig og 9 uforsørgede Børn til en bedre Verden Hisset, bliver det herved min tunge Skjæbne, sørgeligst at bekendtgøre for Slægt og venner. I 17 1/2 Aar levede vi det lykkeligste Ægteskab til sammen, og af vore kjære Børn modtager Eet den Afdøde i Evigheden. Enhver, som kjendte den Hedengangnes Værd, veed ogsaa tilfulde, hvor stort og uerstatteligt et Tab jeg har lidt ved saa tidligt at miste den hjerteligste Ægtefælle og ømmeste Fader"

Wischum, den 2den Juni 1844.

H. E. C. Bay, fød Birch.

- I 1827 havde han ægtet Hansine Eleonora Christine Birch, født 19. Oktober 1806 i Vedersø Præstegaard i Ribe Stift, Datter af Sognepræst Peter Birch, som 1838 blev entlediget fra Embedet og døde 1841 paa Sødal. Moderen, Anne Hansdatter Bjerregaard, var Datter af den saakaldte "lærde Bonde" Hans Jensen Bjerregaard i Gentofte, der begyndte som Fæster af sin Faders Gaard i Gentofte, og blev den første Udflytterbonde i Danmark. Efter Rasmus Bays Død levede hans Enke paa Viskum til 1848, da hun solgte Ejendommen for 61,000 Rd. til Hofjægmester Lüttichau til Tjele. Hun døde 13. Februar 1870.

10 Børn (C1-C10):

C1. Anne Elise Julie Dorthea Marie Bay, f. 28. Juli 1828 paa Tjele.

Hun havde i 25 Aar en meget søgt og ypperlig ledet Forberedelsesskole til Latinskolen i Viborg, der bestod længe efter at Adjunkterne selv havde oprettet en Forberedelsesskole i Byen. Ved hendes 25 Aars Jubilæum som Skolebestyrerinde, udtalte den bekendte Skolemand, Rektor Lefolii, sin Anerkendelse i følgende Ord: "Jeg faar endnu mine bedste Elever fra Frk. Bays Skole" -I sit 60. Aar flyttede hun til Karlslunde, hvor hun endnu nogle Aar udøvede Lærerin-

degering - for Almuebørn. Her boede hun en Tid i et lille Hus i Landsbyen sammen med Søsteren Laura Kirstine, som udførte Martha-gerningen i Hjemmet. Tilsidst levede hun i Landsbyskolen hos sin Svoger, Lærer og Kirkesanger Jacob Mess i Karlsrunder, her døde hun 15. Juni 1896, ugift.

C 2. Anders Sophus Bay, f. 17. Jan. 1830 paa Sødal, død 24. Juni 1845 paa Viskum.

C 3. Laura Kirstine Bay, f. 2. Jan. 1831 paa Sødal. Hun levede i mange Aar sammen med sin Søster, først i Viborg, senere i Karlsrunder; hun døde 30. Juni 1900, ugift.

C 4. Peter Birch bay, f. 1. Febr. 1832 paa Sødal, Student 1850, cand. jur. 1858, Byfogedfuldmægtig i Kjøge 1859-60, Fuldmægtig i Fjends og Nørlyng Herreder 1870, i Middelsom-Sønderlyng herreder 1872, og endelig Birkedommer paa Læsø 1877, entlediget 1885; død 22. Juni 1885 i Løvel, ugift.

C 5. Hans Jensen Bjerregaard Bay, f. 19. Maj 1833 paa Sødal, Ejer af Løvel Østergaard (Løvel S.), som han solgte 1901 og flyttede til Viborg. Han var en paa sin Egn meget anset Mand og havde mange Tilidshverv, i 18 Aar var han Sogneraadsformand og i 25 Aar Taksationsformand i den jyske Kreditforening. I Sommeren 1905 besøgte han sin Datter Anna i Kjøbenhavn og døde pludselig 26. August uden forudgaaende Sygdom, blev begravet 1. Septbr. s. A. paa Fasankirkegaarden.

Gift 28. Oktbr. 1858 med Cathinca Ingeborg Kall, f. 22. Juni 1836 paa Borsholmsgaard (Tikjøb S.), Datter af senere Kammerraad, Godsejer Martin Ludvig Kall og Ingeborg Cathrine Fogh; død 12. Novbr. 1917.

6 Børn (D1-D6):

D 1. Oscar Rasmus Bay, f. 4. Marts 1860, Godsinspektør paa Bäckaskog Kungsgaard i Skaane 1890-1900, Forpagter af Pilshult ved Helsingborg 1900-04, Ejer af Birkholm (Vandløse S.) 1904-08, Partikulier i Charlottenlund. Gift 15. Novbr. 1890 med Ulla Ingeborg Nielsen, f. 27. Jan. 1870 i Stege.

7 Børn (E1-E7):

E 1. Vilhelm Christian Bay, f. 26. Aug. 1892.

E 2. Ebba Bay, f. 4. Aug. 1894.

E 3. Inger Bay, f. 11. April 1896. Gift 28. Marts 1917 med Victor Brix, f. 19. Sept. 1890 (Søn af Ejer af Landlyst med Damp-teglværk ved Thisted Anton Emil Brix og Marie Sørensen Fjellered).

5 Børn (F1-F5):

F 1. Tove B., f. 4. Febr. 1918.

F 2. Erik B., f. 20. Novbr. 1919.

F 3. Knud B., f. 13. Jan. 1922.

F 4. Ulla Marie B., f. 2. Oktbr. 1924.

F 5. Karen B., f. 17. Maj 1931.

E 4. Peter Julius Kall Bay, f. 7. Jan. 1898, Overforvalter paa Vosnæsgaard (Skjødstrup S.). Gift 25. April 1930 med Ebba Hviid, f. 27. April 1903 (Datter af Ejer af Vilhelmsborg, Maarslet S., Lars Nielsen Christensen H. og Jessine Caroline Svendsen, hvis Moder var Søster til Dragonen Niels Kjeldsen, der faldt 28/2 1864 ved Landevejen nær Adelbertsminde ved vejle i helttemodig Kamp med preussiske Husarer og blev begravet paa Give Kirkegaard.

1 Søn (F1):

F 1. Erik Bay, f. 28. April 1931.

E 5. Carl Bay, f. 2. Marts 1900, Cand theol. 1925, Præsteviet Medhjælper for Stouby-Hornum s. A., Sognepræst til Lyngaa-Skjød Menigheder 1929. Gift 25. Maj 1930 med Clara Mathilde Wedell-Wedellsborg, født 8. Juli 1910 paa Krabbesholm (Datter af Baron Henrik Georg W.-W. til Ørumgaard og Karen Amy Comtesse Danneskiold-Samsø).

1 Søn (F1):

F 1. Hans Bay, f. 25. Juli 1931.

E 6. Annie Bay, f. 21. Jan. 1902. Gift 24. Juni 1928 med Niels Johannes Østergaard Nøjgaard, f. 21. Septbr. 1900 (Søn af Jens Christian N. og Andrea Petrea Svendsen), cand. theol. 1925, Sognepræst til Udby i Holbæk Amt, Dr. theol. 1929.

2 Børn (F1-F2):

F 1. Birthe N., f. 30 April 1929.

F 2. Søren N., 18. Febr. 1931.

E 7. Oscar Bay, f. 17. April 1904, Forvalter ved Landvæsenet.

D 2. Anne Marie Henriette Ingeborg Bay, f. 5. Jan. 1862 paa Sønderupgaard. Gift 30. Septbr. 1885 med Johan Gaarn Sørensen, f. 30. Septbr. 1861 paa Læsø (Søn af Koffardikaptajn Jens Gaarn S. og Johanne Frederikke Fortmann), Købmand paa Læsø, Gaardejer i Østerby, Formand for Øens Redningsvæsen.

3 Børn (E1-E3):

E 1. Johanne Frederikke S., f. 21. Juli 1886, Gift 7. Maj 1907 med Niels Nielsen Hviid, f. 12. Juli 1879, Trævarefabrikant.

3 Børn (F1-F3):

F 1. Svend Børge H., f. 27. Jan. 1910.

F 2. Ingeborg Elly Ingrid H., f. 1. Febr. 1911.

F 3. Katy Frederikke H., f. 30. Septbr. 1917.

E 2. Cathinca Ingeborg Sørensen, f. 5. Novbr. 1890. Gift 22. Juni 1913 med Jesper Peter Hermand Jespersen, f. 14. Novbr. 1886, Gaardejer paa Læsø.

9 Børn (F1-F9):

F 1. Agnete Cathrine Ingeborg J., f. 5. Marts 1914.

F 2. Rigmor Hilda J., f. 10. Maj 1915.

F 3. Cathinca Ingeborg J., f. 18. Novbr. 1917.

F 4. Helmuth Gaarn J., f. 8. Maj 1918.

F 5. Vita J., f. 21. Septbr. 1920.

F 6. Sigurd Hermand J., f. 23. April 1925.

F 7. Svend Aage J., f. 4. Jan. 1928.

F 8. Frode Eivind J., f. 24. Septbr. 1929.

F 9. Poul Erik J., f. 15. Novbr. 1934.

E 3. Gerda Jensine Sørensen, f. 28. Oktbr. 1894. Gift 13. April 1915 med Peter Alfred Charles Jespersen, f. 18. Jan. 1889. Gaardejer paa Læsø.

4 Børn (F1-F4):

F 1. Ellen Jespersen, f. 22. Juli 1916.

F 2. Niels Brock Bay J., f. 10. Febr. 1919.

F 3. Kai Ingemann J., f. 15. Marts 1923.

F 4. Gerda Louise J., f. 1. Aug. 1927.

D 3. Martin Ludvig Bay, f. 17. Novbr. 1863 paa Sønderupgaard, blev en Tid en Tid opdraget i sin Onkels, Pastor Berthelsens Hus, først paa Manø siden i Sønderholm, kom 1880 paa Jonstrup Seminarium, tog Lærereksamen 1883. Efter at have været Vikar i Paarup, Hjælpe-lærer i Aborre og Lærer og Kirkesanger i Søby ved Assens til 1889, tog han som Privatist Examen artium ved Odense Latinskole 1890 og blev cand. theol. 1900, Sognepræst til Sønderholm og Frejlev Menigheder i Viborg Stift 1901; død 22. Febr. 1931. Gift 8. Aug. 1900 med Marie fechtenburg, f. 25. Juni 1873 i København (Datter af J. H. F., R. af Dbg., og Amalie Løvengreen).

5 Børn (E1-E5):

E 1. Agnete Bay, f. 5. Septbr. 1901. Gift 4. Juni 1932 med Niels Bennedsen, født 19. Marts 1892 i Korsør, Student (Sorø) 1909, cand. mag. 1915, Lektor ved Helsingør h. Mellemskole, (gift 1. Gang med Ellen Doberck.

E 2. Martin Bay, f. 20. Jan. 1903, død 22. s. M.

E 3. Martin Hjalmar Bay, f. 20. Maj 1905, død 28. Juni s. A.

E 4. Svend Aage Bay, f. 23. Juni 1907.

E 5. Rigmor Bay, f. 4. Marts 1909, tog Lærerindeeksamen fra Th. Langs Seminarium 1931.

D 4. Holger Bay, f. 26. Oktbr. 1865 paa Løvel Østergaard, Forpagter af Visbækgaard ved Viborg, Bestyrer af Petersminde Teglværk ved Ballerup, Hegnetslund Teglværk ved Kjøge. Gift 12. Maj 1894 med Helene Margrethe Smith, f. 20. Juni 1866 (Datter af Justitsraad Ludvig August S. i Rødby og Nielsine Margrethe Perch).

3 Børn (E1-E3):

E 1. Niels Brock Bay, f. 24. Marts 1896, død 21. Maj 1917.

E 2. Ellen Kall Bay, f. 19. Novbr. 1897, død 19. Aug. 1921. Gift 6. Juli 1918 med Peter Andreas Andersen, f. 18. Decbr. 1890.

E 3. Marry Perch Bay, f. 2. Decbr. 1898. Gift 12. Maj 1922 med Kai Peter Andreas Rohde, f. 18. Maj 1896 (Søn af Postkontrollør Peter Andreas R. og Amanda vetter), Adjunkt ved Helsingørh. Mellemsskole.

2 Børn (F1-F2):

F 1. Birgit R., f. 9. Febr. 1925.

F 2. Niels Andreas Peter R., f. 14. Novbr. 1927.

D 5. Hansine Eleonora Christine Bay, f. 9. Juni 1870 paa Løvel Østergaard. Gift 2. Oktbr. 1898 med Hans Christian Berthelsen Søndergaard, f. 25. Okt. 1874 (Søn af Bertel Sørensen, kaldet Søndergaard af Løvel og Christence Madsen), Formand paa Nørrebro Pakkasefabrik Kbhvn.)

4 Børn (E1-E4):

E 1. Cathinca Ingeborg Christence S. f. 11. Decbr. 1899.

E 2. Ingeborg Bay S., f. 12. Juni 1902, Kommuelærerinde 1. Juli 1923-1. April 1931. Gift 21. Juni 1931 med Georg Jørgensen, f. 9. April 1902.

1 Søn (F1):

F 1. Ole Søndergaard J., f. ...

E 3. Asta Bay Søndergaard, f. 25. Juli 1903. Gift 29. Decbr. 1929 med Viggo Fritsum Hansen, f. 23. Decbr. 1905.

2 Børn (F1-F2):

F 1. Vagn Carl Christian H., f. 10. Septb. 1930.

F 2. Inge Vita H. f. 11. Jan. 1932.

E 4. Hans Bay Søndergaard, f. 3. Febr. 1906, død 14. Maj 1907.

D 6. Anna Elisa Julie Dorothea Marie Bay, f. 7. Jan. 1875 paa Løvel

Østergaard. Gift 26. Novbr. 1898 med Christian Peter Jørgen Hansen, f. 4. Jan. 1876, Bestyrer af "Chr. P. Hansens Kaffehandel" paa Købmagergade, som er testamenteret til Det kjøbenhavnske Kirkefond af hans Forældre, Christian Peter Hansen og Hustru Emma, født Christensen.

3 Børn (E1-E3):

E 1. Hans Christian Peter H., f. 26. Maj 1905, Handlende i Guatemala.

E 2. Else Bay-Hansen, f. 13. Oktbr. 1911.

E 3. Oluf Bay-Hansen, f. 6. Juni 1918.

C 6. Helene Kirstine Bay, f. 19. Juni 1835 paa Sødal, død 6. Novbr. 1908. Gift 30. Novbr. 1859 med Vilhelm Frederik Ludvig Krabbe, f. 29. Decbr. 1832 i Kbhvn. (Søn af Major Carl Frederich K. og Benthe Marie Kirstine Kruse), Exam. jur., Godsfuldmægtig paa Holsteinborg 1854-59, Boghandler i Hobro s. A., deltog i Krigen 1864 og fik Erindringsmedaillen, Jernbaneassistent fra 1867 til sin Død 13. Juni 1888.

5 Børn (D1-D5):

D 1. Rasmus Bay K., f. 13. Septbr. 1854, død 23. Juni 1859.

D 2. Jørgen Mørk Kruse K., f. 21. Marts 1856, død som Barn.

D 3. Anna Eleonora Kirstine Caroline K., f. 4. Aug. 1865. Gift 17. Marts 1893 med Christian Nicolai Guntel, f. 17. Jan. 1861, Fabrikant i Kjøbenhavn.

D 4. Carl Johan Oluf Christian K., f. 28. Juni 1868, Bogholder (Kbhvn.).

1 Barn (E1):

E 1. Karen K., f. 15. Aug. 1905.

D 5. Albert Heinrich Riise K., f. 24. April 1871, Student 1890, cand. jur. 1898, Overretssagfører 1901 (deponeret sin Bestalling), Fuldmægtig i Kbhvn.s private Laanebank 1905, Afdelingsbestyrer 1918. Gift 19. Maj 1899 med Voldborg Sofie Brøchner-Larsen, f. 12. Jan. 1873, død 16. Maj 1932.

2 Børn (E1-E2):

E 1. Agnete Helene Krabbe, f. 12. Decbr. 1900. Gift 17. Septbr. 1921 med Leif Gamborg, f. 5. Decbr. 1896 paa Frederiksberg (Søn af Kontorchef Imm. V. G. og Bertha Christence Møller), Student 1915, cand. jur. 1920, Højesteretssagfører 1929.

1 Barn (F1):

F 1. Jørgen G., f. 15. April 1927.

E 2. Frits Erik Hugo Krabbe, f. 19. Aug. 1902. Gift 3. Aug. 1929 med Gunhild Junker, f. 22. Maj 1907 (Datter af Forstander J. og Hustru, født Holm).

1 Barn (F1):

F 1. Kirsten K., f. 20. Oktbr. 1931.

C 7. Marie Franciska Henriette Bay, f. 28. Aug. 1836 paa Sødal, død 5. Septbr. 1851.

C 8. Severine Jacobine Cathrine Bay, f. 25. Septbr. 1837 paa Sødal, død 30. Septbr. 1916. Gift 24. April 1872 med Jacob Mess, f. 23. Jan. 1841 i Sandby Sogn ved Nakskov (Søn af Skolelærer og Kirkesanger Jens Peter M. og Hustru Cathrine Nielsen), Kantor ved Viborg Domscole, Lærer og Kirkesanger i Karlslunde ved Roskilde 1884, entlediget 1902, Dbmd. 1893, død 15. Marts 1915 i Karlslunde.

2 Børn (D1-D2):

D 1. Anna M., f. 13. Jan. 1873 i Viborg, tog Lærerindeeksamen 1895, Kommunelærerinde i Frederikssund. Gift 26. Jan. 1899 med J. P. Kostrup, Redaktør i Frederikssund, Byrådsmedlem (Borgmester).

5 Børn (E1-E5):

E 1. Vita K., f. 21. Juli 1900. Gift 29. Decbr. 1921 med Erik Gustav Berth, f. 2. Febr. 1893 i Malmø (Søn af Direktør Gustav Berth, R. af Vasaordenen, og Benedicte Nielsen), Tandtekniker.

E 2. Eigil Kostrup, f. 2. Aug. 1901, Bogholder paa Frederikssunds Svineslagteri.

E 3. Stig Kostrup, f. 12. Aug. 1903, Fuldmægtig hos Forsikrings-selskabet "Johan Frimodt". Gift 29. April 1932 med Erna Simonsen, f. 5. Decbr. 1906 (Datter af Forretningsfører Edvard S. og Hustru, f. Jørgensen).

E 4. Randi Kostrup, f. 21. Juli 1906

E 5. Alvild Kostrup, f. 21. Juli 1906.

D 2. Otto Mess, f. 23. febr. 1876 i Viborg, cand. pharm. 1898/1899, medhjælper paa Ballerup Apothek.

C 9. Hans Julius William Bay, f. 17. Maj 1838 paa Sødal, død samme Aar.

C10. Elise Bay, f. 12. Septbr. 1841 paa Sødal, Privatlærerinde, død 1898 i Viborg., ugift.

B 10. Anne Kirstine Bay, f. 22. Jan. 1799 i Randers, død 1878, ugift.

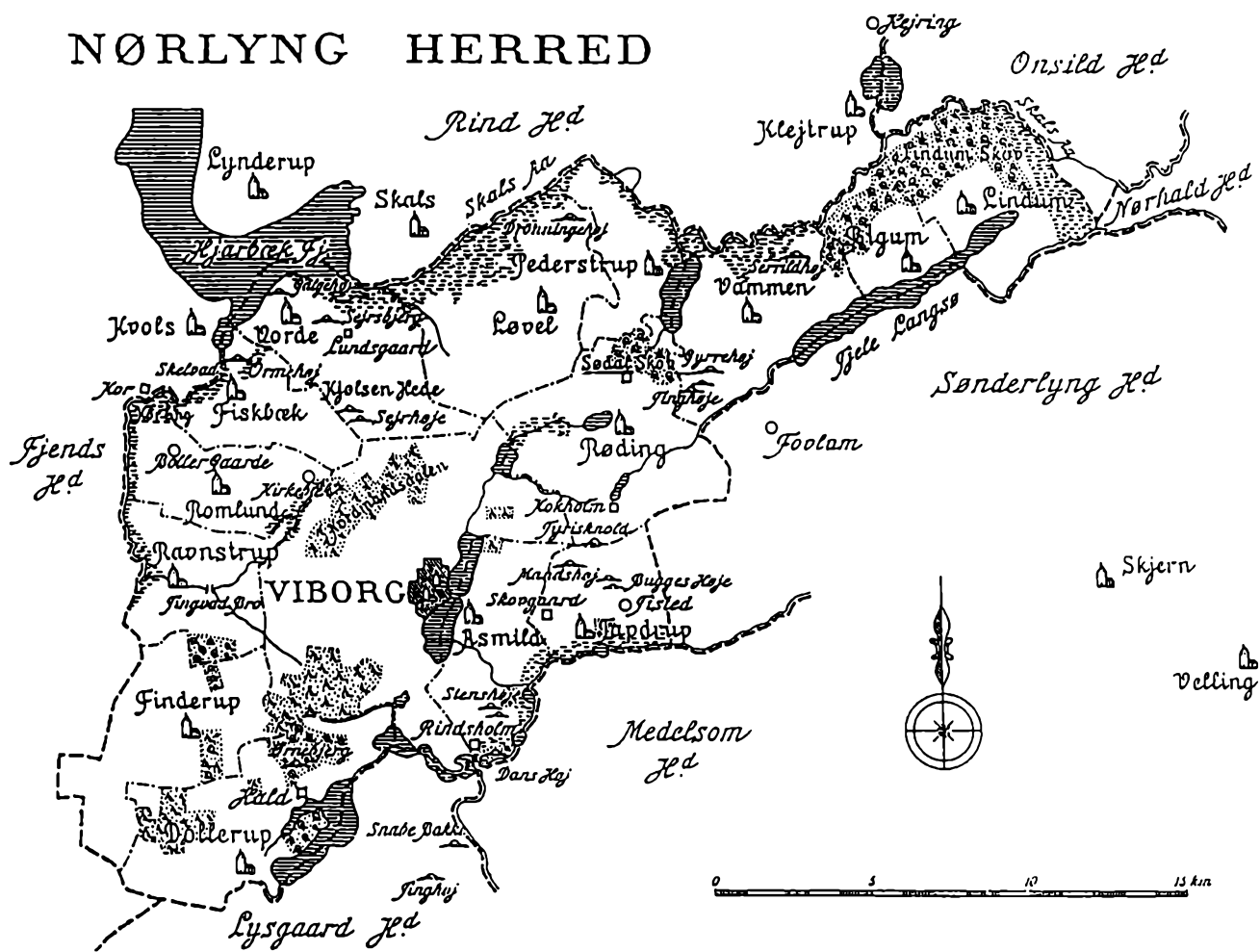
B 11. Jens Bay, f. 13. Febr. 1802 i Randers, exam. jur., Fuldmægtig hos Broderen, Birkedommer Søren Bay paa Samsø, Toldassistent i Ebeltoft, hvor han døde 15. April 1852.

Gift med Marie Charlotte Amalie Petersen, f. 1. Marts 1802, død i Maj 1888, uden Børn.

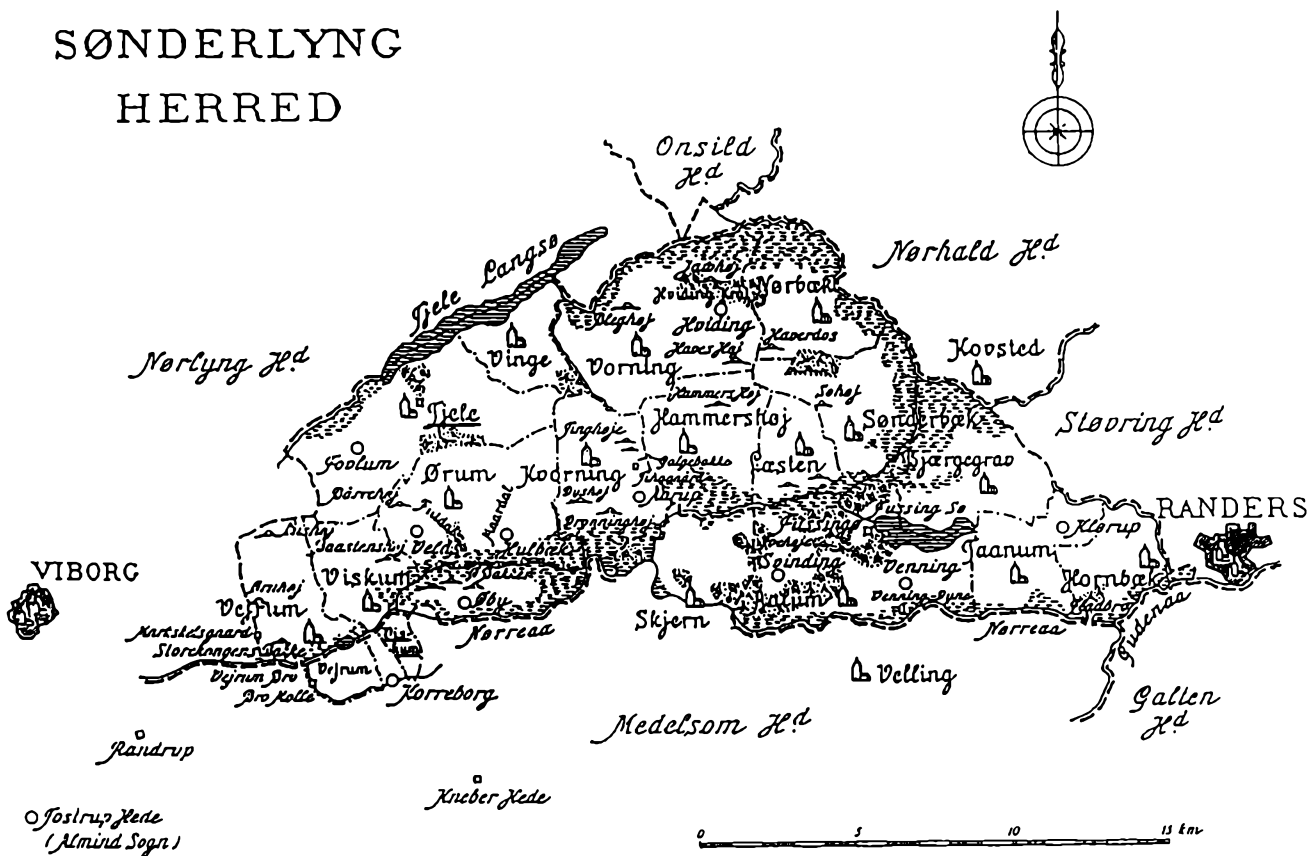
-o-

På nedenstående kort kan ses, hvor i herrederne de -under B 9- omtalte Gårde: Sødal, Tjele og Viskum lå.

NØRLYNG HERRED

SØNDERLYNG
HERRED

Om Hansine Eleonora Christine Birch og Rasmus Bay er der i folketællingerne hentet nedenstående oplysninger.

Folketælling 1840, Rødding-Sødal-:	Rasmus Bay.....	44 Aar	Ejer af Sødal
	Hansine Eleonora Christine Birch..	34 "	Hans Kone
	Anne Elise Lulie Dorthea Marie Bay	13 "	} Deres Børn
	Anders Sophus Bay.....	11 "	
	Laura Christine Bay.....	9 "	
	Peter Birch Bay.....	8 "	
	Hans Jensen Bjerregaard Bay.....	6 "	
	Helene Kirstine Bay.....	5 "	
	Marie Franciska Henriette Bay.....	4 "	
	Severine Jacobine Kathrine Bay....	2 "	
	Peter Birch.....	75 "	Hendes Far
	Julie Birch.....	33 "	Hendes Søster

Vedrørende Peter Birch, se nr. 4.

Vedrørende Julie Birch, se nr. 26.

Folketælling 1845, Viskum:	Hansine Eleonora Christine Birch..	39 Aar	Enke
	Anne Elise Julie Dorthea Marie Bay	18 "	} Hendes Børn
	Laura Christine Bay.....	14 "	
	Helene Kirstine Bay.....	10 "	
	Marie Franciska Henriette Bay.....	8 "	
	Severine Kathrine Bay.....	7 "	
	Elise Bay.....	4 "	
	Peter Gjerulff.....	29 "	Forpagter
	Henriette Stabell.....	30 "	Hans Kone
	Johanne Gjerulff.....	1 "	Deres Datter
	Christiane Bejerholm.....	62 "	Enke, hans Mor
	Christian Gjerulff.....	23 "	Ug. Avlsforvalter. Hans bror

Christiane Bejerholm (nr.10)

Peter Gjerulff = Peter Severin Frederik Gjerulff (nr.27)

Christian Gjerulff = Christian Leopold Emanuel Gjerulff (nr.28)

Ved folketællingen i 1840, havde familien 8 børn i alderen fra 3-13 år. Et niende barn, Hans Julius William Bay (nr.79), der blev født i maj 1839, døde samme år.

1839 døde også Hansine Eleonora Christine Birchs mor Anne Hansdatter Bjerregaard (nr.8).

To år efter døde hendes far Peter Hansen Birch. Det skete 3 måneder før familiens tiende og sidste barn, Elise Bay (nr.80), blev født.

Få måneder før Elise Bays 3 års fødselsdag døde hendes far Rasmus Bay, kun 48 år gammel, og Hansine Eleonora Christine Birch var nu alene med 9 børn i alderen fra 3-17 år.

Rasmus Bays død blev bekendtgjort med nogle mindeord, der kan læses på side 181.

1847 døde den ældste søn, Anders Sophus Bay (nr.72). Han blev 17 1/2 år gammel og døde på Viskum. (I stamtavlen står der på side 182, at han døde den 24. 6.1845. Den rigtige dato er 21.7.1847.)

1851 oplevede familien igen en stor sorg, da den 15-årige Marie Franciska Henriette Bay (nr.77), døde.

Det er ikke undersøgt om Hansine Eleonora Christine Birch flyttede til Viborg med de fire ukonfirmerede børn, da hun i 1848 -4 år efter sin mands død solgte Viskum (se side 181), men det vides, at hun boede i Viborg, da hun døde i 1870. Det gjorde også 4 af døtrene. De 3 var lærerinder, og den 4' var gift med en lærer. (se side 181,C1 - 182,C3 -187,C8 og C10.)

Navn:	Julie Elise Birch			
Fødselsdag -år og sted:	28.9.1808, Vedersø, Hing hrd., -D.E.Rugaard-			
Dåbsdag -år og sted:				
Stilling:				
Dødsdag -år og sted:	2.5.1882, Ebeltoft, Mols hrd.			
Begravelsesdag -år og sted:	6.5.1882, Ebeltoft			
Placering i slægten:	26 (3/3)			
FORÆLDRE				
Navn	Døbt	Død	Nr.	Side
Peter Hansen Birch	27.2.1765	2.6.1841	8a	121-124
Anne Hansdatter Bjerregaard	28.2.1768	19.11.1839	8	"

Om Julie Elise Birch vides, at hun

- 1808 blev født i Vedersø præstegaard, og voksede op der. Hvornår hun blev døbt, er det ikke lykkedes at finde oplysninger om, men da hun i
- 1823 blev konfirmeret, blev der i kirkebogen skrevet, at hun var 14 1/2 år gammel. Efter faderens afsked som præst i
- 1838 fik hun sammen med forældrene ophold på Sødal, der lå ca 10 km. nordøst for Viborg (se side 188), og ejedes af hendes søsters mand Rasmus Bay.
- 1849 flyttede hun ind hos Rasmus Bays yngre bror Jens Bay og hans kone Marie Charlotte Amalie Petersen, der boede i Ebeltoft (se side 187, B 11)
- Fra Ebeltofts folketællings-lister 1870 og 1880 vides, at Marie Charlotte Amalie Petersen boede i Adelgade, og om Julie Elise Birch står der, at hun fra fødslen har været berøvet sin forstand.
- 1882 døde Julie Elise Birch, og torsdag den 4' maj blev dødsfaldet bekendtgjort i Ebeltoft Avis med følgende ord:

At Jomfru Julie Elise Birk, der i 33 Aar har været i Pleje hos mig, er død igaar, 74 Aar gl. bekjendtgøres herved.

Ebeltoft den 3die Mai 1882

Marie Bay

Begravelsen er bestemt til førstk. Lørdag Middag Kl. 12 fra Hjemmet.

Da begravelsen blev indskrevet i kirkebogen, blev der under bemærkninger skrevet, at hun var præstedatter, havde ophold hos enkefru Bay i Ebeltoft og at hun var sindsyg.

BEMÆRKNINGER

3 personer har ikke fået slægtsskema:

- Nr. 6 Peder Hansen Bjerregaard, -se side 7-.
- " 20 Anne Eleonora Bjerregaard, -se side 70-.
- " 24 En søn (Birch), -se side 121,122-.

2 personer har hverken fået slægtsnummer eller slægtsskema:

- Hans Peder Carl Lyngholm, -se side 156,157-.
- Anne Kirstine Cathrine Cicilie Lyngholm, -se side 156,157-.

I kildehenvisninger side 194 mangler:

Side

- Nævnet og Slægten Saugman, (Em.Saugman)..... 71
- Viborg Stifts Folkeblad 21.10.1955, (Har.Skodshøj),
-artikel om Hans Bjerregaard-..... 86-92

I herredskort-registeret side 198 mangler:

- Sønderlyng herred..... 53,151,188

REGISTER

ARKIVER OG BIBLIOTEKER

FREDERIKSBERG BIBLIOTEK, Solbjergvej 21-25, Frederiksberg

LANDSARKIVER FOR SJÆLLAND, LOLLAND-FALSTER OG BORNHOLM, Jagtvej 10, 2200 København N

RIGSARKIVET, Rigsdagsgården 9, 1218 København K

UNIVERSITETETS AVIS-LÆSESAL, Fiolstræde 1, 1018 København K

KILDEHENVISNINGER

	Side
Almindeligt Forfatterleksikon for Kongeriget Danmark med Bilande 1814-40, (Ths.Erslew).....	119-120,135-136
H.C.Andersens Dagbøger 1825-1875, IV bind, (Kåre Olsen og H.Topsø-Jensen).....	75-78
Aviser:	
Adresseavisen.....	52,68,69
Berlingske Tidende.....	52,132
Ebeltoft Avis.....	191
Horsens Avis.....	149
Randers Amtsavis.....	72
Ribe Stiftstidende.....	123
Viborg Stiftstidende.....	60,61,123,130,131,132,154,165
Aalborg Stiftstidende.....	154,155
Aarhus Stiftstidende.....	147,148,149
Jens Baggesen og Slagelse Latinskole, (Grethe Wille).....	9,64
Bogen om Slagelse, (P.Arnkov).....	64
Brev fra Hans Jensen, Selvejerbonde paa det Bernstorffske Gods, til sine Landsmænd de øvrige Danske Bønder.....	50
Candidati og Examinati Juris 1736-1936, (A.Falk-Jensen og H.Hjorth-Nielsen).....	132,147
Dansk Biografisk Lexikon 1889, (C.F.Bricka).....	62
Danske Slotte og Herregaarde, IV bind, (A.G.Hassø).....	118
Det Danske Hedeselskab 1960.....	117
Det kgl. Danske Haveselskabs, Det Jyske Haveselskabs og Østifternes Haveselskabs medlemsblad "Haven".....	115-116
Dødsfald i Danmark 1761-1890, (V.Richter)	
En Dansk Præste- og Sognehistorie 1849-1949, (Paul Nedergaard).....	74
Folketællinger.....	52,65,68,71,133,138,141,143,151,152,163,168,189
Forfatterlexicon for Danmark, Norge og Island indtil 1814, (H.Ehrencron-Müller).....	138
Fremragende Danske Bønder før og nu, (D.E.Rugaard).....	10,49,135,141,143,145,151,154,158,161,167
Gamle Folks Fortællinger om det Jyske Almueliv, (E.Tang Kristensen).....	62,124
Gravskrifter i Danske Aviser 1759-1809, (H.Ehrencron Müller)	
Herredskort.....	11,14,53,66,73,139,144,148,151,152,155,157,159,164,167,169,171,172,188
Historisk Samfund for Viborg Amt, Aarbog 1965.....	62
Jødiske Dødsfald i Danmark 1693-1976, (Jul. Margolinsky).....	136
Kirkebøger fra: Alsted, Ebeltoft, Fur, Gentofte, Gierslev, Hjeremind, Horsens, Højbjerg, Kindertofte, København, Lyngø, Ring, Rødding, Sjørslev, Skjødstrup, Slagelse, Sporup, Sønder Jernløse, Ude Sundby, Vedersø, Viborg, Viskum og Aarhus.	
Meddelelser fra Historisk-topografisk Selskab for Gentofte Kommune 1824-28, -Om Hans Jensen-, (J.Werner)....	15-41
Samme 1935, -Kort og skitse fra artikel om Gentofte by på udskiftningens tid-, (Johan Lemche).....	12,13
Memoirer og Breve XLIII, (J.Clausen og P.Fr.Rist), -Side 136-38 og 141 om Hans Bjerregaard)-	79
Personalhistorisk Tidsskrift, ottende række 2' bind, -Om Hans Christensen Juuls familie-, (Fr.Grønvald)....	55-59
Præster og Skikkelige Folk, -Side 38-52 om Hans Bjerregaard-, (P.E.Benzon).....	80-85
Slagelsebogen, (Otto Holmgård og Erik B.Nissen).....	10
Slægten Bay fra Brandstensgaard i Vindstrup, (Torkil Baumgarten).....	173-187
Steen Steensen Blichers Livs-tragedie, (Jeppe Aakjær), -Side 285-303 Bladfejden med hans Bjerregaard-.....	95-114
Strandvejs Kommunerne 1920, -Om den lærde bonde-, (Fr.Opffer).....	42-46,50,161
Trap Danmark, 5' udgave.....	53-54,73
Veje i Gentofte, (L.Gotfredsen).....	46
Viborg Købstads Historie, (udgivet af Viborg Byråd).....	130

NAVNEREGISTER

	Side		Side
Andersdatter		Bjerregaard	
Ane, g.m. J.Nielsen.....	70	Hansine Kathrine, g.m. L.P.Sørensen.....	70,153-155
Bay		Hansine Kathrine.....	166
Anders Sophus.....	170	Hans Theodor.....	160
Anders Sørensen.....	170,173-177	Inger Hansdatter.....	7,49
Anne Elise Julie Dorthes Marie.....	170	Jacob Elvin.....	160
Elise.....	170	Jacob Hansen.....	7,67-69
Hans Jensen Bjerregaard.....	170	Jacob Jensen.....	70,166-169
Hans Julius William.....	170	Jacob Peter.....	150
Helene Christine.....	170	Jens Hansen.....	7,50
Laura Christine.....	170	Jensine.....	166
Marie Franciske Henriette.....	170	Jansine Christine, g.m. Chr.P.Lyngholm.....	70,156-157
Peter Birch.....	170	Jens Just.....	70,160-165
Rasmus.....	170-190	Johan Carl Christian.....	146
Severine Jacobine Kathrine.....	170	Johan Jacob.....	67,146-149
Bejerholm		Johanne Margrethe Kirstine.....	146
Christiane, g.m. M.H.Gjerulff.....	63,129-133	Julie Elisabeth.....	166
Dorthe, g.m. E.A.Ehrhardt.....	63,137-139	Larsine Patrine Severine.....	160
Hanne.....	142	Lene Hansdatter, g.m. P.Bejerholm.....	7,63-66
Hans.....	142	Marie Cecilie.....	166
Hans Ulrich.....	63,140-141	Marie Hansine Kathrine.....	160
Helene Elsemine.....	142	Mathias Carl Cilius.....	45-46,160
Inger Sophie, g.m. P.Wallich.....	63,134-136	Niels Peter August.....	146
Jens Jacob Bjerregaard.....	63,142-144	Olaf Rye.....	160
Juliane Petrine.....	142	Peder Hansen.....	7
Peder.....	63-66	Peder Hansen.....	7,125-126
Peter.....	142	Peder Jensen.....	67,150-152
Sofie.....	142	Resmine Eleonora Kristine.....	146
Birch		Søren Møllerup.....	166
En søn.....	121	Borchorst	
Hans.....	121-122	Sophie Elisabeth, g.m. Franz Engelbert Ehrhardt.....	137-138
Hansine Eleonora Christine, g.m. S.Bay.....	121,170-190	Bregendahl	
Julie Elise.....	121,191	Anne Marie Elisabeth, g.m. M.H.Gjerulff.....	132
Peter Hansen.....	121-124	Bøggild	
Bjerregaard		Dorthe Margrethe, g.m. S.F.Gjerulff.....	130
Andreas Julius Hansgaard.....	160	Christensdatter	
Ane Dorthes.....	160	Anne Kirstine, g.m. P.Lyngholm.....	156
Anne Eleonora.....	70	Ehrhardt	
Anne Hensdatter, g.m. P.H.Birch.....	7,121-124	Cathinka.....	137
August Volfgang Hertel.....	160	Emma Sofie.....	137
Cecilie.....	166	Ernst Anton.....	137-139
Christian.....	166	Frantz Engelbert.....	137,138
Ditlev Treppo Saugmann.....	160	Thora.....	137
Else Hensdatter, g.m. H.Juul.....	7,51-62	Gjerulff	
Else Marie.....	150	Christian Leopold Emanuel.....	129
Hanne Andrea.....	166	Hans Juul.....	129
Hans Andreas.....	70,158-159	Mads Haugaard.....	129-133
Hans Andreas.....	166	Peter Severin Frederik.....	129
Hans Hansen.....	7,44-45,70-120	Søren Frederik.....	129-131
Hans Jacob.....	67,145	Gudmansen	
Hans Jacob.....	146	Johanne Kirstine, g.m. H.J.Morthorst.....	67-68
Hans Jensen.....	5,7-46	Hansen	
Hansine Charlotte.....	146	Ole.....	63-64

NAVNEREGISTER

	Side		Side
Haugaard		Nielsdatter	
Elisabeth Hornemann, g.m. S.F.Gjerulff.....	129-131	Anne Kirstine, g.m. A.S.Bay.....	177
Haar		Dorthe, g.m. O.Hansen.....	63-64
Johanne Arentine Petrea, g.m. J.J.Bjerregaard..	146-149	Nielsen	
Niels.....	146-148	Jens.....	70
Iversen		Mads.....	160,163
Sophie Hødevig, g.m. C.S.Juul.....	51,57,60	Olstdatter	
Jacobsdatter		Anne Marie, g.m. J.Silkesen.....	150,152
Ellen, g.m. H.J.Bjerregaard.....	7,18,39	Overgaard	
Jensdatter		Maren Rasmusdatter, g.m. A.S.Bay.....	170,177
Anna.....	5	Pedersdatter	
Anne.....	5	Maren, g.m. S.Jensen.....	3-4
Inger.....	5	Petersen	
Lene, g.m. Jens Søfrensen.....	5-6	Ane Margrethe, g.m. N.Haar.....	146-148
Jensen		Povelsdatter	
Hans.....	5,7-46	Anna, g.m. J.Sørensen.....	7,18
Jacob.....	5	Schou	
Jens.....	5	Johanne Marie, g.m. P.H.Bjerregaard.....	125-126
Peder.....	5	Segelke	
Søfren.....	3-4	Ida Helvikke Birgitte, g.m. O.Sørensen.....	154,155
Søren.....	5	Silkesen	
Juul		Jens.....	150-152
Christen Sigurd.....	51,54,57,60	Karen Jensdatter, g.m. P.J.Bjerregaard.....	150-152
Hans.....	51-62	Sjorslev	
Kjeldsen		Mette Kathrine Jensdatter, g.m. H.H.Bjerregaard.	70-120
Juliane.....	143	Smeder	
Larsdatter		Kirsten Margrethe, g.m. J.H.Bjerregaard.....	69
Dorthe, g.m. M.Nielsen.....	160,163	Stigaard	
Lyngholm		Inger Dorthea, g.m. O.Sørensen.....	153-154
Ane Petrea Adolphine Kathrine.....	156	Struve	
Anne Kirstine Cathrine Cicilie.....	156,157	Marie Elsi Berntine, g.m. J.J.B.Bejerholm....	142-144
Christen Pedersen.....	156-157	Søfrensen	
Frederik Adolph Schleppegrell.....	156	Jens.....	3,5-6
Frederik Julius.....	156	Peder.....	3
Frederikke Julie.....	156	Sørensen	
Hans Olaf Rye.....	156	Jacob.....	7,18
Hans Peder Carl.....	156,157	Lars Peter.....	153-155
Peder.....	156	Ole.....	153-154
Madsdatter		Taaning	
Jørgine Kirstine, g.m. J.J.Bjerregaard.....	160-165	Ida Christine, g.m. S.N.Møllerup.....	166
Møllerup		Wallich	
Anne, g.m. J.J.Bjerregaard.....	166-169	Lazarus Wolf.....	134,136
Søren Nielsen.....	166,167,169	Philip.....	134-136
Mørthorst		Wessely	
Hans Jørgen.....	67-68	Esperance, g.m. L.W.Wallich.....	134,136
Johanne Cathrine, g.m. J.H.Bjerregaard.....	67-69		

SLÆGTSNUMMER-REGISTER

	Side		Side
I.... Søfren Jensen.....	3-4	12a1a. Sophie Elisabeth Borchorst.....	137-138
Ia.... Maren Pedersdatter.....	3-4	13.... Hans Ulrich Bejerholm.....	63,140-141
II.... Peder Søfrensen.....	3	14.... Jens Jacob Bjerregaard Bejerholm... 63,142-144	
III.... Jens Søfrensen.....	3,5-6	14a... Marie Elsi Berntine Struve.....	142-144
IIIa.. Lene Jensdatter.....	5-6	15.... Hans Jacob Bjerregaard.....	67,145
A.... Søren Jensen.....	5	16.... Johan Jacob Bjerregaard.....	67,146-149
B.... Anna Jensdatter.....	5	16a... Johanne Arentine Petrea Haar.....	146-149
C.... Anne Jensdatter.....	5	16a1.. Niels Haar.....	146-148
D.... Jens Jensen.....	5	16a1a. Ane Margrethe Petersen.....	146-148
E.... Jacob Jensen.....	5	17.... Peder Jensen Bjerregaard.....	67,150-152
F.... Inger Jensdatter.....	5	17a... Karen Jensdatter Silkesen.....	150-152
G.... Hans Jensen -se nedenfor-.....	5	17a1.. Jens Silkesen.....	150-152
H.... Peder Jensen.....	5	17a1a. Anne Marie Olsdatter.....	150,152
G.... Hans Jensen Bjerregaard.....	5,7-46	18.... Hansine Kathrine Bjerregaard.....	70,153-155
Ga.... Ellen Jacobsdatter.....	7,18,39	18a... Lars Peter Sørensen.....	153-155
Ga1... Jacob Sørensen.....	7,18	18a1.. Ole Sørensen.....	153-154
Ga1a.. Anna Povelsdatter.....	7,18	18a1a. Inger Dorthea Stigaard.....	153-154
1.... Inger Hansdatter Bjerregaard.....	7,49	19.... Jensine Christine Bjerregaard.....	70,156-157
2.... Jens Hansen Bjerregaard.....	7,50	19a... Christen Pedersen Lyngholm.....	156-157
3.... Else Hansdatter Bjerregaard.....	7,51-62	19a1.. Peder Lyngholm.....	156
3a.... Hans Juul.....	51-62	19a1a. Anne Kirstine Christensdatter.....	156
3a1... Christen Sigurd Juul.....	51,54,57,60	20.... Anne Eleonora Bjerregaard.....	70
3a1a.. Sophie Hedevig Iversen.....	51,57,60	21.... Hans Andreas Bjerregaard.....	70,158-159
4.... Lene Hansdatter.....	7,63-66	22.... Jens Just Bjerregaard.....	70,160-165
4a.... Peder Bejerholm.....	63-66	22a... Jørgine Kirstine Madsdatter.....	160-165
4a1... Ole Hansen.....	63-64	22a1.. Mads Nielsen.....	160,163
4a1a.. Dorthe Nielsdatter.....	63-64	22a1a. Dorthe Larsdatter.....	160,163
5.... Jacob Hansen Bjerregaard.....	7,67-69	23.... Jacob Jensen Bjerregaard.....	70,166-169
5a.... Johanne Cathrine Morthorst.....	67-69	23a... Anne Møllerup.....	166-169
5a1... Hans Jørgen Morthorst.....	67-68	23a1.. Søren Nielsen Møllerup.....	166,167,169
5a1a.. Johanne Kirstine Gudmansen.....	67-68	23a1a. Ida Christine Taaning.....	166
6.... Peder Hansen Bjerregaard.....	7	24.... En søn -Birch-.....	121,122
7.... Hans Hansen Bjerregaard.....	7,44-45,70-120	25.... Hansine Eleonora Christine Birch.. 121,170-190	
7a.... Mette Kathrine Jensdatter Sjørslev.... 70-120		25a... Rasmus Bay.....	170-190
7a1... Jens Nielsen.....	70	25a1.. Anders Sørensen Bay.....	170,173-177
7a1a.. Ane Andersdatter.....	70	25a1a. Maren Rasmusdatter Overgaard.....	170,177
8.... Anne Hansdatter Bjerregaard.....	7,121-124	26.... Julie Elise Birch.....	121,191
8a.... Peter Hansen Birch.....	121-124	27.... Peter Severin Frederik Gjerulff.....	129
8a1... Hans Birch.....	121-122	28.... Christian Leopold Emanuel Gjerulff.....	129
9.... Peder Hansen Bjerregaard.....	7,125-126	29.... Hans Juul Gjerulff.....	129
9a.... Johanne Marie Schou.....	125-126	30.... Thora Ehrhardt.....	137
10.... Christiane Bejerholm.....	63,129-133	31.... Emma Sophie Ehrhardt.....	137
10a... Mads Haugaard Gjerulff.....	129-133	32.... Cathinka Ehrhardt.....	137
10a1.. Søren Frederik Gjerulff.....	129-131	33.... Helene Elsemine Bejerholm.....	142
10a1a. Elisabeth Hornemann Haugaard.....	129-131	34.... Juliane Petrine Bejerholm.....	142
11.... Inger Sophie Bejerholm.....	63,134-136	35.... Peter Bejerholm.....	142
11a... Philip Wallich.....	134-136	36.... Hans Bejerholm.....	142
11a1.. Lazarus Wolf Wallich.....	134,136	37.... Sofie Bejerholm.....	142
11a1a. Esperance Wessely.....	134,136	38.... Hanne Bejerholm.....	142
12.... Dorthe Bejerholm.....	63,137-139	39.... Hans Jacob Bjerregaard.....	146
12a... Ernst Anton Ehrhardt.....	137-139	40.... Johan Carl Christian Bjerregaard.....	146
12a1.. Frantz Engelbert Ehrhardt.....	137-138	41.... Niels Peter August Bjerregaard.....	146

SLÆGTSNUMMER-REGISTER

	Side		Side
42.... Johanne Margrethe Kirstine Bjerregaard....	146	61.... Ane Dorthea Bjerregaard.....	160
43.... Hansine Charlotte Bjerregaard.....	146	62.... Hansine Kathrine Bjerregaard.....	166
44.... Rasmine Eleonora Kristine Bjerregaard....	146	63.... Hans Andreas Bjerregaard.....	166
45.... Jacob Peter Bjerregaard.....	150	64.... Søren Møllerup Bjerregaard.....	166
46.... Else Marie Bjerregaard.....	150	65.... Christian Bjerregaard.....	166
Hans Peder Carl Lyngholm.....	156,157	66.... Jensine Bjerregaard.....	166
Anne Kirstine Cathrine Cicilie Lyngholm.	156,157	67.... Julie Elisabeth Bjerregaard.....	166
47.... Frederik Julius Lyngholm.....	156	68.... Cecilie Bjerregaard.....	166
48.... Frederikke Julie Lyngholm.....	156	69.... Marie Cecilie Bjerregaard.....	166
49.... Hans Olaf Rye Lyngholm.....	156	70.... Hanne Andrea Bjerregaard.....	166
50.... Frederik Adolph Schleppegrell Lyngholm....	156	71.... Anne Elise Julie Dorthea Marie Bay.....	170
51.... Ane Petrea Adolphine Kathrine Lyngholm....	156	72.... Anders Sophus Bay.....	170
52.... Hans Theodor Bjerregaard.....	160	73.... Laura Christine Bay.....	170
53.... Mathias Carl Cilius Bjerregaard....	45-46,160	74.... Peter Birch Bay.....	170
54.... Andreas Julius Hansgaard Bjerregaard.....	160	75.... Hans Jensen Bjerregaard Bay.....	170
55.... Olaf Rye Bjerregaard.....	160	76.... Helene Christine Bay.....	170
56.... Ditlev Trappo Saugmann Bjerregaard.....	160	77.... Marie Franciska Henriette Bay.....	170
57.... Jacob Elvin Bjerregaard.....	160	78.... Severine Jacobine Kathrine Bay.....	170
58.... August Wolfgang Hertel Bjerregaard.....	160	79.... Hans Julius William Bay.....	170
59.... Marie Hansine Kathrine Bjerregaard.....	160	80.... Elise Bay.....	170
60.... Larsine Petrine Severine Bjerregaard.....	160		

BILLED-OG KORTREGISTER

	Side
Bjerregaarden 1860.....	15
Daugbjerg Dås*.....	102
"Det gamle stuehus"-Hjermind præstegård-.....	93
Et hedeskur*.....	112
Gentofte by ca.1766.....	12
Gentofte bys jorder ca.1766.....	13
Hans Bjerregaard.....	79,93,103,117,118
Hans Bjerregaards mindesten i Kongenshus-Parken...	93
Hans Jensens Vej.....	46
"Hesseldal".....	165
Obelisk i Hjermind præstegårds plantage.....	94
Sigøjnere på landevejen ved Hald Sø*.....	99
Slagelse by ca.1750.....	10
Teteren Roland Peder A.*.....	110
Trær i Hjermind præstegårds plantage.....	94
"Viskum".....	54
"Den slæmme dreng" fra Fly.....	106
Skræder Jens Nielsen og hustru Ane.....	71

* ved et billede betyder, et billedet er fra kopi-
en af bladfejden mellem Steen Steensen Blicher og Hans
Bjerregaard, side 95-114, og har ikke forbindelse med
Hans Jensen Bjerregaard og hans slægt.

HERREDSKORT-REGISTER

	Side
Alsted.....	66,144,152
Bølling.....	171
Galten.....	159,167
Gerlev.....	172
Hing.....	171
Lisbjerg -øster og vester-.....	169
Lysgård.....	164
Løve.....	14
Medelsom.....	73,155,157,159,164,167
Nørhald.....	172
Nørlyng.....	188
Onsild.....	172
Slagelse.....	139
Sokkelund.....	11
Støvring.....	172
Tyrsting.....	148
Vrads.....	148

Herredskortene er fra Thorkild Gravlunds: Herreds-
bogen, udgivet 1926.